

Komárom – Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programja

Készítette: “Stabilan az élvonalban” konzorcium
Város-Teampannon Kft. - MAPI Zrt.
92/2014. (VIII.28.) számú
Kgy. határozattal elfogadott

TARTALOMJEGYZÉK

1	A TERVEZÉSI KÖRNYEZET ÉS FOLYAMAT.....	6
1.1	A tervezési környezet.....	6
1.1.1	Az európai kohéziós politika változásai	6
1.1.2	Hazai területfejlesztési környezet változásai	7
1.2	Tervi előzmények	9
1.2.1	Európai tervezési háttér	9
1.2.2	Országos tervezés	13
1.2.3	Megyei tervezés	18
1.2.4	Helyi szintek	21
1.3	A tervezésbe bevont szakmai szereplők.....	21
1.4	Az eddig lezajlott társadalmasítási folyamat.....	22
1.4.1	Sajátos térségi egyeztetések	24
1.4.2	Tematikus egyeztetések	24
1.4.3	Projektgyűjtés.....	25
1.4.4	Területfejlesztési háttértanulmány	25
1.5	Mérföldkövek, határidők, döntési pontok	27
2	A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ SZINTÉZISE.....	28
2.1	Jövőkép: stabilan az élvonalban.....	28
2.2	Kihívások, kitörési pontok	28
2.3	Átfogó célok	31
3	STRATÉGIAI PROGRAM	34
3.1	A stratégiai program struktúrája.....	34
3.2	A területfejlesztési koncepció és a stratégiai program összhangja	37
3.3	Tervezékísérő eljárások	39
3.3.1	Társadalmi, gazdasági, környezeti hatásvizsgálat	39
3.4	A végrehajtás és finanszírozás intézményrendszere és eljárásrendje	40
3.4.1	Országos intézményrendszer.....	40

3.4.2	Tervezett megyei intézményrendszer, kapcsolódó rövid távú feladatok	42
3.4.3	A program finanszírozási háttere.....	45
3.5	Monitoring és értékelési terv.....	46
3.5.1	A programszintű és prioritásszintű indikátorok, mérési módszere	46
4	OPERATÍV PROGRAM.....	47
4.1	Összefoglalás, tervezés háttere	47
4.2	Támogatás segítségével megvalósuló programok	47
4.3	A vállalkozások fejlesztési tervei.....	47
4.4	Tervezett fejlesztések bemutatása a megyei prioritások szerint.....	48
4.4.1	I. prioritás: A megyei gazdaság nemzetközi és makrotérsgéi beágyazódásának megerősítése.....	51
4.4.2	II. prioritás: Megyei turisztikai program.....	60
4.4.3	III. prioritás: Stabil, versenyképes, diverzifikálódó gazdaság	73
4.4.4	IV. prioritás: Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás..	83
4.4.5	V. prioritás: Biztonságos környezet, gyógyuló tájak.....	90
4.4.6	VI. prioritás: Otthon a XXI. században	100
4.5	Horizontális jellegű információk	108
4.5.1	Tervezéskísérő eljárások.....	108
4.5.2	A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása	108
4.5.3	A prioritások lebonyolításába bevonandó szervezetek.....	108
5	MELLÉKLETEK	110
5.1	1. Melléklet: Az Európai Unió 11 tematikus célkitűzései és a kapcsolódó tematikus prioritások a 2014-2020 közötti időszakra.....	110
5.2	2. Melléklet: A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) prioritási tengelyei	114
5.3	3. Melléklet: A megyei önkormányzat területfejlesztési feladatai.....	116
5.4	4. Melléklet 3.1 fejezethez: a stratégiai program prioritásainak, intézkedéseinek és beavatkozásainak részletes bemutatása	117
5.5	5. Melléklet: Koherenciavizsgálatok.....	126

5.6	6. Melléklet: Vélemények és a tervezői válaszok táblázatai.....	135
5.6.1	A társadalmasítás és államigazgatási egyesítés során beérkezett vélemények és a tervezői válaszok	135
5.6.2	Vélemények.....	160
5.6.3	Az NTH minőségbiztosítási sablonban megfogalmazott véleménye és a tervezői válaszok.....	160
5.7	7. Melléklet: Társadalmi, gazdasági, környezeti hatásértékelés	171
5.8	8. Melléklet: A partnerség szereplői	254

1 A TERVEZÉSI KÖRNYEZET ÉS FOLYAMAT

1.1 A TERVEZÉSI KÖRNYEZET

2012-ben elindult a felkészülés a 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési ciklusra. Az európai, az országos, illetve a határon átnyúló és a megyei tervezés párhuzamosan haladt az európai jogi keretek 2013. decemberi véglegesítéséig. Az országos és határon átnyúló tervezés jelenleg is folyamatban van. A megyei tervezés a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) háttérintézménye, a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (NTH) útmutatásai szerint, a szervezet mentorálásával, illetve szigorú kontrollja mellett zajlik.

A NTH 2014. február végére ígért olyan, véglegesnek mondható országos operatív programokat, melyek alapján a megyék már viszonylag nagy pontossággal tervezhetnek. A megyei hatáskörű fejlesztések mozgásterét leginkább meghatározó **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program** legújabb (TOP 5.0.), de még mindig nem végleges változata (Brüsszel jóváhagyása szükséges) néhány hete a tervezőkhöz került, az ágazati programok vonatkozásában azonban mind a mai napig nagyok a bizonytalanságok. Különösen nagy kihívást jelent, hogy a Vidékfejlesztési Program (VP) tervezése még a többi ágazati operatív programhoz viszonyítva is jelentős lemaradásban van. Komárom-Esztergom megye - jelentős érintettsége okán - nagyon várja az **Európai Területi Együttműködés magyar-szlovák határszakaszra készülő Operatív Programot**, illetve a **Duna Transznacionális Programot**.

A Stratégiai és Operatív Program tervezéséhez használandó, tartalmi követelményt is meghatározó **Módszertani útmutató** Nemzetgazdasági Minisztérium által jóváhagyott utolsó változatát 2014. május 16-án, e dokumentum elkészítésének határideje előtt hét nappal kapták meg a tervezők. Ez tartalmilag többé-kevésbé követi a korábbi követelményeket, de hangsúlyeltolódásokat, szerkesztési módosításokat figyelembe kellett venni. A tartalmi követelmény valamelyest egyszerűsödött a korábbiakhoz képest.

1.1.1 Az európai kohéziós politika változásai

A 2007-2013 közötti, 2015-ben véglegesen lezáruló tervezési ciklus tapasztalatait leszűrve és a gazdasági válság kihívásaira is reagálva, az Európai Unió alapvetően megváltoztatta a Kohéziós Politika érvényesítésének rendszerét, így a különféle fejlesztési alapok (európai uniós támogatások) felhasználásának tervezését. A 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban az Unió sokkal szigorúbb lesz az európai célok tagországi érvényesítése tekintetében, a támogatási források 80%-ának felhasználása szigorúan kötötté válik. A 2010-ben jóváhagyott „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia (EU2020 stratégia) kiemelt stratégiai céljai:

- a foglalkoztatás növekedése a 20-64 évesek körében,
- a kutatás-fejlesztés és innovációs (K+F+I) kiadások GDP arányos növelése,
- a klímaváltozásra való felkészülés (különösen az alacsony karbon-kibocsátás, az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások arányának növekedése)
- a képzettség növekedése (diplomások arányának növekedése a 30-34 évesek körében és a korai iskolaelhagyók számának mérséklése)
- a szegénységgel és szegregációval sújtott, illetve veszélyeztetett népesség arányának mérséklése.

Ennek érdekét szolgálja az európai szintű ún. „stabil és hatékony gazdasági kormányzási rendszer” felépítése, melynek három pilléréből különösen az első: a gazdasági menetrend megerősítése szorosabb uniós felügyelet mellett”, azon belül is az Európa 2020 stratégiában meghatározott szakpolitikai prioritások és célok tagállami érvényesülésének szigorú kontrollja. További eszközök az ún. „zászlóshajós kezdeményezések”:

- Innovatív Unió” a kutatásra és innovációra fordított finanszírozás javítására;
- Mozgásban az ifjúság” az oktatási rendszerek teljesítményének növelésére;
- Európai digitális menetrend” az egységes digitális piac előnyeinek kiaknázására;
- Erőforrás-hatékony Európa” a gazdaság fenntartható növekedéséért;
- Iparpolitika a globalizáció korában” a vállalkozások (különösen a kis és közepes vállalkozások) üzleti környezetének javítására;
- Új készségek és munkahelyek menetrendje” a munkaerőpiacok modernizálására;
- Szegénység elleni európai platform” a szociális és területi kohézió biztosításáért.

Bár az irányok 2010-ben, illetve 2011-ben, a hazai elnökség alatt körvonalazódtak, végleges döntések csak 2013 decemberében születtek, a végrehajtásra vonatkozó rendelkezések pedig csak idén, az első negyedévben kezdtek napvilágot látni. A legfontosabb módszertani változás a különféle támogatások közötti szinergia erősítése, a **tematikus és térbeli forráskoncentráció erősítése**, a jelenlegi ciklus szétaprózott támogatási gyakorlat helyett, melynek fejlesztő hatása nagymértékben elmaradt a remélttől.

1.1.2 Hazai területfejlesztési környezet változásai

Ezzel egyidejűleg a **hazai területfejlesztési intézményrendszer és tervezési gyakorlat is gyökeres változásokon ment keresztül**. E folyamat egyik meghatározó lépéseként jelentős hatáskör-átrendezés történt a kormányzás (helyi ügyek irányítása) és a közigazgatás helyi és térségi szintjei között. A megyei hatáskörök kibővítését a Magyarország helyi önkormányzatairól rendelkező 2011. évi CLXXXIX. törvény alapozta meg. A törvény 27. § (1) bekezdése értelmében a **megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el**. A magyar közigazgatás új szintjeként újra **létrejöttek a járások**, melyek ugyan az önkormányzati törvény alapján közigazgatási szerepeket látnak el, ám 2014-ben született országgyűlési és kormányhatározatok alapján a járások szerepe bővülni látszik (elmozdulás fejlesztési hatáskörök irányába)¹.

2012. január 1-jei hatályba lépett a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény módosítása. A megyei önkormányzat területfejlesztési feladatait a törvény 11. paragrafusa szabályozza. Ennek részleteit a 3. *melléklet* tartalmazza.

Összhangban az új önkormányzati törvénnyel, a módosított törvény a tervezés szempontjából két

---

¹ 6/2014. (II. 7.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról szóló 1/2014. (I. 3.) OGY határozat módosításáról, illetve a 1298/2014. (V. 5.) Korm. határozat a 2014–2020 közötti időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról.

releváns területi szintet határoz meg: az országos szint mellett a megyék is kiemelkedő szerepet kapnak a térségek jövőjének alakításában.

A 2014. január 3-án Országgyűlési Határozattal elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) „a területi középszint új főszereplőiként” hivatkozik a megyékre. Az OFTK három fontos főirányt határoz meg a megyei területfejlesztési szerepkörökkel kapcsolatban, ezek

- a fejlesztések tervezése és végrehajtása a központilag kialakított – a kormányzati és a helyi szinttel összefüggésben meghatározott – megyei fejlesztési tárgykörökben, valamint
- a helyi szintű fejlesztések koordinációja: a fejlesztési elképzelések lehatárolása, összehangolása, nyomon követése és értékelése. Az országgyűlési határozat értelmében „(e)z természetesen jelentheti megyehatáron átnyúló helyi szerveződések (pl. várostérségek) közös kezelését is”. Az OFTK 5.5. jelű, „A végrehajtást segítő szakpolitikai és területi koordináció” című alfejezetében az alábbi elképzelhető megyei közreműködési területeket nevesíti:
  - a fejlesztési projektek feltárása, tervezése, koordinálása, a megvalósítás nyomon követése;
  - a megye területét érintő fejlesztések nyomon követése, területi koordinálása;
  - integrált térségi programok kialakítása, tervezése, végrehajtása, nyomon követése;
  - a megye területén megvalósuló helyi fejlesztési programok koordinálása, szakmai és módszertani segítségnyújtás, a lebonyolítás segítése, nyomon követés, a végrehajtás támogatása.
- Azon **projektek generálása**, melyek a helyzetfeltárás, területfejlesztési koncepció és a stratégiai program alapján feltétlenül megvalósítandók, de más szereplőtől nem érkezett be ilyen irányú kezdeményezés.

A 2014-2020-as programozási időszakban tehát a megyék (európai területi hierarchiarendszerben NUTS3 szint) jelentik a területileg decentralizált fejlesztések legfontosabb platformját, összhangban a területi közigazgatás közelmúltban lezajlott átalakításával. A 2007-2013-as időszak értékelései alapján a területi szereplők közötti forrásallokáció „pályázatos” rendszerétől elmozdulva, a 2014-2020-as időszakban a területfejlesztési szereplők előre meghatározott nagyságú forráskerettel rendelkeznek a fejlesztések stratégiai szemléletű, térben és időben integrált megvalósítása érdekében.

A területi alapú fejlesztések egyrészt ágazati operatív programokban, másrészt területi logikájú integrált operatív programokban kapnak helyet, ez önmagában nem jelent változást a korábbiakhoz képest. Az előbbiek központi végrehajtásban vagy koordinációban zajló országos jelentőségű területi fejlesztések, egy vagy több OP finanszírozásában. Az utóbbiak, hasonlóan a 2007-2013 közötti ciklus Regionális Operatív Programjaihoz (ROP-ok), fogadják be a decentralizált területi fejlesztéseket. A különbség az, hogy most nem készülnek régióként tervezési dokumentumok, hanem összesen két Terület- és Településfejlesztési OP (TOP) készül. Egy a Közép-Magyarországi régióra és egy a többi megyére (ún. konvergencia régiók megyéi). Az utóbbi integrálja a megyei területfejlesztési operatív programokat, melyek ún. TOP részdokumentumokkal járulnak hozzá a konvergencia régiókra készülő TOP-okhoz, másrészt ágazati részdokumentumokkal az ágazati TOP-okhoz.

Funkcionális várostérség, kistérség, járás

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) és az az alapján formálódó Országos Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban hangsúlyos területi tényezőként jelentek meg a **funkcionális várostérségek**. A várostérséget az OFTK tervezői változata funkcionális, tehát valós együttműködések, térségi összetartozáson alapuló területi egységként értelmezte.

Ezzel összhangban, és a megye területrendezési tervében már elfogadottak alapján, határozta le a Komárom-Esztergom megyei Területfejlesztési Konceptió a **sajátos megyei térségeket**, mint a megyei szint alatti tervezési egységeket. A területi-települési sajátosságokon és fejlődési pályákon alapuló sajátos megyei térségek a megyei tervezés sarkalatos tényezői.

Az 1831/2013. (XI. 14.) Kormányhatározat, és az azt értelmező 2014. januári nemzetgazdasági minisztériumi állásfoglalás, eltérve az akkor még jóváhagyás előtt álló OFTK-tól, a várostérségeket területfejlesztési-statisztikai kistérségekkel azonosította. A 2014. január 3-án országgyűlési határozattal jóváhagyott OFTK az eredeti tervezői változat szerint tartalmazta a funkcionális várostérségeket, mint a megyei és a települési szintek közötti területi szintet, ami a dokumentumban egyértelműen deklaráltan nem azonos a járással vagy a kistérséggel. A 1298/2014. (V. 5.) Korm. határozattal végleg lezárultak az ezzel kapcsolatos kétségek, ez a dokumentum ugyanis egyértelműen rögzíti a kormány álláspontját, miszerint „**a várostérség és a megyei jogú város térsége szintjének területi meghatározása a járások alapján történjen.**”

Ennek megfelelően **a korábbi kistérségek, mint területfejlesztési szintek szerepét a járások veszik át**. A fenti kormányhatározat ugyanakkor a forráskereteket is módosította. Változatlanul hagyta a megyék 2013 őszén rögzített kereteit, a megyei jogú városok keretét 65%-kal megnövelte, illetve a 2013-ban rögzített kistérségi forráskeretek helyett új, helyenként megnövelt, máshol csökkentett **járási forráskereteket** határozott meg. Ez a megyében a Dorogi és az Esztergomi kistérségek számára jelent negatív változást, mivel ott összességében a korábbiaknál mintegy 0,5 milliárd forinttal kisebb forráskeretre kell tervezni. Ezek a több lépésben zajló változások megyei területfejlesztési koncepció és az operatív programozás közötti összhang megteremtését és magát a programozási folyamatot is nagymértékben komplikálják.

Továbbító komoly nehezítő tényező, hogy, még korábbi kormányzati-országgyűlési döntések alapján, a legtöbb helyen **megszűntek azok a kistérségi szervezeti feltételek**, melyek ezen a területi szinten a tervezést koordinálták. Helyettük jelenleg a LEADER-ek vannak, melyek lehatárolása erőteljesen eltér az igazgatási térségektől. **A megye így a tervezés során az egyes településekkel áll kapcsolatban** és a megyére hárul a felelősség, hogy kistérségi/járási szintű stratégiák kialakítását kezdeményezze.

1.2 TERVI ELŐZMÉNYEK

1.2.1 Európai tervezési háttér

2014-2020 közötti időszak európai szintű tervezésének első jelentős lépése az Európa 2020 stratégiáról szóló döntés volt (lásd fent). Ennek továbbtervezésével született meg az a 11 tematikus célkitűzés, amely a hazai tervezés keretét meghatározza (lásd 80%-os szabály). Az alábbiakban a fő tematikus célkitűzéseket mutatjuk be, az **1. melléklet** ezek részletes (tematikus prioritások) szerinti bemutatását tartalmazza. Ezt azért fontos ismerni, mert a pályázatok során minden esetben igazolni kell, hogy a tervezett projekt minél több tematikus prioritás megvalósulásához hozzájárul.

Az operatív programozás jogi kereteit meghatározó legfontosabb döntések csak 2013. december 17-én születtek meg, ez az országos tervezést is nagymértékben hátráltatta, hiszen még azt sem lehetett teljes bizonyossággal tudni, hogy az ország mekkora támogatási összeggel számolhat.

A legfontosabb döntés az ún. Közös Stratégiai Keretről szóló rendelet, amely meghatározza a felhasználható támogatásokat és azok szabályait. Ebben a rendeletben kerültek rögzítésére a tematikus és területi forráskoncentráció elveinek érvényesítését szolgáló előírások, tovább ez a jogszabály az alapja a partnerségi Megállapodásoknak, amit mind a tagállamoknak az EU-val, mind pedig az egyes térségeknek (így a megyéknek és a megyei jogú városoknak) meg kell kötniük a saját országaikkal. A Partnerségi Megállapodások mindkét fél felelősségét rögzítik az Európa 2020 növekedési stratégia végrehajtásával kapcsolatban.

A 11 tematikus célkitűzés finanszírozási struktúrája (KA: Kohéziós Alap; ERFA: Európai Regionális Fejlesztési alap, ESZA: Európai Szociális Alap. A táblázat nem tartalmazza az EMVA alapot: Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapot, valamint az ETHA: Európai Tengeri és Halászati Alapot melyeknek szintén a 11 tematikus célkitűzés megvalósítását kell szolgálniuk. További részletek az 1. mellékletben.

ERFA	ESZA	KA	Tematikus célok
			1. kutatás, technológiafejlesztés és innováció erősítése;
			2. információs, kommunikációs technológiák hozzáféréseinek elősegítése, minőségi javítása;
			3. KKV-k az agrár- és halászati szektor versenyképességének növelése és a vízkultúrák támogatása
			4. az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való átállás támogatása minden szektorban;
			5. a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és kockázatmegelőzés és -kezelés ösztönzése;
			6. környezetvédelem és erőforrás-hatékonyság ösztönzése;
			7. fenntartható közlekedés megteremtése és a hálózati infrastruktúrák szűk keresztmetszeteinek feloldása;
			8. foglalkoztatás növelése és munkaerő-piaci mobilitás támogatása;
			9. társadalmi befogadás ösztönzése és szegénység elleni küzdelem;
			10. oktatási beruházások, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás elősegítése;
			11. intézményi kapacitás és hatékony közigazgatás megteremtése

Az alábbi táblázat a legfontosabb európai döntéseket foglalja össze, illetve tartalmazza azok magyar nyelvű elérési helyét.

Közös Stratégiai Keret
<p>AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1303/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről</p> <p>A rendelet előírja, hogy az európai strukturális és beruházási alapok (ESB-alapok) támogatásait korlátozott számú közös tematikus célkitűzésre (lásd 11 tematikus célkitűzés) kell összpontosítani az EU 2020 stratégia megvalósítása (tematikus koncentráció), valamint a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz való hozzájárulás (területi koncentráció) érdekében. Az ESB-alapok közötti koordinációt biztosító szabályokat ír elő.</p> <p>Az EU2020 cél elérése érdekében bevezeti az ún. Partnerségi Megállapodás intézményét, melyben a tagállam kötelezettséget vállal előre rögzített célértékek elérésére. A tagállam ugyanilyen szerződést köt a megyékkel ahol rögzítésre kerülnek a megyék által elérendő célértékek és az ennek elérését szolgáló fejlesztési döntések.</p> <p>A rendelet bevezeti az Integrált Területi Beruházást (ITB, angolul ITI) és a Közösség Által Vezérelt Helyi Fejlesztés (Community Led Local Development, CLLD) intézményeit, melyek biztosítják egy program különféle alapokból történő finanszírozásának lehetőségét. Meghatározza az ERFA és az ESZA keretek nagyságát és felhasználásának szabályait, illetve előírásokat tartalmaz a többi alapra vonatkozóan is.</p> <p>Bővebben: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&rid=1</p> <p>Specifikus szabályokat fogalmaz meg a határon átvágó területi együttműködések vonatkozásában AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1299/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alap által az európai területi együttműködési célkitűzésnek nyújtott támogatásra vonatkozó egyedi rendelkezésekről</p> <p>Bővebben: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1299&rid=4</p>
Közös Agrár- és Vidékpolitika reformja
<p>AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1308/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről</p> <p>AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1306/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről</p> <p>AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1305/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről</p> <p>A rendeletek alapja az EURÓPAI BIZOTTSÁG „A KAP jövője 2020-ig: az élelmiszer, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése” c. COM(2010) 672/5 KÖZLEMÉNYE. Ebben rögzítésre kerülnek azok a kiemelt célok, amelyeknek elérése érdekében 2014. január 1-től meg kell kezdeni a Közös Agrár- és vidékfejlesztési Politika megreformálását: fenntartható élelmiszertermelés, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás és az éghajlatváltozás elleni fellépés, kiegyensúlyozott területi fejlődés.</p> <p>http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/communication/com2010-672_hu.pdf</p> <p>Legfontosabb elem az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) közötti koordináció erősítése, vagyis a közvetlen kifizetéseknek is hozzá kell járulniuk a vidékfejlesztési célok eléréséhez. A közelítés nem kötelezettségek formájában került jóváhagyásra az egyedi gazdák tekintetében, hanem lehetőségként, azaz a vidékfejlesztési célok érvényesítése többlettámogatáshoz jutást tesz lehetővé. Ennek áttekintése a kormány honlapján elérhető a http://www.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/agrargazdasagert-felelos-allamtitkarsag/hirek/lezarult-a-kozos-agrarpolitika-reformja-brusszelben link alatt.</p>

Új elem többek között az ún. „zöldítés”: a folyamat keretében további földalapú támogatásra jogosultak az éghajlat és a környezetvédelem szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatot folytató gazdaságok. A tagállami pénzügyi keret 30%- erre az intézkedésre fordítandó.

A zöldítés keretében három feltételt szükséges teljesíteni:

- az **állandó legelők fenntartása** (7 év alatt nagysága 5%-al változtatható)
- **terménydiverzifikáció** (10 ha alatt 1 növényt, 10 és 30 ha szántó között minimum 2 különböző növényt, 30 ha felett pedig legalább 3 fajta növényt kell termesztetni)
- A 15 hektárt meghaladó földterületen gazdálkodóknak **ökológiai célterületet** (EFA) kell kijelölnie, mely legalább öt százalékot tesz ki (ez az érték még a jövőben 7-re emelkedhet).

További többlettámogatás szolgálja a generációváltást (40 évesnél fiatalabb gazdák többlettámogatása), kisgazdaságok átalány jellegű támogatásának lehetősége max. 1250 euróig, illetve a nagybirtokok esetén a foglalkoztatás ösztönzése (150 ezer eurónál magasabb kifizetésre bevezetett 5% elvonásból levonhatók a munkabérek és a járulékok.)

Bővebben: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1306&rid=2>

Horizon2020, az EU közös innovációs keretprogramja

A program jelentősége, hogy közvetlen brüsszeli támogatásokra lehet pályázni. A program 22 tématerületet határoz meg. A MEGYEI TERVEZÉS SZEMPONTJÁBÓL FONTOS KIEMELNI, HOGY A 22-BŐL 7 TÉMATERÜLET AZ AGRÁRIUMRA, ÉLELMISZERIPARRA, ERDÉSZETRE, ILLETVE A KÖRNYEZETRE, A KLÍMAVÁLTOZÁSRA ÉS AZ ENERGIÁRA IRÁNYUL. Bővebben: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>

A közös közlekedéspolitika reformja

A transzeurópai közlekedési hálózatot érintő szakpolitikában bekövetkezett fordulatot az Európai Parlament és a tanács 2013. decemberi két egymást kiegészítő rendelete rögzíti.

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1315/2013/EU RENDELETE (2013. december 11.) a transzeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó uniós iránymutatásokról és a 661/2010/EU határozat hatályon kívül helyezéséről

Az új európai közlekedéspolitika kétszintű hálózatra épül: az **átfogó-** és kiemelt fontosságú csomópontokat összekötő korridorokból álló ún. **törzshálózat**. A közlekedéspolitika végrehajtásához az ún. Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (Connecting Europe Facility - CEF) biztosít forrásokat, melynek révén a törzshálózat kiépülése felgyorsítható.

A MEGYE SZEMPONTJÁBÓL FONTOS DÖNTÉS, HOGY KOMÁROM BELVÍZI KIKÖTŐ TÖRZSHÁLÓZATKÉNT NEVESÍTETT, MKIKÖZBEN GYŐR-GÖNYŰ ÁTFOGÓ HÁLÓZATI ELEM VAGYIS A RENDSZER ALSÓBB SZINTJÉN HELYEZKEDIK EL.

Bővebben: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1315&rid=3>

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1300/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) a Kohéziós Alapról, és az 1084/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről a Kohéziós Alapon belül 10 000 000 000 EUR összegig a(z) biztosítja, hogy 1316/2013/EU rendeletben meghatározott törzshálózat minél előbb kiépülhessen. A rendelet a Kohéziós Alapok egyéb célú felhasználásának kereteit is meghatározza (környezet, energia).

Bővebben: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1300&rid=5>

Beavatkozási kategóriákra vonatkozó nomenklatúra

Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete értelmében a tagállamok Operatív Programjainak prioritástengelyeket kell tartalmaznia, melyek lehatárolásához többek között feltüntetésre kell kerülnie a megfelelő beavatkozási kategóriáknak és a programozott források indikatív bontásának is.

Az Európai Bizottság 215/2014/EU végrehajtási rendelete tartalmazza a célkitűzésnek nyújtott támogatással kapcsolatos beavatkozási kategóriákra vonatkozó nomenklatúrát, annak 1. táblázata ún. beavatkozási területeket nevesít, melyek sorszámokat viselnek 001-től 123-ig. A 001–101 kódok kizárólag az ERFA-ra és a Kohéziós Alapra alkalmazandók, a 102–120 kódok kizárólag az ESZA-ra alkalmazandók.

A beavatkozási területek főbb csoportjai: Termelő beruházás; Alapvető szolgáltatásokat nyújtó infrastruktúra és a kapcsolódó beruházások; Szociális, egészségügyi és oktatási infrastruktúra és a kapcsolódó beruházás; Endogén potenciál fejlesztése; A fenntartható és minőségi foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása; A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és bármilyen megkülönböztetés elleni fellépés; Az oktatásba, a képzésbe és a szakképzésbe történő beruházás a készségek és az egész életen át tartó tanulás céljából; A közhatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatás; Technikai segítségnyújtás. A rendelet 123 félé beavatkozást nevesít a fenti 9 tématerületen.

A finanszírozási forma tekintetében 7 típust különít el (a vissza nem térítendő támogatástól a jutalomig)

Területtípus tekintetében 6+1 kategóriát határoz meg: Nagyméretű városi területek (sűrűn lakott > 50 000 fős lakosság); Kisméretű városi területek (közepes népsűrűség > 5 000 fős lakosság); Vidéki területek (ritkán lakott), Makro-regionális együttműködési terület; Együttműködés a nemzeti és regionális programterületek terén nemzeti összefüggésben; ESZA transznacionális együttműködés; 6+1.: „Nem alkalmazható”

A nómenklátúra jelentősége abban áll, hogy alkalmazásával megyei területfejlesztési program szempontjából kiemelkedő szerepű Operatív Programok által támogatható műveletek nagy bizonyossággal elhatárolhatók egymástól- így például külön kódszámot visel a TEN-T törzshálózathoz tartozó vasútra, és az egyéb vasútvonalakra irányuló beavatkozás.

Bővebben: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32014R0215>

1.2.2 Országos tervezés

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

A fejlesztéspolitikai dokumentum a korábbi Országos Fejlesztési Koncepció (OFK) és az Országos Területfejlesztési Koncepció (OTK) tervdokumentumokat váltja fel. Rögzíti az ágazati fejlesztési- és a területfejlesztési célokat, valamint összehangolja azokat. A koncepció a 2014-2020-as uniós tervezéshez is kiinduló alapot ad. Az OFTK céljait tekintve a gazdasági válság utáni világ kihívásaihoz igazodó új fejlesztéspolitikai irányokat és elveket fogalmaz meg, miközben megerősíti és összeköti velük a továbbra is követendő fejlesztési irányokat. Kiemelt figyelmet kap Magyarország nemzetközi kapcsolatrendszere és szerepe is. A dokumentum fontos része a településhálózat egészét integráló területi célok megfogalmazása, ami a települési önkormányzatok számára jelent fontos iránymutatást saját fejlesztéseikben. Új fejlesztéspolitikai szereplőként a megyék fejlesztési céljait is integrálja a koncepció. Az Országgyűlés az 1/2014. (I. 3.) OGY határozattal elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót (OFTK). Az OFTK átfogó és hosszú távú fejlesztési irányai alapján a **Partnerségi Megállapodás (PM)** kijelöli a 2014–2020-as időszak öt fő nemzeti fejlesztési prioritását. Ezek megvalósítását a készülő országos ágazati és a területi operatív programok szolgálják:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az OGY határozat ún. szakpolitikákban (tehát ágazatok által) érvényesítendő specifikus célokat és területi specifikus célokat rögzít.

- **Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok:**

- versenyképes, innovatív gazdaság,
- gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése,
- kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,
- jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme.

- **Területi specifikus célok:**

- az ország makro-regionális szerepének erősítése,
- a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat,
- vidéki térségek népességeltartó képességének növelése,
- kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése,
- területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése,
- összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása.

Operatív Programok

Az operatív programok tervezése többkörös egyeztetési eljáráson keresztül zajlik. Az OP-k többségének 3.-4, a TOP esetében 5. verziói állnak rendelkezésre, végleges prioritás struktúrával. A Kormány 2014. május 14-én tekintette át a Brüsszelnak benyújtandó, a következő hét éves EU-s költségvetési időszak keretprogramjait és véglegesítette a fenti nyolc operatív programot.

Az ETE Programok közül elsősorban a SKHU CBC Program érinti a megyét, melynek tematikus célkitűzéseiről januárban született döntés. Jelenleg a program egyeztetési verziója társadalmasítás alatt van.

Az Európai Bizottság 2012. december 18-án egy új transznacionális együttműködési program felállítását kezdeményezte a 2014-2020-as időszakra. A Duna Transznacionális Program a Bizottság javaslata alapján lefedi Ausztriát, Bosznia és Hercegovinát, Bulgáriát, Csehországot, Horvátországot, Magyarországot, Moldovát, Montenegrót, Németország két szövetségi tartományát (Baden-Württemberg és Bajorország), Romániát, Szerbiát, Szlovákiát, Szlovéniát és Ukrajna bizonyos területeit.

Település- és Területfejlesztési Operatív Program (TOP)

A TOP a 2007-2013 közötti európai uniós költségvetési ciklus ROP dokumentumát váltja fel. A TOP jelenlegi 5.0 változata véglegesítette a prioritásokat az egyes prioritások keretében tervezhető intézkedéseket és beavatkozásokat (kék szín a megyei keretből finanszírozandó beavatkozásokat jelöli):

1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében	
1.1. Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	9%
1.2. Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	12%
1.3. A munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	5%
1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	10%
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	
2.1. Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés	14%
2.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	8%
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	
3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	11%
3.2. A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	12%
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	
4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	2%
4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	2%
4.3. A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	1%
4.4. Leromlott városi területek rehabilitációja	3%
5. Községi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	
5.1. Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése	Külön forráskerete lesz, még nincs döntés
5.2. Helyi közösség-szervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva	
6. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	
6.1. A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	4%
6.2. A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	3%
6.3. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	1%
6.4. A helyi identitás és kohézió erősítése	2%
ÖSSZESEN: 40,3 milliárd forint	

A fenti arányokon belül a megye kismértékben (10%) módosíthat. Rögzítve van ugyanakkor, hogy mely fejlesztéseket lehet a májusi kormányhatározat szerinti megyei és melyeket a járási források terhére tervezni (a forráskereteket lásd a következő fejezetben). Eszerint a megyei keretből csak TOP1.1, 1.2, 1.3 továbbá TOP6.1, 6.2. intézkedések tervezhetők. Az összes többi intézkedést a járási források terhére kell tervezni.

Ennek megfelelően

- A megye a TOP keretéből: gazdaság- és foglalkoztatás fejlesztésre 13,3 milliárd forintot
- Tatabánya MJV az összes többi fejlesztésre 12,4 milliárd forintot
- A járásek összesen 14, 6 milliárd forintot fordíthatnak.

JÁRÁSOK	A KORMÁNYHATÁROZAT ÁLTAL ALLOKÁLT FORRÁS
Esztergomi	5,1 milliárd
Kisbéri	1,7 milliárd
Komáromi	2,6 milliárd
Oroszlányi	1,9 milliárd
Tatabányai	0,8 milliárd
Tatai	2,5 milliárd
ÖSSZESEN	14,6 milliárd

Járások számára dedikált, pályázaton kívül hozzáférhető 14,6 milliárd forint indikatív allokációja az 1298/2014. (V. 5.) Kormányhatározat szerint.

További forráshoz jutási lehetőségek

Ami a **TOP** vonatkozásában újdonság, hogy az abba betervezett beavatkozások pályázat nélkül, tárgyalásos úton juthatnak támogatáshoz. Ugyanakkor a fejleszteni szándékozók ennek sokszorosához juthatnak hozzá, megfelelő pályázati aktivitás esetén, a 2007-2013 ciklusban megszokott eljárásrend keretében.

A 2014-2020 költségvetési időszakban Magyarország, 305 forintos euró árfolyammal számolva, **összesen 6253 milliárd Ft** támogatáshoz jut a Kohéziós Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és az Európai Szociális Alap terhére. **Emellett 3752 milliárd forint támogatás érkezik az országba az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMOGA és EMVA) támogatásából**, amelyből kb. **2500 milliárd Ft földalapú támogatás, 1250 milliárd Ft pedig a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 közötti kerete**. További, nagyságrendileg 10 milliárd forinttal lehet számolni az **Európai Halászati Alapból** is (ennek nagyságrendje még nem ismert, 10 milliárd forint volt a 2007-2013 közötti ciklusban). Ezeneken felül lehet még számolni a **2014-2020 időszakra vonatkozó Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program (SKHU CBC Program)** és a **Duna Transznacionális Program** támogatásaival, valamint számos közvetlenül Brüsszelből pályázható K+F, civil és számos európai együttműködési, fiatalokat érintő stb. programok támogatásaival.

A **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)** összesen közel **1160 milliárd forint forráskerettel rendelkezik**, ez az az összeg, amire a megyék és a megyei jogú városok (Pest megye és Budapest kivételével), a kormány által behatárolt keretek között, a TOP-k keretében tervezhetnek. Mint látható, a TOP forráskeret terhére tervezhető fejlesztések csak töredékét, kb. 16%-át teszi ki az országba érkező KA, ERFA és ESZA kereteknek és amihez a további forrásokat (EMVA stb.) nem számoltuk hozzá. A többi forráshoz a korábbi időszakokban megszokott módon jutnak az érintett célcsoportok (országos jelentőségű kiemelt projektek, pályázatok, az EMOGA keretből biztosított közvetlen földalapú támogatások, továbbá az EMVA keretből biztosított vidékfejlesztési támogatások, LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiák támogatása, stb.).

Szükséges tehát felhívni a figyelmet arra, hogy amikor a megyék stratégiai programot készítenek, akkor nem a 16%-ra (Komárom-Esztergom megyében, Tatabánya megyei jogú városra jutó forrásokkal együtt összesen 40 325 499 367 Ft) terveznek. A teljes tervezés elvéből kiindulva minimálisan is a TOP és a Közép-Magyarországi régió (VEKOP) forráskeretének levonása után a 6253 milliárd forintból visszamaradt 4776 milliárd forintra, továbbá az EMVA és a többi (pl. határon átnyúló OP) források rájuk eső részére terveznek.

Azt, hogy egy-egy megyében mekkora összegről lehet beszélni, csak igen durva közelítéssel lehet megbecsülni, hiszen egyrészt a megye területén megvalósuló, még csak részben eldöntött **nagyprojektektől** függ (lásd pl. komáromi híd, vasútfejlesztések, 101-es főút-M11, vörösiszap-tározó kármentesítés, komáromi erődök, LIMES), másrészt viszont attól, hogy **milyen a megyében a pályázati aktivitás**.

Ha mechanikusan, népességarányosan számolunk, Komárom-Esztergom megye a **TOP források terhére tervezhető 40,3 milliárd forinton kívül** (megyei ITB+MJV ITB+ járási források) még **durván 140-150 milliárd forint elköltésével**, továbbá az EMVA (mezőgazdasági és vidékfejlesztési alap) hazai forráskerete megye területén felhasználásra kerülő részével, azaz **38 milliárd forinttal** (a földalapú támogatásokkal együtt durván 100 milliárd forinttal) végül a **határon átnyúló programok forrásaival** számolhat. A teljes tervezés **akár 200 milliárd forinttal is** kalkulálhat, mely a hét év alatt a megye területén felhasználásra kerülhet, ami nagyságrendileg a TOP forráskeret 5-6-szorosa. A megyébe jutó különféle európai források nagysága, **megfelelő pályázati aktivitás, jól előkészített projektek esetén akár 6-700 ezer forintot is meghaladhatja lakosonként** (a földalapú támogatásokat is beleszámítva kb. 900 ezer forint).

A TOP tervezés módszertana

A megyei tervezéshez a Nemzetgazdasági Tervezés Hivatal Területfejlesztési Tervezési Főosztálya útmutatókat készít, melyek kiegészítik a 2018/2009. kormányrendeletben foglalt tartalmi követelményeket.

- **Iránymutatás a megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához** c. útmutatót 2013.09.02-án bocsátották a tervezők rendelkezésére, melyben bemutatásra kerül:
  - Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) küldetése és felépítése
  - A megyei tervezési folyamat logikája
  - Megyei területfejlesztési program stratégiai és operatív fejezetének kidolgozásának módja
  - TOP-hoz kapcsolódó megyei területfejlesztési részdokumentum kidolgozásának és továbbfejlesztésének módja és forráskerete
  - Ágazati OP-khoz kapcsolódó megyei területfejlesztési részdokumentum kidolgozásának módja
- A **2014.05.13-án (!) elkészült „Útmutató és tervezési sablon a megyei területfejlesztési program elkészítéséhez”** a legfrissebb iránymutatásokat tartalmazza a készülő stratégia és operatív program tematikájára vonatkozóan, Ennek alapján a már korábban elkészült dokumentumok egyes részeit újra kell strukturálni. Egyes munkarészek fölöslegessé váltak, illetve egyesek átdolgozását várja el az NGM, az NTH.
- A Megyei Jogú Városok tervdokumentumainak kidolgozását az Iránymutatás a Megyei Jogú Városok számára a TOP és ágazati OP-k tervezési folyamatának és végrehajtásának érdekében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához útmutató segíti 2013.09.30-a óta.

1.2.3 Megyei tervezés

1.2.3.1 Helyzetfeltárás, Partnerségi terv, Területfejlesztési Koncepció

Megyénk, az országos elvárásoknak megfelelően, 2013. július végére kidolgozta a 2030-ig tartó időszakra szóló Megyei Területfejlesztési Konceptiót (továbbiakban KEM TFK). A TFK kidolgozását a Helyzetfeltárás és Helyzetelemzés, illetve a Partnerségi terv kidolgozása előzte meg. A TFK jóváhagyása az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (továbbiakban OFTK) parlamenti jóváhagyásának csúszása miatt joghierarchiai akadályba ütközött, ezért arra csak 2014. március 7-én kerülhetett sor (lásd: 3/2014. Közgyűlési Határozat). A koncepció összefoglalását a 2. fejezet tartalmazza.

1.2.3.2 Programozás

A jóváhagyás előtt álló Megyei Területfejlesztési Konceptió alapján már 2014 januárjában elindult a megyei területfejlesztési stratégiai és operatív program (továbbiakban KEM SP és OP) kidolgozása. A Területfejlesztési Program dokumentumait a Területfejlesztési Konceptiót is kidolgozó Város-Teampannon Kft, valamint a MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt. konzorciumban készíti el.

A koncepció és programozás közötti lényegi különbség „elméletileg” abban áll, hogy a Konceptióval a „MIT?” kérdésre keresünk választ, míg a stratégiai és operatív programok már a „KI, HOL, HOGYAN, MIBŐL” kérdést válaszolják meg. Azért mondjuk, hogy elméletileg, mert a határok a tervezés gyakorlatában nem ennyire élesek. Az időben igen szűkre szabott tervezési-partnerségi folyamat, továbbá az a tény, hogy az országos és a megyei tervezés párhuzamosan folyik és az országos terv kidolgozói sok vonatkozásban a megyékre támaszkodnak, elengedhetetlenné teszi, minden munkafázis egy kicsit előreszaladjon. Ezért tartalmaz a TFK indikatív intézkedéssortát és ezért tartalmaz a stratégiai program (SP) – szintén indikatív jelleggel – operatív programban pontosítandó, tovább részletezendő elemeket (pl. lásd: Intézkedések, indikatív Beavatkozások.)

A **stratégiai program** és az **operatív program** közötti alapvető különbség, hogy az előbbi (SP) még mindig a célrendszer felől közelít. A célrendszerhez hozzárendezi a megvalósítás tervezéskor ismert eszközrendszerét (finanszírozás, intézményrendszer, beavatkozás típusok), lehetőségeit, határait figyelembe véve. A stratégiai program – ennek megfelelően, a koncepcióhoz hasonlóan – ún. teljes tervezés, vagyis a cél-prioritás-intézkedés struktúrához rendeli hozzá a megvalósítás lehetséges eszközeit: a beavatkozás-típusokat, nagy vonalakban a felelősségi köröket és az indikatív forrásokat. Hangsúlyozottan indikatív jelleggel, mivel a megyei programozásnak ebben az időszakában még nyitottak azok a magasabb szinten eldöntésre kerülő peremfeltételek-forráskeretek, melyek alapján a végleges döntések meghozhatók. A megyei indikatív javaslatok ugyanakkor a megye számára kedvező irányba befolyásolhatják a felsőbb szintű döntéseket, ezért ugyanolyan fontossággal bírnak, mint a később pontosítható tervezési dokumentumok.

A fentiek valójában szintén csak egy ideálisnak feltételezhető tervezési folyamat esetén érvényesek. Jelen tervezési folyamatban a stratégiai programozás során a megyéknek már nagymértékben a finanszírozási feltételek felől kellett közelíteniük, miközben sok megye stratégiai céljai háttérbe szorultak.

Többkörös egyeztetés eredményeként **Komárom-Esztergom megyében sikerült a stratégiai fókuszokat nagymértékben továbbvinni** a programozás során. Ennek nagyon fontos üzenete van: már a projektgyűjtés során jól látszott, hogy **egyre több térségi szereplő megérti a stratégiai gondolkodás lényegét, keresi azokat a számára is fontos fejlesztési lehetőségeket, melyekkel egyúttal a térség egészének fejlesztéséhez is hozzá tud járulni.**

1. PRIORITÁS	
1.1. Intézkedés	1.1.1. Indikatív beavatkozás
	1.1.2. Indikatív beavatkozás
1.2. Intézkedés	1.2.1. Indikatív beavatkozás
	1.2.2. Indikatív beavatkozás s
	1.2.3. Indikatív beavatkozás s
1.3. Intézkedés	1.3.1. Indikatív beavatkozás
	1.3.2. Indikatív beavatkozás
	1.3.3. Indikatív beavatkozás
2. PRIORITÁS	
2.1. intézkedés	2.1.1. Indikatív beavatkozás
	2.1.2. Indikatív beavatkozás

A mellékelt táblázat a Stratégiai Program (SP) struktúráját mutatja. Az SP legfelső szintjén a Prioritások állnak, melyeknek összhangban kell lenniük a Koncepció célrendszerével (lásd 3.2. fejezetben), de biztosítaniuk kell az országos operatív programokkal való összhang lehetőségét is. Az SP 6 prioritást tartalmaz. A következő szinten kerülnek megfogalmazásra az intézkedések, melyek az egyes prioritások keretében elérendő specifikus céloknak feleltethetők meg. A megyei SP prioritásonként 2-3 intézkedést (specifikuscélt) határozott meg.

A 3. szint valójában már az operatív program szintű döntés része, de a tervezési folyamat sajátosságai miatt jelen SP, indikatív jelleggel már a beavatkozásokra, sőt, tovább menve a

lehetséges műveletekre (projekt típusokra) is kitért. Ez a megyei önkormányzat kifejezett elvárása volt annak érdekében, hogy a települési döntéshozók értsék, hogy az egyes lépések alatt körülbelül mit kell érteni még akkor is, ha azok ebben a fázisban nem teljes körűek. A **megyei SP részletes bemutatását a 4. melléklet tartalmazza**, míg megyei koncepcióval való összhang a 3.2 fejezetben, az SP egyéb koherencia vizsgálata pedig az 5. mellékletben olvasható).

Az operatív programozás két részből áll. Az első részben a stratégiai programozás tovább pontosítása történik. Ez jelen fázisban még mindig hiányos lesz, tekintettel a projektgyűjtés hiányosságaira, pontatlanságaira. Remélhetőleg a hiányosságok nagyobb részét a következő két hónap egyeztetései során tisztázni lehet, valamint az országos operatív programok is elkészülnek, így a ma még üres cellák, még ha indikatív jelleggel is, de kitölthetők, pontosságuk pedig jelentősen javulhat (jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján még 100 millió forintos pontosság sem garantálható!).

A második részben fordított logikát alkalmazunk: mivel a tervezett fejlesztések megvalósíthatóságának az operatív programozás szempontjából legfontosabb feltételei a felelősségi körök azonosítása és a finanszírozhatóság, ezért az operatív programozás alapjául ezek a tényezők szolgálnak. Az országos tervezés során kerül lehatárolásra, hogy milyen beavatkozás típusokat (azaz programokat, projekteket) mely operatív program forrásaiból lehet támogatni. Ez a lehatárolás nagyjából megtörtént, **különösen jelentős bizonytalanságok vannak még a Vidékfejlesztési Program, a Duna Transznacionális Program és az Európai Területi Együttműködési Operatív Program tekintetében.**

Komoly problémát jelent a felszíni vízrendezéssel kapcsolatos projektek támogatási forrásának meghatározása, erre a KEHOP (környezetvédelmi ágazati források), VP (vidékfejlesztési források) és a TOP 2. prioritása is lehetőséget ad, a határok egyelőre bizonytalanok. Kockázatosnak látszik a belterületi vízrendezés esetleges TOP 2. forráskeretre (azaz a járási keretekre) terhelése, mivel az ilyen jellegű forrásigények messze meghaladják a járások kereteit, de legalábbis a nagyobb részét elvinnék.

További **nehézséget jelent a megyei területfejlesztés szervezeti háttér létrehozhatóságával kapcsolatos bizonytalanság** (a KEM programjában megyei programmenedzsmentnek nevezzük). Erre a TOP-nak vagy más forrásnak mindenképpen kellene keretet biztosítania, hiszen e nélkül képtelenség

egy megyei program végrehajtását felelősséggel felvállalni. A városok integrált városfejlesztési stratégiáinak végrehajtása során 2007-2013 ciklusban kötelező volt fejlesztő társaságokat létrehozni, a megyéknél hasonló szervezet létrehozása, már a terület jóval nagyobb mérete, a szereplők sokasága, és a feladatok sokkal nagyobb komplexitása okán, sokszorosan indokolt lenne.

Az operatív programozás második részében ún. **részdokumentumok** készülnek, melyeket maguk a megyék állítanak össze. Ezek az alábbiak lesznek:

Ágazati részdokumentumok (6. melléklet)

Az ágazati részdokumentumok az ágazati operatív programok forráskeretének terhére támogatandó beavatkozásokat fogják tartalmazni. Ezek a beavatkozások a stratégiai programban szereplő, különböző prioritásokhoz, illetve sajátos térségi programokon belül tervezett intézkedések keretében megvalósítható, de valamely ágazati operatív program forráskeretének terhére támogatandó beavatkozásokból állnak össze. A megyének előre láthatóan mind a hat ágazati OP keretének felhasználására készül részcsomagja.

Európai, határon átnyúló OP-k keretének terhére készülő részdokumentumok

Jelenleg az Európai Területi Együttműködés OP és az Duna Transznacionális Program kidolgozottsága még nem jutottak olyan fázisba, hogy azokra felelősen tervezni tudjunk, de tekintettel a hosszú határszakaszra, illetve a Dunának a megye életében, térszerkezetében betöltött jelentős súlyára, Komárom-Esztergom megye – későbbi tervezési fázisban – a készülő európai OP-k terhére is tervez részcsomagokat kidolgozni.

TOP területfejlesztési részdokumentumok

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program által támogatandó beavatkozások összesítésére szolgálnak a TOP részdokumentumok. A **TOP részdokumentumok a TOP prioritási struktúrája** (az 5.0 változat prioritásait lásd a 2. melléklet) alapján kerülnek kidolgozásra. Ennek azonban még nem érkezett el az ideje, mert a megyei programban túl sok jelenleg a bizonytalanság. Egyrészt még messze nem teljesek a projektcsomagok (még mindig érkeznek be projektjavaslatok, illetve sok projekt adatlapja hiányos). Másrészt maga a megye is kezdeményezni fog projekteket, azonban a megye hatáskörei a végrehajtást illetően még nem világosak. Harmadrészt még a finanszírozási struktúra is változhat, az csak brüsszeli jóváhagyást követően tekinthető véglegesnek. Három TOP részdokumentum készül:

- megyei TOP részdokumentum,
- járási TOP részdokumentum,
- megyei jogú város (MJV) TOP részdokumentum.

Ennek első lépéseként összeálltak a **megyei, a járási és MJV projektcsomagok első egyeztetési változatai** (a kormány 1298/2014 (V.5) határozatában jóváhagyott forráskeret: 7. melléklet, a megyei tervezés által összeállított indikatív projektcsomagok 8. melléklet)

1.2.4 Helyi szintek

1.2.4.1 Tatabánya megyei jogú város ITS

A megyék mellett a megyei jogú városok (MJV-k) a területfejlesztés hangsúlyos - gyakorlatilag a megyékkel azonos súlyú – szereplői. A megyei jogú városok közgyűlése jóváhagyja a megyék terveit, a megyéknek be kell építeni terveikbe az MJV-k fejlesztési elképzeléseit. A megyék az MJV-k tervei vonatkozásában véleményezési joggal rendelkeznek. Komárom-Esztergom megye és Tatabánya tervezése iterációban zajlik, ami az összhang megteremtését nagymértékben megkönnyíti. A kidolgozott projektcsomagok (lásd 8. melléklet) a megye és a megyeszékhely terveinek egymásba fonódását, a szinergia lehetséges fókuszait (városhálózati csomópont térségi projektcsomagjai) alkotják. Tatabányán Településfejlesztési koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) kidolgozása van folyamatban. Amint ez elfogadásra kerül, összefoglalása a megyei operatív programba is bekerül.

Az MJV-k tervezését, a megyéktől eltérően a Belügyminisztérium településfejlesztésért felelős államtitkársága koordinálja. A megyei tervezés és az ITS struktúrája és nomenklatúrája, a felügyeleti szervek különböző megközelítéséből adódóan, némileg eltér, ami a két dokumentum közötti összhang megteremtésében okozhat némi (véltetően nem komoly) nehézséget.

1.2.4.2 Járasszékhelyek

Informális források szerint a Belügyminisztérium a járási székhelyek tervezésére is fog, forráskeretet biztosítani. A járásszékhelyek ITS-einek kidolgozása várhatóan csak ősszel fog indulni. A járásszékhelyek tervei ugyanakkor jelentős súllyal jelennek meg a megyei tervben (a járási forráskeretek igen nagy része ott kerül lekötésre), így az összhang biztosítása várhatóan nem fog problémát jelenteni.

1.2.4.3 LEADER-ek

Még nem világos a LEADER-ek további sorsa. Eddigi ismereteink szerint a LEADER-ek fejlesztései CLLD típusú beavatkozások lesznek (Közösség Vezérelt Helyi Fejlesztések), azonban még nem tudni, hogy ezeket a TOP Operatív Programban meg kell-e jeleníteni, vagy a korábbiakhoz hasonlóan teljesen elkülönült tervezési folyamattal kell számolni. Jelenleg a LEADER közösségek határainak átalakítása folyik, azok nem léphetik túl a megyehatárokat. A járássok fognak a vidékfejlesztés alapjaként szolgálni. Ebből logikusan következhet, hogy a TOP keretében a kistérségeknek/járásoknak dedikált forráskeretek ki fognak egészülni a Vidékfejlesztési Program LEADER forráskeretével. A forráskoncentráció elve mindenképpen indokolná, hogy a kétféle forrásra együttesen tervezhessenek, CLLD típusú fejlesztés keretében kombinálva a rendelkezésükre álló kétféle keretet. Ezzel kapcsolatos döntés azonban csak későbbre várható.

1.3 A TERVEZÉSBE BEVONT SZAKMAI SZEREPLŐK

SZAKÉRTŐ	FELELŐSÉGI KÖR	SZAKÉRTŐ	FELELŐSÉGI KÖR
Petrikné Molnár Erika	mb. főosztályvezető, osztályvezető KEMÖH Területfejlesztési és Vidékfejlesztési Főosztálya	Pengő Julianna	megyei főépítész KEMÖH Területfejlesztési és Területrendezési Osztálya

SZAKÉRTŐ	FELELŐSSÉGI KÖR	SZAKÉRTŐ	FELELŐSSÉGI KÖR
Farkas Zsuzsanna	tervező-elemző Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Németh Tamás	területfejlesztési menedzser Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
Koszorú Lajos	vezető település és területrendezési tervező Város-Teampannon Kft.	Pitó Enikő	vezető gazdaságfejlesztési szakértő MAPI Zrt.
Szántó Katalin PhD	vezető település és területrendezési tervező Város-Teampannon Kft.	Fehér Sándor	gazdaságfejlesztési szakértő MAPI Zrt.
Gyetvai Márton	tájévezető Város-Teampannon Kft.	Bunyevác Katalin	gazdaságfejlesztési szakértő MAPI Zrt.
Schamberger Dóra	vidékfejlesztő	Bauer Zsolt	vidékfejlesztő
Polgár Judit	Társadalomfejlesztési szakértő Üzenet Kft	Dorogi Éva	gazdaságfejlesztési szakértő MAPI Zrt.
Komjáthy László	Közlekedési fejlesztések Partner Mérnöki Iroda Kft.	Busz Tamás	Közlekedési fejlesztések Partner Mérnöki Iroda Kft.
Schuchman Péter	Környezetvédelmi szakértő PESTTERV KFT.	Károlyi János	Környezetvédelmi szakértő PESTTERV KFT.
Mándi József	Környezetvédelmi szakértő PESTTERV KFT.	Dr. Unk Jánosné	Energetikai szakértő PYLON Kft.
Kígyóssy Gábor	tervező-elemző	Hummel Rudolf	osztályvezető KEMÖH Vidékfejlesztési, Idegenforgalmi, Koordinációs és Környezetvédelmi Osztálya
		Aradi Nikolett	KEMÖH Idegenforgalmi referens

1.4 AZ EDDIG LEZAJLOTT TÁRSADALMASÍTÁSI FOLYAMAT

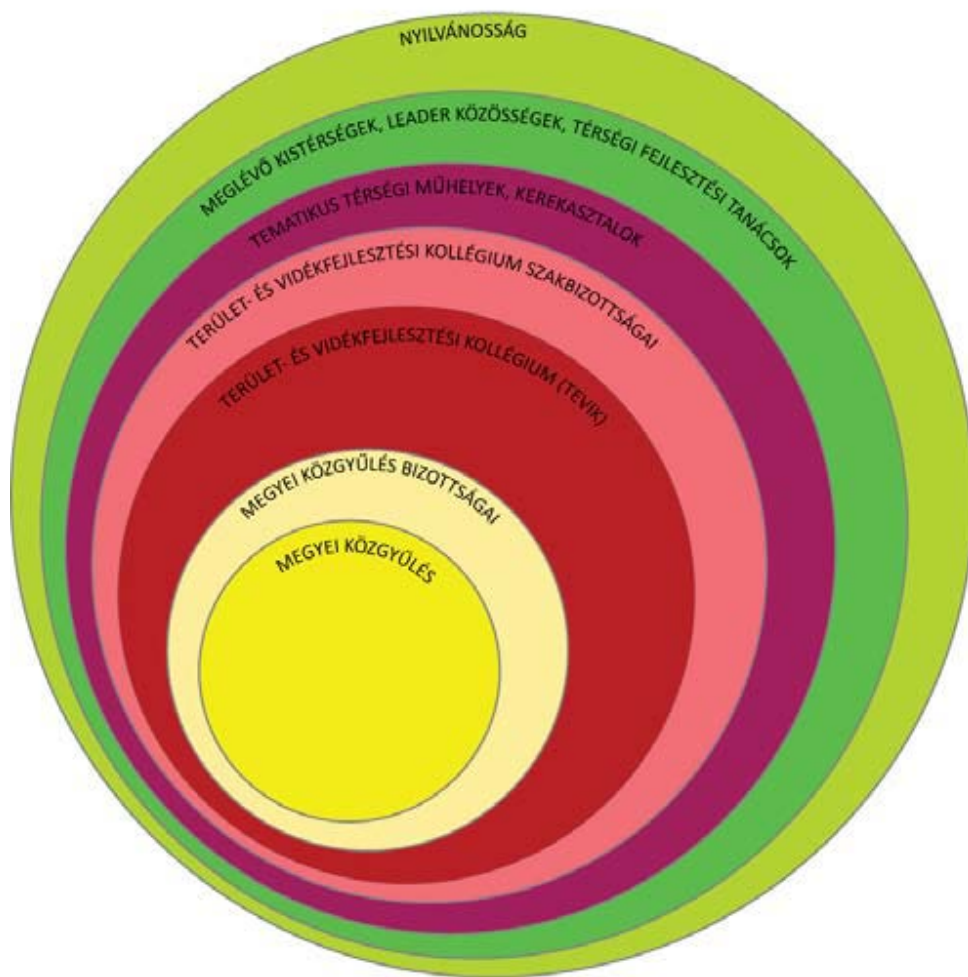
A megyei önkormányzat **2012 novemberében részletes partnerségi tervet** fogadott el, párbeszédre, közös gondolkodásra készítve a terület- és településfejlesztésben érdekelt szervezeteket. Az új szervezeti rendszer a partnerségi terv szerint nem csak a tervezés, hanem a megvalósítás folyamatának is (monitorozás) is aktív szereplője lesz. A megyei területfejlesztés intézményi rendszerének fő elemei:

- a döntéshozás – megyei közgyűlés és bizottságai,
- a tervezés és a fejlesztés irányítószervezete (Komárom-Esztergom megyében a közgyűlés elnöke, konzultációs partnere Tatabánya MJV polgármestere),
- a tervezés-fejlesztés munkaszervezete (elsősorban a Területfejlesztési és Vidékfejlesztési Főosztály Területfejlesztési Osztálya, de miután számos feladat az önkormányzati hivatal különféle osztályai között megosztott, így operatív munkacsoport is segíti a munkát),
- a részvételi tervezés szervezetei:
  - a fejlesztési tanácsokhoz hasonló hatáskörű és felépítésű megyén belüli szervezet, stratégiai véleményező, javaslattevő, koordináló feladatokkal felruházva (stratégiai csoport) – a megye közgyűlés döntése alapján az ún. megyei Terület- és Vidékfejlesztési Kollégium (továbbiakban TEVIK)
  - a munkacsoportok: elnevezésük a megyei közgyűlés döntése alapján a TEVIK szakbizottságai,

- LEADER közösségek, Natúrparkok, TDM szervezetek
- a megye részvételével működő vagy létrehozandó térségi fejlesztési tanácsok,
- területi/tematikus műhelyek, koordinációs kerekasztalok
- lakosságot közvetlenül megszólító kezdeményezések,
- jogszabályban előírtak és azon túli véleményezők.

A partnerségi terv alapján megalakult a **Megyei Terület és Vidékfejlesztési Kollégium**, megkezdtek működésüket a szakmai műhelyek, a **kollégium térségi műhelyei** és az **ágazati szakbizottságok** is, amelyek szintén aktívan közreműködtek a részvételi tervezési folyamatban.

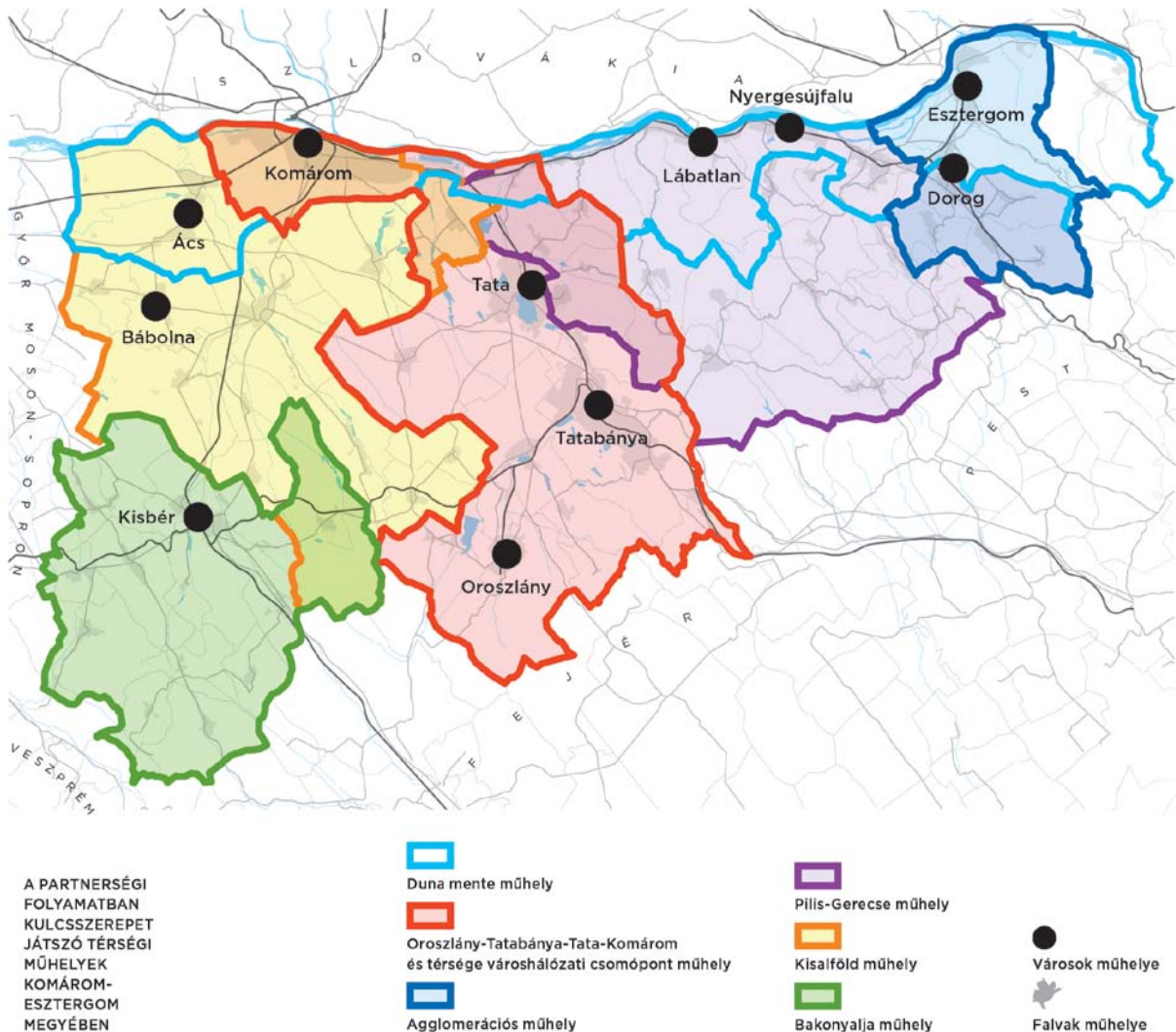
A tervezésben való részvétel különböző szintjei

A tervezés igényének megfelelően további célirányos workshopok is lezajlottak, sőt az utóbbi hónapokat inkább ezek jellemezték. Az egyeztetési folyamatok a parlamenti és az európai uniós képviselőválasztások idejére átmenetileg megszakadt, ebben az időben alapvetően a Központi Felügyelet (NTH), a megye és a tervezők között zajlott intenzív, szakmai szempontú egyeztetés. 2014. május 31-én, az egyeztetési dokumentum közzétételét követő időszakban újra lehetőség nyílik a partnerségi terv szerinti struktúrájának megfelelő egyeztetéseket lefolytatni. Egyidejűleg lezajlik a jogszabályban rögzített véleményezési eljárás. A véleményezésbe illetve az egyeztetésekben résztvevők körét a 10. melléklet tartalmazza.

1.4.1 Sajátos térségi egyeztetések

1.Ábra: Megyei sajátos térségek lehatárolása

A koncepcióban megfogalmazott területi célok programszintű kezeléséhez a tervezés első szakaszában egy öt sajátos térségből álló területi felosztás került megfogalmazásra. E lehatárolás alapján került megszervezésre a Bakonyalja, a Gerecse-Pilis, a Duna mente és a Kisalföld, valamint a Városhálózati Csomópont egyes programtérségeire fókuszáló egyeztetések sorozata, melyen jórészt polgármesterek, egyes esetekben helyi főépítészek, gazdasági érdekképviselők képviselői, önkormányzati településfejlesztési szakértők vagy hivatali műszaki vezetők vettek részt.

1.4.2 Tematikus egyeztetések

A tematikus egyeztetések között több alkalommal turizmusfejlesztési, továbbá szakképzési és foglalkoztatási fórum került lebonyolításra. A 2014-2020-as ciklus 60% -os gazdasági fókuszú forrásmegoszlása a gazdasági szereplők megyeszékhelyen megrendezett tájékoztatása mellett önálló területi gazdaságfejlesztési fórumok megrendezését is indokoltá tette, ezek Esztergomban, Komáromban és Tatabányán kaptak helyet.

A Megyei területfejlesztési Program készítésével párhuzamosan került kidolgozásra Tatbánya Megyei Jogú Város 2014-2020-as Integrált Településfejlesztési Stratégiája is. A tervezési folyamatok összefonódásai állandó jellegű kapcsolattartást kívánt meg a tervezők mellett az érintett döntéshozókkal is, az egyeztetéseken a Schmidt Csaba polgármester vezette tatbányai hivatal Szabó Gyula, a Kabinet Szolgálat Stratégiai és Pályázati irodavezető képviselte.

A stratégiai program egyes sajátos tematikus fókuszterületéhez kapcsolódóan hangsúlyos igény mutatkozott a specifikus kérdések tisztázására, ezért a tervezői konzorcium tagjai további egyeztető tárgyalásokat is lefolytattak. Három alkalommal került sor a Rába-Duna-Vág EGTC tagjai közötti, szlovákiai kerületek részvételével megrendezett egyeztetésre, valamint kétszer került sor a LEADER Helyi Akciócsoportokkal (HACS) való személyes találkozóra.

A találkozók között szerepelt az almásfüzitői vörösiszap-tározó újrahasznosítási lehetőségeiről és az ipari park fejlesztési lehetőségeiről történt egyeztetés 2014. február 12.-án, a KRFÜ-vel történt megbeszélés 2014. február 5.-én, valamint egy egyeztető tárgyalás a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) tankerületi igazgatójával, Berczellyné Nagy Mariannával 2014. februárjában és májusában.

1.4.3 Projektgyűjtés

A megyei önkormányzat által végzett első körös projektgyűjtést a tervezői konzorcium rendszerezte. A települési önkormányzatoktól 987, a gazdasági szereplőktől 26, továbbá 53, területileg illetékes szakigazgatási szervtől - így például a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központtól, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságtól és a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézettől (GYEMSZI) beérkezett projektötlet került feldolgozásra. A projektgyűjtést az érdekeltek és érintettek egyeztetésen megfogalmazott igényeinek beépítése egészítette ki. A tervezés ilyen módon rugalmas iterációval közelíti egymáshoz a területfejlesztési koncepcióban elfogadott hosszú és középtávú víziót és a helyi, jellemzően projektszinten megfogalmazott igényeket.

A projektgyűjtés második körét Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség (KDRFÜ) bonyolította le, mely honlapján is felületet biztosított a fejlesztési ötleteknek, javaslatoknak. 2014. április végéig összesen 438 részletes projektgyűjtő adatlap került feldolgozásra és további 729 projektötletet vettek figyelembe a tervezők az első körös projektgyűjtésből.

1.4.4 Területfejlesztési háttér tanulmány

A megyei Kereskedelmi és Iparkamara támogatásával további fókuszált adatgyűjtésre, interjúk és elemzések elkészítésére kerülhetett sor. Ennek eredményei a Területfejlesztési háttér tanulmányok. Ennek legfontosabb részei a megye K+F teljesítményének, valamint a megye fejlesztési területkínálatának feltérképezése. Az utóbbi alapján kimondható, hogy a megyében jelentős túlkínálat van mind lakó- mind pedig gazdasági célra kijelölt területekből egyaránt. A hosszú távon prognosztizált népességcsökkenési trend gyakorlatilag indokolatlanná teszi új lakóterületek kijelölését. A településüzemeltetés költségének növekedése, a környezetvédelmi szempontok és a közlekedési költségek növekedése is inkább a meglévő lakóterületek felértékelése, városokban sűrítése mellett szól. A megye kedvező gazdasági helyzetével sem indokolható túlkínálat van gazdasági területek tekintetében, ezért új területek kijelölése, illetve zöldmezős ingatlanok művelésből való kivonása alapinfrastruktúrával való ellátása csak nagyon kivételes esetekben indokolt. Az innovációs

vizsgálat egyik érdekes tanulsága, hogy esetenként a kisebb vállalkozások nincsenek tisztában azzal, hogy amit csinálnak, az innováció, fel sem merül bennük a támogatásra való pályázás, vagy elrejtetik őket a pályázattal összefüggő adminisztráció, illetve bizonytalanságok. A megyében az innovációs kapacitások a nagyvállalatoknál koncentrálódnak, akik tudásközpontokkal való kapcsolataikat egyetem hiányában jórészt a megyén kívül keresik, ugyanakkor a későbbiekben e problémát jelentős mértékben enyhíthetik az EDUTUS Főiskola új laborkapacitásai. Mivel a kutatások egy része üzleti titok, ezek az innovációs tevékenységek kevésbé manifesztálódnak.

A stratégiai és operatív program kidolgozásával összefüggő fontosabb egyeztetések

TÉMA, RÉSZVEVŐK	IDŐPONT
Rába-Duna-Vág EGTC egyeztetés (Győr)	2012.november 30.
LEADER HACS egyeztetés	2013. május 17.
Rába-Duna-Vág EGTC egyeztetés (Győr)	2013.november 6.
Turisztikai egyeztetés (Tatabánya)	2013. november 13.
Rába-Duna-Vág EGTC egyeztetés (Győr)	2014. január 31.
Térségi egyeztetés: Bakonyalja (Tatabánya)	2014. február 3.
Térségi egyeztetés: Gerecse-Pilis (Tatabánya)	2014. február 3.
Térségi egyeztetés: Kisalföld (Tatabánya)	2014. február 4.
Térségi egyeztetés: Duna mente (Tatabánya)	2014. február 4.
Szakképzési fórum (Tatabánya)	2014. február 5.
Turizmusfejlesztési fórum (Tatabánya)	2014. február 5.
Tata és térsége egyeztetés (Tata)	2014. február 14.
Térségi egyeztetés: Városhálózati csomópont (Tatabánya)	2014. február 18.
Egyeztető tárgyalás: KLIK	2014. február 18.
LEADER HACS egyeztetés	2014. február 19.
Várostérségi gazdaságfejlesztési fórum (Komárom)	2014. március 3.
Várostérségi gazdaságfejlesztési fórum (Esztergom)	2014. március 4.
Turisztikai konferencia (Tata)	2014. március 26.
Várostérségi gazdaságfejlesztési fórum (Tatabánya)	2014. április 4.
Egyeztető tárgyalás: KLIK	2014. május 12.
KEM Terület- és Vidékfejlesztési Kollégium ülése (Tatabánya)	2014. június 10.
Egyeztetési változat bemutatása: HACS-ok, TDM-ek, főépítések, Által-ér szövetség, GFSZ részvételével	2014. június 10.
Kisbéri és Komáromi járás projektcsomagjainak egyeztetése (Kisbér)	2014. június 12.
Esztergomi járás projektcsomagjainak egyeztetése (Tát)	2014. június 14.
Városhálózati projektcsomagjainak egyeztetése (Tatabánya)	2014. június 16.
Kisbéri fejlesztési kerekasztal (Kisbér)	2014. június 25.
Tatai járás projektcsomagjainak egyeztetése (Tata)	2014. június 30.

1.5 MÉRFÖLDKÖVEK, HATÁRIDŐK, DÖNTÉSI PONTOK

MÉRFÖLDKÖVEK	TELJESÍTÉS IDŐPONTJA
Megyei Területfejlesztési Konceptió Helyzetfeltárásának indulása	2012. június
Uniós és hazai forrásból támogatandó megyei projektötletek gyűjtése	2012. június-augusztus
Megyei Területfejlesztési Konceptió társadalmasításához kapcsolódó Partnerségi Terv elfogadása	2012. október 25.
Megyei Területfejlesztési Konceptiót megalapozó helyzetértékelés elfogadása	2012. november 29.
Megyei Területfejlesztési Konceptió, javaslattevő fázis – célok, prioritások, tervezői változat elfogadása	2012. december 14.
Megyei Területfejlesztési Konceptió változatának elfogadása	2013. április 15.
Tervezői válaszok a javaslati fázis véleményezési eljárásában	2013. június 28.
Megyei Területfejlesztési Konceptió Területi hatásvizsgálati eljárás	2012. december-2013 június
Megyei Területfejlesztési Konceptió helyzetértékelés utóvizsgálatának lezárása	2013. november 28.
Megyei Területfejlesztési Konceptió Területi Hatásvizsgálatának lezárása	2013. november 28.
Megyei Területfejlesztési Konceptió véglegesítéséhez elengedhetetlen Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió elfogadása	2014. január 3.
Megyei Területfejlesztési Program prioritásstruktúráját bemutató munkaváltozat elkészítése	2014. február 28.
Uniós és hazai forrásból támogatandó megyei projektötletek gyűjtése, rendszerezése – 1. kör	2013. június-2014. február
Megyei Területfejlesztési Konceptió javaslattevő fázisának elfogadása	2014. március 7.
Megyei Területfejlesztési Program struktúra egyeztetési változatának jóváhagyása a Megyei Közgyűlés által	2014. március 7.
Partnerségi egyeztetések	2014. február 4. – folyamatosan
Megyei Területfejlesztési Stratégia Területi hatásvizsgálati eljárása	2014. január-2014 május
Uniós és hazai forrásból támogatandó megyei projektötletek gyűjtése, rendszerezése – 2. kör (KDRFÜ bevonásával)	2014. február -folyamatosan
Projektötletek értékelése	Folyamatosan
Megyei Területfejlesztési Program miniszteri, államigazgatási egyeztetése és társadalmasítása	2014. július 31.
Megyei Területfejlesztési Program közgyűlés általi elfogadása	2014. szeptember 30.

2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ SZINTÉZISE

2.1 JÖVŐKÉP: STABILAN AZ ÉLVONALBAN

Már a 2011-ben készült megyei területrendezési tervmódosítás megalapozó munkarészei is megállapították, hogy több vonatkozásban markáns és összehangolt intézkedésekkel a **megye országon belüli jelenlegi relatív pozíciója tartható, de nagy eséllyel nem javítható** (számos mutató tekintetében a 2.-3. legfejlettebb megye). Másrészt viszont a **makrotárségi pozíciók erősítésére még számos kiaknázatlan lehetőség kínálkozik**:

- egyrészt a fejlettebb Közép-Magyarországi régió és a második legfejlettebb Nyugat-Dunántúli régió közötti hiányzó láncszem – „kapocs és kapu”- szerepének betöltésére,
- másrészt a határon túli elmaradottabb térségek vonatkozásában fejlesztési, térszervezési pólusfunkciók erősítésére.

A Területfejlesztési koncepció küldetése – „Stabilan az élvonalban” – három célt integrál:

- egyrészt a kedvező trendek, folyamatok fenntartását, folytatását,
- másrészt a megye globális kitettségének mérséklését - a helyi adottságok, erőforrások korábbiaknál sokkal hatékonyabb, fenntartható hasznosításával és a nem befolyásolható trendekhez való alkalmazkodással,
- harmadrészt azon konfliktusok kezelését, hiányok felszámolását, melyek a kedvező trendek, folyamatok fenntartását akadályozzák, vagy akadályozhatják a jövőben.

2.2 KIHÍVÁSOK, KITÖRÉSI PONTOK

A következő évtizedek meghatározó kihívása a gazdaság, a vállalkozások és a foglalkoztatási szint stabilitásának növelése. Ennek alapvető eszközei a gazdaság és a vállalkozási struktúra diverzifikálása, az új térszerkezeti erővonalak és térségi együttműködési hálózatok kiépítése, a jelenleg is már versenyképes (autóipar, gépipar, mechatronika), illetve versenyképesé tehető hagyományos (agrárrium, élelmiszeripar, energetika) és ún. jövőágazatok (IKT, zöldgazdaság, kreatív ipar) megerősítése, a képzettség és az innovációs környezet fejlesztése. A következő évtized a turisztikában rejlő páratlan lehetőségek kihasználásának időszaka lehet, ennek azonban alapvető feltétele a térségi-területi fókusz megerősítése.

A megye számára jelentős kihívás a demográfiai zsugorodás, ami nem csupán a vidéki térségeket, de az ipari központokat is jellemzi (Tatabánya, Oroszlány). Míg a gazdasági központokban reális jövőkép a trend megállítása, amiben a foglalkoztatás bővítése mellett az életminőség javítása meghatározó eszköz, a vidéki térségekben inkább az alkalmazkodás útjait kell keresni. Ezen belül kiemelt feladat az elmúlt időszakban, nagyobb népesség ellátására kiépült infrastruktúra üzemeltethetősége, az üresen álló ingatlanok más célú hasznosítási lehetőségeinek feltárása, a szolgáltatási színvonal fenntartása, szükség esetén a fenntarthatatlan kapacitások felszámolása (pl. üresen álló, romos, potenciális veszélyforrásnak tekinthető majorok, elhagyott ipari épületek).

A klímaváltozás elsősorban a vízháztartással összefüggésben jelent komoly kockázatot, ami az egykori szénmedencék területén a bányabezárással összefüggésben újra felszínre törő források miatt már jelenleg is konfliktusforrás. A megye hagyományaiban ugyanakkor megtalálhatók a vízzel való

együttélés integrált formái, melyek korszerű technológiák mellett újraéleszthetők. Az integrált vízgazdálkodás eszközeivel a víz nem csak, sőt elsősorban nem veszélyforrás, hanem új identitás, új gazdasági tevékenységek, foglalkoztatási lehetőségek, turisztikai kínálatok lehetőségét hordozza (Bakonyalja, Átal-ér, Duna mente).

Az energetikai forradalomba való bekapcsolódás a megyében sokrétűen jelentkezik. Az országszerte ösztönzött energiahatékonysági fejlesztések, a megújuló energiaforrások épületekben, gyártási folyamatok során, szolgáltatások energiaigényének kielégítése során történő alkalmazása mellett (fogyasztói oldal), a megyében a meglévő erőműkapacitások élettartamának lehetséges meghosszabbítása is fontos irány (termelői oldal). A megújuló energiaforrások vonatkozásában nincsenek a megyében kitüntetett irányok, szinte bármely ma ismert megújuló erőforrás előállítására és felhasználására adottak a megye valamely térségében a lehetőségek.

SWOT elemzés (forrás: KEM területfejlesztési koncepció, Helyzetfeltárás)

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>kiemelkedő jelentőségű pán-európai közlekedési folyosók mentén fekszik, keleti fele a Budapesti, nyugati része a Győri agglomeráció része, területének nagyobb részén a dinamizáló tényezők (forgalmi folyosó, városok) egyenletesen oszlanak el</p> <p>gazdasági teljesítmény, foglalkoztatás, jövedelmek tekintetében a megye az ország első három megyéje közé tartozik, relatíve magas az aktív keresők aránya, a szolgáltatás és kereskedelem dinamikus fejlődik, fejlett az infrastruktúra, a közműellátottság, jelentős környezetvédelmi fejlesztések valósultak meg</p> <p>változatos természeti adottságai (jó minőségű termőföldek, magas erdőszűrség, Duna stb.), energetikai, építőipari nyersanyagok és ivóvíz (karsztvíz) a gazdaság sokoldalúságában magas szinten érvényesülnek</p> <p>a megye gazdasági szerkezetében, foglalkoztatottságában a tőkeintenzív, exportorientált, korszerű ipari tevékenységek (jármű, gyógyszer, gépipar, elektronika) meghatározó szerepet töltenek be, a K+F+I területén jelentős a vállalkozói szféra szerepvállalása,</p> <p>számos ipari park és fejlesztésre alkalmas barnamezős terület található a megyében, a hagyományos iparágak többsége prosperál, technológiai fejlesztésekkel alapozzák meg versenyképességük fenntartását</p> <p>a megye a megújuló energiapiac egyik éllovasa, a hagyományos erőműveket a legszigorúbb környezetvédelmi elvárásoknak megfelelően lépésről lépésre korszerűsítik</p> <p>a megye mezőgazdasága az országos átlagnál eredményesebb (jelentős tartalékokkal bíró ágazat), több, országszerte ismert élelmiszeripari, borászati termék kerül ki a megyéből</p> <p>jelentős építészeti és kultúrtörténeti értékek, található a megyében (Limes, Komáromi erőd, Dunakanyar), Esztergom az ország egyik leglátogatottabb turisztikai célpontja, Tata és Komárom az elmúlt években jelentősen fokozni tudta vonzerejét, a megye erdői a főváros környéki bakancsos turizmus kiemelt célterületei</p> <p>a megye – az adott infrastrukturális feltételek mellett tervszerűen fejleszti a határ menti fekvésben rejlő lehetőségeket (pl. Ister-Granum EGTC, Pons Danubii</p>	<p>európai összehasonlításban a megye teljesítménye nem emelkedik ki látványosan az ország egészéhez képest a megye csak a régió egészével tud Európa térképén megjelenni, a régióknak nem alakult ki európai összehasonlításban markáns arculata</p> <p>az Esztergom-Komárom közötti Duna menti térség összetett területhasználati, környezeti, demográfiai és közlekedési konfliktusokkal küzd, a szervezeti háttér és a politikai konszenzus egyaránt hiányzik</p> <p>a megye gazdaságszerkezete homogenizálódott, az élelmiszer feldolgozó kapacitás csökkent, az öntözött mezőgazdasági területek aránya alacsony, jelentősen csökken az építőipar gazdaságban betöltött szerepe, alacsony az építési beruházások aránya</p> <p>a KKV szektor fejlettsége jelentősen elmarad a nagyvállalatokéhoz képest, a hazai KKV-k csak kis hányada tud beszállítói szerepkörhöz jutni, a megyében alacsony a vállalkozási hajlandóság</p> <p>a szakképzés nem megfelelően szolgálja a vállalati, befektetői igényeket, alacsony a felsőfokú képzési oktatási kapacitás, hiányzik az ipari potenciált kiszolgáló helyi felsőfokú műszaki képzés</p> <p>alacsony a K+F ráfordítások értéke és a K+F tevékenység, az abban foglalkoztatottak száma pedig csökken</p> <p>a megye rendkívül gazdag, sokoldalú turisztikai vonzerő-potenciálja ellenére a turizmus gazdasági teljesítményére utaló vendégéjszakák száma döbbenetesen alacsony</p> <p>öregedik a népesség, növekszik a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok leszakadása, kirekesztődése</p> <p>az iparvárosok népessége látványosan csökken, a falvak népességmegtartó képessége a városok környezetét leszámítva romlott, a külterületi lakott helyek halmozott infrastrukturális, életminőségi, szociális problémákkal küzdenek</p> <p>az urbánus térségekben hiányoznak a területfejlesztés partnerségi megoldásai, csekély az integrált, stratégiai területi szemléletre való fogékonyság, a fejlesztési tervezés során kevésbé lehet építeni a megye városai közötti együttműködésre</p>

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>EGTC, Rába-Duna-Vág EGTC)</p> <p>jelentősen javult a települések arculata (pl. közösségi terek, településközpontok, intézmények stb.)</p>	<p>a Bakonyalja igen jó közlekedési kapcsolatrendszere ellenére a megye belső periférikus térségének számít (továbbra is a megye elmaradottnak minősített térsége)</p> <p>településközi és belterületi úthálózat, valamint a vasútvonalak (vasútállomások) rossz állapotúak</p> <p>még mindig magas a potenciális veszélyforrások, a rekultivációs hátralék, a kármentesítésre szoruló szennyezett területek, a tájsebek aránya, alacsony a szelektív hulladék-gyűjtés és a szilárd hulladék újrahasznosításának aránya, a felszíni vízfolyások vízzárlító kapacitása lecsökkent, vízminőségük kifogásolható</p> <p>jelentősek az elmaradások a vízkárelhárítás területén, fokozódó kitettség az időjárási anomáliáknak</p>

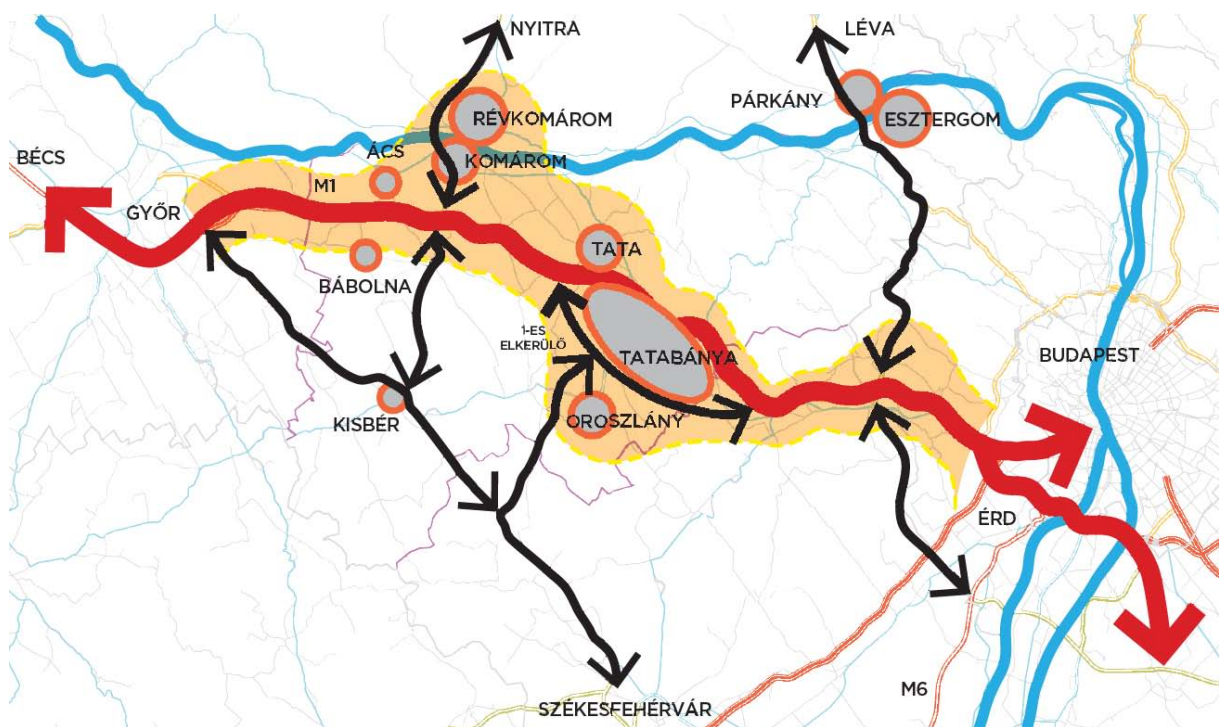
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>a megye neve jól cseng az európai feldolgozóipari körökben</p> <p>markáns arculatú elemekből álló, sokoldalú városhálózat: (érseki várostól az „iparvárosig”);</p> <p>a megyében működő felsőfokú oktatási intézmény markánsan fejlődik, építi a megyén belüli és kívüli kapcsolatait,</p> <p>a megyében megtalálhatók a klaszteresedés csírái (járműipari és fémipari klaszter szerveződött, kevés agrárvállalkozás tagja megyén kívül szerveződött klaszternek)</p> <p>a tervezett észak-déli irányú közúti közlekedési kapcsolatok, új határátkelési pontok (Duna-híd, teherkomp) új lehetőségeket nyitnak a megye nagytérségi kapcsolatépítésében, Komárom-Komárno európai törzshálózati kikötővé minősítése megnövelheti a térség tőkevonzó képességét, a vízi szállítás tekintetében</p> <p>a jelentős terhelést okozó iparágak megszűnése, az új M10 kapcsolat Esztergom és M1 között (10-es út Duna menti szakaszának tehermentesítése) és a világörökség-várományos területek felértékelődése (lásd világörökségi törvény) új lehetőségeket nyit a Dunában rejlő turisztikai lehetőségek kihasználására</p> <p>EU 2020 stratégia illetve hosszú távú országos szakpolitikai célok és a megyei érdekek egybeesnek (Kárpát-medencei kapcsolatok, húzóágazatok), az OTK-ban megjelölt 10 stratégiai ágazat közül a megye hét ágazatban is érintett</p> <p>nőnek az európai ráfordítások a mezőgazdasági, élelmiszeripari és energetikai K+F és az innováció területén</p> <p>Kiváló lehetőségek vannak az intermodalitás nagyobb arányú kihasználására</p> <p>az EGTC projektek során a megye jelentős tapasztalatot szerzett a térségi együttműködésben, a megye középső térségében erős civil szerveződések (Gerecse Natúrpark, Által-ér Szövetség)</p> <p>kiváló megújuló energiaforrás hasznosítási lehetőségek (szél, biomassza, nap);</p> <p>a megye fejlesztési elképzelései összhangban vannak a Duna Régió Stratégia prioritásaival;</p>	<p>országos összehasonlításban romló versenypozíció (beruházások, ezer lakosra jutó ipari termelés, ipari export, aktivitási ráta)</p> <p>a gazdasági teljesítményhez képest nem növekedik a vállalkozási hajlandóság, a megye szélsőségesen kitett a nemzetközi tőke ingadozásainak, jelentős városok – Komárom, Esztergom – léte túlonként egy-egy multinacionális vállalkozástól függ</p> <p>a megyében gyengülnek a K+F bázisok, a piaci ingadozások gyengítik a megye innovációs teljesítményét, mivel a meglévő potenciálok néhány nagyvállalatnál koncentrálnak</p> <p>Nyitra megye együttműködési hajlandósága elmarad a más szlovákiai megyékéhez képest, a határon túli kapcsolatokat biztosító nagyobb kapacitású Duna hidak megvalósulása jelentősen elhúzódhat</p> <p>a megfelelő szabályozás késlekedése miatt a szélerőmű parkot fejlesztő befektető elhagyja a térséget</p> <p>az új finanszírozási környezetben a meglévő felsőfokú oktatási intézmény ellehetetlenülhet</p> <p>az uniós ciklusonként újraépülő terület- és vidékfejlesztési intézményi rendszerek nem tudják a korábban kiépült rutinokat, felhalmozott tapasztalatokat kamatoztatni</p> <p>a Duna térségben a megszokott rutinok mentén történő rövid távra tervező fejlesztés elvághatja a struktúraváltás lehetőségét.</p>

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
a Duna szlovákiai oldalán jelentős kikötői (Komárom), vasúti logisztikai kapacitás (Párkány) és úthálózat áll rendelkezésre;	

2.3 ÁTFOGÓ CÉLOK

Komárom-Esztergom megye három átfogó cél mentén - Városhálózati csomópont: XXI. századi urbanizált táj; Duna menti térség struktúráváltása; Vidéki tájak új egyensúlya - szervezi jövőre vonatkozó vízióját. Az átfogó célok vállaltan területi kötődésűek, tükrözve a megye sokféleségét, egyúttal pedig elkötelezettségét a területi szemlélet markáns érvényesítése mellett.

A megye középső tengelyében egy 170 ezer fő körüli népességet elérő városhálózati csomópont kialakításának célkitűzése az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció által tervezett csapágyváros koncepcióval összhangban került megfogalmazásra. A városhálózati csomópont, mint XXI. századi urbanizált táj, gazdasági és lakóterületi vonzerő szempontjából is a határon átnyúló makrotérség versenyképes pólusává válik.

A Duna menti térség új minősége célkitűzés, összhangban az Európai Unió Duna Stratégiájának célkitűzéseivel, a Duna mentét újra a megye egyik stratégiai jelentőségű térségévé kívánja fejleszteni. Elrugaskodva az elmúlt évszázad összefüggő ipari övezetének további fenntartásához ragaszkodó stratégiáktól, a megye e térségben az Esztergomtól a nyugati megyehatárig húzódó, diverzifikált, több lábon álló társadalmi-gazdasági egységet vizionál. A zóna két meghatározó város csoportja, a Komárom-Révkomárom-Almásfüzitő-Ács város csoport és az Esztergom-Párkány-Dorog-Tát-Nyergesújfalu város csoport közötti húzódik a nagy szállítóforgalom bonyolítására kevésbé alkalmas Duna menti zóna. Itt egy Dunára szerveződő, magas presztízsű lakó- és rekreációs terület, illetve

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE TÉRSZERKEZETI EGYSÉGEI

- Hidővárosok térsége
- városlánc csomópont
- Dombvidéki térségek
- Kislétföld
- Duna mente

Ebben a vízióban a tervezett határon átívelő közlekedési kapcsolatok: komáromi híd, esztergomi teherkomp (híd), további kompok, a három világörökség-várományos terület, mint a turizmus megyei zászlóshajói és a tervezett EUROVELO meghatározó tényezők.

A megyei vidéki tájak új egyensúlyának alapja a Kisalföld, illetve a dombvidéki tájak differenciált fejlesztése. A megye kisalföldi területeinek – jelenleg nem az értékén kezelt – rendkívül jó mezőgazdasági adottságai és a fennmaradt termelési kultúrája, valamint a térség megújuló energiatermelésben betöltött szerepe a jövőben igen jól kihasználhatók.

A dombvidéki tájak népességmegtartó és jövedelemtermelő képessége csak a térség adottságaihoz igazodó, azt felértékelő dombvidéki tájgazdálkodás XXI. századi újrászerveződése mellett növelhető olyan mértékben, hogy az a jelenlegi – Európa legtöbb vidéki térségét érintő – zsugorodási trendek mérsékléséhez érdemben hozzá tudjon járulni. A „XXI. századi” magában foglalja az integrált vízgazdálkodást, a természetkímélő mező- és erdőgazdasági termelést, a megújuló erőforrások bővülő használatát, a tájgondozást, a gazdálkodók, valamint a környező városi piacok közötti szoros kooperációt továbbá a „traded szolgáltatási szektor”, azon belül a turizmus és a térségi jelentőségű szociális és egészségügyi-rehabilitációs szolgáltatások fejlesztését.

A KEM2030 TFK a fenti területfejlesztési célok megvalósítása érdekében öt területi és három tematikus és egy horizontális stratégiai célkitűzést fogalmazott meg. A stratégiai célkitűzésekhez, indikatív jelleggel intézkedési javaslatokat fogalmazott meg, melyek az egyes stratégiai célok értelmezését és a továbbtervezés megalapozását szolgálják, azonban nem képezik a TFK-ról szóló döntés szerves részét.

3 STRATÉGIAI PROGRAM

3.1 A STRATÉGIAI PROGRAM STRUKTÚRÁJA

2014. március 7-én, a TFK jóváhagyásával egyidejűleg, a megyei Közgyűlés láthatta az SP első változatát. Az akkor munkaanyag 6 tematikus és 6 területi stratégiai prioritást tartalmazott. A megyei közgyűlés a tervezetet továbbdolgozásra alkalmasnak minősítette. Az időközben továbbfejlődött Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), valamint az NTH javaslatának figyelembe vételével a prioritási struktúra rövidült, ennek ellenére a megye fő területi és gazdasági fókuszait sikerült a programozási szakaszba „átmenteni”. A területi fókuszok most az intézkedések szintjén érvényesülnek. Hasonlóképpen, Tatabánya Megyei Jogú Város integrált településfejlesztési stratégiája sem önálló prioritásként kerül megjelenítésre, annak tartalma a tematikusan rendszerezve épült be a különböző intézkedésekbe.

A többkörös egyeztetés nagy kihívása volt, hogy a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal egységesítési törekvései és a **megye sajátosságait markánsan tükrözni képes egyedi**, más megyére nem ráhúzható, a **térségi szereplők ösztönzésére alkalmas tervdokumentum** készítésére irányuló törekvést hogyan lehetne összhangba hozni.

A megye sajátos fókuszai különösen az I. és a II. prioritásban jelennek meg markánsan. Az I. prioritás komplex módon a megye nagytérségi szerepeinek erősítését szolgálja, összhangban a koncepcióval. Komplexitása abban áll, hogy az infrastruktúrafejlesztés mellé specifikus területi fókuszú gazdaságfejlesztési beavatkozások társulnak. A prioritás keretében a megyei SP kiemelten támogatja a Kormány 1206/2014. (IV. 1.) Korm. határozatával kijelölt **"Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központ"** fejlesztésére irányuló beavatkozásokat. Ezen intézkedéshez kapcsolódik a megye felsőfokú képzési kínálatának nagyarányú bővítése és minőségi fejlesztése. E prioritás keretében tervezett a **Duna menti térség struktúraváltásának** egyik fő pillére, a területszerkezeti és gazdasági megújulás: az ikervárosok térsége gazdasági és szolgáltató funkciójának megerősítése, határon átnyúló térségközpontok kialakítása illetve a jelenleg erősen zsugorodó köztes térben a jövőágazatok (IKT, innováció, kishéberia gyártás, kreatív ipar, megújuló energia stb.) megtelepedésének ösztönzése. Az innovatív zöldgazdaság kiemelt fejlesztésével a megye nagy hangsúlyt fektet a több lábbon állásra, meglévő adottságaira és gazdaságszerkezeti hagyományaira építve. Európa számos országában valóságos mezőgazdasági forradalom zajlik, amelyet elsősorban a klímaváltozásra való felkészülés, a termőterületek világméretű csökkenése és a Föld népességének növekedése együttesen motivál. A megye mezőgazdasági adottságai és hagyományai, az innovatív kezdeményezések jelenléte, továbbá Győr-Moson-Sopron megye pozitív hozzáállása kiindulásul szolgálhat egy, a „posztautóipari korszak”² **alapjait lerakó innovatív agrárgazdasági együttműködéshez**. A zöldgazdaság másik fontos pillére az energetika. A megyét korábbi szénbányászati hagyományai, a **fennmaradt erőműkapacitások megújításának** kényszere és az energetikai struktúraváltást emblematikusan is érvényesítő szélerőműparkok, továbbá a kedvező potenciálok (biomassza, geotermikus energia) együttesen ösztönzik arra, hogy ezen a téren is innovatív utakat keressen.

² A Győr-Moson-Sopron megye területfejlesztési programjait tervező munkacsoport vezetője, Prof. Dr. DsC Rechnitzer János, a Széchenyi István egyetem tanszékvezetője használta a kifejezést a 2014. január 31-i megyék közötti egyeztetésen, alátámasztva a Kisalföldi agrárinnovációs együttműködés fontosságát.

A II. prioritás: a megye komplex turisztikai programja melletti kiállítás alapja a FTK azon felismerése, hogy elképesztően nagy a szakadék a megye turisztikai adottságai, a turizmusban rejlő potenciál és a „turisztikai ipar” teljesítménye között. A prioritás célja elsősorban, hogy **a pontszerűen többé-kevésbé ismert és látogatott, de összességében rejtve maradó nemzetközi jelentőségű értékeket hálózatba szervezze, részben a meglévő (pl. zarándokutak), részben újonnan felfedezett (Által-ér) illetve újonnan kiépülő (EUROVELO) infrastruktúrákkal, részben a szervezeti háló megerősítésével.** Fontos cél, hogy e hálózatokra a megye térségi jelentőségű attrakciói bekapcsolódjanak, illetve kiépüljön a különféle célcsoportok igényeit fizetőképességüknek megfelelő szinten kielégítő, európai színvonalú – gazdaságilag fenntartható! – szolgáltatóhálózat. A fenntarthatóság kritériuma azt jelenti, hogy a megye csak olyan új kapacitásokat támogat, melynek létjogosultsága és gazdaságos működése igazolható, másrészt jelentős mértékben priorizálja azokat a fejlesztéseket, melyek kulturális örökségi érték megőrzését és fenntartható hasznosítását szolgálják.

A turizmus egyúttal jelentős térségfejlesztő hatású, ezért **a megye turisztikai programja erősen területi fókuszú, lényegében leképezi a megyei területfejlesztési koncepció átfogó céljait.**

- Városhálózati csomópont: XXI. századi urbanizált táj (lásd Által-ér térség),
- Duna mente struktúraváltása (ez tehát a struktúraváltás második pillére),
- a „Dombvidéki tájak új egyensúlya” célkitűzéssel összhangban, a turisztikai program harmadik intézkedése a sajátos gazdálkodási hagyományokat és a természeti értékeket együttesen helyezi fókuszba.

A III-V. prioritás első ránézésre az országos sztenderdeknek megfelel: gazdaság- és vállalkozásfejlesztés, emberi erőforrások, környezet és energia. Kiemelendő ugyanakkor a **vidékfejlesztés hangsúlyos szerepe a megyei SP-ben**, ami ilyen értelemben mégis eltér az országos sztenderdektől. A gazdaság- és vállalkozásfejlesztés prioritáson belül külön intézkedés keretében jelenik meg a **vidékgazdaság**. A vidékfejlesztés jelentős megyei hangsúlya a turisztikai prioritásban is érvényesül, itt a három intézkedés egyike szintén kifejezetten a vidéki térségekre fókuszál, miközben a másik két intézkedés keretében is fontos vidékfejlesztési elemek találhatók.

A VI. prioritás, amely alapvetően a település integrált fejlesztéseire fókuszál, szokatlan címével egyfajta missziót fogalmaz meg: **a megye olyan településfejlesztési beavatkozásokat kíván támogatni, melyek a XXI. századi kihívásokra reális, fenntartható és kreatív válaszokat adnak.** A kapacitások parttalan növelése helyett az élhetőség javításának forrásait mindenekelőtt az együttműködésben és munkamegosztásban keresik. Az energiatudatosság mellett hangsúlyosan jelennek meg az újszerű, vízvisszatartásra épülő, a területen leeső csapadék helyben maradását segítő műszaki megoldások, beruházásaikkal a meglévő épületek, barnamezős területeik újrahasznosítását szolgálják. Új fizikai struktúrák létrehozásával szemben a társadalmi struktúrák erősítésébe fektetnek be, illetve új fizikai struktúrák elsősorban a társadalmi kohézió erősödését szolgálják. A VI. prioritás két intézkedéséből az egyik szintén a vidéki térségekre irányul. Szükséges azonban felhívni a figyelmet arra, hogy ez némileg megnehezíti a tervezést: az országos Vidékfejlesztési Program jelentős elmaradása miatt többé-kevésbé „vakon” tervezünk a vidéki térségekben.

Az alábbi táblázat összefoglalóan mutatja a Stratégiai program prioritásait és intézkedéseit. A stratégia részletes, táblázatos bemutatását a 4. melléklet tartalmazza, míg a szöveges, prioritásonkénti kifejtés további részleteit az Operatív Program (OP) tartalmazza.

I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK
II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK
III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG
3.1. GAZDASÁG- ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE
3.3. A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE
IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM
V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK
5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM
VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS

3.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS A STRATÉGIAI PROGRAM ÖSSZHANGJA

A következő oldali ábrák a stratégiai program prioritásai és a koncepció stratégiai céljai közötti koherenciát vizsgálják. A felső táblázat a területi célok és prioritások, az alsó táblázat a specifikus célok és a horizontális cél, valamint a stratégiai program prioritásai közötti összhangot vizsgálja. Az ábrák a kapcsolódás mértékét négyfokozatú skálán értékelték: közvetlen-, erős-, kimutatható kapcsolódás és nincs kapcsolat. Tekintettel arra, hogy a területi célok a megye minden térségét lefedik, a prioritások ezen a szinten viszont tematikusak (az intézkedések illetve a beavatkozások szintjén érvényesül a területiség), így a skála utolsó eleme, vagyis, hogy nincs kapcsolat, eleve kizárt. Sőt, a stratégiai célok többsége esetében közvetlen kapcsolódás mutatható ki, vagyis az adott prioritások keretében megvalósuló beavatkozások közvetlenül szolgálják az adott stratégiai cél megvalósulását.

Az I. prioritás (nagyterségi beágyazódás) koherenciája a megye sajátos térségeire megfogalmazott területi célokkal: városhálózati csomópont, ikervárosok, Duna mente, Kisalföld – egyértelmű. E prioritás keretében csak a Dombvidék az a térség, ami kevésbé érintett. A prioritás nagyterségi közlekedési kapcsolatok kiépülését, vagy fejlesztését, határon átívelő kapcsolatok erősítését, jelentős exporttevékenységet folytató húzóágazatok fejlesztését (autóipari körzet), IKT és más jövőágazatok koncentrációjának ösztönzését a Duna mentén. A specifikus célok tekintetében a prioritás alapvetően a gazdasági infrastruktúra fejlesztésével biztosítja a célok megvalósulását. A II. prioritás keretében összeállított turizmusfejlesztési csomag kifejezetten területi fókuszú és lényegében leképezi a megyei koncepció átfogó céljaiban megfogalmazott három térséget: a Duna menti csomag révén a Duna menti térséget és az ikervárosokat; az Által-ér révén a városhálózati csomópontot; míg a Vidéki térség csomag a Kisalföldet és Dombvidéket. A II. prioritásban különösen jelentős az H1 horizontális cél érvényesülése.

A III. „Stabil, versenyképes diverzifikálódó gazdaság” prioritás értelemszerűen minden területi célhoz közvetlenül kapcsolódik, hiszen mindenhol megfogalmazódtak gazdaságfejlesztési célok. Különösen erős a kapcsolódás az S5 célhoz, a III. prioritás keretében tervezett vidékgazdaság intézkedéscsomagon keresztül. Specifikus célok tekintetében is ugyanez a helyzet: a gazdaság versenyképessége, stabilitása, diverzifikációja szempontjából talán még a humán erőforrás fejlesztésnél lehet leginkábbközvetett kapcsolatról beszélni. A IV. prioritás egyértelműen kapcsolódik az S2 célkitűzéshez (humán erőforrás, társadalom, képzettség). A közvetlen megfeleltethetőség a prioritás elnevezésében is érvényesül. A IV. ugyanakkor tipikusan olyan prioritás, amit a megye egészen kell végrehajtani, ezért minden térség érintett. Hasonló a helyzet a környezetvédelmi fejlesztésekkel (V. prioritás). Ezek direkt összefüggése a specifikus célokkal csak az S1 és az S3 stratégiai célok tekintetében mutatható ki. A prioritás keretében tervezett intézkedésenként a területi fókusz más és más, így a prioritás szintjén nem definiálható. A VI. (település és várostérség-fejlesztési) prioritás szintén megyei hatókörű és a területi stratégiai célokkal (T1-T5) mutatható ki összhang, amelyeket intézkedésenként lehet nevesíteni (lásd operatív program táblák).

A stratégiai program területisége tehát több stratégiai prioritás együtteseként érvényesül. A városhálózati csomópont: XXI. századi urbanizált táj elsődlegesen az I. és a II. prioritásoknak feleltethető meg, de jelentős fejlesztések köthetők hozzá az V. (vízrendezés, energetika) és a VI. (városfejlesztés). Az ikervárosok fejlesztései elsősorban az I. és a II. prioritásban érvényesülnek (határon túli együttműködés, világörökség várományos helyszínek), de jelentős árvízvédelmi fejlesztések tervezettek az V. prioritás keretében, különösen Esztergomban. A Duna menti térség struktúraváltása az I. és a II. prioritás keretében érvényesül (jövőgazdaság, EUROVELO6 kiépítése és a kerékpárút menti turisztikai fejlesztések). Az V. prioritás keretében tervezett kármentesítési beavatkozás-csomag is markánsan érinti a térséget (vörösiszaptározók).

A stratégiai program és a területfejlesztési koncepció közötti koherencia bemutatása

	 VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJA, HÁLÓZATOK, GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM-FEJLESZTÉS	 IKERVÁROSKOK ÉS TÉRSÉGÜK HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSE, NEMZETKÖZI TÉRSZERVEZÉS	 DUNA MENTE STRUKTÚRA- VÁLTÁSA	 KISALFÖLDI AGRÁRRÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉNEK, NÉPESSÉG-ELTARTÓ ÉS ALKALMAZKODÓ KÉPESSÉGÉNEK MEGERŐSÍTÉSE	 DOMBVIDÉKEK KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁSRA ÉPÜLŐ HELYI GAZDASÁGÁNAK, SZOLGÁLTATÓ FUNKCIÓJÁNAK ÉS ALKALMAZKODÓ- KÉPESSÉGÉNEK MEGŐRZÉSE
I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK					
II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM					
III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG					
IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS					
V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK					
VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN					

	 A MEGYE GAZDASÁGÁNAK ÉS VÁLLALKOZÁSI STRUKTÚRÁJÁNAK DIVERZIFIKÁLÁSA, KIEMELKEDŐ GAZDASÁGI POZÍCIÓJÁNAK STABILIZÁLÁSA	 AKTIVITÁS, KREATIVITÁS ÉS A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ KIBONTAKOZTATÁSA	 MEGLÉVŐ IPARI PARKOK TELEPHELYVONZÓ KÉPESSÉGÉNEK NÖVELESE, ROZSDA- ÉS BARNAMEZŐS TERÜLETEK DIFFERENCIÁLT ÚJRAHASZNOSÍTÁSA, TÁJSEBÉK REHABILITÁCIÓJA	 HAZAI ÉS HATÁRON ÁTÍVELŐ TÉRSÉGI HÁLÓZATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS MUNKAMEGOSZTÁS FELÉPÍTÉSE
I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE				
II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM				
III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG				
IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS				
V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK				
VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN				

Közvetlen kapcsolódás

Erős kapcsolódás

Kimutatható kapcsolódás

Nincs kapcsolódás

A megyei koncepció térségi céljai és a stratégia prioritásszinten megfogalmazott célkitűzései között rendkívül magas szintű összhang figyelhető meg. A stratégia magas hatásfokkal volt képes tematikus célkitűzéseiben „lefedni” és integrálni az egyes sajátos térségek fejlesztési irányait. A stratégiai struktúra a **Városhálózati csomópont**, az **Ikervárosok és térségük**, valamint a **Duna mente** téregységek jelentősebb fejlesztési igényét kiszolgálni képes. Alacsonyabb fokú kapcsolódások a program célrendszerével csak a **Kisalföldi agrárrégió** és a **Dombvidékek** esetében figyelhető meg. Ez utóbbi esetében a sok esetben zsugorodó térségek középtávú céljai között nem a makrotérségi beágyazódás, hanem a pozíciók stabilizálása tekinthető reális elképzelésnek, míg a Kisalföld esetében az ott önállóan is kitörési pontként érvényesülni képes agrár- és élelmiszeripari ágazat miatt kisebb jelentőséggel bír a turisztikai kínálat fejlesztésének megvalósítása. Bár a természeti értékek megőrzése, a környezetállapot javítása a megye minden téregységében érvényesítendő, a Kisalföld és a Dombvidékek fejlesztési céljai között ez kevésbé került előtérbe helyezésre. Ennek oka egyszerűen a két térségben előforduló tájsebek korlátozottabb számában keresendő. Az akut problémák kezelésének égető szüksége miatt a prioritást élvező területekhez képest értelmezhető, viszonylagos hátrasorolás okozza a szemléltető táblázatban is látható, alacsonyabb kapcsolódási szint feltüntetését.

A koncepció három specifikus céljának a stratégia célrendszerével való kapcsolódása szempontjából némiképpen kilóg az ipari parkok telephelyvonzó képességének növelését, funkcióvesztett területek újrahasznosítását és tájsebek rehabilitációját szolgáló célkitűzés. Ez a másik két fő tematikus céllal szemben egy prioritással, „Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás” című elemmel nem formál erős kapcsolódást. Direkt eredményhatást ugyanis a leromlott, és/vagy megfelelő gazdasági hasznosítást nélkülöző térrészekre az első sorban személyes- és társadalmi kapacitásfejlesztést célzó IV. prioritás nem gyakorol. Fontos kiemelni a hálózatok formálásának, az együttműködések és munkamegosztások kialakításának szerepét, az e típusú tevékenységek ugyanis minden stratégiai cél megvalósításában rendkívül hangsúlyosan megjelennek.

3.3 TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK

3.3.1 Társadalmi, gazdasági, környezeti hatásvizsgálat

A tervezési folyamat során a területrendezési és területfejlesztési tervek tartalmi követelményeit meghatározó 218/2009. kormányrendelet szerinti komplex területi hatásvizsgálat készül. Ennek keretében a Stratégiai Program társadalmi, gazdasági és környezeti hatásvizsgálatát kell kidolgozni. A társadalmi és gazdasági hatásértékelésre vonatkozó követelményrendszert a 218/2009. kormányrendelet tartalmazza, míg a környezeti értékelési munkarész vonatkozásában a környezeti értékelés 2/2005 kormányrendelet előírásait kell figyelembe venni. Jelen tervezési folyamat sajátosságaira tekintettel – a Stratégiai és az Operatív Program egyidejűleg készül – a hatásvizsgálat a két munkarészt együttesen vizsgálja. A közös dokumentációt a 9. melléklet tartalmazza.

3.4 A VÉGREHAJTÁS ÉS FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYRENDSZERE ÉS ELJÁRÁSRENDEJE

3.4.1 Országos intézményrendszer

A 2014–2020-as európai uniós programok lebonyolításának alapelveiről szóló 1731/2013. (X. 11.) Korm. határozat lapján a Kormány elkötelezett abban, hogy a 2014–2020-as programozási időszakban az uniós források felhasználásához kapcsolódó feladatok ellátása során felszámolja a korábban kiszervezett tevékenységeket. Ezen feladatokat a jövőben az állam, a meglévő **belső erőforrásaira építve, azokat kibővítve kívánja megvalósítani** annak érdekében, hogy elősegítse a befolyásmentes, szakmai szempontú, gyors döntéshozatalt és végrehajtást.

A 2007-2013 között az európai uniós fejlesztési források felhasználásához kapcsolódóan működtetett intézményi struktúrától jelentősen eltérő, a 2014–2020-as időszakot levezénylő intézményrendszer kialakítása során a következő célok és alapelvek kerültek/kerülnek érvényesítésre:

- a 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználását **központi koordinációval** működő decentralizált intézményrendszernek kell támogatnia, amelyben hatékony központi koordináció mellett érvényesül az ágazati szakpolitikákért felelős tárcák tervező és irányító szerepe.
- a 2014–2020 között elérhető források felhasználását biztosító új intézményrendszer kialakításakor biztosítani kell a **jelenlegi fejlesztési időszak kifutó programjainak zökkenőmentes zárását** és a kifizetések teljes körű abszorpcióját, törekedve a teljes intézményrendszeren belüli esetleges párhuzamosságok minimalizálására.
- Az új időszak operatív programjaihoz kapcsolódó irányító hatósági funkciók az ágazati szakpolitikákért felelős tárcákhoz kerültek. A korábban a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségben (NFÜ) működő, és egyébként a források felhasználásában meghatározó szereppel bíró irányító hatóságok (IH) szintén az egyes minisztériumok, az NFÜ horizontális egységei pedig a **Miniszterelnökség (ME) szervezeti struktúrájába tagozódtak be**.

Az uniós forrásokkal összefüggő döntések meghozatala, így a döntési szinten megnyilvánuló koordináció a **Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság** feladata. Az **NFK** elnöke a miniszterelnök, tagjai a Miniszterelnökséget vezető államtitkár, a fejlesztési és a nemzetgazdasági miniszter. A lentebbi szinteken, az **irányító hatóságok** tevékenységeit helyettes államtitkárok irányítják (IH vezető). Az összeférhetetlenség elkerülése érdekében, biztosítva függetlenségüket, feladataikat a miniszternek közvetlenül alárendelve látják el. A fenti feladatok operatív elvégzését, a tervezés jelen állásában ismert információk alapján az alábbi intézményrendszeri struktúra látja el (2014. január 1-jétől hatályos állapot szerint):

- **Miniszterelnökség** – központi koordináció – Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság (NFK)
- **Minisztériumok:** Az **IH-k** a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségből a 2014-2020 közötti OP-k szakmai tartalmáért felelős **szaktárcához** kerültek áthelyezésre 2014. január 1-től, ezzel az ágazati szakpolitikák alakítása, az ágazati szakpolitikai stratégiák elkészítése, végrehajtása és a végrehajtáshoz szükséges források koordinációja, továbbá az ezzel járó teljes felelősség a korábbi megosztottság helyett egy kézbe került. Az ágazati Operatív programok esetében a minisztériumokhoz kerültek a korábban független szervezetek által végzett közreműködői szervezetek (KSz) feladatkörei is.

- **Megyei Önkormányzatok**, mint ún. ITB (Integrált Területi Beruházás) gazdák: felelősségi körükhöz rendelt decentralizált források gesztorai és tervezői, illetve az ITB végrehajtás felelősei.
- **Regionális Fejlesztési Ügynökségek** – a fenti országos ágazati programokat menedzselő szervezetekkel ellentétben - megyei önkormányzatok irányítása alatt működnek tovább. A megyei önkormányzatok a Regionális Fejlesztési ügynökségeken keresztül látják közreműködői szervezeti feladataikat a területi operatív programok végrehajtásában és ellenőrzésében, valamint a vidékfejlesztési források felhasználásával kapcsolatban. A területfejlesztésről és a területrendezésről rendelkező 1996. évi XXI. törvény vonatkozó, 17. §-a értelmében regionális fejlesztési ügynökség feladatai különösen: a) közreműködő szervezeti feladatokat lát el a területi operatív programok végrehajtásában és ellenőrzésében; b) külön megállapodás alapján részt vesz az ágazati területfejlesztési operatív programok, vagy más programok lebonyolításában, szervezi a programok megvalósítását, részt vesz a programok pénzügyi finanszírozási feladataiban, a programok megvalósításáról, a pénzügyi felhasználásról naprakész nyilvántartást vezet; c) közreműködik a megyei önkormányzat és a fővárosi önkormányzat területfejlesztési feladatainak ellátásában.
- **Megyei Jogú Városok** – a saját területi szintjüknek megfelelő ITB gazdák.
- **Térségi Fejlesztési tanácsok, EGTC-k** munkaszervezetei.

További szereplők a fejlesztéspolitikai intézményrendszerben, akik szerepe, jelen tervezési időszakban még nem tisztázott:

- **Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.** – jelenlegi tervezésben 1449/2012. (X.16) Kormányhatározat alapján a tulajdonosi jogokat a Miniszterelnökség látja el -, feladatai sokrétűek (projektek generálása, tanácsadói tevékenység stb.).
- **LEADER HACS címmel rendelkező szervezetek** – 2015. év elejére várható a döntés a címek megújításáról, visszavonásáról, újra strukturálásáról. Továbbiakban is ellátnak vidékfejlesztéssel, közreműködő szerepkörrel egybevetethető feladatokat.
- **Egyéb szereplők.**

A hazai területi tervezés és végrehajtás struktúrája

3.4.2 Tervezett megyei intézményrendszer, kapcsolódó rövid távú feladatok

Jogszályi háttér

A megyei önkormányzat területfejlesztési feladatait az 1996. évi XXI. törvény tartalmazza, de nem biztosítja sem a törvény sem végrehajtási rendelet az ehhez szükséges feltételrendszert. A megyei önkormányzat feladata a jogszabály szerint, hogy a területükön található települések és várostérségek (a legfrissebb döntések szerint a járások), továbbá a LEADER-ek és más alulról szerveződő társulások fejlesztési tervezéseit és a végrehajtást koordinálják, illetve a területükön mások által (vállalkozások, állami szervezetek) tervezett, végrehajtott fejlesztések koordinációjában együttműködjenek a térségekben, településeken, adott esetben átvegyenek feladatokat a térségektől. A fenti felelősségi körök a tervezettek szerint két szinten valósulnak meg:

1. szint: Koordináció, felügyelet, szakmai háttér biztosítása olyan programok felett, amelyek a megye felelősségi körébe tartoznak.

2. szint: Koordináció, felügyelet, szakmai háttér biztosítása olyan programok felett, amelyek a megye felelősségi körébe tartoznak.

Az 1. szinten gyakorolt koordináció, az együttműködő felek közötti kapcsolatépítésre, kommunikációra információ közvetítésre épül. Jelen szinten a megyei önkormányzat és intézményei a programokban megfogalmazott és felelősségi körén kívül eső fejlesztések végrehajtását elősegíti, szükség esetén felügyeli.

A 2. szinthez tartozó fejlesztések, esetén a megyei önkormányzat felelős e szinten megvalósuló fejlesztések koordinációjának biztosításáért, ideértve mentori és aktív lebonyolítási tevékenységet is. Jelen szinten megvalósuló beavatkozások, nagyobb felelősséget, illetve kiterjedtebb szakmai kapacitást feltételnek, amely az alábbiak szerint biztosítható.

A fentiekkel összhangban, valamint hivatkozva a „Háttértanulmány Komárom-Esztergom Megye gazdaságfejlesztési programjának megalapozásához - III. kutatási terület” című tanulmányban foglaltakra:

- teljes megyét lefedő, gazdasági és területfejlesztési programmenedzsment intézményi kapacitás kiépítése, létrehozása (megye önkormányzat tulajdonában, vagy meglévő intézményi hálózatra építve),
- az intézményben összpontosulna és válna nyomon követhetővé a 2. szinten megvalósuló fejlesztések lebonyolításának előrehaladása, monitoringja,
- az intézmény „zászlóshajóként” biztosítaná – megyei lefedettséggel – mindkét szinten a szakmai háttérrel, kommunikációt, információáramlást, a jó gyakorlatok megosztását és kiemelt feladatként a **programmonitoringot**.

Az első és második fejlesztési szinten egyaránt elsődleges cél a projektfejlesztés, előkészítési tevékenység, projektek menedzselése, valamint szakértői tanácsadás, pályazatkészítés. Szintén kiemelkedően fontos a TOP forrásból táplálkozó projektek megvalósulásának nyomon követése, szükség esetén segítségnyújtása. E folyamatok maradéktalan elvégzése, teljesítése kapcsán a megyei önkormányzat szakemberei, valamint a tervezett megyei programmenedzsment iroda a teljes programozási ciklus során szorosan együtt kíván működni az alábbi szervezetekkel (lista indikatív, a főbb szereplőket nevesíti):

- Települési önkormányzatok (sajátos térségi fókusszal),
- Szomszédos megyék (Nyitra megyét is beleértve)

- Regionális Fejlesztés Ügynökség,
- Széchenyi Programiroda,
- LEADER HACS-ok, TDM-ek, EGTC-k, Natúrparkok
- Kormányhivatalok, intézményfenntartó-közzszolgáltatók (KLIK, GYEMSZI, SZGYF)
- KÖTEV Felügyelőség, Vízügyi Igazgatóság, Nemzeti Park, Forster Központ
- Vállalkozások, ipari park működtetők, kamarák, klaszterek, GÉSZ, KISOSZ, KISZÖV, Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
- Felső-és középfokú oktatási intézmények, Munkaügyi Központ
- Közzszolgáltatók (MVM, MÁV, NIF, Regionális Hulladékgyazdálkodás, vízművek stb.)
- Egyházak, társadalmi és civil szervezetek, sajtó
- stb.

Az együttműködés formai rendszerei, a tervezéssel párhuzamosan jelenleg is kialakítás alatt vannak, annak szervezeti és finanszírozási kérdései a tervezés ezen állapotában nem tisztázottak. Részletesen kidolgozásukra a tervezés következő fázisában kerül sor.

A létrehozás operatív menetrendjére vonatkozó elképzelések

Komárom-Esztergom megyei önkormányzat jelenleg nem rendelkezik olyan szervezettel, amely az igen összetett feladatot végre tudná hajtani. Az egyeztetések során a településeket képviselő polgármesterek, alpolgármesterek, főépítészek stb. részéről is felmerült az igény, hogy sokkal direktebb koordinációra lenne szükségük, mint amit a megye ma, jelenlegi kapacitásával, képes biztosítani. Mivel e probléma kezelésére egyelőre nem érkezett megnyugtató központi iránymutatás, a megye, a szakértők javaslatára, a Stratégiai és Operatív program keretében betervezte egy megyei programmenedzsment (munkanév!) szervezet létrehozását (lásd Stratégiai program III. prioritás 1. intézkedés: Gazdaság- és területfejlesztési intézményi kapacitásépítés és fejlesztés.

A szakértői javaslat szerint a programmenedzsment

- egyrészt egy kis létszámú megyei szintű koordinációs szervezetből áll,
- másrészt azokból a térségi szereplőkből, akik a saját területükön eredményes munkát végeznek (Gazdaságfejlesztő szervezetek, LEADER-ek, TDM-ek, Natúrpark, átmentett kistérségi szervezetek stb.),
- harmadrészt a szervezetek által eddig nem lefedett tématerületekkel összefüggő végrehajtás céljára létrehozott megyei hatáskörű szervezetből.

A megyei szervezet hálózatba szervezi a szereplőket (intranet felépítése, működtetése), biztosítja az információáramlást, a kommunikációt és az együttműködést

- a különböző térségek azonos feladatokat ellátó szervezetei
- valamint az egy térségben működő különböző szereplők között
- gyűjti az adatokat a programszintű monitoringhoz, illetve közreműködik olyan beavatkozások végrehajtásához, melyekhez hiányzik a megyében a kapacitás.

A megyei szervezet kiemelt tevékenysége a saját munkatársai és a helyi szervezetek munkatársainak továbbképzése, tréningek szervezése, a szakmai tanácsadás feltételeinek biztosítása.

Még az új munkaszervezeti egység „létrehozása” sem jelent feltétlenül fizikailag új szervezetet: pl. egy megyei turisztikai ügynökségi feladatot jó eséllyel egy meglévő TDM, egy-két támogatott többlet munkatárssal kiválóan el tud látni, hiszen nem a meglévő TDM-ek helyett kell működnie, hanem ernyőszervezeti funkciót kell ellátnia. Fontos ugyanakkor, hogy amennyiben egy ilyen megyei szervezeti hatáskör valamely meglévő térségi szereplőhöz kerül telepítésre, az valóban az egész megyéért tevékenykedjen és az általa koordinált helyi szervezetek elfogadják, együttműködjenek vele. Nincs szükség minden megyei koordinációt igénylő feladat esetében megyei hatáskörű szervezetre, hiszen egy-egy tématerület kifejezetten adott térséghez kötődik. Elképzelhető például, hogy a Gerecse-Pilis-Vértes REL (Rövid Ellátási Lánc) ügynökségi szerepét a Gerecse Natúrpark látja el, vagy akár az a szociális szövetkezet, melynek létrehozására Tata város nyújtott be projektjavaslatot. A Kisalföld-Bakonyalja REL koordináció vonatkozásában viszont lehetséges, hogy a megyei koordinációra szükség van. Nyitott kérdés, hogy a **jogi-finanszírozási környezet** mit enged meg, vizsgálni kell **célszerűségi, hatékonysági szempontokat**, de akár egy ilyen szervezet telepítésének **területfejlesztési hatásait** is (szinergiahatás).

Telepíthető-e egy megyei innovációs ügynökségi hatáskör például az EDUTUS Főiskolához, a Tatabányán létrehozandó Kreatív Alkotóházhoz vagy egy almásfüzitői új inkubátorházhoz, vagy akár egy Ács-Bábolna Smart-City programirodához? Ez például a győri Széchenyi Egyetemmel való együttműködés szempontjából egy kedvező alternatíva lehet. Kérdéses ugyanakkor, hogy ilyen szervezetek el tudnak-e látni megyei szintű feladatot, vagy látókörük csak saját térségükre fog a gyakorlatban kiterjedni.

A fentiek azt mutatják, hogy egy rendkívül rugalmas, a kezdeti időszakban a „try and error” lehetőségét is magában hordozó szervezeti hálót szükséges felépíteni, amelyben a hibák gyorsan, zökkenőmentesen kiszűrhetők, korrigálhatók.

Azonnali feladatok

Ad1. Előzetes tanulmány, vitaanyag kidolgozása a megyei programmenedzsment szervezet létrehozásáról.

Ad2. A szervezeti háló „kitalálására” javasolt egy, a TEVIK alá rendelt szakbizottságot felállítani, mely feladata a döntés előkészítés felügyelete. A szakbizottságban ott lennének mindazon megyei szervezetek képviselői, melyek ma a megyében valamiféle térségi hatáskörű település- vagy térségfejlesztő tevékenységet látnak el, továbbá meghívást kap az RFÜ, a megyei Széchenyi Programiroda és az NTH megyét koordináló munkatársai, akik a Központi Felügyelet elképzelései és a megyei elképzelések közötti összhangot biztosítják.

Ad3. Megyei lobbi feladatként is megfogalmazandó, hogy az uniós alapok fogadását biztosító intézményrendszer kialakítására vonatkozó jelenleg folyó jogalkotói és szabályzási munka eredményeként létrejövő rendszerben a megyei szinthez kapcsolódó területfejlesztési tevékenység minőségi elvégezésében kulcs szerepe van a tervezett megyei szervezetnek, ehhez kapcsolódóan a különböző szintek közti munkamegosztásban és kooperációban is.

Ad4. A Háttér tanulmány vonatkozó munkarésének kiterjesztése egyrészt azokra a szervezetekre, melyek nem a klasszikus értelmében vett gazdaságfejlesztési feladatot látnak el, de térség- illetve fejlesztési feladatot betöltenek, másrészt azokra a kérdésekre, melyek az elmúlt néhány hónapban újonnan felmerültek és a programmenedzsment szervezet felállítása szempontjából fontosak lehetnek.

Ad5. Jó gyakorlatok megosztása, tapasztalatcsere a már működő megyei szintű szervezeteknek.

3.4.3 A program finanszírozási háttere

3.4.3.1 Európai uniós alapok

A hazai operatív programok az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból, a Kohéziós Alapból, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból és a Európai Tengerügyi és Halászati Alapból finanszírozódnak.

A megyei operatív program megvalósításához forráslehetőségek állnak továbbá rendelkezésre az EGT, Norvég Alap, Svájci hozzájárulás, South-East Europe, Central Europe, Interreg IVC és HORIZON 2020 programokból.

3.4.3.2 Hazai, területi együttműködési illetve makrotársági operatív programok

Az operatív programok megvalósulását szolgáló **közreműködő szervezeti** (KSZ) feladatokat a **szakminisztériumok** látják el belső erőforrásaikra támaszkodva, részben a korábbi KSZ-ek humán és tárgyi eszközeire alapozva, részben új struktúrák kiépítésével. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) esetében a közreműködő szervezeti feladatokat a regionális fejlesztési ügynökségek látják el.

A kohéziós politika SA (strukturális alapok: (ERFA, ESZA) és KA (kohéziós alapok) forrásaiból finanszírozott hazai operatív programok, valamint a vidékfejlesztési (EMVA) és halászati (ETHA) alap programjainak tervezésére és végrehajtására egyaránt kiterjed a központi koordináció. Az Európai Bizottság részére az alábbi hazai operatív programok kerültek benyújtásra, amelyek lefedik a teljes finanszírozási alapok nyújtotta perspektívákat:

PROGRAMOK	OP RÖVIDÍTÉS	EU ALAPOK	IRÁNYÍTÓ HATÓSÁG
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	TOP	ERFA: 88% ESZA: 12%	Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM)
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program	GINOP	ERFA: 79% ESZA: 21%	
Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program	VEKOP	ERFA: 68% ESZA: 32%	
Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program	KEHOP	KA: 97% ERFA: 3%	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM)
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program	IKOP	KA: 96% ERFA: 4%	
Vidékfejlesztési Program	VP	EMVA: 100%	Miniszterelnökség
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	MAHOP	ETHA	Földművelésügyi Minisztérium
Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program	EFOP	ERFA: 36% ESZA: 64%	Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI)
Közigazgatás-és Köszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program	KÖFOP	ERFA: 78% ESZA: 18% KA: 3%	Miniszterelnökség
Hungarian-Slovakian Cross Border Cooperation Program	SKHU CBC	ERFA: 100%	Miniszterelnökség
Duna Operatív Program		n.a.	Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (NTH)

Forrás: Partnerségi Megállapodás tervezete

3.5 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV

3.5.1 A programszintű és prioritásszintű indikátorok, mérési módszere

A stratégiai és operatív programban lefektetett célok teljesülése által elvárt eredmények, zálogai a megye hosszú távú fejlődésének biztosításában. Ahhoz, hogy a megvalósítandó intézkedések / beavatkozások / prioritások hozadékai mérhetőek és nyomon követhetőek legyenek, indikátorok rögzítése és teljesülésük mérése válik szükségessé.

A Stratégiai és Operatív program indikátorkészlete még fejlesztés alatt áll, a végső dokumentum részletesen (beavatkozási szintig) tartalmazni fogja az egyes fejlesztések által indukált hatások és eredmények mérésére szolgáló indikátorokat. A folyamatkövetésre országos követelmény- és informatikai rendszer készül, amelyet minden megyének használni kell. A fejezet kidolgozása ennek alapján a későbbiekben várható.

Ismereteink szerint egy időközi és egy utólagos értékelés elvégzése várható, az előbbi 2017-2018, míg az utóbbi 2021-2022-ben esedékes.

4 OPERATÍV PROGRAM

4.1 ÖSSZEFOGLALÁS, TERVEZÉS HÁTTERE

Jelen dokumentum Komárom-Esztergom megye területfejlesztési operatív programjának első olvasatát tartalmazza. Az operatív programban rengeteg még bizonytalan bemenő információval kellett dolgozni, ezért számos helyen üres cellákat talál az olvasó. Ezeket azért tartottuk szükségesnek szerepeltetni, hogy minden szereplő lássa, hol vannak még teendők, hiányosságok. A részletes, stratégiai prioritások szerinti leírást a 4.4. fejezetben **a leírás rendszerének bemutatása, egyfajta olvasási útmutató előzi meg.**

4.2 TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSULÓ PROGRAMOK

A 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban is várható, hogy a beruházások igen nagy része európai uniós társfinanszírozással fog megvalósulni. Különösen igaz ez a közsféra beruházásaira, ahol a 2007-2013 közötti ciklusban az európai uniós források nélkül – legalábbis a közszférában - gyakorlatilag semmiféle fejlesztés nem tudott volna megvalósulni. Az operatív program, néhány olyan projekt típus kivételével, mely esetében gyakorlatilag kizárt az uniós források felhasználása (pl. városi sportközpontok építése), csak uniós társfinanszírozású programokat tervez. Ezek részletes leírását a 4.4. fejezet tartalmazza.

A támogatás segítségével megvalósuló programok indikatív költségének előzetes összesítése az 5. fejezet végén található, ehhez részletes magyarázat a költségtáblák előtt, az 5. fejezetben olvasható.

4.3 A VÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSI TERVEI

A Komárom-Esztergom megyében működő vállalkozások aktív partneri résztvevői a 2014-2020 időszakra vonatkozó megyei tervezési folyamatnak. A fejlesztési igények és lehetőségek összehangolása több hónapig tartó közös gondolkodást követel, amely célja azon hasznosítási, fejlesztési változatok megtalálása, melyek alapját képezhetik a megalapozott döntések meghozatalának.

Hivatkozva a „2007-2013-as programozási időszak végrehajtási tapasztalatai Komárom-Esztergom megyében, különös tekintettel az Operatív Programokhoz kapcsolódó forrásallokációra” című KDRFÜ által készített kimutatás megállapításaira, Komárom-Esztergom megyét tekintve a több mint 140 milliárd forintnyi kötelezettségvállalás harmada GOP, közel negyede pedig KDOP, illetve KEOP forrásból származik. A vállalkozások megyei aktivitását jól tükrözi, hogy az egy főre jutó támogatás összege a régió belül a legmagasabb (149 e Ft), amely források közel harmada közvetlenül is a megye gazdaságfejlesztését szolgálta.

A vállalkozások a fejlesztési terveiket sok esetben üzleti titokként kérik kezelni, ezért külön személyes interjúk, valamint ágazati gazdasági fórumok kerültek lefolytatásra. Sok esetben azonban a vállalkozások még ilyen körülmények között is információt csupán általánosságok szintjén közöltek, és olyan projektötleteket vázoltak, melyek egy-egy iparágra vagy a vállalkozások egy-egy életszakaszára jellemző fejlesztéseket tartalmaztak.

A fenti folyamatok keretében megyei és lokális szintű fejlesztési projektek gyűjtése folyt, úgy az önkormányzatok, mint a vállalati szféra körében, ennek értékelése – a 2014. április 23-án lezárt projektértékelés alapján - a következőképpen foglalható össze.

A magas ipari, termelő vállalkozásoknak köszönhetően, amelyek többségében **vállalti életciklusuk „növekedési” szakaszában** találhatóak, **gépek, berendezés beszerzésével** a termelési kapacitások bővítését jelölték meg első számú célként, illetve a termelési **költségek racionalizálását**, amelyet energiahatékonysági beruházásokkal kívánnak biztosítani.

A klasszikus **telephely fejlesztési** témájú elképzeléseken túl, a megyében (többségében külföldi tulajdonú) működő vállalkozások, nagyvállalatok **innovációs projekteket** is definiáltak, amely fejlesztési irány teljességgel összhangban van a megyei célokkal. Az ilyen típusú projektek gyűjtése a jelentősebb innovatív vállalatok személyes megkeresésével tudott megvalósulni, támaszkodva a vállalatokkal ápolt korábbi jó kapcsolatokra. Ezek a találkozók rendkívül hasznosak voltak és szinte egyetlen sikeres módja volt a vállalatok fejlesztési terveinek megismerésére, de teljes körű projektgyűjtést nem tett lehetővé a megyei vállalatok körében.

A projektötletek közül **hiányoznak a klaszter- vagy hálózatfejlesztési ötletek**, az alulról építkező **munkaerő-fejlesztési javaslatok**, az **információtechnológia** terület fejlesztése. A többkörös, kamarák bevonásával történt projektgyűjtés ellenére hiányoznak a kereskedelmi, szállásadó, vendéglátó, piaci alapú **humánszolgáltatások** és az **üzleti szolgáltatók** (tanácsadó cégek, kreatív ipar: tervezők, marketing, média, néhány kivételtől eltekintve az IKT szektor, biztonsági szolgáltatások, stb.).

A **mezőgazdasági ágazatban** működő társaságok köréből, a megyei koncepcióbeli hangsúlyos szerepe és az agrárkamara bevonása ellenére **nagyon kevés projektjavaslat érkezett**, így a megyei önkormányzat munkatársai személyes találkozókat szerveztek a jelentősebb agrárvállalatokkal projektgyűjtés céljából, mivel igen fontos, a koncepció megvalósítását nagymértékben segítő projektekről van szó (ugyanez vonatkozik a kevés számú IKT-szektortól érkező javaslatra). Az élelmiszeripar, a kisebb gazdaságok szereplői aktív telephely korszerűsítés és tároló kapacitásfejlesztésben gondolkodnak, e fejlesztéseknél megjelentek a hálózatos és közös, nem pontszerű fejlesztések egyaránt. Ezek többségével kapcsolatban sem sikerült azonban ez idáig olyan jellegű információkhoz hozzájutni, amelyek alapján az országos tervezéskoordináció által elvárt megyei szintű költségigény megbecsülhető lenne.

A projektgyűjtés során felmerült elképzelések tartalmaztak **turisztikai attrakciófejlesztésre** irányuló projekteket, ezek azonban, **egyetlen kivétellel (!) nem a piaci szereplőktől** érkeztek.

4.4 TERVEZETT FEJLESZTÉSEK BEMUTATÁSA A MEGYEI PRIORITÁSOK SZERINT

Az alábbi fejezet az operatív program legfontosabb része, ez tartalmazza az egyes prioritások keretében megvalósuló fejlesztések részleteit, a következő felépítésben:

A címhierarchia 3. szintjén jelenik meg a prioritások száma (I. prioritás: 4.4.1; II. prioritás: 4.4.2.; III. prioritás: 4.4.3.; stb.)

Ezt követi a prioritások címe, majd a táblázatban a következő munkarészek:

- indoklás és tartalom;
- kapcsolódás a megyei célrendszerhez;
- kapcsolódás az EU releváns célkitűzéseivel és prioritásaival;
- kapcsolódás az EU társfinanszírozású hazai OP-khoz;

- a prioritás szintű hatásindikátorok, amelyek az Európa2020 stratégia 5 kiemelt célkitűzésével összhangban kerültek meghatározásra (ez alapján tudja majd a megye a Partnerségi Megállapodást megkötni a Kormánnyal);
- a prioritás megvalósítását szolgáló intézkedések összefoglaló adatai.

A címhierarchia 4. szintjén az intézkedések részletezésének feladatai állnak. Ennek megfelelően:

- 4.4.1.1. alfejezet: Az I. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások, a 4.4.2.1 alfejezet: A II. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások, és így tovább....

Ez az alfejezet az alábbiakat tartalmazza, intézkedésenként külön táblázatban:

- az intézkedés címét; leírását, indoklását;
- az intézkedés főbb adatait (területi relevancia, potenciális kedvezményezettek köre, az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, az intézkedés szintű hatásindikátorok)
- beavatkozások: a megye saját felelősségi körébe tartozó beavatkozások, a megye felelősségi körén kívül eső, a célok eléréséhez tartozó beavatkozások
- kapcsolódó kiemelt vagy nagyprojektek
- 4.4.1.2 alfejezet tartalma: Az I. prioritás keretében támogatott intézkedések, beavatkozások összefoglalása; 4.4.2.2 alfejezet tartalma: A II. prioritás keretében támogatott intézkedések, beavatkozások összefoglalása, és így tovább

Ebben a fejezetben az alábbiak kerülnek bemutatásra, intézkedésenként külön táblázatban:

- beavatkozások megnevezése
- kedvezményezettek köre
- javasolt területi fókusz
- finanszírozási forrás (TOP, OP, hazai forrás)
- becsült költségigény
- 4.4.1.3. alfejezet: Az I. prioritás keretében megvalósuló beavatkozások indikátorainak összefoglalása 4.4.2.3. alfejezet: A II. prioritás keretében megvalósuló beavatkozások indikátorainak összefoglalása és így tovább

Ebben az alfejezetben az alábbiak kerülnek bemutatásra, intézkedésenként külön táblázatban:

- A beavatkozás megnevezése
- Outputindikátorok
- Outputindikátorokhoz tartozó mértékegység
- Eredményindikátorok
- Eredményindikátorokhoz tartozó mértékegység
- **4.4.1.4.** alfejezet: Az I. prioritás keretében megvalósítandó beavatkozások indikatív ütemezése (GANTT diagram); 4.4.2.4. alfejezet: A II. prioritás keretében megvalósítandó beavatkozások indikatív ütemezése (GANTT diagram); és így tovább.

Ebben az alfejezetben az alábbiak kerülnek bemutatásra, intézkedésenként külön táblázatban:

- Beavatkozás neve
- A beavatkozás végrehajtásának ideje éves bontásban.

A jelenlegi egyeztetési dokumentum még sok hiányosságot tartalmaz, a táblázatok hiánytalan kitöltésére csak ősszel, a részdokumentumok elkészítésének III. fázisában lesz mód.

Emlékeztetőül bemutatjuk még egyszer a prioritások és az intézkedések áttekintését:

I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK
II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK
III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG
3.1. GAZDASÁG- ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE
3.3. A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE
IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM
V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK
5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM
VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS

4.4.1 I. prioritás: A megyei gazdaság nemzetközi és makrotérégi beágyazódásának megerősítése

PRIORITÁS INDOKLÁSA, TARTALMA

Európa gazdasági erőközpontja Közép-Európa irányába látszik eltolódni, miközben a megye rajta van azon az egyetlen nagy fejlődési tengelyen (IV. Helsinki folyosó), mely Magyarországot ezzel az erősödő centrummal összeköti. A közép-európai irányt erősíti az Európai Duna Régió Stratégia, amely kifejezetten a Duna-térség Európán belüli pozíciójának megerősítését szolgálja. Ebben az összefüggésben a Bécs/ Pozsony-Budapest zóna, mint potenciális gravitációs központrégió, kiemelt szerepet játszik. A mintegy 170 ezer lakosú Tatabánya-Tata-Oroszlány-Komárom városhálózati csomópont és a Duna menti ikervárosok makrotérégi kapcsolatainak és elérhetőségének továbbfejlesztése, a környező régióközpontok (Budapest, Győr, Székesfehérvár, Nyitra) elérhetőségének javítása, az intelligens, környezettudatos szállítási rendszerek fejlesztése, valamint a jelenlegi és a potenciális húzóágazatok nagytérégi beágyazódásának egymással összehangolt fejlesztése a megye és az ország (!) versenyképességi pozíciójának megőrzése szempontjából meghatározó prioritás.

Az új hazai területpolitika a korábbi – gyakorlatilag kudarcos – felzárkóztatás helyett az ország európai pozíciójának javítására helyezi át a hangsúlyt. Elsősorban azokra a térségekre, tematikákra kíván fókuszálni, melyekben jelentős húzóerő és kitörési lehetőség rejlik. A felzárkóztatás helyett a „spin-off”, azaz a továbbgyűrűző hatás fog előtérbe kerülni az elmaradottabb térségek vonatkozásában. Az OFTK-ban nevesített stratégiai ágazatok közül a megye különösen a járműipar, gépipar, mechatronika területén erős, de kiemelkedő potenciállal rendelkezik az agrárium-élelmiszeripar, a gyógyszeripar és az energiaipar, illetve a komplexitása miatt önálló prioritásként kezelt turizmus területén is. A Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtá nyilvánításáról szóló 1206/2014. (IV. 1.) kormányhatározat biztosítja a megye céljainak megvalósításához szükséges kormányzati-politikai támogatást. Az országos területpolitikai célrendszerben hangsúlyos szerepű felsőfokú oktatás-képzés, és az általa generált K+F potenciálok a megyei stratégia I. prioritásában meghatározó szerepet játszanak.

Az OFTK tervezet Budapestet kiegészítő 40-80 km-es belső ipari-logisztikai gyűrű részeként kívánja fejleszteni a Tatabánya-Tata-Oroszlány városeyütttest és Esztergom-Párkány illetve Komárom-Komarno ikerváros-térségeket. Az ország egyetlen olyan megyéje Komárom-Esztergom, melyet a Budapesti agglomeráció (metropolisztérség), illetve a Győri agglomerálódó térség egyaránt érint. Az ún. csapágyvárosi gyűrű és a külső városgyűrű Komárom-Komarno térségében átfedi egymást, ami a tervezett hídépítésnek különös jelentőséget ad.

A kárpát-medencei kohézió újraépítésére irányuló területpolitikai célkitűzéshez a megye a Duna menti térsége struktúraváltásával, a Duna és a megye kapcsolatának újrapozicionálásával kíván hozzájárulni. A Duna menti térség struktúraváltása melletti megyei területpolitikai elkötelezettséget támasztja alá, hogy a térség mind az I. prioritás keretében, beavatkozási szinten, mind a II. prioritás keretében, intézkedés szinten, nevesítésre kerül.

Az európai-globális trendek fényében fel kell készülni arra, hogy a járműipar húzó szerepe térségünkben korlátozott ideig fog tartani, már most szükséges az azt követő időszakra tervezni. Ebben a Duna térségben kibontakozni látszó IKT szektor (Komárom, Ács) és a hagyományokkal rendelkező gyógyszeripar mellett (Dorog) az összefoglaló néven „zöldgazdaságban”, specifikusan az

agrár- és élelmiszervertikumban és az energiaiparban vannak meg a helyi termelési tradíciókban és innovációs készségben gyökerező kibontakozási lehetőségek. A negyedik ígéretes pillér a turizmus, a fejlesztések komplexitása és a szereplők sokfélesége miatt külön prioritás keretében programozott.

Az I. Prioritás két intézkedéscsomagot tartalmaz, melyek közül az 1.1. intézkedés a nagytérégi beágyazódást szolgáló közlekedésfejlesztési beavatkozásokat, az 1.2. intézkedés a nagytérégi beágyazódás szempontjából három kiemelt jelentőségű gazdaságfejlesztési térség illetve ágazat: a tematikus-ágazati fókuszú járműipari (gépipari, mechatronikai) körzet, a területi fókuszú Duna térség, és a területi és tematikus fókuszú egyesítő ígéretes zöldgazdaság fejlesztését szolgáló beavatkozásokat foglalja magában.

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA A MEGYEI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉHEZ

- T1. Városhálózati csomópont nagytérégi integrációja, hálózatok, gazdaság és társadalomfejlesztés
- T2. Ikervárosok és térségük határon átnyúló együttműködése, nemzetközi térszervezés
- T3. Duna mente struktúraváltása
- T4. Kisalföldi agrárrégió versenyképességének, népességeltartó és alkalmazkodó képességének megerősítése
- S1. A gazdaság és vállalkozási struktúra diverzifikálása, a megye kiemelkedő gazdasági pozíciójának stabilizálása

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA AZ EU RELEVÁNS TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ ÉS BERUHÁZÁSI PRIORITÁSOKHOZ

- 1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése
- 3. A KKV-k versenyképességének fokozása
- 4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban
- 6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése
- 7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása
- 8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése

KAPCSOLÓDÁS AZ UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOKHOZ

Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program, EFOP, GINOP, IKOP, KEHOP, VP

PRIORITÁS SZINTŰ HATÁSINDIKÁTOROK

- Foglalkoztatottsági arány növelése a 20–64 évesek körében
- A kutatás/fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra fordított források növelése
- Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése az 1990-es szinthez képest
- A megújuló energiaforrások arányának növelése
- Az energiahatékonyság javítása
- A felsőfokú végzettséggel rendelkező 30 és 34 év közötti lakosok arányának növelése

A PRIORITÁS MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI

INTÉZKEDÉS KÓDJA, NEVE	Indikatív költség (millió Ft)	A prioritás költségének %-ban	Tématerület
1.1. A megye nagytérégi integrációját erősítő vasúti, közúti, vízi és integrált városhálózati közlekedési kapacitásfejlesztés	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	IKOP 1,2,3 (szükség esetén TOP megyei, MJV) Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program

1.2. Nagytérégi beágyazódást erősítő kiemelt gazdaságfejlesztési térségek és ágazatok	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	EFOP3, SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program, GINOP1, 2, 3, 4, 5, 7, KEHOP1, 5, VP
ÖSSZES			

4.4.1.1 Az I. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások

1.1. intézkedés - A MEGYE NAGYTÉRSEGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS	
<p>A megye makrotérsegi beágyazódásának megerősítését szolgáló közlekedési beavatkozások a Nemzeti Közlekedési Stratégia (NKS) meghatározó elemei. A beavatkozások nagyvonalakban három célt szolgálnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A Bécs/Pozsony-Budapest közlekedési folyosó kapacitásbővítése, mely folyosó az ország európai kapcsolatrendszerének legnagyobb terhelésű eleme. Ez magában foglalja mind a vasúti kapacitás, mind a közúti kapacitás bővítését; - Az M1 autópálya és az 1-es vasúti fővonal gazdaságfejlesztő hatásának továbbgyűrűztetése a megye kevésbé fejlett (Vértes-Bakonyalja) illetve nagytérsegi közlekedési árnyékhelyzetben lévő (Esztergom-Dorog térsége) területeire; egyidejűleg az alapvetően kelet-nyugati irányultságú Bécs/Pozsony-Budapest folyosó mellett, ahhoz kapcsolódva, a Dunántúl észak-déli kapcsolatrendszerének erősítése a Székesfehérvár-Mór-Kisbér-Nyitra nyomvonalon, illetve a közlekedési szakma számos képviselője által támogatott alternatív V/C folyosó, Esztergom-Léva nyomvonalon. E fejlesztések meghatározó elemei a komáromi híd és az esztergomi teherkomp. Az észak-déli, határon átívelő kapcsolatok a neszélyi komp révén is javulnak. - A városhálózati csomóponton belüli hálózati rendszereknek a kialakult térszerkezettel összhangba hozása, ami egyrészt magában foglalja az 1-es főút új OTrT szerinti kiépítését, valamint egy elővárosi intermodális közösségi közlekedési rendszer kialakítását, lehetőség szerint az Oroszlány-Pusztavám-Mór vasútvonal kiépítését. <p>Az intézkedésen belül a beavatkozások (projektcsomagok) a fenti területi fókuszú megközelítéssel szemben, finanszírozási fókuszú megközelítéssel lettek kialakítva. Ez megkövetelte a tisztán közútfejlesztések és a legalább 50%-ban kötött pályás szolgáltatásokat érintő beavatkozások elkülönítését. A fejlesztések nagyrészt ágazati forrásból, kiemelt projektenként valósulnak meg, de kisebb kiegészítő fejlesztésekhez TOP forrásra is szükség lehet.</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	A megye minden járása érintett
Potenciális kedvezményezettek köre	NIF Zrt, MÁV Zrt, esetleg Tatabánya MJV önkormányzata, esetleg Tata, Oroszlány, Dorog, Esztergom, Komárom önkormányzata
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	Nagyobb részt a NIF Zrt és a MÁV Zrt projektgazdaként felelős a projektek megtervezéséért és végrehajtásáért. Szükség esetén a felsorolt önkormányzatok is lehetnek projektgazdák kisebb, kiegészítő projektekben. A megye koordinátorként, mentorként, a megyei szintű monitorozásért felelős szervként vesz részt. Az intézményrendszer pontosítása során a megye felelősségi köre még változhat.

1.1. intézkedés - A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS	
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Duna menti 10-es főútszakasz tehergépjármű terhelésének csökkenése Tatabánya, Oroszlány, Tata, Komárom és Esztergom iparüzési adóbevétele Foglalkoztatottak számának változása
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<i>Szükség szerint kiegészítő TOP 1, TOP 2, TOP 3 fejlesztések</i>
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>11.1. Nagytérségi beágyazódást erősítő környezetbarát intermodális közlekedés fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 11.11. Kötött pályás és ötven százalékot meghaladó mértékben kötött pályához kapcsolódó, intermodalitás feltételeinek kiépítését szolgáló fejlesztések IKOP 2 - 11.12. A térségi közösségi közlekedés rendszerszintű összehangolása a városhálózati csomópont területén IKOP 3 - 11.13. A Komárom–Révkomárom, illetve az Esztergom–Párkány határon átnyúló viszonylatok fejlesztése SKHU <p>11.2. Nagytérségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 11.21. A megye vidéki térségeinek makrotérségi elérhetősége IKOP 1 - 11.22. Az Esztergom-Dorog-nyergesújfalui térség makrotérségi elérhetősége IKOP 1 - 11.23. Az 1-es főút új OTRT szerinti nyomvonalának kiépítése, a városhálózati csomópont gazdasági kohéziójának erősítése IKOP 1
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT	
(ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
<p>Biatorbágy–Tata vasútfejlesztés és tatabányai intermodális csomópont megépítése</p> <p>A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése</p> <p>81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése, a 81. sz. főút Kisbér északi elkerülőjének megépítése</p> <p>Esztergomi teherkomp megvalósítása és a 101-es főút gyorsforgalmi paraméterekkel történő kiépítése</p> <p>M10-es út megépítése-fejlesztése és Dorogi intermodális csomópont/körforgalom fejlesztése</p> <p>Esztergomi új közúti és vasúti Duna-híd tervezése, előkészítése</p> <p>Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése,</p> <p>Az OTRT szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel Környe, Tata és Komárom térségében, Tatabánya-Székesfehérvár új főúti kapcsolat kiépítéséhez/erősítéséhez kötődő fejlesztések (Környe elkerülő megépítése, meglévő szakaszok főúttá fejlesztése (megyehatár- Bokod; Bokod - Környe), hiányzó szakaszok megépítése (Bokod térsége)</p> <p>Tatabánya és Esztergom térsége kiemelt járműipari központ</p> <p>Komárom-Komárno európai törzshálózati belvízi kikötőhöz kapcsolódó intermodális logisztika??</p>	

1.2. intézkedés – NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK

Az intézkedés közvetlen célja a megye kelet-közép-európai pozíciójának megerősítése, stabil, több lábon álló versenyképességének erősítése. Az intézkedés egyik meghatározó eleme a "Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtá nyilvánításáról" szóló a 1206/2014. (IV. 1.) kormányhatározattal kapcsolatos fejlesztésekre fókuszál: a nagytérségi beágyazódást szolgáló járműipari, gépipari és mechatronikai kapacitások, valamint szolgáltatások továbbfejlesztése az aktuális hazai gazdaságpolitikában rejlő lehetőségekre épít.

A Duna Régió Stratégia kedvező hátszelet biztosít a megye Duna menti térségének újrapozicionálására. A térségben struktúraváltás zajlik, az új határkapcsolatok és a csatlakozó közútfejlesztések az évek óta tervezés alatt álló Ister Granum régió fejlesztéseinek elindulására, Komárom-Komárno számára a hármas intermodalitás új lehetőségeinek kibontakoztatására nyílnak meg a lehetőségek. A Duna mentén jól érzékelhető a megyei átlagot jelentősen meghaladó „jövőágazati” jelenlét illetve fejlesztési szándék. E területen tehát a továbblépés lehetőségei is adóttak. Ezen ágazatok és szereplők (ICT szektor, gyógyszeripar, bioélelmiszer) ösztönzése és legmagasabb szintű kihasználása a megye kiemelt stratégiai célja. Jövőbeli lehetőségek a megújuló energetikára épülő jövőágazatok vagy az üveg- és papíripari hagyományokra épülő kreatív ipar. A Duna menti fejlesztések támogatása során alapvető kritérium, hogy a kiépülő észak-déli kapcsolatok közvetlen térségén kívüli helyszíneken csak kis szállítási igényű, viszont az alulhasznosított barnamezős területek felértékeléséhez hozzájárulni képes vállalkozások telepedjenek meg.

A struktúraváltás keretében újragondolandó az Ister-Granum stratégia, ahol a több lábon állás markánsabb megjelenítése indokolt. Ezen belül vizsgálendő a kulturális és felsőfokú oktatás-képzés és Esztergom iskolavárosi és egyházi központi pozíciójának nagytérségi megerősítése. Egy ilyen többlettartalomhoz jól illeszkedik a város könyvtár (tudásközpont) fejlesztési szándéka és a PPKE VJK tervezett fejlesztései.

A rendszerváltás előtt a megye két kiemelkedő ágazata volt a mezőgazdaság és az energiaipar. A megye rendszerváltás utáni gazdasági struktúraváltása átmenetileg háttérbe szorította ezeket az ágazatokat, melyekben időközben szintén jelentős belső struktúraváltása zajlott le. A változás emblematisztikus megnyilvánulása a kisalföldi „szélkerék erdő”. A legutóbbi években e két ágazathoz kapcsolódó K+F az európai innováció zászlóshajói közé tartoznak, mindkét szektor tekintetében Európában forradalom zajlik, a megyei vállalkozások az ország egyik vezető innovációs klaszterének tagjai. A megye, ha időben csatlakozik, az ország térségei között e területeken jelentős szereplővé válhat. A Duna menti jövőgazdaság mellett e két ágazat is a „poszt-autóipari” gazdaság zászlóshajói közé tartozhat.

INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI

Területi relevancia	Tatabánya-Esztergom járműipari körzet által érintett települések, Duna menti térség, Kisalföld, jelentős agrár- és élelmiszeripari központok, határon átnyúló
Potenciális kedvezményezettek köre	KKV, nagyvállalat, helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, ipari parkok, megyei programmenedzsment, EGTC, felső- és középfokú szakképző intézmények, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, megyei kormányhivatal illetékes szervezetei, klaszterek, a megyei vállalkozásokkal közös kutatási projektben részt vevő egyetemek, főiskolák

1.2. intézkedés – NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK	
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A járműipari körzet intézményrendszere később kerül kidolgozásra. A Duna menti térség esetében a programmenedzsment szervezet vagy az Ister Granum munkaszervezete felelős a hálózatfejlesztésekért, a térségi portfólió menedzseléséért stb. A közvetlen gazdaságfejlesztés a piaci szereplők felelőssége
Intézkedés szintű hatásindikátorok	felsőfokú képzettséggel rendelkező népesség aránya K+F foglalkoztatottak száma megújuló energiaforrásra épülő erőmű-kapacitás
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<i>Üzleti környezet javítása (nem infrastruktúra): programmenedzsment, mentorálás, védnökség-diplomácia, nemzetközi kapcsolatok stb. TOP 1</i>
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>12.1. Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtal kapcsolatos beavatkozás: járműipar, gépipar, mechatronika - GINOP1, GINOP2, GINOP7, EFOP3</p> <ul style="list-style-type: none"> - 12.11. Modern üzleti infrastruktúra és innovatív üzleti környezet megteremtés GINOP1, 2 - 12.12. Felsőfokú alap- és posztgraduális képzés fejlesztése EFOP 3, 4 <p>12.2. Duna-térség makrotérségi pozíciójának megerősítése – SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program, GINOP1, 2, 3, 7</p> <ul style="list-style-type: none"> - 12.21. Ister Granum határon átvéelő integrált gazdaságfejlesztési program GINOP1, SKHU-CBC1 - 12.22. A Komárom-Komarno határon átvéelő gazdaságfejlesztési és logisztikai program az ikervárosok által kidolgozandó stratégia keretében GINOP 1 - 12.23. "Jövőágazatok" térségi jelenlétének erősítése a Duna mentén (jelen beavatkozások, a Duna mente lehatárolással valósulnak meg) GINOP 1, 2, 3, 7, VP <p>12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 12.31. Innovatív agrár- és élelmiszervertikum pozíciójának megerősítése, megye- és országhatáron átnyúló integrációk ösztönzése GINOP 2, VP - 12.32. Energetikai innovációk ösztönzése GINOP 1,2, 3, KEHOP 5, VP, TOP 1 - 12.33. Hagyományos erőmű-kapacitások korszerűsítése GINOP 1,2, 3, KEHOP 5

1.2. intézkedés – NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK
<p>KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT <i>(ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)</i></p> <p>Biatorbágy–Tata vasútfejlesztés A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése; 81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése, a 81. sz. főút Kisbér északi elkerülőjének megépítése Esztergomi teherkomp megvalósítása és a 101-es főút gyorsforgalmi paraméterekkel történő kiépítése M10-es út megépítése-fejlesztése esztergomi új közúti és vasúti Duna-híd tervezése, előkészítése Dorogi intermodális csomópont/körforgalom fejlesztése Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése, Az OtrT szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel EUROVELO 6 Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések Országos kármentesítési program keretében megvalósuló fejlesztések A tatabányai fűtőerőmű részben biomasszával való üzemelésének kialakítása A bokodi erőmű korszerűsítése, bekapcsolása a Közép-Duna völgyi hulladékgazdálkodási rendszerbe?? A Vértesi Erőmű megújuló energiával működő létesítménnyé fejlesztése, a bánya terület rekultivációja?? Foster Központ fejlesztése: Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne Komáromi erődrendszer fejlesztése (Monostori Erőd Nonprofit Kft.)</p>

4.4.1.2 Az I. prioritás keretében támogatott intézkedések, beavatkozások összefoglalása

1.1. intézkedés - A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
11.1. Nagytérségi beágyazódást erősítő környezetbarát intermodális közlekedés fejlesztése	NIF Zrt, MÁV Zrt, esetleg Tatabánya MJV önkormányzata, esetleg Tata, Oroszlány	Tatabányai, Tatai, Oroszlányi Esztergomi és esetleg Komáromi járások	IKOP2,3 és/vagy TOP1.3 vagy TOP3.1 SKHU	
11.2. Nagytérségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése	NIF Zrt, esetleg Tatabánya MJV önkormányzata, esetleg Tata, Oroszlány, Dorog, Esztergom, Komárom önkormányzata	A megye minden járása érintett	IKOP1	
1.2. intézkedés – NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
12.1. Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtal kapcsolatos beavatkozás: járműipar, gépipar, mechatronika	Autóipari, gépipari, mechatronikai vállalkozások, KKV-k, nagyvállalatok; helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, ipari parkok, EDUTUS Főiskola, megyei programmenedzsment, tatabányai GFSZ, szakképző intézmények, klaszterek, a megyei vállalkozásokkal közös kutatási projektben részt vevő egyetemek, főiskolák	Tatabánya-Esztergom járműipari körzet által érintett települések (később kerül lehatárolásra)	GINOP1, GINOP2, GINOP7, EFOP3, esetleg TOP 1.3.	

12.2. Duna-térség makrotérségi pozíciójának megerősítése	Jövőágazati, kreatívipari KKV-k, helyi önkormányzat, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, ipari parkok, Ister Granum, Pons Danubii szervezet, klaszterek	Duna menti települések, továbbá Dorog, Tokod, Tokodaltáró, Mogyorósbánya, Bajót, Bábolna	SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program, GINOP1, 2, 3, 7, VP, EFOP, HAZAI FORRÁS	
12.3. Beavatkozás: Innovatív zöldgazdaság felépítése	Kiemelten agrár- és élelmiszeripari, energetikai, környezetipari KKV, nagyvállalat, helyi önkormányzat, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, megyei kormányhivatal illetékes szervezetei, Rába-Duna-Vág EGTC, klaszterek	Kisalföldi, esetleg más jelentős agrár- és élelmiszeripari központok, határon átnyúló	GINOP 1,2, 3, KEHOP1, 5, VP, TOP 1.1., TOP1.2.	

4.4.1.3 A beavatkozások indikátorai

1.1. intézkedés - A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mértékegység
11.1. Nagytérségi beágyazódást erősítő környezetbarát intermodális közlekedés fejlesztése	Kétvágányúsított TEN-T vasúti hálózat hossza	Km	A teljes TEN-T hálózat összegzett utazási idejének csökkenése a nemzetközi expressz vonatok menetrendjei szerint	perc
			Áruszállítási volumennövekedés a vasúti hálózaton	millió áru-tonnakm / év
11.2. Nagytérségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése	Meglévő úthálózat burkolatának felújítása, új burkolat építése	Km	A megyei jogú városokat személygépkocsival 30 percen belül elérő munkaképes korú lakosság számának növekedése	ezer fő
	Az érintett főúthálózat burkolat állapotának átlagos változása a nyomvályúk átlagos csökkenése következtében	mm	A közúti közlekedési balesetek halálos áldozatai számának változása az érintett szakaszokon	fő / év
1.2. intézkedés – NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mértékegység
12.1. Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtal kapcsolatos beavatkozás: járműipar, gépipar, mechatronika	Támogatott vállalkozások száma	db	Részegység beszállítás aránya az összes beszállításon belül (céges adatközlés)	%
			Járműipari K+F munkahelyek száma	fő
	Támogatott műszaki képzésben részesültek száma	fő	Munkaerő kereslet-kínálat alakulása, betöltetlen álláshelyek száma, felsőfokú és PhD-s alkalmazottak száma (céges adatközlés)	fő
12.2. Duna-térség makrotérségi pozíciójának	Határon átnyúló együttműködésben sikeresen megvalósuló projektek száma	db	A gazdasági növekedés mértéke a Duna menti településeken	GDP/fő

megerősítése	A térségben újonnan betelepülő „jövőágazatokban” tevékenykedő vállalatok száma	db		
12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése	Támogatott vállalkozások száma	db	A megújuló energiaforrás-ból előállított energia-mennyiség a teljes bruttó energia-fogyasztáson belül	PJ/év
			Új beépített megújuló energia kapacitás (villamos energia)	MW
	Megvalósított referenciaprojektek száma	db	Új beépített megújuló energia kapacitás (hőenergia)	MW
			Az üvegház-hatást okozó gáz kibocsátás becsült csökkenése	tCO ₂ egyenérték

4.4.1.4 Indikatív ütemezés (GANTT)

1.1. intézkedés - A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
11.1. Nagytérségi beágyazódást erősítő környezetbarát intermodális közlekedés fejlesztése											
11.2. Nagytérségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése											
1.2. intézkedés – NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
12.1. Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtal kapcsolatos beavatkozás: járműipar, gépipar, mechatronika											
12.2. Duna-térség makrotérségi pozíciójának megerősítése											
12.3. Beavatkozás: Innovatív zöldgazdaság felépítése											

4.4.2 II. prioritás: Megyei turisztikai program

PRIORITÁS INDOKLÁSA, TARTALMA

A prioritást a megye turisztikai adottságainak gazdagsága és a turisztikai ipar fejletlensége közötti óriási szakadék teszi szükségessé. Indokolja ugyanakkor az ágazat potenciálisan igen jelentős munkaerő felszívóképessége, továbbá az is, hogy a turisztikai vonzerőfejlesztésbe fektetett tőke, célirányos fejlesztések esetén, a helyi lakosság életminőségének javulásához (vonzó környezet, kulturális-szabadidős szolgáltatások hozzáférhetősége, identitás) is hozzájárul. A turizmus keresletet generál a kisléptékű, helyi termékekre specializálódott mezőgazdaság és élelmiszeripar termékei iránt, a vidéki térségekben hozzájárul a kiskereskedelem és más szolgáltatások életben maradásához. A turizmuson keresztül biztosítható, legalább részben, a kulturális örökség megőrzésének és fenntartásának pénzügyi feltétele.

A két nagyvárosi agglomeráció határzónájában elhelyezkedő megyében a turisztika túlnyomóan 1-2 napos kirándulóturizmust jelent, a „sorozatkínálatok” (zarándokutak, Esterházy örökség, borutak stb.) és a hálózatok (EUROVELO6, kéktúra) ugyanakkor a megye területén hosszabb idejű, de sok helyszínt érintő tartózkodás lehetőségét kínálják. A megye kis területe miatt a különféle tematikák menti makrotársági kapcsolatok felépítése az ismeretlenségből való kitörés egyik lehetséges stratégiája.

A kiváló közúti, vasúti és vízi (!) elérhetőség a nemzetközi turizmus szempontjából rendkívül kedvező feltétel. Ennek kihasználása érdekében nemzetközi érdeklődésre is számot tartó zászlóshajós attrakciókra van szükség, melyek Budapest és Győr között képesek a megyében megállítani a külföldi turistát. A vasúton (leginkább kerékpáros) és a vízen (turistahajók) történő megérkezés minősége e tekintetben kiemelt fontosságú, ezért a potenciálisan érintett városokban (Esztergom, Tata, Komárom) szükséges e szempontokra is fókuszálni. A megye, a nagyvárosokból való jó elérhetősége és változatos tájai, kínálatai okán a csoportos turizmus (erdei iskolák, iskolai kirándulások, nyugdíjas csoportok, munkahelyi kirándulások, több napos továbbképzések, táborok) egyik célpontja, a nyári főszezon meghosszabbításának egyik fontos lehetősége, amiben főleg minőségfejlesztési lehetőségek rejlenek.

A turizmus idényjellegét, és a befektethető tőke korlátozott nagyságrendjét is figyelembe véve olyan integrált fejlesztési programokra van szükség, melyben a kínálatok és szolgáltatások minél nagyobb része a helyi lakosságot is potenciális célcsoportnak tekinti (helyi-társági rekreáció), illetve a lakossági rekreációt, a települések élhetőségét szolgáló befektetések az adott térség turisztikai vonzerejének növeléséhez is hozzájárul. E szinergia megvalósulását leginkább a térben fókuszált, több települést érintő, hálózatos jellegű turisztikai fejlesztési csomagok tudják szolgálni.

A II. prioritás ezért három területi fókuszú intézkedéscsomagot tartalmaz: Duna menti térség, Által-ér térsége, vidéki térségek. A Duna menti térség turisztikai fókuszai az interregionálisan szerveződő és szervezhető világörökségi várományos régészeti és építészeti örökség, ugyanakkor a turizmusfejlesztés legfontosabb projektje az EUROVELO 6 kiépítése. Ehhez kapcsolódnak a Duna térség további fejlesztési lehetőségei, melyek felfűzhetők a nemzetközi jelentőségű kínálatra. A turisztika fejlesztések prioritizálása során fontos cél, hogy egyidejűleg hozzájáruljanak az ipari múlt kedvezőtlen hagyatékainak felszámolásához, illetve örökségének bemutatathatóságához.

Az Által-ér vízgyűjtő területén megvalósuló komplex fejlesztések kapcsolódnak az Által-ér rehabilitációjának II. üteméhez (V. prioritás), az egyidejű, interaktív tervezés a forráshatékonytágot

nagymértékben növelheti. A beavatkozás során komplex turisztikai attrakció-fejlesztő, települési vonzerő növelő és rekreációs funkció bővítő rehabilitációs, környezetjavító, közösségfejlesztő, természetmegőrző és egyéb projektek valósulhatnak meg. Kiemelt beavatkozási terület az Esterházy örökséghez kapcsolódó tematikus turisztikai desztinációfejlesztés, valamint az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, attrakciók felértékelése és piacra vitele.

A sajátos gazdálkodási hagyományokra és természeti értékekre épülő turisztikai termékek fejlesztése a megye vidéki térségeit hozza helyzetbe tematikus kínálati csomagok kialakításával, meglévő kínálatok fejlesztésével és ezeknek a Duna-mente és az Által-ér vízgyűjtő komplex kínálatára, illetve a szomszédos megyék kínálatára való ráfűzésével. Jelentős szerepet kap a tematikus aktív turisztikai rekreációs kínálat bővítése és programcsomagba szervezése.

A meglévő és új szervezeti háttér szolgáltatásainak felépítése, bővítése-fejlesztése, a humánerőforrás fejlesztés stb. a III. prioritás 1. intézkedése keretében kerül fejlesztésre.

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA A MEGYEI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉHEZ

- T1. Városhálózati csomópont nagytérsgégi integrációja, hálózatok, gazdaság és társadalomfejlesztés
- T2. Ikervárosok és térségük határon átnyúló együttműködése, nemzetközi térszervezés
- T3. Duna mente struktúraváltása
- T4. Kisalföldi agrárregió versenyképességének, népességeltartó és alkalmazkodó képességének megerősítése
- T5. Dombvidékek komplex tájgazdálkodásra épülő helyi gazdaságának, szolgáltató funkciójának és alkalmazkodóképességének megőrzése
- S1. A gazdaság és vállalkozási struktúra diverzifikálása, a megye kiemelkedő gazdasági pozíciójának stabilizálása
- S2. Aktivitás, kreativitás és a társadalmi integráció kibontakoztatása

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA AZ EU RELEVÁNS TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ ÉS BERUHÁZÁSI PRIORITÁSOKHOZ

- 2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása
- 3. A KKV-k versenyképességének fokozása
- 6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése
- 8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése

KAPCSOLÓDÁS AZ UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOKHOZ

GINOP; VP; KEHOP, TOP, Duna Transznacionális Program; SKHU CBC Program

PRIORITÁS SZINTŰ HATÁSINDIKÁTOROK (EU INDIKÁTOROK)

A 20–64 éves férfiak és nők foglalkoztatási rátája

A PRIORITÁS MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI

INTÉZKEDÉS KÓDJA, NEVE	Indikatív költség (millió Ft)	A prioritás költségének %-ban	Tématerület (OP prioritási tengelyek)
2.1. A Duna menti térség turisztikai kínálatának összehangolása, nemzetközi versenyképességének javítása	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	GINOP 1, 6 KEHOP 4, VP, TOP 1, 2, 6 Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program

2.2. Átal-ér térségi komplex turisztikai kínálatfejlesztés	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	GINOP 1, 6 KEHOP 4, VP, TOP 1, 2, 6 Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program
2.3. Sajátos gazdálkodási hagyományokra és természeti-táji értékekre épülő turisztikai kínálatok	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	GINOP 1, 6 KEHOP 4, VP, TOP 1, 2, 6 Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program
ÖSSZES			

4.4.2.1 A II. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	
<p>Az intézkedés a megyei területfejlesztési koncepció egyik stratégiai célja, a Duna mente struktúráváltása célkitűzés megvalósításának egyik hangsúlyos pillére, így az I. prioritás intézkedéseivel sokrétűen kapcsolódik. A térség turisztikai célterületként való értelmezése elsődlegesen a három világörökség várományos területre (Komárom, Dunakanyar, Limes) épül, míg az EUROVELO6 kiépülésével a térség felkerül az európai (kerékpáros) turisztikai térképre. A térség turisztikai fejleszthetőségéhez további alapot ad, hogy az észak-déli kapcsolatok kiépülése Komáromnál (új Duna-híd) és Esztergomnál (M1-re ráhordás) és az új határátkelők nagymértékben tehermentesíthetik a Duna menti 10-es útszakaszt a gazdasági célú átmenő teherforgalomtól.</p> <p>A térségben az állami műemlékek gondozásáért jelenleg felelős Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ a Dunakanyar világörökség várományos területtel összefüggésben két jelentős fejlesztést is tervez: Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne – integrált turisztikai fejlesztés, Dömösi királyi palota és prépostság turisztikai fejlesztése, míg a Komáromi erődrendszerrel összefüggő jelentős fejlesztések is naprenden vannak. További tervezett nagyprojektek Komárom gyógyfürdőjének és kapcsolódó szolgáltatásainak komplex fejlesztése, illetve a Limes Szövetség fejlesztései, illetve Esztergom városa is gondolkodik fürdőfejlesztésben.</p> <p>A turisztikai infrastruktúrafejlesztés alapvető kiegészítő elemei a vízi turisztikai infrastruktúra kiépítése, meglévő fejlesztése, ráhordó kerékpárutak kiépítése és az EUROVELO 6 előbbiekhez is kapcsolódó korszerű kiszolgáló infrastruktúrájának, szolgáltatásainak kiépítése. Az infrastruktúrafejlesztéssel szoros összefüggésben szükséges a parti zóna felértékelése, vonzerejének szolgáltatásainak, kínálatának fejlesztése, jól azonosítható helyek, fókuszok és közös (marketing célokat is szolgáló) arculati rendszer kialakítása. A települések e nagyprojektekhez gazdag attrakció és szolgáltatáskínálattal kapcsolódhatnak. A fejlesztés meghatározó része a Duna menti térség komplex terméké szervezése és piacra vitele, melyben a TDM-eknek és a megyei programmenedzment szervezetnek meghatározó a szerepe. A beavatkozás keretében forrásokat kell biztosítani az együtt tervezés és működtetés feltételeinek megteremtésére.</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	Dunával határos települések:Ács, Komárom, Almásfüzitő, Dunaalmás, Neszmély, Süttő, Lábatlan, Nyergesújfalú, Tát, Esztergom, továbbá Limes szlovák oldali települések, Dorog, Tokod, Tokodaltáró, Bajót, Mogyorósbánya

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	
Potenciális kedvezményezettek köre	Helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, Forster Központ, NIF Zrt, Magyar Nemzeti Múzeum (Esztergomi Vármúzeum), Monostori Erőd Nonprofit Kft., Limes Szövetség, Komáromi Gyógyfürdő, vízisport-egyesületek, civil szervezetek, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), egyházak térségi szervezetei, ipari örökség tulajdonosai, TDM-ek, programmenedzsment
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	Az ágazati projekteket a kedvezményezett (Forster, NIF, MÁV) tervezi és valósítja meg, a megyei programmenedzsment koordinátorként és helyi kapcsolattartóként vesz részt. A megyei és helyi projektek tervezés koordinálásáért, térségi projektek előkészítéséért és végrehajtásáért a megyei programmenedzsment (megyei turisztikai ügynökség) és/vagy a helyi TDM-ek felelősek. Egyéb felelősség a projektgazdánál.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	turizmus, vendéglátásban foglalkoztatottak száma a megyében
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>21.1. Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21.12. EUROVELO 6 megyei szakaszának kiépítése, turisztikai vonzerő növelése, térségi integráció feltételeinek megteremtése a kerékpáros és vízi turisztikai kínálatok összehangolt fejlesztése TOP 1,2,6 <p>21.3. Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21.31. A Duna menti térség kapcsolódó turisztikai kínálatának fejlesztése, vonzerőnövelés, fogadóképesség, hálózatba szervezés TOP 1, 2, 6 - 21.32. Turisztikai, rekreációs hasznosítás a Dunához csatlakozó fejleszthető, alulhasznosított és leromlott területeken TOP 1, 2, 6
A megye felelősségén kívüli eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>21.1. Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21.11. UNESCO világörökségi várományos helyszínek felterjesztési dokumentumainak és kezelési terveinek kidolgozása és összehangolt turisztikai vonzerőfejlesztése GINOP 7 - 21.12. EUROVELO 6 megyei szakaszának kiépítése, turisztikai vonzerő növelése, térségi integráció feltételeinek megteremtése a kerékpáros és víziturisztikai kínálatok összehangolt fejlesztése GINOP6, VP, KEHOP 4 - 21.13. Dunabusz (Dunajbus)-hálózatra való rácsatlakozás SKHU <p>21.2. A megye egészségturisztikai kínálatának fejlesztése (max 1 nagyobb fejlesztés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21.21. Meglévő gyógyfürdő felértékelése nagytérségi versenyképességének, gyógyturisztikai kínálatának bővítése GINOP 6 <p>21.3 Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21.31. A Duna menti térség kapcsolódó turisztikai kínálatának fejlesztése, vonzerőnövelés, fogadóképesség, hálózatba szervezés KEHOP 4, VP - 21.32. Turisztikai, rekreációs hasznosítás a Dunához csatlakozó fejleszthető, alulhasznosított és leromlott területeken KEHOP 3

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT

(ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)

A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése ;
 Esztergomi teherkomp megvalósítása és a 101-es főút gyorsforgalmi paraméterekkel történő kiépítése
 M10-es út megépítése-fejlesztése
 EUROVELO 6
 Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések (ÉDUVIZIG)
 Országos kármentesítési program keretében megvalósuló fejlesztések
 Foster Központ fejlesztései:
 - Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne
 - A dömösi királyi palota és prépostság turisztikai fejlesztése
 LIMES szövetség fejlesztései
 Komáromi erődrendszer fejlesztése (Monostori Erőd Nonprofit Kft.)

2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT

Az intézkedés a megye területfejlesztési koncepciójával összhangban a városhálózati csomópont egyik meghatározó közös programja, amely szorosan kapcsolódik az I. prioritás keretében tervezett összehangolt közösségi közlekedési rendszer fejlesztéshez, továbbá feltételezi az Által-ér és az Öreg-tó rehabilitációja II. ütem megvalósulását. A program különleges értékét az adja, hogy a táj történetének különböző korszakait bemutató kulturális örökségi értékeket (őskortól a XX. századig), a tájalakító mérnöki tevékenység, a tájhasználat-változás különböző korszakainak emlékeit (a rómaiaktól a bányatavakig), nemzetközi jelentőségű természeti értékeket (Ramsari terület), az ipari-bányászati és társadalmi örökségének emlékeit, különféle vízhez, tájhoz, meglévő sportintézményekhez kötődő rekreációs-szabadidős kínálatokat fűz fel egy átfogó turisztikai csomagba. A program vezéreleme az Esterházy örökség, mely a két Forster Központ projekt (Tatai Esterházy kastély, Majki remeteség) mellett számos kisebb kúriát, birtokközpontot is magában foglal, de a mai egyedülálló tórendszer kialakulása is nagyobb részt az Esterházy családhoz köthető. Másik vezérelm lehet a Bánhidai erőmű turisztikai célú újrahasznosítása (Tatabánya MJV projektje).

A programra számtalan helyi kezdeményezés felfűzhető, közösségfejlesztő tevékenységek, civil kezdeményezések, akciók (pl. városi közösségi kert programok), tematikus túrák sora kapcsolható hozzá, melyek a helyi lakosságon belüli kohéziót, a helyhez való kötődést erősítik, az érintkező lakóterületek környezetminőségét javítják és a térség turisztikai vonzerejét is növelik. A program alapvető része a közös tervezés folyamata, ami a városhálózati csomópont gondolat megismerését, társadalmi elfogadását is szolgálhatja.

A megyei programmenedzsment legfontosabb feladata a térségi hálózati rendszerek kialakítása. Az Által-ér menti kerékpár-út nagyobb részt kiépült vagy jelenleg épül, ugyanakkor a ráhordó hálózat még hiányos. Szükség van a kapcsolódó infrastruktúrára, továbbá a térség kínálatának komplex terméké fejlesztésére, piacra vitelére.

A program számos ponton kapcsolódik megye vagy országhatáron átvívelő fejlesztésekhez: Vértes-Velence kerékpárút, Komárom-Komarno-Kolárovo (Vág-völgyi) kerékpárút, nemzetközi Esterházy

2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT	
örökség program (Ausztia), Majki remeteséget érintő zárandokutak.	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	Komárom, Almásfüzitő, Dunaalmás, Szomód, Naszály, Mocsa, Kocs, Tata, Baj, Tatabánya, Vértestolna, Vértesszőlős, Környe, Dad, Kecskéd, Kömlőd, Bokod, Oroszlány, Várgesztes, Vértessomló, Szárliget. Az Által-ér és a Duna-térség által is érintett települése esetében a kerékpáros infrastruktúrafejlesztésre a járási hovatartozásuk szerint pályázhatnak (pl. Dunaalmás: <i>Által-ér</i> ; Almásfüzitő: <i>Duna mente</i>).
Potenciális kedvezményezettek köre	Helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, Forster Központ, Által-ér Szövetség, Magyar Nemzeti Múzeum (Vértesszőlős), Limes Szövetség, civil szervezetek, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, Monostori Erőd Nonprofit Kft., önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), egyházak térségi szervezetei, ipari örökség tulajdonosai, TDM-ek, programmenedzsment, lakóközösségek, érintett zártkertek tulajdonosai, víztározók, halastavak tulajdonosai, piaci szereplők
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	Az ágazati projekteket a kedvezményezett (Forster Központ, Észak-Dunántúli Vízügyi igazgatóság) tervezi és valósítja meg. Tatabánya MJV felelőssége a területet érintő projektek megvalósítása és finanszírozása, a megyei programmenedzsment ezekben a projekteken koordinátorként és helyi kapcsolattartóként vesz részt. A megyei és helyi projektek tervezés koordinálásáért, térségi projektek előkészítéséért és végrehajtásáért a megyei programmenedzsment (megyei turisztikai ügynökség) és/vagy a helyi TDM-ek felelősek. Egyéb felelősség a projektgazdánál.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	turizmus, vendéglátásban foglalkoztatottak száma a megyében
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>22.1. Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 22.12. Kapcsolódó vállalkozói és települési fejlesztések, az Esterházy örökség hálózatba szervezése, nemzetközi projekthez kapcsolódás TOP1, 2, 6 <p>22.2. Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 22.21. Kerékpározható útvonalak hiányzó és nem megfelelő állapotú szakaszainak kiépítése, kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (ráhordó kerékpárutak is) TOP 1, 2, 6 - 22.22. Az Által-ér vízgyűjtő kultúrturisztikai kínálatának bővítése és összekapcsolása és rákapcsolása az országos-nemzetközi tematikus programokra (különös tekintettel az Esterházy örökséghez, a zárandokturizmushoz és a Gerecse-natúrparkhoz való kapcsolódásra) TOP 1,2, 6

2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT	
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>22.1. Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 22.11. A Forster Központ tervezett fejlesztéseinek megvalósítása (Tata, Oroszlány-Majk) GINOP 4, KÖFOP - 22.12. Kapcsolódó vállalkozói és települési fejlesztések, az Esterházy örökség hálózatba szervezése, nemzetközi projektekhez kapcsolódás GINOP 1, GINOP 6, KEHOP 4, KEHOP 1 <p>22.2. Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 22.21. Kerékpározható útvonalak hiányzó és nem megfelelő állapotú szakaszainak kiépítése, kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (ráhordó kerékpárutak is) GINOP 6 - 22.22. Az Által-ér vízgyűjtő kultúrturisztikai kínálatának bővítése és összekapcsolása és rákapcsolása az országos-nemzetközi tematikus programokra (különös tekintettel az Esterházy örökséghez, a zarándokturizmushoz és a Gerecse-natúrparkhoz való kapcsolódásra) GINOP 1, 6, TOP MJV
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
<p>Biatorbágy–Tata vasútfejlesztés</p> <p>Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tatai kastélyegyüttes és vízi vár turisztikai fejlesztése - „A csend kolostora”. Oroszlány - Majkpuszta Kamalduli Remeteség műemléki rekonstrukciója és turisztikai hasznosítása II-III-IV. ütem - Várgesztes - A középkori élményház <p>LIMES szövetség fejlesztései</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3. Desztináció: Komárom-Almásfüzitő-Tata, „Várvilág – Római castrumtól az újkori várrendszerig”: Brigettio légiótábor emlékeinek feltárása, római légió életét bemutató témapark a régészeti park mellett. - 4. Desztináció: Esztergom-Tokod: Római castellumot bemutató régészeti park) <p>Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem (ÉDUVIZIG)</p> <p>Komáromi erődrendszer fejlesztése (Monostori Erőd Nonprofit Kft.) – speciálisan az Igmándi erőd</p>	

2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK
<p>A megye vidéki térségei számára a turizmusba való bekapcsolódás lehetősége több szempontból is stratégiai fontosságú. A turizmus mérsékli a munkanélküliséget illetve alacsony jövedelmek esetén kiegészítő jövedelmet biztosít. a csökkenő népességű falvak használaton kívüli, esetenként kulturális örökségi értéket hordozó ingatlanjainak hasznosítására, ilyen módon megőrzésére ad lehetőséget. A turizmus a kulturális, háziipari hagyományok megőrzésére, továbbadására ösztönzi a falusi közösségeket, hiszen a turisták keresetet jelentenek a termékeikre.</p> <p>A vidéki turizmus viszonylag gyenge teljesítménye jelentős részben a szervezettség hiányára vezethető vissza, hiányoznak azok a hálózatok, melyek révén a megyébe érkező látogató minden lehetőséget megtalál, akár szálláshelyet, akár turisztikai attrakciókat keres. Az egyes kezdeményezések elszigeteltek, nem, vagy nem megfelelő mértékben kapcsolódnak egymáshoz és a megyei vagy a környékbeli „zászlóshajókhoz”.</p> <p>Az intézkedés első beavatkozási csomagja ezért elsődlegesen nem a kínálatfajtákra, hanem a hálózatok felépítésére fókuszál: kerékpárút-hálózatok, zarándokútvonalak, bakancsos túraútvonalak</p>

2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	
<p>és az ezekhez kapcsolódó megállóhelyek, pihenők, szálláshelyek, közbelső célpontok fejlesztése kap prioritást. A hálózat részét képezi a komplex vidékturisztikai termék felépítése, marketing, tájékoztatórendszerek, mobil applikációk, tematikus útvonalak, programok kialakítása. E rendszerek rákapcsolódnak a megyén belüli kiemelt térségekre és a szomszédos megyék hálózataira. E hálózatok, rendszerek adják azt a vázat, amire a települések szolgáltatók, szervezetek a különféle kínálataikat, lehetőleg komplex csomagjaikat rákapcsolhatják. A hálózat felépítése biztosítja, hogy minden helyszínen elérhető információ a többről, a szálláshelyekről, a helyi termékekről, kiépülnek közterületi tájékoztatórendszerek.</p> <p>A megye hagyományaival, az országos fejlesztéspolitikai prioritásokkal összhangban, továbbá az Által-ér program keretében fejlesztendő Esterházy-örökség program érintettsége okán is a lovasturizmus komplex fejlesztése a vidéki térségek vezérprojektje, ahol az egyedi projektek mellett szintén hangsúlyosan jelenik meg a térségi integráció erősítésére irányuló projektelem.</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	A megye falvai, 10 ezer főnél kisebb városai, illetve a nagyobb városok külterületükön, vagy egyéb belterületükön megvalósuló fejlesztések esetén (kivéve Esztergom kertvárost érintő fejlesztések). Az Által-ér és a Duna-térség települései kerékpáros infrastruktúrafejlesztésre nem pályázhatnak
Potenciális kedvezményezettek köre	Természetes személy / KKV / civil szervezet / helyi önkormányzatok / többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek / Gerecse natúrpark, szerveződő Bakonyalja natúrpark, Vértesi natúrpark, LEADER HACS-ok, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Vértes Erdő Zrt., vadásztársaságok, horgászegyesületek, borút egyesületek, egyházak, TDM-ek, megyei programmenedzsment (turisztikai ügynökség) stb.
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A hálózatok felépítéséért a megyei programmenedzsment (turisztikai ügynökség) és/vagy valamely TDM vagy a gesztorságot vállaló LEADER HACS vagy natúrpark felel. Olyan szervezetnek kell lennie, amelyik a projekt lezárulásával a hosszú távú fenntartást, rendszeres frissítést, szervezést is vállalni tudja. A megyei rendszeren belül az egyes térségek (natúrparkok vagy LEADER-ek) kialakíthatják saját csomagjaikat. Döntés szükséges, hogy a turizmusmenedzsment az egyes térségekben a TDM, a natúrpark, vagy a LEADER HACS kezében van (forráskoncentráció érdekében). Az egyedi kínálatok, szolgáltatások, termékek fejlesztése a projektgazdák felelőssége
Intézkedés szintű hatásindikátorok	turizmus, vendéglátásban foglalkoztatottak száma a megyében
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>23.1. A vidéki térségek turisztikai kínálatainak ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira</p> <ul style="list-style-type: none"> - 23.11. Kerékpározható úthálózat fejlesztése (az Által-ér vízgyűjtője és a Duna-térség által nem érintett településeken) TOP 1, 2 - 23.12. Zarándok- és bakancsos turisztikai infrastruktúra komplex fejlesztése a kiemelkedő célpontokhoz (Pannonhalma, Majk, Esztergom) kapcsolódva TOP 1, 2, 6 - 23.13. A megye vidéki és szelíd turisztikai kínálatának terméké fejlesztése TOP1, 2 <p>23.2. Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 23.21. A látványéssztési hagyományokra épülő komplex kínálatok fejlesztése TOP 1, 2 - 23.22. Természeti adottságokhoz kapcsolható, csomagba fűzhető vidékturisztikai, natúrparki kínálatok fejlesztése TOP 1, 2, 6
A megye felelősségén kívül	23.1. A vidéki térségek turisztikai kínálatainak ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex

2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	
eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira</p> <ul style="list-style-type: none"> - 23.11. Kerékpározható úthálózat fejlesztése (az Által-ér vízgyűjtője és a Duna-térség által nem érintett településeken) GINOP 6, VP - 23.12. Zarándok- és bakancsos turisztikai infrastruktúra komplex fejlesztése a kiemelkedő célpontokhoz (Pannonhalma, Majk, Esztergom) kapcsolódva GINOP 6, VP, KEHOP 4, EFOP, KÖFOP - 23.13. A megye vidéki és szelíd turisztikai kínálatának termékké fejlesztése TOP1, 2 <p>23.2. Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 23.21. A lótenyésztési hagyományokra épülő komplex kínálatok fejlesztése VP - 23.22. Természeti adottságokhoz kapcsolható, csomagba fűzhető vidékturisztikai, natúrparki kínálatok fejlesztése GINOP 6, VP, KEHOP 4, EFOP
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
<p>EUROVELO 6</p> <p>Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések (ÉDUVIZIG)</p> <p>Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem (ÉDUVIZIG)</p> <p>- Csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezés, belterületi vízrendezés: Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak és ezek vízgyűjtői, valamint a megye dombvidéki településein (ÉDUVIZIG)</p> <p>Foster Központ fejlesztései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne; - Tatai kastélyegyüttes és vízi vár turisztikai fejlesztése; - „A csend kolostora”. Oroszlány - Majkpuszta Kamalduli Remeteség műemléki rekonstrukciója és turisztikai hasznosítása II-III-IV. ütem; - Dömösi királyi palota és prépostság turisztikai fejlesztése; - Várgesztes - A középkori élményház <p>LIMES szövetség fejlesztései</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3. Desztináció: Komárom-Almásfüzitő-Tata, „Várvilág – Római castrumtól az újkori várrendszerig”: Brigettio légión-tábor emlékeinek feltárása, római légión életét bemutató témapark a régészeti park mellett. - 4. Desztináció: Esztergom-Tokod: Római castellumot bemutató régészeti park) <p>Komáromi erőrendszer fejlesztése (Monostori Erőd Nonprofit Kft.)</p>	

4.4.2.2 A II. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
21.1. Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések	Helyi önkormányzatok, gazdasági szervezetek, Forster Központ, NIF Zrt., Magyar Nemzeti Múzeum (Esztergomi Vármúzeum), Monostori Erőd Nonprofit Kft., Limes Szövetség, Komáromi Gyógyfürdő, vízisport-egyesületek, civil szervezetek, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), egyházak térségi szervezetei, ipari örökség tulajdonosai, TDM-ek, programmenedzsment	Dunával határos települések: továbbá Limes szlovák oldali települések, Dorog, Tokod, Tokodaltáró, Bajót, Mogyorósbánya	TOP 1, 2, 6 GINOP 1, 6, VP, KEHOP4	

21.2. A megye egészségügyi turisztikai kínálatának fejlesztése	Helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, Komáromi Gyógyfürdő, vízisport-egyesületek, civil szervezetek, önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), TDM-ek, programmenedzsment	Komárom, esetleg Tatabánya (egykori kórház újrahazsnosítása), továbbá a vízi sportokhoz, a lovassportokhoz és a szelíd turisztikai kínálatokhoz, sajátos helyi termékekhez köthető fejlesztések települései	GINOP 6, esetleg VP, TOP 2.2.	
21.3. Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra	Helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, NIF Zrt, Magyar Nemzeti Múzeum Komáromi Gyógyfürdő, vízisport-egyesületek, civil szervezetek, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), egyházak térségi szervezetei, TDM-ek, programmenedzsment	Dunával határos települések: továbbá Limes szlovák oldali települések, Dorog, Tokod, Tokodaltáró, Bajót, Mogyorósbánya	GINOP1,6, TOP 1, 2 KEHOP 4, VP	
2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Házai)	Becsült költségigény (millió Ft)
22.1. Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése	Helyi önkormányzatok, gazdasági szervezetek, Forster Központ, Magyar Nemzeti Múzeum (Vértesszőlős), Limes Szövetség, civil szervezetek, Monostori Erőd Nonprofit kft., önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), egyházak térségi szervezetei, ipari örökség tulajdonosai, TDM-ek, programmenedzsment	Komárom, Almásfüzitő, Dunaalmás, Szomód, Naszály, Mocsá, Kocs, Tata, Baj, Tatabánya, Vértesszőlős, Vértesszőlős, Környe, Dad, Kecskéd, Kömlőd, Bokod, Oroszlány, Várgesztes, Vértessomló, Szárliget . Az Által-ér és a Duna-térség által is érintett települése	TOP1, 2, 6 GINOP 1,6, KEHOP 1,4 KÖFOP	
22.2. Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózattá szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése	Helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, Forster Központ, Által-ér Szövetség, Magyar Nemzeti Múzeum (Vértesszőlős), civil szervezetek, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, önkormányzati intézmények, turisztikai szolgáltatók (KKV-k), egyházak térségi szervezetei, ipari örökség tulajdonosai, TDM-ek, programmenedzsment, lakóközösségek, érintett zártkertek tulajdonosai, víztározók, halastavak tulajdonosai, piaci szereplők	<i>esetében a kerékpáros infrastruktúrafejlesztésre a járási hovatartozásuk szerint pályázhatnak (pl. Dunaalmás: Által-ér, Almásfüzitő: Duna mente).</i>	TOP1, 2, 6 GINOP 1, 6, TOP MJV	

2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK

Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
23.1. Beavatkozás: A vidéki térségek turisztikai kínálatainak ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira"	Természetes személy, KKV, civil szervezet, helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, LEADER HACS-ok, Forster Központ, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Vértes Erdő Zrt., vadásztársaságok, horgászegyesületek, borút egyesületek, egyházak, TDM-ek, megyei programmenedzsment (turisztikai ügynökség) stb.	A megye falvai, 10 ezer főnél kisebb városai, illetve a nagyobb városok külterületükön, vagy egyéb belterületükön megvalósuló fejlesztések esetén (kivéve Esztergom kertvárost érintő fejlesztések). Az Által-ér és a Duna-térség települései kerékpáros infrastruktúrafejlesztésre nem pályázhatnak	TOP 1,2,6 GINOP6, VP, KEHOP4, EFOP, KÖFOP	
23.2. Beavatkozás: Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése	Természetes személy, KKV, civil szervezet, helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, Forster Központ, Gerecse natúrpark, szerveződő Bakonyalja natúrpark, Vértesi natúrpark, LEADER HACS-ok, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Vértes Rt, vadásztársaságok, horgászegyesületek, borút egyesületek, egyházak, TDM-ek, megyei programmenedzsment (turisztikai ügynökség), stb.	A megye falvai, 10 ezer főnél kisebb városai, illetve a nagyobb városok külterületükön, vagy egyéb belterületükön megvalósuló fejlesztések esetén (kivéve Esztergom kertvárost érintő fejlesztések).	TOP 1,2,6 GINOP6, VP, KEHOP4, EFOP, KÖFOP	

4.4.2.3 A beavatkozások indikátorai

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
21.1. Beavatkozás: Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések	megépített/felújított kerékpárút vonal hossza	km	vendégéjszakák száma az érintett járásokban	belföldi vendégéjszaka/év külföldi vendégéjszaka/év
	a komplex Duna menti kínálatot bemutató internetfelület	1 db	internetfelületet megtekintők száma	fő/év
21.2. Beavatkozás: A megye egészségturisztikai kínálatának fejlesztése (1 projekt)	meglévő létesítményhez kapcsolódó új egészségturisztikai funkció	db	vendégéjszakák száma az érintett járásban	belföldi vendégéjszaka/év külföldi vendégéjszaka/év
21.3. Beavatkozás: Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra	Duna menti sávban kialakított/felújított funkció	db/m2	érintett járások területén beszedett idegenforgalmi adó	Ft/év

2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
22.1. Beavatkozás: Az Esterházy Örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése	tematikus desztináció keretében látogatható objektumok száma	db	vendégéjszakák száma az érintett járásokban	belföldi vendégéjszaka/év külföldi vendégéjszaka/év
			érintett járások területén beszedett idegenforgalmi adó	Ft/év
22.2. Beavatkozás: Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése	a komplett Által-é térségi kínálatot bemutató internetfelület	1 db	tematikus programokra jegyet váltó látogatók száma	fő/év
			internetfelületet megtekintők száma	fő/év
2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
23.1. Beavatkozás: A vidéki térségek turisztikai kínálatainak ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira"	megépített, felújított kerékpáros útvonalak	km	vendégéjszakák száma az érintett járásokban	belföldi vendégéjszaka/év külföldi vendégéjszaka/év
	új/felújított zárandók, bakancsos, kerékpáros turistákat kiszolgáló szálláshelyek	db	érintett járások területén beszedett idegenforgalmi adó	Ft/év
23.2. Beavatkozás: Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése	komplett kínálatot bemutató internetfelület	1 db	internetfelületet megtekintők száma	fő/év

4.4.2.4 Indikatív ütemezés (GANTT)

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
21.1. Beavatkozás: Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések											
21.2. Beavatkozás: A megye egészségturisztikai kínálatának fejlesztése											
21.3. Beavatkozás: Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra											
2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
22.1. Beavatkozás: Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése											
22.2. Beavatkozás: Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése											

2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
23.1. Beavatkozás: A vidéki térségek turisztikai kínálatainak ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira											
23.2. Beavatkozás: Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése											

4.4.3 III. prioritás: Stabil, versenyképes, diverzifikálódó gazdaság

PRIORITÁS INDOKLÁSA, TARTALMA

Komárom-Esztergom megye az országos átlaghoz képest kedvező gazdasági helyzetben van: a természetföldrajzi adottságai előnyösek, jótékonyan érvényesül a központi régió (mindenekelőtt a főváros) kisugárzó szerepe, a gazdaság adottságai a mezőgazdasági, az ipari és a szolgáltató tevékenység végzésére egyaránt alkalmasak. A vállalkozások többsége – a piaci viszonyok normalizálódásával – jól jövedelmezően képes működni. A vállalkozások nagyüzemi tapasztalatokkal és konvertálható tudással rendelkeznek, ami vonzó a külföldi befektetők számára. Az elmúlt időszakban a megye versenyelőnye a fentiek ellenére fokozatosan mérséklődött. A válság kitörésével a multinacionális nagyvállalatok, illetve az összeszerelő ipar foglalkoztatás- és gazdaság szerkezeti dominanciájának kockázata markánsan megmutatkozott, noha az előnyök (magasabb jövedelmek, fejlett munkakultúra, magas iparűzési adóbevételek, hazai beszállítói hálózatok lehetősége, társadalmi szerepvállalási hajlandóság) továbbra is e szektor mellett szólnak.

A fentiek fényében - a multinacionális tőke és know-how import ösztönzésének fenntartása mellett – átfogó cél a kockázatok, a megye globális kitettségének csökkentése. A stabilitás növekedését az alábbi gazdaságfejlesztési célok szolgálják: a megye gazdasági struktúrájának diverzifikálása, a nemzetközi porondon is versenyképes szektorok számának bővítése (több lábon állás); a vállalati struktúra diverzifikálása, a kis- és középvállalkozói (KKV) szektor megerősítése; a tudásigényes és innovatív, a kreativitásra és rugalmasságra építő tevékenységek arányának növelése és az ehhez szükséges humán erőforrás jelenléte; a gazdaság térbeliségének finomhangolása az itt lévő multinacionális cégek további, magasabb hozzáadott értéket képviselő fejlesztéseinek támogatása, beszállítói köreik megyei vállalkozásokkal történő bővítése - vagyis a megye különféle térségeiben az adott térség adottságaira és az ott élők specifikus készségeire, a belső erőforrásokra építő jövedelemtermelő tevékenységek arányának növelése.

A gazdaságfejlesztési stratégiai célok megvalósulását a megyei program több prioritása (különösen az I-III és közvetetten a IV-VI prioritások) együttesen, sokrétű kölcsönhatásban szolgálják. A III. prioritás a KKV szektor megerősítését állítja középpontba, tekintettel arra, hogy gazdaságfejlesztés többi pillére erős KKV szektort feltételez. A gazdaság több lábon állásának erősítésében kiemelt szerep jut a megyei KKV-knak, a KKV szektor előnye a nagyvállalatoknál fajlagosan jelentősebb foglalkoztatási dinamika, a keresleti igényekhez való rugalmas alkalmazkodás, az innovációra való nyitottság. A KKV szektor fejlesztése során kiemelt szempont a foglalkoztatás növelés, a kínálatbővítés, hiánypótló termékek és szolgáltatások preferálása.

A III. prioritás három intézkedéscsomagot tartalmaz. A középső (3.2.) intézkedés az, amelyik a klasszikus, jól ismert gazdaságfejlesztési eszközökkel operál. Magában foglalja a vállalkozások infrastrukturális és humán fejlesztéseit és az önkormányzatok gazdasági és alulhasznosított területeinek fejlesztéseit is. Ezen helyen a vállalatok innovatív fejlesztései is támogatandók, nevezetesen a termék és technológiafejlesztéseik. A fenntarthatóság jegyében a különböző típusú üzleti infrastruktúrafejlesztések közül elsősorban a klímatudatos fejlesztések preferáltak.

A harmadik (3.3.) intézkedéscsomagban a vidékgazdaságban és az ahhoz kapcsolódó feldolgozóiparban tevékenykedő KKV szektor megerősítése áll fókuszban. A szektor kiemelését egyrészt a vidéki térségek felzárkóztatásának jelentősége, másrészt a sajátos európai finanszírozási-

támogatási struktúra figyelembevétele indokolta.

A 3.2. és a 3.3. intézkedéscsomagokhoz szorosan kapcsolódik a IV. prioritás 4.2. „Intelligens társadalom” intézkedéscsomagja, mely a korai neveléstől az oktatáson át a szakképzés és az életfogytig tartó tanulás komplex feltételrendszerének fejlesztésére irányul. A programozási folyamat sajátos adottságaihoz igazodva a felsőfokú képzés és továbbképzés az I. prioritás 2. intézkedései között szerepel: az I. prioritás tartalmazza az egész megyére, sőt annak határán túlnyúló hatással bíró komplex gazdaságfejlesztési beavatkozásokat. Az I. prioritás területi és ágazati fókuszú és a III. prioritás KKV fókuszú fejlesztéseinek támogatástechnikai elhatárolására vonatkozó magyarázat külön fejezetben kerül kifejtésre.

Az első (3.1.) intézkedéscsomag a teljes megyei területfejlesztési koncepció, stratégiai és operatív program megvalósításához elengedhetetlen szervezeti-intézményi háttérrel hivatott biztosítani. Az intézkedés megvalósíthatósága a tervezés e fázisában még bizonytalan, noha – mint azt a megyékben tervező és tervezést koordináló szakemberek a társadalmisítási folyamat tapasztalatai alapján egybehangzóan jelezték az országos döntéshozók felé – e szervezet hiánya, vagy kapacitáshiányossága a megyei programok megvalósulását nagymértékben kockáztathatja. A munkanevén megyei programmenedzsmentnek nevezett szervezet feladata egyrészt a megyei hatáskörben megvalósítandó programok, projektek generálása, tervezése, előkészítése, szakmai felügyelete, valamint a felelősségi körén túlmutató, de megye fejlődésében nélkülözhetetlen szervező és területfejlesztő tevékenység megyei szintű koordinációja, mentorálása.

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA A MEGYEI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉHEZ

S1. A gazdaság és vállalkozási struktúra diverzifikálása, a megye kiemelkedő gazdasági pozíciójának stabilizálása

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA AZ EU RELEVÁNS TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ ÉS BERUHÁZÁSI PRIORITÁSOKHOZ

1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése
2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása
3. A KKV-k versenyképességének fokozása
4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése

KAPCSOLÓDÁS AZ UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOKHOZ

TOP1, GINOP1, 2, 3, 4, VP2, 3, 4, 5, VP tematikus alprogramok, MAHOP, SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program

PRIORITÁS SZINTŰ HATÁSINDIKÁTOROK

Foglalkoztatottsági arány növelése a 20–64 évesek körében

A kutatás/fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra fordított források növelése

Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése az 1990-es szinthez képest

A megújuló energiaforrások arányának növelése

Az energiahatékonyság javítása

A PRIORITÁS MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI

INTÉZKEDÉS KÓDJA, NEVE	Indikatív költség (millió Ft)	A prioritás költségének %-ban	Tématerület
3.1. Gazdaság-és területfejlesztési intézményi kapacitásépítés	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	GINOP, TOP1 (később meghatározható)
3.2. Innovatív üzleti környezet megteremtése, továbbfejlesztése	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	TOP1, GINOP1, 2, 3, 4
3.3. Vidéki gazdaság fejlesztése	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	VP2, 3, 4, 5, MAHOP, VP II.1. tematikus alprogram REL VP II. 2. tematikus alprogram fiatal gazdálkodók
ÖSSZES			

4.4.3.1 A III. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások

3.1. intézkedés – GAZDASÁG ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS
<p>A 2014-2020 közötti területfejlesztési ciklusban a megyékre igen komplex gazdaság- és területfejlesztési feladatok hárulnak. Feladataik között markáns összetevő lesz a gazdaságfejlesztési tevékenység, azaz egy versenyképes üzleti környezet fenntartása és olyan intézményi hálózatfejlesztés megvalósítása, mely egyrészt képes a különböző fejlődési szakaszokban lévő és eltérő ágazatokban működő vállalkozásokat segíteni, infrastrukturális és egyéb üzleti szolgáltatásokat nyújtani számukra, másrészt koordináló szervezetként támogatni a meglévő, jól működő intézményi / szervezeti struktúrákat.</p> <p>Másrészt egy területfejlesztési ügynökség komplex szerepeit kell a megyéknek ellátnia. Ez magában foglalja a teljes megyei program továbbtervezését, lebonyolítását és monitorozását, a kapcsolódó koordinációs, tanácsadói, mentorálási, társadalmassági, „diplomáciai”, közvetítői, külső kapcsolatépítési, PR stb. feladatokat, másrészt a programon belül saját hatáskörben projektek generálását, előkészítését és végrehajtását.</p> <p>Harmadrészt szakmai ernyőszervezetként kell működnie, amely a helyi-térégi végrehajtó szervezetek szakmai támogatását, felkészítését, szükséges továbbképzését biztosítja, facilitálja közöttük a kommunikációt, az információáramlást, a jó gyakorlatok megosztását és megteremti ennek feltételeit, valamint magasabb fórumokon érdekeiket képviseli.</p> <p>A felvázolt feladattömeg végrehajtásához szükséges szakmai-szervezeti kapacitás biztosítása érdekében, az intézkedés keretében, egy (munkanévén) megyei programmenedzsment szervezet infrastrukturális és humán erőforrás feltételeinek megteremtése valósul meg. Az intézkedés tartalmazza továbbá a térségfejlesztő szolgáltatások kialakítását, meglévők fejlesztését, melyek a hosszú távú, fenntartható szakmai működéshez szükségesek. Ezeket a szolgáltatásokat részben a szervezet fogja végezni, részben már működő gazdaság-, térség-, turisztikai (TDM), vidék- (LEADER HACS) stb. fejlesztő szervezetek tartalmi fejlesztése történik. Utóbbiak tevékenységét indokolt bővíteni, a prioritás célja ezeket erősíteni és megyei szinten koordinálni.</p>
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI

3.1. intézkedés – GAZDASÁG ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSEPÍTÉS	
Területi relevancia	megye
Potenciális kedvezményezettek köre	helyi önkormányzat / többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek/állami szervezet/NGO/megyei önkormányzat (később pontosítandó)
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A szervezet létrehozásáért vagy meglévő szervezet esetén a szükséges kapacitások kiépítéséért a megyei önkormányzat vagy az állam erre a célra kijelölt szervezete felelős. Minden további beavatkozás megtervezését, megvalósítását, monitorozását, elszámolását a létrejövő szervezet végzi a megyei önkormányzati hivatal kontrollja mellett
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	31.1. A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása TOP 1 <ul style="list-style-type: none"> - 31.11. Programmenedzsment működéséhez szükséges infrastruktúrafejlesztés, eszközbeszerzés - 31.12. Programmenedzsmenthez szükséges humán- és szervezeti kapacitás felépítése 31.2. Megyei projekt- és programmenedzsment tevékenység TOP1 <ul style="list-style-type: none"> - 31.21. Megye által megvalósítandó programok, projektek generálása, tervezése, előkészítése és megvalósítása - 31.22. Megyei koordinációs, mentorálási tevékenység
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	31.1. A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása GINOP 1, 3, KÖFOP <ul style="list-style-type: none"> - 31.11. Programmenedzsment működéséhez szükséges infrastruktúrafejlesztés, eszközbeszerzés - 31.12. Programmenedzsmenthez szükséges humán- és szervezeti kapacitás felépítése 31.2. Megyei projekt- és programmenedzsment tevékenység GINOP 1,3 KÖFOP, EFOP <ul style="list-style-type: none"> - 31.21. Megye által megvalósítandó programok, projektek generálása, tervezése, előkészítése és megvalósítása - 31.22. Megyei koordinációs, mentorálási tevékenység
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
NINCS	

3.2. intézkedés- INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE
<p>Az intézkedés komplex módon járul hozzá a prioritás céljainak megvalósításához. Meglévő és újonnan alapítandó KKV-knak támogatás adható stabilitásuk erősítéséhez, versenyképességük növeléséhez, hatékonyságuk javításához, kutatási, fejlesztési, innovációs tevékenységükhöz, termékeik piacra juttatásához. Támogatható továbbá a gazdasági infrastruktúrát működtető szervezetek gazdasági ingatlanportfóliójának felértékelése, az ingatlanok szolgáltatásainak bővítése, a befektetői piacon való pozíció javítása, végül ösztönző eszközök biztosíthatók a különféle gazdaságfejlesztési célú együttműködési formák (klaszter, beszállítói hálózat, termékintegráció, stb.) létrejöttéhez, fejlesztéséhez.</p> <p>Az intézkedés beavatkozásai, igazodva az európai uniós támogatások felhasználási struktúrájához, külön kezeli az önkormányzati és többségi önkormányzati tulajdonú szervezetek fejlesztéseit és a</p>

3.2. intézkedés- INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE

vállalkozások fejlesztéseit. Az intézkedés közvetlen és az üzleti környezetet indirekt módon javító közvetett támogatási formák lehetőségét egyaránt biztosítja.

Az önkormányzatok gazdaságfejlesztési tevékenységének ösztönzése elsősorban az ipari parkok, technológiai parkok, iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok fejlesztéseinek ösztönzésével valósul meg, ami elősegíti a befektetések technikai és szakmai feltételeinek jelentős javítását, az ipari növekedés fenntartását, és az ipari parkok betelepítettségének növelését. A gazdasági együttműködések és gazdasági növekedés feltétele a meglévő telephelyek közúton és/vagy vasúton való elérhetőségének javítása. Prioritást élvez a barnamezős és alulhasznosított területek továbbfejlesztése oly módon, hogy versenyképessé váljanak a zöldmezős telephelyekkel szemben, illetve az ott működő vállalatok számára lehetőség nyíljon a meglévő infrastruktúrájuk korszerűsítésére, energiahatékonyabbá tételére, élettartamának meghosszabbítására, arculatának javítására.

A megyei programozás lehetőséget szándékozik biztosítani, akár újszerű, a bürokratikus problémákat áthidaló innovatív megoldásokat kínáló projektek támogatásával is, a barnamezős területek megújítására, a településközpontokba beszorult, helyhiánnyal, területhasználati konfliktusokkal küzdő vállalkozások áttelepülésére.

Mind az infrastrukturális, mind a termék-és technológiafejlesztéseknél a klímatudatos megoldások preferáltak.

INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI

Területi relevancia	megye
Potenciális kedvezményezettek köre	KKV, nagyvállalat, helyi önkormányzat, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, EGTC-k, szövetkezetek, állami tulajdonú gazdasági szervezet
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A végrehajtásért egyrészt a kedvezményezettek, másrészt a megyei programmenedzsment szervezet, illetve az általa létrehozott innovációs ügynökség, alapkezelő, stb. felel.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján

BEAVATKOZÁSOK

A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>32.1. Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 32.11. Önkormányzati tulajdonú (többségi) gazdasági funkciójú területek fejlesztése (IP-k, technológiai parkok, iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok) TOP1 - 32.12. Leromlott állapotú vagy alulhasznosított gazdasági funkciójú területek fejlesztése és vállalati telephely áthelyezések ösztönzése GINOP 1, TOP 1 <p>A programmenedzsment szervezet intézkedéssel kapcsolatos feladatai TOP1</p>
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>32.2. Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 33.21. Vállalkozások (nem mezőgazdasági) üzleti infrastruktúrájának és telephelyeik komplex fejlesztése GINOP 1, 3, 4 - 32.22. Technológiai, gyártási és termékinnováció támogatása, együttműködések, klaszterek,

3.2. intézkedés- INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE	
	beszállítói hálózatok ösztönzése GINOP 1, 2, 3, 4 TOP 1
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
Országos kármentesítési program megyei projektjei Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése, az OTTr szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel Környe, Tata és Komárom térségében Tatabánya-Székesfehérvár új főúti kapcsolat kiépítéséhez/erősítéséhez kötődő fejlesztések (Környe elkerülő megépítése, meglévő szakaszok főúttá fejlesztése (megyehatár- Bokod; Bokod - Környe), hiányzó szakaszok megépítése (Bokod térsége) 81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések	

3.3. intézkedés – A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE
<p>Az intézkedés célja olyan új gazdasági egyensúlyi helyzetek felépítése a vidéki térségekben, amelynek révén csökken a térségek külső kitettsége, nő az agrárszektorhoz kötődő versenyszféra endogén erőforrásokra épülő jövedelemtermelő képessége és foglalkoztatási kapacitása, javul a jogtisztá értékesítési láncok versenyképessége, közvetett hatásként pedig a nő a településeken maradó, az ott befektetett, illetve a közsféra fejlesztésekre fordítható bevételeinek nagysága. Míg az I. prioritás beavatkozásai a nemzetközi piacon versenyképes az ország GDP-jének javulásához látványosan hozzájáruló, akár több száz milliós fejlesztések megvalósítására képes gazdálkodószervezetekre, illetve a jelentős innovációs potenciállal és kapcsolati tőkével rendelkező, jelentős integrátori szerepet betöltő szervezetekre fókuszál, addig a III. prioritás beavatkozásai a helyi, térségi gazdaságot erősítő KKV szektor fejlesztéseit támogatják.</p> <p>A cél elérése érdekében a sajátos megyei tájgazdálkodási vertikumok ösztönzése szükséges. A Rövid Ellátási Lánc (REL) alprogram keretében támogatáshoz juthat a Kisalföld-Bakonyaljai halászati vertikum felépítése, az erdő-és vadgazdasági vertikum megerősítése-újraépítése, megyei szőlészeti-borászati, gyümölcs és egyéb kertészeti ágazatokban tevékenykedő vállalkozások és termékintegrációjuk ösztönzése.</p> <p>Az agrár és -élelmiszeripari KKV-k versenyképességének növelése érdekében szükséges a mezőgazdasági üzemközpontok, állattartó-telepek, majorok, élelmiszer feldolgozó üzemek, üvegház-fóliás kertészetek infrastrukturális fejlesztése, eszközfejlesztése és technológiafejlesztése és ökológiai (vegyszermentes) gazdálkodás, extenzív, természet közeli állattartás ösztönzése a gazdaság diverzifikációjának ösztönzése mellett.</p> <p>A fiatal gazdálkodók tematikus alprogram vállalkozási tevékenység megkezdéséhez nyújtott támogatást nyújt olyan fiatal mezőgazdasági termelők számára, akik első alkalommal kezdenek gazdálkodásba mezőgazdasági üzemben vagy gazdaságátadás ösztönzést szolgál olyan idős gazdálkodók esetében, akik átadják gazdaságukat fiatal termelőknek.</p> <p>Az intézkedés részét képezik a klímaváltozáshoz és az alacsony széndioxid kibocsátású gazdasághoz való alkalmazkodást szolgáló fejlesztések, úgymint a vízgazdálkodás, energiahatékonyság, megújuló energia alkalmazását támogató és gazdaság zöldítését szolgáló fejlesztések (rétek-legelők arányának növelése, élőhelyek kialakítása-fenntartása, ökológiai folyosók fejlesztése, mezővédő erdősávok). Kiemelten támogatandók a gazdálkodók közösen végrehajtott, térszerkezetet is javító (pl. ökológiai folyosók folytonosságát létrehozó) beruházásai.</p>

3.3. intézkedés – A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE	
INTÉZKEDÉS FŐ ADATAI	
Területi relevancia	megye
Potenciális kedvezményezettek köre	KKV, szövetkezet, helyi önkormányzat, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, KEM LEADER-ek (HACS-ok), szociális szövetkezet, a REL-ben résztvevő szervezetek (közüzemi konyhák, szálláshelyszolgáltatók, vendéglátók, szociális intézmények, korai nevelő és oktatási, szakképzési intézmények stb.) NÉBIH – KEM Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság KEM Agrárkamara megyei programmenedzsment a pl. a REL szervezése, menedzselése esetén
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A kedvezményezett előkészíti, végrehajtja és fenntartja a projektet. A megyei programmenedzsment illetve az általa létrehozott ügynökség, alap stb. feladata később tisztázandó. KEM LEADER-ek (HACS-ok) koordinátorként, közvetítőszervezetként és monitoringszervezetként működnek
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján
INDIKATÍV BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése - 33.11. Sajátos megyei tájgazdálkodási vertikumok ösztönzése – TOP1, 6 - 33.12. Agrár és -élelmiszeripari KKV-k versenyképességének növelése – TOP 1 - 33.13. Gazdálkodók integrációja, szövetkezetek létrehozása – VP2 (szervezetépítés, fejlesztés támogatása) – TOP1, 6 A programmenedzsment szervezet és a munkacsoportjai, ügynökségei által végrehajtandó beavatkozások
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése - 33.11. Sajátos megyei tájgazdálkodási vertikumok ösztönzése - VP3, MAHOP, VP II.1. - 33.12. Agrár és -élelmiszeripari KKV-k versenyképességének növelése – VP4, VP5, MAHOP, VP II. 2. tematikus alprogram fiatal gazdálkodók - 33.13. Gazdálkodók integrációja, szövetkezetek létrehozása – VP2 (szervezetépítés, fejlesztés támogatása)
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT	
(ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
<p>Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése, az OTrT szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel Környe, Tata és Komárom térségében;</p> <p>Tatabánya-Székesfehérvár új főúti kapcsolat kiépítéséhez/erősítéséhez kötődő fejlesztések (Környe elkerülő megépítése, meglévő szakaszok főúttá fejlesztése (megyehatár- Bokod; Bokod - Környe), hiányzó szakaszok megépítése (Bokod térsége); 81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése</p> <p>- Sérülékeny környezetű üzemelő és távlati ivóvízbázisok biztonságba helyezése: sérülékeny karsztvízbázisok: Dunaalmás, Tata,Tardos, Talján, Héreg, Sárísáp, Bajna, Tatabánya XV/C, Tatabánya XIV/A, Dorog IV/C ereszke, Pilisszentlélek; sérülékeny partiszűrővíz bázisok: Koppánymonostor, Tát, Esztergom Prímás-sziget, Dömös; távlati vízbázisok: Ács Lovadi-rét, Tati-szigetek, Esztergom-K Pilismaróti öblözet</p> <p>- Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem (ÉDUVIZIG)</p> <p>- Csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezés, belterületi vízrendezés: Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak és ezek vízgyűjtői, valamint a megye dombvidéki településein (ÉDUVIZIG)</p> <p>- Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések (ÉDUVIZIG)</p>	

4.4.3.2 A III. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

3.1. intézkedés – GAZDASÁG ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
31.1. Beavatkozás: A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása	Megyei önkormányzat Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek Állami szervezet NGO	megye	GINOP 1,3 KÖFOP, EFOP	20
31.2. Beavatkozás: Megyei projekt- és programmenedzsment tevékenység	Megyei önkormányzat Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek Állami szervezet NGO	megye	GINOP 1,3 KÖFOP, EFOP	45
3.2. intézkedés- INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
32.1. Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése	KKV Nagyvállalat Helyi önkormányzat Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek Szövetkezetek Állami tulajdonú gazdasági szervezet	megye	TOP 1. GINOP1	10.000
32.2. Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése	KKV Nagyvállalat EGTC-k Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	megye	TOP1 GINOP1 GINOP2 GINOP3 GINOP4	30.000
3.3. intézkedés – A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése	KKV, szövetkezet, helyi önkormányzat, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, KEM LEADER-ek (HACS-ok), szociális szövetkezet, a REL-ben résztvevő szervezetek (közüzemi konyhák, szálláshelyszolgáltatók, vendéglátók, szociális intézmények, korai nevelő és oktatási, szakképzési intézmények stb.), Forster Központ NÉBIH – KEM Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság KEM Agrárkamara megyei programmenedzsment a pl. a REL szervezése, menedzselése esetén	megye sajátos térség: Kislétföld, Dombvidék megyehatáron átnyúló	TOP1,6 VP2 VP3 VP4 VP5 VP II.1. tematikus alprogram REL VP II. 2. tematikus alprogram fiatal gazdálkodók MAHOP	600

4.4.3.3 A beavatkozások indikátorai

3.1. intézkedés – GAZDASÁG ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSEPÍTÉS				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mérték-egység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
31.1. A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása	Megalapított szervezet alkalmazott és megbízott szakértőinek száma	fő	Sikeresen megvalósított projektek száma	db
	A szervezet kihelyezett irodáinak a száma	db/ sajátos térség	Felhasznált források mennyisége 2014-20 között	millió Ft
32.2. Megyei projekt- és programmenedzsment tevékenység	A szervezet szolgáltatásainak száma	db	A megyei gazdaságfejlesztő szervezetek által sikeresen megvalósított projektek száma és felhasznált források mennyisége	db
	Partner szervezetek száma, melyek tevékenységét támogatja	db	A megyei gazdaságfejlesztő szervezetek által sikeresen megvalósított projektekből felhasznált források mennyisége	millió Ft
3.2. intézkedés- INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mérték-egység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
32.1. Beavatkozás: Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése	Az iparterületeken és gazdasági funkciójú területeken megvalósuló infrastruktúra fejlesztések száma és felhasznált források mennyisége	db	Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma a közszféra adatai nélkül	fő
		millió Ft		
32.2. Beavatkozás: Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése	Megvalósuló vállalati telephelyfejlesztések és eszközbeszerzések száma és felhasznált források mennyisége	db	Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma a közszféra adatai nélkül	fő
		millió Ft		
3.3. intézkedés – A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mérték-egység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
33.1. Beavatkozás: Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése	Felállított és sikeresen működő tájgazdálkodási vertikumok száma	db	Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma a közszféra adatai nélkül	fő

4.4.3.4 Indikatív ütemezés (GANTT)

3.1. intézkedés – GAZDASÁG ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
31.1. Beavatkozás: A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása											
32.2. Beavatkozás: Megyei projekt- és programmenedzsment tevékenység											
3.2. intézkedés- INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
32.1. Beavatkozás: Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése											
32.2. Beavatkozás: Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése											
3.3. intézkedés – A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
33.1. Beavatkozás: Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése											

4.4.4 IV. prioritás: Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás

PRIORITÁS INDOKLÁSA, TARTALMA

A prioritás célja a lakosság fizikai és mentális egészségi állapotának általános javulása, a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő készségekkel, képességekkel és tudással rendelkezők arányának markáns növekedése és a speciális ellátást igénylő társadalmi csoportok számára a lehető legmagasabb színvonalú szolgáltatások biztosítása annak érdekében, hogy a lehető legteljesebb életet tudjanak élni, a lehető leginkább függetlenedni tudjanak a különféle támogatási-ellátási rendszerektől, adott esetben vissza tudjanak integrálódni a társadalomba.

Az intézkedés keretében biztosított támogatások nagyobb része az infrastruktúrahálózat fejlesztését szolgálja. Az elmúlt két ciklus parttalan kapacitásbővítésével szemben a 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban a valós és hosszú távú igények fennállása és a fenntarthatóság az újkapacitások létrehozásának, meglévők fejlesztésének alapvető kritériumai. A megyében, különös tekintettel a vidéki térségekben jelentős népességfogyást prognosztizálnak a demográfusok, amit csak erőteljes bevándorlás tudna ellensúlyozni, ennek jeleit ma nem látjuk. Bizonyos területeken lehetnek hiányok, máshol viszont kapacitástöbbletek lehetnek. Az elérhetőség problémájára nem feltétlenül új kapacitás létrehozása a megfelelő válasz, lehet, hogy hatékonyabb a meglévő kapacitások elérhetőségét kell javítani.

Egy intézményrendszer akkor fenntartható, ha biztosított az infrastruktúra folyamatos karbantartási, 5-6 évenként részleges felújítási és 10-15 évenként jelentkező korszerűsítési feladatok költségeinek fedezete, a magas színvonalú munkához szükséges eszközök folyamatos rendelkezésre állása és a magát folyamatosan továbbképző, a szociális problémákra érzékeny, befogadó, innovatív módszerekre nyitott, ezért viszont európai jövedelmi színvonalhoz közelítő fizetésre igényt tartó munkaerő költségeinek fedezete. Az erősen támogatott energiahatékonysági fejlesztések esetén is szükséges mérlegelni, hogy a fejlesztéssel érintett intézményre vajon öt-hat év múlva is szükség lesz-e. Az intézményi kapacitások fejlesztésére vonatkozó végleges döntéseket így nagyon alapos megvalósíthatósági tanulmányoknak kell megelőznie mindenféle humáninfrastruktúra tekintetében.

A megyei vagy térségi hatókörű szociális intézmények esetében, racionalizálási kényszer esetén elsősorban a jelentős női munkanélküliséggel sújtott térségekben indokolt meglévő intézmény fenntartása, korszerűsítése, fejlesztése. A kulturális örökség megőrzése érdekében mérlegelni kell használaton kívüli (értékes) ingatlanok alkalmasságát az adott célra.

A prioritás keretében előirányzott beavatkozások mások csoportja jóval kisebb forrás-igényű, de legalább ilyen jelentős ún. szoft típusú fejlesztések támogatására irányul. E fejlesztések az ellátások, szolgáltatások minőségi fejlesztésére, a szakemberhiány mérséklésére (különösen az egészségügyi és szociális ágazatban), az ágazatok dolgozóinak megtartására, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyeinek javítására irányul. Ezen belül kiemelten támogatott a szakképzési és továbbképzési struktúra továbbfejlesztése, beleértve a vállalkozói ismeretek elsajátítására, a vállalkozói hajlandóság növelésére alkalmas különféle képzési formákat. Különösen az oktatáshoz és a középfokú szakképzéshez kapcsolódóan támogatható bizonyos kiemelt jelentőségű társadalmi kérdések, problémák (klímaváltozás, demográfiai zsugorodás, fenntarthatóság, diszkrimináció) iskolarendszerű, vagy iskolán kívüli felkarolása, megismertetése.

Speciális beavatkozás irányul a szakképzettek, diplomások arányának indirekt módon történő

növelésére, függetlenül attól, hogy képzésük helyben vagy máshol történik. A humán szolgáltatások minden területén szükséges a szociális érzékenység fokozására irányuló tréningek. A diszkrimináció mérséklése érdekében romák szakképzésben való részvételének, és végzés utáni helyben maradásának ösztöndíjjal történő támogatása fontos támogatási célterület. A fizikai és mentális egészség vonatkozásában nagy hangsúlyt kell kapniuk az életmód és a vásárlási szokások javítására, a megelőzésre, és a szűrésre irányuló akciók támogatásának. Az egészséges életmódra nevelésben szerepet kaphatnak bizonyos helyi termékek, biogazdálkodás, stb. népszerűsítése, ezáltal a társadalmi és gazdasági célok megvalósítási eszközeit integrálva.

A szolgáltatási kapacitások bővítésében és minőségi fejlesztésében fontos szerep juthat egyházi és más non-profit, NGO szervezeteknek. Ezek bizonyos esetekben akár a versenyszférának is (lásd pl. családi napközi, nyugdíjas otthonok). Ezek akár az állami, önkormányzati intézményekkel azonos arányú támogatáshoz juthatnak, bizonyos feltételek fennállása esetén.

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA A MEGYEI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉHEZ

- T1. Városhálózati csomópont nagytérégi integrációja, hálózatok, gazdaság és társadalomfejlesztés
- T2. Ikervárosok és térségük határon átnyúló együttműködése, nemzetközi térszervezés
- T3. Duna mente struktúraváltása
- T4. Kisalföldi agrárregió versenyképességének, népességeltartó és alkalmazkodó képességének megerősítése
- T5. Dombvidékek komplex tájgazdálkodásra épülő helyi gazdaságának, szolgáltató funkciójának és alkalmazkodóképességének megőrzése
- S1. A gazdaság és vállalkozási struktúra diverzifikálása, a megye kiemelkedő gazdasági pozíciójának stabilizálása
- S2. Aktivitás, kreativitás és a társadalmi integráció kibontakoztatása

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA AZ EU RELEVÁNS TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ ÉS BERUHÁZÁSI PRIORITÁSOKHOZ

- 2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása
- 3. A KKV-k versenyképességének fokozása
- 8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése
- 9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem
- 10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba
- 11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása

KAPCSOLÓDÁS AZ UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOKHOZ

TOP 4, 6, GINOP 3, 5, EFOP, VP, KÖFOP, KEHOP

PRIORITÁS SZINTŰ HATÁSINDIKÁTOROK (EU INDIKÁTOROK)

- A 20–64 éves férfiak és nők foglalkoztatási rátája
- A lemorzsolódási arány csökkenése az oktatásban
- A felsőfokú végzettséggel rendelkező 30 és 34 év közötti lakosok arányának növekedése
- A társadalmi kirekesztődés mérséklése, különösen a szegénység csökkentése révén

A PRIORITÁS MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI			
INTÉZKEDÉS KÓDJA, NEVE	Indikatív költség (millió Ft)	A prioritás költségének %-ban	Tématerület (OP prioritási tengelyek)
4.1. Egészséges és gondoskodó társadalom	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	EFOP, TOP 1, 4, 6
4.2. Intelligens társadalom	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	EFOP, GINOP3, GINOP 5, TOP 1, 4, 6
ÖSSZES			

4.4.4.1 A IV. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások

4.1. intézkedés - EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM	
<p>A magyar társadalom általánosan kedvezőtlen egészségügyi és szociális állapota Komárom-Esztergom megyében is kimutatható. Az általános fizikai és mentális egészségi állapot javítása érdekében nemcsak az egészségügyi intézmények felújítását, korszerűsítését, bővítését, de a szolgáltatások fejlesztését, továbbá az egészségmegőrzés, a betegség megelőzés és az egészséges életmódra nevelésre irányuló kezdeményezéseket is indokolt támogatni. Az egészségügyi és szociális ellátórendszeren belül a megyék és települések felelőssége jelenleg az alapellátásra korlátozódik, a megye várja a GYEMSZI fejlesztési szándékait, melyeket beépíthet a megyei tervbe. Az intézkedés keretében különféle akciók támogatására van mód, mint pl. a véradási akciók és általában a véradási hajlandóság növelése, az elsősegély-nyújtási készségek elsajátításának népszerűsítése, alapvető készségekkel rendelkezők arányának növelése, az aktív időskor népszerűsítése, az ifjúság fizikai teherbíró képességének növelését szolgáló akciók stb., helyi egészséges élelmiszerek, termékek népszerűsítésére irányuló akciók stb.</p> <p>Az intézkedés egyik fontos beavatkozása a szakemberhiány mérséklését szolgáló klasszikus és kreatív megoldások ösztönzése. További fókussterület az egészségügyi és szociális ágazat alkalmazottai szociális érzékenységének fokozása.</p> <p>Keresni kell a versenyszféra és a non-profit szféra olyan egészségmegőrző szolgáltatásai fejlesztésének támogatási lehetőségét, az ezekhez való hozzáférés esélyének növelését, melyek közvetetten az egészségügyi és szociális közkiadások nagyságrendjének mérsékléséhez járulnak hozzá (tömegsport, bizonyos wellness szolgáltatások, terápiák, akkreditált természetgyógyászati szolgáltatások, sportolási célú, sportolást, mozgást ösztönző szabad téri fejlesztések: tornapályák, futópályák, felnőtt játszóterek, különféle akciók stb.)</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	megye
Potenciális kedvezményezettek köre	GYEMSZI, KLIK, helyi önkormányzatok, járási hivatalok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, házi orvosi, fogorvosi, szakorvosi vállalkozások, szakellátó intézmények, NGO-k, egyházak, vöröskereszt megyei szervezete, célirányos KKV-k
Az intézkedésért felelős szervezetek	A megyei programmenedzsmnt felelős a fejlesztési szándékok prioritizálásáért, a megfelelő döntés előkészítésért, a projektek előkészítésének és lebonyolításának koordinálásáért, a többi felelősség a

4.1. intézkedés - EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM	
bemutatása, felelősségi köre	projektgazdáké.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>41.1. Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humánerőforrás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 41.11. Alapfokú intézményhálózat, ellátási színvonal fejlesztése (TOP 4) - 41.13. Az egészségügyi munka vonzerejének és színvonalának növelése, szakemberhiány csökkentése (TOP 4, 6) <p>41.2. Egészséges életmód, egészségmegőrzés, betegség megelőzés, szolidaritás</p> <ul style="list-style-type: none"> - 41.21. Egészségmegőrzés, egészséges életmódra nevelés TOP 1, 2, 4, 6 - 41.22. Betegségmegelőzés, szűrés, szolidaritás TOP 4, 6
A megye felelőségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>41.1. Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humánerőforrás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - 41.12. Térségi szakellátó intézményhálózat és ellátási színvonal fejlesztése (EFOP) - 41.13. Az egészségügyi munka vonzerejének és színvonalának növelése, szakemberhiány csökkentése (EFOP) <p>41.2. Egészséges életmód, egészségmegőrzés, betegség megelőzés, szolidaritás</p> <ul style="list-style-type: none"> - 41.21. Egészségmegőrzés, egészséges életmódra nevelés EFOP - 41.22. Betegségmegelőzés, szűrés, szolidaritás EFOP
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT	
(ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
GYEMSZI fejlesztései	

4.2. intézkedés - INTELLIGENS TÁRSADALOM
<p>A megye gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésének alapja, hogy az oktatási rendszer folyamatosan megújuljon és a társadalmi igényekhez igazítsa nevelési céljait, nyitott legyen az oktatási szolgáltatások használói és az e szolgáltatások eredményességében érdekelt csoportok és helyi közösségek szempontjai, érdekei iránt.</p> <p>Az intézkedés a megye stratégia célját a korai fejlesztési, oktatási és képzési területen a teljes gyermekjóléti, közoktatási és az erre ráfűződő megyei specifikus középfokú szakképzési, továbbképzési és tanácsadási portfólió révén lefedi. A prioritás nem tartalmaz beavatkozást a felsőfokú szakképzés vonatkozásában, ez, mint megye határon túlnyúló hatású beavatkozás, az I. prioritáshoz kapcsolódik.</p> <p>Kiemelt cél a szervezetek működéséhez szükséges eszközök és infrastruktúra fejlesztése, illetve a szolgáltatásokat nyújtó intézmények humán erőforrásainak stabilizálása új életpálya modellek kidolgozásával és bevezetésével. Támogatható a hiányzó személyi kapacitások pótlása.</p> <p>Fontos, és a demográfiai és társadalmi viszonyainak stabilizálása okán kiemelt fókussterület a köznevelési intézményekben megvalósítandó, a gyermekjóléti alapszolgáltatások körébe sorolható új szolgáltatástípusok szakmai megalapozásának támogatása, bevezetése a szolgáltatások nyújtásához</p>

4.2. intézkedés - INTELLIGENS TÁRSADALOM

szükséges infrastrukturális fejlesztések megvalósítása.

A helyi társadalom képzettsége és a képzési kapacitási hiányosságok felszámolása a gazdaság minőségi fejlődésének és a KKV szektor megerősödésének kulcseleme. Hangsúlyos a középfokú műszaki szakképzés, azon belül a megyei húzóágazatok, zöldipar és energetika, továbbá az agrár- és élelmiszeripari igényeket kiszolgáló képzések erősítése.

Stratégiai cél a társadalom kitettségének mérséklése, amelynek érdekében elengedhetetlen a vállalkozói attitűd fejlesztése már az alapfokú oktatás keretében. Folytatni kell a problémamegoldásra, csapatmunkára nevelő, ugyanakkor önálló gondolkodásra készítő korszerű oktatás elterjesztését, a kompetenciák erősítésére irányuló projektek támogatását, ami az oktatás és képzés minden szintjén, sőt a felnőttképzésben is kiemelt feladat.

A képzett munkaerő helyben tartása, vissza- és beköltözésének ösztönzése szintén kiemelt célkitűzés. A megye a már klasszikusnak számító ösztöndíjprogramok és bérlakás programok mellett újszerű kreatív projekteket is támogat e cél elérése érdekében.

INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI

Területi relevancia	megye
Potenciális kedvezményezettek köre	KKV, nagyvállalat, szövetkezet, civil szervezet, egyházak intézményei, alapítványok, államigazgatási szerv, községi, városi önkormányzat, önkormányzatok jogi személyiségű társulása, EGTC-k, közintézmény, pl: Jávorka Sándor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium, KLIK, Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, KEM Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A megyei programmenedzsmint szervezet koordináló és monitoring feladatok, projektgazdák felelősek az egyes projektek előkészítéséért, lebonyolításáért., projektfenntartásért.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Felsőfokú végzettséggel rendelkező népesség aránya Korai iskolaelhagyók számának csökkenése

BEAVATKOZÁSOK

A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>42.1. Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42.11. Korszerű gyermekjóléti intézményhálózat felépítése (TOP1) - 42.12. Alap- és középfokú oktatási intézményhálózat korszerűsítése, esélykiegyenlítés (EFOP3-4) TOP??? <p>42.2. Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42.23. Képzett munkaerő helyben tartásának, vissza-/beköltözésének ösztönzése TOP 4, 6
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>42.1. Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42.12. Alap- és középfokú oktatási intézményhálózat korszerűsítése, esélykiegyenlítő hatékony rendszer felépítése EFOP 3-4, GINOP3 (IKT fejlesztések) <p>42.2. Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42.21. Szakképzés, felnőttképzés fejlesztése (infrastruktúra, eszközök, szervezeti feltételek, tananyag-fejlesztés, oktatók továbbképzése) GINOP5, EFOP3-4, TOP6 - 42.22. Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése, átadása: vállalkozói képesség-portfólió megszerzése, vállalkozásindítás ösztönzése végrehajtása GINOP 5

4.2. intézkedés - INTELLIGENS TÁRSADALOM
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)
-

4.4.4.2 A IV. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

4.1. intézkedés - EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
41.1. Beavatkozás: Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humánerőforrás fejlesztése	Helyi önkormányzatok Önkormányzati társulások Többcélú kistérségi társulások Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások Civil szervezetek Egyházak	Megyei	TOP 4 TOP 6	916
41.2. Beavatkozás: Egészséges életmód, egészségmegőrzés, betegség megelőzés, szolidaritás	Helyi önkormányzatok Önkormányzati társulások Többcélú kistérségi társulások Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások Civil szervezetek Közfinanszírozott egészségügyi, szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatók, betegszervezetek	Megyei	TOP 1 TOP 2 TOP 4 TOP 6 EFOP (2) EFOP 1.10 EFOP 1.11	
4.2. intézkedés - INTELLIGENS TÁRSADALOM				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
42.1. Beavatkozás: Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás	Helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások többcélú kistérségi társulások Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások Civil szervezetek	Megyei	TOP 1 EFOP 3 EFOP 4	1948
42.2. Beavatkozás: Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása	Vállalkozások Helyi önkormányzatok többcélú kistérségi társulások Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások EGTC-k	Megyei	GINOP3 GINOP5 EFOP3-4 TOP6	

4.4.4.3 A beavatkozások indikátorai

4.1. intézkedés - EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mértékegység
41.1. Beavatkozás: Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humánerőforrás fejlesztése	Felújított egészségügyi és szociális infrastruktúra száma	db	Bentlakásos ellátásban részesülő idősek száma	fő/év
			Hátrányos helyzetű térségben szociális és egészségügyi szolgáltatásban foglalkoztatottak száma	fő/év

41.2. Beavatkozás: Egészséges életmód, egészségmegőrzés, betegség megelőzés, szolidaritás	Megvalósított akciók száma	db	prevenció diagnosztikai szűréseken megjelentek száma	fő/év
			elsősegély-nyújtási képzésben részt vettek száma	fő/év
4.2. intézkedés - INTELLIGENS TÁRSADALOM				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mérték-egység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
42.1. Beavatkozás: Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás	később kerül kidolgozásra	később kerül kidolgozásra	Fejlesztett szociális, egészségügyi és szegénység elleni infrastruktúra férőhely kapacitás	fő
42.2. Beavatkozás: Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása	később kerül kidolgozásra	később kerül kidolgozásra	Munkanélküliek, vállalkozások alkalmazottai képzésben résztvevők száma	fő

4.4.4.4 Indikatív ütemezés (GANTT)

4.1. intézkedés - EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
41.1. Beavatkozás: Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humán erőforrás fejlesztése											
41.2. Beavatkozás: Egészséges életmód, egészségmegőrzés, betegség megelőzés, szolidaritás											
4.2. intézkedés - INTELLIGENS TÁRSADALOM											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
42.1. Beavatkozás: Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás											
42.2. Beavatkozás: Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása											

4.4.5 V. prioritás: Biztonságos környezet, gyógyuló tájak

PRIORITÁS INDOKLÁSA, TARTALMA
<p>A megye környezeti problémáinak jelentős része a rendszerváltás előtti időkből ered. Ezen problémák többségének felszámolása nem halasztható. Az intézkedések egy része kifejezetten a Duna mente sajátos térségére koncentrálódik, a tervezett struktúraváltáshoz elengedhetetlen a legsúlyosabb kockázati tényezők és a versenyképességet hátrányosan befolyásoló környezeti állapotok megszüntetése. Az árvízvédelmi rendszerek fejlesztése, a vízrendezés egyaránt hozzájárul a térségek árvízi biztonságának növeléséhez, a klímaváltozás okozta hatások csökkentéséhez.</p> <p>A környezeti problémák felszámolásának hangsúlyos eleme az újrahazsnosítás és a tájbaillesztés. Az egykori bányák, települési hulladéklerakók, meddőhányók felszámolásával (kármentesítésével) az érintett térségek tájképi megjelenésének javítása.</p> <p>A településeken tervezett beavatkozások egy része európai uniós kötelezettségek teljesítésével függ össze, ide tartoznak a megyében még megvalósításra váró szennyvíz- és ivóvízminőség-javító fejlesztések, a bezárt- és illegális hulladéklerakók rekultivációja, de részben az azbesztmentesítés is.</p> <p>A megye kiemelt céljai között szerepelnek a vízrendezési beavatkozások, melyeknél a komplex vízgyűjtő-gazdálkodási szemlélet mellett célszerű a zöldülő agrárpolitikai szemléletet is érvényre juttatni. A vízgazdálkodási programnak nemcsak a többletvíz okozta károk megelőzését kell szolgálnia, hanem segíteni a helyi adottságon alapuló, diverzifikált gazdaság kialakulását (öntözés, halgazdálkodás), emellett növelni a térség foglalkoztatottságát, erősítve annak eltartó-képességét. A vízgazdálkodási rendszerek fejlesztésénél alapvetően önálló programokban célszerű gondolkodni, de kapcsolódó projektként megjelenhetnek a természetmegőrző gazdálkodást, továbbá a turisztikai vonzerő növelését célzó programok is. Kapcsolódási lehetőségek esetén „projekt-koncentrációban” is lehet gondolkodni.</p>
A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA A MEGYEI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉHEZ
<p>T1. Városhálózati csomópont nagytérségi integrációja, hálózatok, gazdaság és társadalomfejlesztés</p> <p>T3. Duna mente struktúraváltása</p> <p>T4. Kisalföldi agrárrégió versenyképességének, népességeltartó és alkalmazkodó képességének megerősítése</p> <p>T5. Dombvidékek komplex tájgazdálkodásra épülő helyi gazdaságának, szolgáltató funkciójának és alkalmazkodóképességének megőrzése</p> <p>S2. Aktivitás, kreativitás és a társadalmi integráció kibontakoztatása</p> <p>S3. Meglévő ipari parkok telephelyvonzó képességének növelése, rozsdá- és barnamezős területek differenciált újrahazsnosítása, tájsebek rehabilitációja</p>
A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA AZ EU RELEVÁNS TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ ÉS BERUHÁZÁSI PRIORITÁSOKHOZ
<p>4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban</p> <p>5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése</p> <p>6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése</p>

KAPCSOLÓDÁS AZ UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOKHOZ			
GINOP, IKOP, KEHOP, TOP, VP, Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program			
PRIORITÁS SZINTŰ HATÁSINDIKÁTOROK (EU INDIKÁTOROK)			
<p>Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése az 1990-es szinthez képest</p> <p>A megújuló energiaforrások arányának növelése</p> <p>Az energiahatékonyság javítása</p>			
A PRIORITÁS MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI			
INTÉZKEDÉS KÓDJA, NEVE	Indikatív költség (millió Ft)	A prioritás költségének %-ban	Tématerület (OP prioritási tengelyek)
4.1. Gyógyuló tájak	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	KEHOP 2, 3 TOP 2, 3 VP GINOP 6
4.2. Klímatudatos társadalom	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	KEHOP 1, 5, TOP 2, 3
ÖSSZES			

4.4.5.1 Az V. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK
<p>Az elmúlt évtizedekben a megye energetikai és ipari szerkezete folyamatos átalakuláson ment át és ez környezetvédelmi szempontból is jelentős változásokkal járt. Elsősorban az ipari termelés szennyezéseinek és tájsebeinek felszámolása még évtizedekig tartó folyamat, de az Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP) keretében megtörtént a múltból visszamaradt környezeti károk felmérése és folyamatban van a területek kármentesítése. E tekintetben a megye sajátos problémái és feladatai közé tartozik a vörösiszap tárolók, pernye és meddőhányók, valamint a részben fedetlen bányakáros területek rekultivációja.</p> <p>A települési szilárd hulladékgazdálkodás a megyét érintő három nagy hulladékgazdálkodási rendszernek köszönhetően jelentősen korszerűsödött és e rendszerek keretében történik a 29 db korábban bezárt települési hulladéklerakó rekultivációja is.</p> <p>A gyógyuló tájak fejlesztése nem korlátozódhat csak az ipari és mezőgazdasági termelés okozta környezeti terhelések és károk csökkentésére, illetve felszámolására, hiszen a tájban ott van az egyik legfontosabb tényező, az ember. Ezért a kiemelt fontosságú feladatok közé tartoznak a környezetegészségügyi fejlesztések. A közlekedési eredetű zajterhelés és légszennyezés kibocsátás csökkentése elsősorban a nagy forgalmú közutak és vasutak mentén. A termelési és kommunális tevékenységekből eredő légszennyezés kibocsátások csökkentése elsősorban a Komárom - Tatabánya - Esztergom légszennyezettségi zónába tartozó településeken. Fontos az ehhez kapcsolódó levegőszennyezettség mérő monitoring rendszer fejlesztése. Szinte minden települést érintő feladat a parlagfű-mentesítés és egyéb allergének elleni védekezés és megelőzés.</p>

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK	
<p>Habár a megye településein az ivóvízminőség az országos átlagot meghaladóan jó, vannak még feladatok elsősorban a vízbázisok, távlati vízbázisok biztonságba helyezése, védőterületek és védőidomok kijelölése, valamint egyes településeken az ivóvízminőség javítása, és a külterületi lakott helyek vízellátása terén.</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	Település/sajátos térség/megye
Potenciális kedvezményezettek köre	természetes személyek, KKV-k, nagyvállalat, szövetkezet, civil szervezet, államigazgatási szerv, helyi önkormányzat / többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek / egyéb: közintézmény Hulladékgazdálkodás terén kiemelt projekt keretében: Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	Állami tulajdonú szervezet, Megye, Piaci szereplők, Szakmai szervezetek, Települési önkormányzatok
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<i>A megye elsősorban koordinációs szerepet lát el. A beavatkozások közvetett módon TOP2, TOP3-hoz illesztett fejlesztésként támogathatók, megyei OP szerinti bontásban.</i>
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p><i>A megye felelősségi körén kívüli fejlesztések döntő része a KEHOP forrásokból finanszírozható. Kisebbségben VP és GINOP által támogatott fejlesztések valósulnak meg. További figyelembe vehető források speciálisan: SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program.</i></p> <p>51.1. Országos kármentesítési programok</p> <ul style="list-style-type: none"> - 51.11. Országos kármentesítési program, vörösiszaptározók, anyagnyerőhelyek és depóniák komplex tájrehabilitációja, területük térségi célokhoz illeszkedő hasznosítása <ul style="list-style-type: none"> o A vörösiszap tározók rekultivációjának folytatása, az újrahasznosítható anyagok visszanyerése Rekultiválandó vörös iszap tárolók: Almásfüzitő, Neszmély o Bányák, anyagnyerőhelyek környezetének rendezése, Pernyehányók, zagytározók területének kármentesítése, Roncsolt tájrészletek rehabilitációja, Vizuális- esztétikai értéknövelés o Térségi jelentőségű, rekultiválandó ipari hulladéktározók: Tatabánya: Fűtőerőmű régi és üzemelő pernyetárolója; Bánhidai Erőmű régi pernyetárolója; Bánhidai Erőmű 1968-ban megszűnt salaktárolója; meddőhányók a Vértes hegység lábánál a megszűnt aknaudvarok közelében; Alumíniumkohó salak és kádbontási törmelék lerakója; Oroszlány: Oroszlányi Hőerőmű régi és az üzemelő pernyetárolója; Meddőhányók Oroszlány és Pusztavám környékén; Dorog: Dorogi Hőerőmű pernyetárolója; szénbányászati meddő Dorog környékén o Oroszlányi Erőműfejlesztő Zrt. bányarekultivációs és tájrehabilitációs projektjei <p>51.2. Környezetegészségügyi fejlesztések</p> <ul style="list-style-type: none"> - 51.21. Zajterhelés csökkentése: <ul style="list-style-type: none"> o Közlekedési eredetű zajterhelés csökkentése zajvédelmi létesítményekkel, vagy forgalomtechnikai eszközökkel csökkentendő közlekedési zajterhelések, az alábbi településeken: Tatabánya, Vértesszőlős, Tata, Esztergom, Pilismarót, Dömös, Leányvár, Dorog, Tokodaltáró, Tokod, Tát, Nyergesújfalu, Lábatlan, Süttő, Neszmély, Dunaalmás,

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK

	<p>Komárom, Almásfüzitő, Kisbér, Ászár, Oroszlány</p> <ul style="list-style-type: none"> o A vasúti közlekedés, elsősorban a teherforgalom által okozott éjszakai zajterhelés csökkentése elsősorban a Budapest-Hegyeshalom vasút mentén: Tatabánya, Tata, Tata – Tóvároskert; o Stratégiai zajtérképezés, valamint (települési)zajtérképek készítése és abban kidolgozott intézkedések megvalósítása <p>- 51.22. Termelési és kommunális tevékenységekből eredő légszennyezés kibocsátás csökkentése</p> <ul style="list-style-type: none"> o Komárom - Tatabánya - Esztergom légszennyezettségi zónára vonatkozó levegőminőségi terv végrehajtása, a légszennyezés kibocsátások minimalizálása érdekében az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazása ipari kibocsátóknál: Oroszlányi Erőműnél a biomassza hasznosítás területén; Esztergom – Suzuki. A diffúz terhelőknél kiporzásának csökkentése, megszüntetése: Tatabánya, Dorog, Oroszlány, Neszmély, Almásfüzitő). o Közlekedési eredetű szennyezőanyag-kibocsátások mérséklése elsősorban az alábbi útszakaszokon: M1 autópálya: Csém - Kisigmánd - Tatabánya mellett elvezetett szakaszokon; 1-es főút: Komárom - Almásfüzitő - Tata – Vértesszőlős - Tatabánya melletti és átvezető szakaszokon; 10-es főút: Almásfüzitő - Lábatlan - Dorog vonalakon, 11-es főút: Esztergom településeket érintően; 119. sz. út: Tatabánya és Esztergom között, 81-es út: Kisbér o Levegőszennyezettség mérő monitoring rendszer fejlesztése a 3.sz. légszennyezettségi zónában o Parlagfű-mentesítés a megye érintett területein <p>- 51.23. Ivóvízminőség javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ivóvíz minőségének javítása (regionális rendszerre történő rákötéssel, a települések esetében): Kocs, Nagyigmánd, Kisigmánd, Héreg, Csém, Almásfüzitő, o Külterületi lakott helyek vízellátása: egyedi kutakkal ellátott területek valamint a külterületi lakott helyek (puszták) felmérése, ivóvíz minőség javítása: Esztergomi Szamárhely és Búbánatvölgy; Süttöi Bikolpuszta, Kömlődi Virágtanya; Nagyigmánd és Kisigmánd illetékességi területéhez tartozó puszták o Természetes források felmérése, műtárgyak kiépítése: Gerecse, Vértesszőlős, Pilis <p>- 51.24. A Muhi új atomerőmű üzemeltetési biztonsági intézkedések megvalósítása nemzetközi kooperációban (SKHU CBC Program)</p> <ul style="list-style-type: none"> o nemzetközi egyeztetések, kockázatok tisztázása o szükség esetén figyelőrendszer és haváriaprogram (mérséklés, kármentés) kidolgozása <p>51. 3. Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése</p> <p>- 51.31. Szennyvízelvezetés és –tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás</p> <ul style="list-style-type: none"> o csatornázás, szennyvíztisztítás és szennyvíziszap elhelyezés mennyiségi és minőségi fejlesztése: Aka és Csátka; Máriahalom és Úny csatornázása; Dunaalmás-Neszmély, Almásfüzitő új szennyvíztisztító mű; o Lábatlan Eterniti lakótelep szennyvíztisztító kiváltása; o a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás fejlesztése, ártalommentes elhelyezést biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása; o települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása o Ipari szennyvizek előkezelésének és tisztításának fejlesztése <p>- 51.32. Hulladékgazdálkodás - A Települési hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztése, a termelési hulladékok ártalmatlanítása, hasznosítása, mennyiségük csökkentése</p> <ul style="list-style-type: none"> o A regionális begyűjtő-kezelő rendszerek továbbfejlesztése, a tatabányai és oroszlányi regionális lerakók kapacitáscsökkenésével jelentkező problémák kezelése, a rendszerek logisztikai működtetésének optimalizálása. o A hulladékgazdálkodási rendszerek részét képező lerakók bővítése, szüksége esetén új lerakó helyek kialakítása: Tatabánya és Oroszlány
--	--

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK	
	<ul style="list-style-type: none"> o Tervezett nagyprojekt: „Közép-Duna vidéki hulladékgazdálkodás” címmel megjelölt beruházás projektterületén élők megfelelő hulladékgazdálkodási közszolgáltatással történő ellátásának biztosítása. o Szelektív hulladékgyűjtési rendszerek és hasznosító művek továbbfejlesztése, kiterjesztése. A települési szelektív hulladékok gyűjtésének növelése és a települési szilárd hulladék mennyisége további csökkentése: a megye minden településén. o A bezárt települési hulladéklerakó rekultivációjának befejezése: Ácsteszer, Aka/Bakonyársárhány, Bakonybánk, Csép, Esztergom, Ete, Kecskéd, Oroszlány, Súr és Szákszend, Annavölgy, o Bajót, Csolnok, Dorog/Tokodaltáró, Kisbér, Kocs, Komárom, Lábatlan, Mocsá, Naszály, Neszmély, Nyergesújfalú, Pilismarót, Tardos, Tarján, Úny, Vértessomló, o Regionális hulladékgazdálkodási rendszereknél nem szereplő korábbi települési hulladéklerakók rekultivációja: pl. Vértesszőlős o Biológiai úton lebomló szerves hulladék elkülönített kezelése, komposztálása, helyi hasznosításának elősegítése. o Termelési hulladékok ártalmatlanítása, hasznosítása, mennyiségük csökkentése. A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a termelési veszélyes és nem-veszélyes hulladékok körében. o Az építési-bontási hulladékok terén a hulladékok feltöltésre való használatának szabályozása; a szelektív bontás elterjesztése; a hasznosító és kezelő kapacitások növelése. o Veszélyeshulladék-kezelő hálózat létrehozása, ágazati veszélyeshulladék-kezelési és -ártalmatlanítási programok kialakítása. o Mezőgazdasági és élelmiszeripari biomassza program
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
„Közép-Duna vidéki Hulladékgazdálkodás” című nagyprojekt	

5.2. intézkedés – KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM	
<p>A klímaváltozás hatásaira való felkészülés az élet számos területét érinti és szükségessé teszi egy „klímatudatos társadalom” kialakulását. A klímaváltozás hatására megváltoznak a területhasználatok, az árvizek mellett a fokozódó vízhiány is meghatározó válik. Ezek szükségessé teszik úgy Duna mentén, mint a megye dombvidéki kisvízfolyásain az elmaradt árvízvédelmi beruházásokat, vízrendezéseket és víztározásokat.</p> <p>A klímaváltozás mérséklése érdekében a globális szintű összehangolt cselekvési programok részeként térségi és helyi klímavédelmi stratégiák és klímavédelmi beavatkozások kidolgozása is szükséges. A települések lakossági és intézményi energiafelhasználása, valamint ipari gazdasági, a mező- és erdőgazdasági termelés energiatudatos fejlesztése terén.</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	Település/sajátos térség/
Potenciális kedvezményezettek köre	természetes személyek, KKV-k, nagyvállalat, szövetkezet, civil szervezet, államigazgatási szerv, helyi önkormányzat / többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek / egyéb: közintézmény
Az intézkedésért felelős szervezetek	Állami tulajdonú szervezet, Megye, Piaci szereplők, NGO-k, Szakmai szervezetek, Települési önkormányzatok

5.2. intézkedés – KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM	
bemutatása, felelősségi köre	
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján
BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p><i>A megye elsősorban koordinációs szerepet lát el. TOP forrásokból az integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzéshez kapcsolódó fejlesztések illetve a fenntartható közlekedési beruházások finanszírozódnak a megyei OP szerinti bontásban.</i></p> <p>52. 1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás</p> <ul style="list-style-type: none"> - 52.11. Klímatudatos városok/térségek tervezése <ul style="list-style-type: none"> o SEAP stratégia és akciótervek kidolgozása o "Öko települések"/"Átalakuló" települések illetve térségek körének bővítése, meglévők továbbfejlesztése: jó gyakorlatok terjesztése, szemléletformálás o Energia-, klíma-, környezettudatosság terjesztését, elmélyítését és alkalmazását segítő civil kezdeményezések támogatása: szemléletformálás, energia- és környezettudatos megoldások bemutatása és alkalmazásának ösztönzése <p>52.3. Energiatudatos települések</p> <ul style="list-style-type: none"> - 52.32. A települési energiagazdálkodás struktúraváltása <ul style="list-style-type: none"> o Önkormányzati épületek és kommunális szolgáltatások (pl. közvilágítás, hulladékgazdálkodás) energiahatékonysági és megújuló energetikai fejlesztései (itt azok szerepelnek, amelyek kizárólag energiahatékonysági és megújuló energetikai célú beruházásokat szolgálnak. Azok a fejlesztések, melyek más fejlesztésekkel egy projekt keretében valósulnak meg, ott ebből a forrásból nem lehet pályázni) o Több önkormányzati épület és önkormányzati tulajdonú vállalkozás (pl. kertészet) ellátását szolgáló települési fűtőmű, napkollektor-telep, geotermikus kaszkád, stb. fejlesztése (kizárólag a rendszer és a kapcsolódó hálózatok kiépítése, illetve a felhasználó épületekben szükséges infrastruktúra és berendezések kiépítése. Más célú önkormányzati intézményfelújítás itt nem szerepeltethető).
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p><i>A megye felelősségi körén kívüli fejlesztések nagyobb része a KEHOP forrásokból finanszírozható. Kisebbségi részben közvetett módon GINOP, IKOP és VP által támogatott fejlesztések valósulnak meg. További figyelembe vehető források speciálisan: SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program.</i></p> <p>52. 2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - 52.21. Vízbázisok védelme, korszerű vízgazdálkodási rendszerek kiépítése <ul style="list-style-type: none"> o Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem, o Csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezés, belterületi vízrendezés: Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak és ezek vízgyűjtőin, kiemelten a megye dombvidéki településein. o Sérülékeny környezetű üzemelő és távlati ivóvízbázisok biztonságba helyezése: sérülékeny karsztvízbázisok: Dunaalmás, Tata, Tardos, Talján, Héreg, Sárísáp, Bajna, Tatabánya XV/C, Tatabánya XIV/A, Dorog IV/C ereszke, Pilisszentlélek; sérülékeny partiszűrész vízvezeték: Koppánymonostor, Tát, Esztergom Prímás-sziget, Dömös; távlati vízbázisok: Ács Lovadi-rét, Tati-szigetek, Esztergom-K Pilismaróti öblözet o A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése, a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények alkalmazása (a trágyatárolókra, hígtrágya tárolókra és istállótrágyára vonatkozó eltérő határidők betartásával) o Karsztvízforrások mennyiségi és minőségi problémakörének komplex rendezése. Az újrafakadó karsztvízforrások feltérképezése, hidrogeológiai és geotechnikai problémák vizsgálata és intézkedési és hasznosítási tervek kidolgozása: Tata, Esztergom

5.2. intézkedés – KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM	
	<ul style="list-style-type: none"> - 52.22. Okszerű települési vízgazdálkodás <ul style="list-style-type: none"> o Települési integrált vízgazdálkodási rendszerek (többfunkciós tározók, települési zöldfelületek, vízviasszatartó-jóléti-öntöző rendszerek, víztározás és vizes élőhelyek közös fejlesztése, csapadékvíz leválasztása a szennyvízhálózatról, stb.) o Takarékos vízfelhasználáshoz szükséges infrastruktúra-fejlesztés a közintézményekben és zöldfelületeik fenntartásában o vízgazdálkodási társulások kapacitásépítése, eszközbeszerzése - 52.23. Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések <ul style="list-style-type: none"> o Duna nagyvízi meder levezetőképességének javítása, Duna jobbparti mellékágak rehabilitációja o Duna jobb parti önkormányzatok árvízvédelmi fejlesztései (Dunaalmás, Neszmély, Süttő, Lábatlan, Nyergesújfalú, Esztergom, Pilismarót, Dömös) o Esztergom város árvízvédelmi biztonságának növelése o A Duna medersüllyedése, kavicskitermelés, hajózás és a mellékágak, mint természeti élőhelyek komplex rendezésének előkészítése. <p>52. 3. Energiatudatos települések</p> <ul style="list-style-type: none"> - 52.31. Fenntartható közlekedési beruházások <ul style="list-style-type: none"> o Községi közlekedés fejlesztése, környezetbarát közlekedési módok népszerűsítése o Kerékpáros infrastruktúra, forgalmi hálózat fejlesztése (térségi hálózatok és eszközváltó pontok elérését szolgáló kisléptékű kerékpárút-hálózati hiányosságok pótlása, leromlott hálózati elemek felértékelése) (TOP) o közösségi közlekedési eszközváltó pontok fejlesztése, a személyszállítás intermodalitásának javítása (P+R, B+R parkolók és csomópontok fejlesztése, kerékpártárolás, stb.) (TOP) o elektromos töltőállomás-hálózat fejlesztése a városokban (KEHOP?) o Vállalkozási alapon üzemeltetett, közösségre szabott kiskapacitású közlekedési-szállítási megoldások, falubuszok, a munkaidőhöz, iskolai tanítási órák végéhez igazodó utas- és áruszállítás rendszerének kialakítása, helyi igényekhez igazított kisméretű járművek beszerzése (munkaeő mobilitás segítése) - 52.32. Települési energiagazdálkodás struktúráváltása <ul style="list-style-type: none"> o Községi közlekedés fejlesztése, környezetbarát közlekedési módok népszerűsítése o Lakóépületek energiahatékonysági korszerűsítése, lakossági energiamegtakarítások és megújuló energiaforrás hasznosítás támogatása: épületszerkezet, gépészet o Hűtési igény növekedésével összefüggő alacsony-széndioxid kibocsátást eredményező beruházások támogatása (KEHOP) o Távhőellátó rendszerek: bázisok és hálózatok korszerűsítése, illetve megújuló alapra helyezése, kooperáló rendszerfejlesztések (pl. dorogi hulladékégetőre alapozva) o Kisvízfolyásokra telepíthető törpeerőművek létesítése (pl. Tata, jóléti tavak környezetében) o Intelligens hálózati rendszerek támogatása a villamosenergia-rendszer rugalmasságnak biztosítására: autonóm térségi energiarendszerek (smart grid - okoshálózatok) elemeinek, tápponti és vezérlőközpontjainak és hálózatbővítéseinek, meglévők fejlesztésének támogatása
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
NINCS.	

4.4.5.2 Az V. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
51.1. Beavatkozás: Országos kármentesítési programok	Kormányzati (területi) szervek, gazdálkodó szervezetek, települési önkormányzatok	A Program keretében felmért szennyezett területek	KEHOP, TOP, Hazai forrás	A problémák komplexitása és a beavatkozási területek nagy száma miatt jelenleg nem, csak a megvalósíthatósági tanulmánytervek ismeretében számszerűsíthető.
51.2. Beavatkozás: Környezetegészségügyi fejlesztések	Kormányzati (területi) szervek, gazdálkodó szervezetek, települési önkormányzatok	ipari körzetek és nagy forgalmú közlekedési létesítmények térsége, vízbázisok területe	TOP, VP, Hazai forrás	A problémák komplexitása és a beavatkozási területek nagy száma miatt jelenleg nem, csak a megvalósíthatósági tanulmánytervek ismeretében számszerűsíthető.
51.3. Beavatkozás: Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése	Kormányzati (területi) szervek, gazdálkodó szervezetek, települési önkormányzatok	megye teljes területe	GINOP, KEHOP, Hazai forrás	A problémák komplexitása és a beavatkozási területek nagy száma miatt jelenleg nem, csak a megvalósíthatósági tanulmánytervek ismeretében számszerűsíthető.
5.2. intézkedés – KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
52.1. Beavatkozás: Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás	lakosság, települési önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, civil szervezetek	megye teljes területe	KEHOP TOP Hazai forrás	A problémák komplexitása és a beavatkozási területek nagy száma miatt jelenleg nem, csak a megvalósíthatósági tanulmánytervek ismeretében számszerűsíthető.
52.2. Beavatkozás: Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés	Kormányzati (területi) szervek, gazdálkodó szervezetek, települési önkormányzatok	meglévő és távlati vízbázisok területei	KEHOP, TOP, Hazai forrás	A problémák komplexitása és a beavatkozási területek nagy száma miatt jelenleg nem, csak a megvalósíthatósági tanulmánytervek ismeretében számszerűsíthető.
52.3. Beavatkozás: Energiatudatos települések	Települési önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, lakosság, civil szervezetek	megye teljes területe	GINOP, IKOP, KEHOP, TOP, VP, Hazai forrás	A problémák komplexitása és a beavatkozási területek nagy száma miatt jelenleg nem, csak a megvalósíthatósági tanulmánytervek ismeretében számszerűsíthető.

4.4.5.3 A beavatkozások indikátorai

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mérték-egység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
51.1. Beavatkozás: Országos kármentesítési programok	Összes kármentesített terület	ha	A megfelelő minőségű közműves ivóvízzel ellátott lakosok száma	fő

	Kármentesített területek száma, kiterjedése,	ha	A (későbbiekben) hasznosítható felszín alatti és felszíni vízbázisok aránya	%
	Rekultivált és újrahasznosított területek nagysága	ha		
51.2. Beavatkozás: Környezetegészségügyi fejlesztések"	a települési belterületi szakaszokon a közúti forgalom által okozott zajterhelés csökkenése	dB	levegőminőségi adatok javulása	%
	Újonnan elkészített és felülvizsgált zajtérképek száma	db	az érzékeny társadalmi csoportok (gyermekek, idősek) környezeti okokra visszavezethető megbetegedéseinek csökkenése	%
	az ipari, mezőgazdasági és szolgáltató tevékenységek (önbevalláson alapuló) légszennyezés kibocsátási értékeinek csökkenése	légszennyezési komponensből függő levegő térfogategységre jutó évi koncentrációcsökkenés	a káros környezeti hatásokra visszavezethető megbetegedési, halálzási adatok csökkenése	%
	a települési belterületi szakaszokon a közúti forgalom csökkenése	egységjármű /útszakasz/ településrész		
51.3. Beavatkozás: Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése	Az elkülönített gyűjtési rendszerrel elért lakosság száma	fő	a szelektíven gyűjtött és ártalmatlanított hulladékmennyiség növekedése	%
	A hulladék-gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálásban aktívan résztvevő lakosság száma	fő	a kezelő létesítmények üzembe helyezésével elért környezetterhelés-csökkenés	
	Hulladék újrafeldolgozására további kapacitás	tonna / év		
5.2. intézkedés – KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mérték-egység	Eredményindikátorok	Mérték-egység
52.1. Beavatkozás: Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás	Klíma-stratégia végrehajtásában résztvevő lakosság száma	fő	Lakossági és közüzemi energiamegtakarítás növekedése	%
	Energia- és klímatudatos-sági kampányokban aktívan résztvevő lakosság száma	fő		
52.2. Beavatkozás: Integrált vízgazdálkodási fejlesztéssel érintett területek nagysága és kármegelőzés	vízgazdálkodási fejlesztéssel érintett területek nagysága	ha	A mentesített ingatlanok arányának növekedése	%
	árvízvédelmi intézkedések előnyeiben részesülő lakosság	fő	A tározott víz mennyiségének növekedése	%
52.3. Beavatkozás: Energiatudatos települések	Új beépített megújuló energia kapacitás (villamos energia)	MW	Megtakarított energia mennyiségének növekedése	%
	Új beépített megújuló energia kapacitás (hőenergia)	MW	Települési környezetminőség javulása	
	Az üvegház-hatást okozó gáz kibocsátás becsült csökkenése	tonna CO2 egyenérték		

	Az energiatudatossággal kapcsolatos szemléletformálásban aktívan résztvevő lakosság száma	fő		
	A jobb energia-fogyasztási besorolással rendelkező háztartások száma	db		
	Az intelligens hálózatok-hoz kapcsolódó új fogyasztók száma	fő		
	Demand-response rendszerbe bevont fogyasztók összteljesítménye	MW		
	Okos-hálózati kisfeszültségű transzformátor körzetek száma	db		

4.4.5.4 Indikatív ütemezés (GANTT)

5.1. intézkedés – GYÓGYULÓ TÁJAK											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
51.1. Beavatkozás: Országos kármentesítési programok											
51.2. Beavatkozás: Környezetegészségügyi fejlesztések											
51.3. Beavatkozás: Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése											
5.2. intézkedés – KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
52.1. Beavatkozás: Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás											
52.2. Beavatkozás: Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés											
52.3. Beavatkozás: Energiatudatos települések											

4.4.6 VI. prioritás: Otthon a XXI. században

PRIORITÁS INDOKLÁSA, TARTALMA

Az „Otthon a XXI. században” sokréteguen értelmezhető: élni a korszak kínálta lehetőségekkel, alkalmazkodni a kihívásaihoz, olyan lokális tereket létrehozni, amelyek a változatos és gyorsan változó elvárásokhoz, szükségletekhez igazodó, biztonságos és fenntarthatóan működtethető környezetet biztosítanak. Az Európa 2020 stratégia és az OFTK célkitűzéseivel összhangban ráadásul hozzájárulva a foglalkoztatás, a GDP, a képzetek aránya, az innovatív és az alacsony széndioxid kibocsátású gazdaság növekedéséhez, a szegénység, a kirekesztettség, a korai iskolaelhagyás csökkenéséhez.

A lehetőségek közül a „nyitott Európa” többek között a Kárpát-medence, mint egységes gazdasági tér újraépítésének esélyét teremtette meg és korábban soha nem látott lehetőséget biztosít a Duna régió fejlettebb térségeihez való felzárkózásra. A Tatabánya központú városhálózati csomópontra, a határon átívelő ikervárosokra és a Duna mente struktúraváltására építő megyei koncepció proaktívan járul hozzá e lehetőségek kibontakoztatásához. A VI. prioritás keretében megvalósuló fejlesztésekkel a települések az I. prioritás (nagyterületi beágyazódás) és a II. prioritás (turisztikai program) keretében tervezett, a koncepció megvalósítását direkt módon szolgáló fejlesztésekre erősítenek rá, biztosítják a szükséges vonzó fizikai és társadalmi környezetet.

A XXI. század másik nagy lehetősége, az intelligens (smart) információs technológiai rendszerek kínálta flexibilitás többek között a közlekedési, parköntöző, közvilágítási, házi gondozási, közösség-szervező stb. hálózatok, rendszerek költség-hatékony és magas szolgáltatási színvonalú, helyzetre szabott működtetését teszik lehetővé. Az energetikai forradalom lehetőségeivel élve pedig - a befektetések megtérülésének szempontjait és a fenntartás költségeit szem előtt tartva - jelentős energiaköltség-csökkenés érhető el a települések üzemelésében. Az új technológiákkal tehát, együttműködésre és a város-vidék kapcsolat erősítésére építve, alapvetően a településüzemeltetés forradalmasítható, aminek eredményeképpen források szabadulhatnak fel arra, hogy a települések a későbbiekben akár európai támogatások nélkül is megvalósíthassák elképzeléseiket. A hátrányosabb helyzetű vidéki térségekben ezek a technológiák, ún. „smart rural” (intelligens vidék) mintatérsegek kialakításával, a város-vidék együttműködést új alapokra helyezhetik.

Bár a VI. prioritás keretében tervezett fejlesztések biztosítják a jelenlegi önkormányzatok rövid-középtávú elképzeléseinek megvalósíthatóságát, ám az anyagi függetlenedés és a növekvő lekötetlen munkaerő-kapacitások értelmes hasznosítása érdekében mégis indokolt olyan távlatosabb stratégiákban gondolkodni, melyek elsősorban a településüzemeltetési rendszerek újjászervezésére fókuszálnak. A VI. prioritás ennek lehetőségét az V. prioritás keretében tervezett „Klímatudatos települések” intézkedéssel és a IV. prioritás 1. és 2. intézkedései keretében megvalósítható egészségügyi, szociális, korai nevelési, közoktatási intézményfejlesztésekkel összehangoltan biztosítja. A lehetőségből azonban valóság csak akkor lesz, ha a települések a számukra biztosított támogatási keretek egy részét e hosszú távon nagyobb pénzügyi mozgásteret biztosító fejlesztésekre fordítják. A költség-hatékony-ság elérésének ugyanakkor alapvető feltétele, hogy a párhuzamos kapacitások csökkentése. Ez a tervek, elképzelések térségi összehangolását igényli.

A legfontosabb kihívások - a gazdasági válság, a klímaváltozás, a demográfiai zsugorodás és az önkormányzati hatáskörök, kompetenciák csökkenése - közül a VI. Prioritás elsősorban az utolsó kettőre reflektál, az elvárt gazdasági fókusz-t szem előtt tartva. Alapvető fontosságú, hogy a

településpolitikai döntéshozók elfogadják a megváltozott helyzeteket, a megfordíthatatlan folyamatokat és a hatékony, rugalmas, összefogásra építő alkalmazkodás stratégiáit keressék. Tekintettel a kiszámíthatatlanságra, érdemes a különféle innovatív, kisléptékű kísérleti projektek arányát növelni, melyek a lehető leghatékonyabb alkalmazkodási módok feltárásának lehetőségét kínálják.

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA A MEGYEI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉHEZ

T1. Városhálózati csomópont nagytérégi integrációja, hálózatok, gazdaság és társadalomfejlesztés
T2. Ikervárosok és térségük határon átnyúló együttműködése, nemzetközi térszervezés
T3. Duna mente struktúraváltása
T4. Kisalföldi agrárregió versenyképességének, népességeltartó és alkalmazkodó képességének megerősítése
T5. Dombvidékek komplex tájgazdálkodásra épülő helyi gazdaságának, szolgáltató funkciójának és alkalmazkodóképességének megőrzése
S2. Aktivitás, kreativitás és a társadalmi integráció kibontakoztatása

A PRIORITÁS KAPCSOLÓDÁSA AZ EU RELEVÁNS TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ ÉS BERUHÁZÁSI PRIORITÁSOKHOZ

2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása
4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem
11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása

KAPCSOLÓDÁS AZ UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOKHOZ

TOP 2,3,4,5,6; VP, GINOP 3; EFOP, SKHU CBC Program; Duna Transznacionális Program, Hazai forrás

PRIORITÁS SZINTŰ HATÁSINDIKÁTOROK (EU INDIKÁTOROK)

A 20–64 éves férfiak és nők foglalkoztatási rátája
Energiafelhasználás csökkentése, a megújuló energia arányának növelése
A társadalmi kirekesztődés mérséklése, különösen a szegénység csökkentése révén

A PRIORITÁS MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI

INTÉZKEDÉS KÓDJA, NEVE	Indikatív költség (millió Ft)	A prioritás költségének %-ban	Tématerület (OP prioritási tengelyek)
6.1. Városok: központi szerepkörök, élhetőség, vonzerő	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	GINOP 3, KÖFOP (településüzemeltetési gazdasági szervezetek, önkormányzati- és kormányhivatalok fejlesztései) TOP 2, 3, 4, 6, EFOP, Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program, VP
6.2. Vidéki és szuburbánus térségek: Új egyensúlyok, alkalmazkodás	KIDOLGOZÁS ALATT	KIDOLGOZÁS ALATT	GINOP 3, KÖFOP (térségüzemeltetési gazdasági szervezetek, önkormányzati és kormányhivatalok fejlesztései) TOP 2, 3, 4, 6, EFOP, Duna Transznacionális Program, SKHU CBC Program, VP

ÖSSZES			
--------	--	--	--

4.4.6.1 A VI. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások

6.1. intézkedés - VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ	
<p>A sokpólusú megyében Tatabánya MJV a VI. prioritás keretében a város népességmegtartó képességének erősítésére, élhetőségének, vonzerejének, szolgáltató kapacitásának és fenntarthatóságának javítására fókuszál. A nagytérégi pozíció erősítése és a városhálózati kohézió érdekét szolgáló fejlesztések jórészt az I. prioritás (nagytérégi beágyazódás) és a II. prioritás (megyei turisztikai program) keretében valósulnak meg, de a városhálózati kohézió a VI. prioritás keretében is sokrétűen továbbépíthető. Tata és Oroszlány, valamint Komárom városfejlesztési programjai, járásközponti szerepeik megszilárdítása és népességmegtartó, befektetésvonzó képességük javítása mellett, szintén hozzájárulnak a városhálózati csomópont, az OFTK összefüggésrendszerében a csapágyvárosi gyűrű konszolidálásához, a külső és a belső városgyűrű összekapcsolásához.</p> <p>A Duna Stratégia megvalósításában a két Duna menti középváros: Esztergom és Komárom városi funkcióinak, népességmegtartó képességének, a szolgáltatásokba, turisztikába befektető tőkét vonzó képességének megerősítése szintén megyén túlmutató jelentőségű, e városok az OFTK célkitűzései között nevesített Kárpát-medencei kohézió újraépítésének stratégiai szereplői. A Duna menti kisvárosok programcsomagjaiban az együttműködés és munkamegosztás előtérbe helyezése, sajátos egymást kiegészítő városi kínálatok megteremtése, a nagyobb városokkal közös hálózatokba szervezése szolgálhatja az egyes városok egyedi törekvésein túllépni képes fejlődést, a Duna menti térség kitörését a jelenlegi stagnáló pozícióból. A városok fejlesztési programjai szervesen kapcsolódnak az I. prioritás makrotérégi pozíciót erősítő beavatkozásaihoz, a II. prioritás keretében megvalósítandó turisztikai programokhoz, a IV. prioritás humán infrastruktúra fejlesztéseihez, továbbá az V. prioritás keretében tervezett „Klíma-barát települések” intézkedés beavatkozásaihoz. Számos kiemelt és nagyprojekt tervezett a városok térségében, melyek megvalósulása nagymértékben javítja a prioritással megcélzott hatások realizálódását.</p>	
INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI	
Területi relevancia	A megye városai, kivéve Ács, Bábolna, Kisbér
Potenciális kedvezményezettek köre	helyi önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek (pl. Tatabánya Gazdaságfejlesztő Szervezete), létrejöttük esetén önkormányzati céltársulások, közintézmények, NGO-k, esetenként a járási kormányhivatalok és az önkormányzati hivatalok
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A települési önkormányzatok, illetve a kedvező esetben létrejövő önkormányzati társulások felelnek a stratégiai tervezésért, a projektgenerálásért és a monitorozásért a többi szervezet bevonásával. A projektek tervezése és végrehajtása a megoszlik a potenciális kedvezményezettek között. A megye koordinátorként, mentorként, a megyei szintű monitorozásért felelős szervként vesz részt. Az intézményrendszer pontosítása során a megye felelősségi köre még változhat.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján
INDIKATÍV BEAVATKOZÁSOK	
A megye saját felelősségébe	61.1. Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja TOP 2,3, 4, 6 MJV, HAZAI FORRÁSOK

6.1. intézkedés - VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ	
tartozó beavatkozások	<ul style="list-style-type: none"> - 61.11. Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja: Később kerül meghatározásra 61.2. Városok integrált fejlesztési programjai (kivéve Kisbér, Bábolna, Ács, melyek programjai, mint vidékközpontok a 6.2. intézkedés keretében valósulnak meg) - 61.21. Városok központoszerepeinek, élhetőségének, vonzerejének fejlesztése TOP2, 3, 6 - 61.22. Városok szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott településrészeinek integrált szociális rehabilitációja TOP 3, 4, 6
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>61.2. Városok integrált fejlesztési programjai (kivéve Kisbér, Bábolna, Ács, melyek programjai, mint vidékközpontok a 6.2. intézkedés keretében valósulnak meg)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 61.21. Városok központoszerepeinek, élhetőségének, vonzerejének fejlesztése EFOP, SKHU CBC Program, Duna Transznacionális Program, GINOP 3, HAZAI FORRÁSOK - 61.22. Városok szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott településrészeinek integrált szociális rehabilitációja EFOP, HAZAI FORRÁSOK
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
<p>Biatorbágy–Tata vasútfejlesztés</p> <p>A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése ;</p> <p>81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése, a 81. sz. főút Kisbér északi elkerülőjének megépítése</p> <p>Esztergomi teherkomp megvalósítása és a 101-es főút gyorsforgalmi paraméterekkel történő kiépítése</p> <p>M10-es út megépítése-fejlesztése</p> <p>esztergomi új közúti és vasúti Duna-híd tervezése, előkészítése</p> <p>Dorogi intermodális csomópont/körforgalom fejlesztése</p> <p>Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése,</p> <p>az OTrT szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel Környe, Tata és Komárom térségében</p> <p>Tatabánya-Székesfehérvár új főúti kapcsolat kiépítéséhez/erősítéséhez kötődő fejlesztések (Környe elkerülő megépítése, meglévő szakaszok főúttá fejlesztése (megyehatár- Bokod; Bokod - Környe), hiányzó szakaszok megépítése (Bokod térsége)</p> <p>Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központ</p> <p>EUROVELO 6</p> <p>Foster Központ fejlesztései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne - Tatai kastélyegyüttes és vízi vár turisztikai fejlesztése - „A csend kolostora”. Oroszlány - Majkpuszta Kamalduli Remeteség műemléki rekonstrukciója és turisztikai hasznosítása II-III-IV. ütem <p>LIMES szövetség fejlesztései</p> <p>Oroszlányi erőmű korszerűsítéséhez kapcsolódó fejlesztések</p> <p>Tatabányai fűtőmű bővítése III. ütem</p> <p>Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem</p> <p>Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések</p> <p>Országos kármentesítési program keretében megvalósuló fejlesztések</p>	

6.2. intézkedés - VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS
<p>A vidéki térségekben zajló markáns változások differenciált, újszerű megközelítéseket igényelnek. Miközben a városok közvetlen szomszédságában lévő települések peremén robbanásszerű növekedés és gazdasági szuburbanizáció zajlott, e települések belterületét, csakúgy, mint az egykori bányász- és ipari falvakat, alulhasznosított lakó és gazdasági ingatlanok jellemzik. Markáns zsugorodás</p>

6.2. intézkedés - VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS

tapasztható a vidéki térségekben is, ahol a népességcsökkenés a központosereppel bíró kisvárosokat is elérte. A falvak (kisvárosok) és a külterületek közötti gazdasági kapcsolat minimális, a mezőgazdaság ma legfeljebb néhány száz családnak képes megélhetést biztosítani. A külterületi üzemközpontokban (majorok) is funkcióváltás zajlik, néhányuk meg tud(ott) kapaszkodni az új rendszerben, másokban az ott működő gazdálkodási funkció vegetál és „szegény gettók” alakultak ki. Nő a kiürült, romos majorok száma, melyek esetenként komoly veszélyforrást is jelenthetnek (illegális hulladék, gyerekek testi épsége). Az önkormányzatok pénzügyi helyzete, a foglalkoztatási képessége folyamatosan csökken, a gazdasági válság és a klímaváltozás immár egyre látványosabb tünetei a vidéket fokozottan sújtják.

Az elmúlt két európai uniós ciklus tapasztalatai azt mutatják, hogy az iparűzési adó növelését és a demográfiai folyamatok megfordítását célzó stratégiák, új kapacitások parttalan létrehozása nem váltotta be a reményeket. A szuburbánus falvakban a felduzzadt települések működtetése és a pusztuló központok együtt jelentenek kihívást.

A kudarcos szlogenek helyett az új stratégia az alkalmazkodás, új egyensúlyok felépítése, mely a meglévő fizikai és humán kapacitások korábban hatékonyabb kihasználására, a korszerű, intelligens közlekedési, közmű és infokommunikációs rendszerekben rejlő lehetőségeket hasznosító hálózatokra épül. E stratégia megvalósítását az I-VI. prioritások keretében megvalósuló fejlesztések integráltan szolgálják, a VI. prioritás a települések működőképességére és a közösségi kohézió erősítésére fókuszál.

INTÉZKEDÉS FŐBB ADATAI

Területi relevancia	megye összes községe, illetve Ács, Bábólna, Kisbér
Potenciális kedvezményezettek köre	Települési önkormányzatok, többségi önkormányzati tulajdonú vállalkozások és közintézmények, közös önkormányzati hivatalok, járási hivatalok, NGO-k, LEADER HACS
Az intézkedésért felelős szervezetek bemutatása, felelősségi köre	A települési önkormányzatok és a LEADER HACS szervezetek felelnek a stratégiai tervezésért, a projektgenerálásért és a monitorozásért a többi szervezet bevonásával. A projektek tervezése és végrehajtása a megoszlik a potenciális kedvezményezettek között. A megye koordinátorként, mentorként, a megyei szintű monitorozásért felelős szervként vesz részt. Az intézményrendszer pontosítása során a megye felelősségi köre még változhat.
Intézkedés szintű hatásindikátorok	Később kerül pontosításra a végleges OP verziókban, a finanszírozás alapjául szolgáló prioritástengelyeknél megnevezett indikátorok alapján

INDIKATÍV BEAVATKOZÁSOK

A megye saját felelősségébe tartozó beavatkozások	<p>62.1. Mikrotérségi központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése (Bábólna-Ács-Nagyigmánd; Kisbér-Ászár)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 62.11. Központi szolgáltató funkciók térbeli sűrítése, erősítése TOP2, 3, 6, HAZAI FORRÁS - 62.12. Járási vagy mikrotérségi településüzemeltető szervezetek (többségi önkormányzati tulajdonú Kft.-k, Zrt.-k) felépítése a csökkenő népességű vidéki térségekben, város-vidék méretgazdaságosságot javító együttműködésben - foglalkoztatás növelő kísérleti program TOP 1,3, TOP 6 <p>62.2. A vidéki és szuburbánus életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - 62.21. A vidéki és szuburbánus életminőség javítását szolgáló és vonzerejét növelő beruházások TOP1.3 (elérhetőség) TOP2.2, TOP4.4, esetleg TOP 3.1
---	--

6.2. intézkedés - VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS	
	<ul style="list-style-type: none"> - 62.22. Vidéki és szuburbánus térségek esélyteremtő programjai, térségi kohézióra, együttműködésre, szolgáltatások és készségek szinergiájára építő fejlesztések (elérhető Kisbér, Bábolna, Ács számára is) TOP6.3, TOP6.4 - 62.23. Majorprogram (elérhető Kisbér, Bábolna, Ács számára is) (további elemek: Turisztikai program 3. intézkedés, Stabil, diverzifikálódó gazdaság 3. intézkedés) TOP2.2
A megye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozások	<p>62.1. Mikrotérségi központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése (Bábolna-Ács-Nagyigmánd; Kisbér-Ászár)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 62.11. Központi szolgáltató funkciók térbeli sűrítése, erősítése EFOP - 62.12. Járási vagy mikrotérségi településüzemeltető szervezetek (többségi önkormányzati tulajdonú Kft.-k, Zrt.-k) felépítése a csökkenő népességű vidéki térségekben, város-vidék méretgazdaságosságot javító együttműködésben – foglalkoztatás növelő kísérleti program GINOP 3 <p>62.2. A vidéki és szuburbánus életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - 62.21. A vidéki és szuburbánus életminőség javítását szolgáló és vonzerejét növelő beruházások EFOP, VP, HAZAI FORRÁS - 62.22. Vidéki és szuburbánus térségek esélyteremtő programjai, térségi kohézióra, együttműködésre, szolgáltatások és készségek szinergiájára építő fejlesztések, határon átnyúló people-to-people programok (elérhető Kisbér, Bábolna, Ács számára is) EFOP, VP, SKHU - 62.23. Majorprogram (elérhető Kisbér, Bábolna, Ács számára is) (további elemek: Turisztikai program 3. intézkedés, Stabil, diverzifikálódó gazdaság 3. intézkedés) EFOP, VP
KAPCSOLÓDÓ KIEMELT VAGY NAGYPROJEKT (ágazati operatív programokban és az SKHU CBC Programban nevesítendő projektek)	
<p>Biatorbágy–Tata vasútfejlesztés</p> <p>A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése ;</p> <p>81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése, a 81. sz. főút Kisbér északi elkerülőjének megépítése</p> <p>Esztergomi teherkomp megvalósítása és a 101-es főút gyorsforgalmi paraméterekkel történő kiépítése</p> <p>M10-es út megépítése-fejlesztése</p> <p>esztergomi új közúti és vasúti Duna-híd tervezése, előkészítése</p> <p>Dorogi intermodális csomópont/körforgalom fejlesztése</p> <p>Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése,</p> <p>az OTrT szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel Környe, Tata és Komárom térségében</p> <p>Tatabánya-Székesfehérvár új főúti kapcsolat kiépítéséhez/erősítéséhez kötődő fejlesztések (Környe elkerülő megépítése, meglévő szakaszok főúttá fejlesztése (megyehatár- Bokod; Bokod - Környe), hiányzó szakaszok megépítése (Bokod térsége)</p> <p>Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központ</p> <p>EUROVELO 6</p> <p>Foster Központ fejlesztései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne - Tatai kastélyegyüttes és vízi vár turisztikai fejlesztése - „A csend kolostora”. Oroszlány - Majkpuszta Kamalduli Remeteség műemléki rekonstrukciója és turisztikai hasznosítása II-III-IV. ütem <p>LIMES szövetség fejlesztései</p> <p>Oroszlányi erőmű korszerűsítéséhez kapcsolódó fejlesztések</p> <p>Tatabányai fűtőmű bővítése III. ütem</p> <p>Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem</p> <p>Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések</p> <p>Országos kármentesítési program keretében megvalósuló fejlesztések</p>	

4.4.6.2 A prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

6.1. intézkedés - VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
61.1. Beavatkozás: Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja	Tatabánya MJV Önkormányzata Városüzemeltetési szervezet Civil szervezetek Egyházak Kisebbségi önkormányzatok	Tatabánya	TOP 2,3,4,6; GINOP 3; EFOP, SKHU CBC Program; Hazai forrás	
61.2. Beavatkozás: Városok integrált fejlesztési programjai	Település önkormányzatok Településüzemeltetési szervezet Civil szervezetek Egyházak Kisebbségi önkormányzatok	Városok (kivéve MJV) Községek urbanizálódott területei?	TOP 2,3,4,5,6; GINOP 3; EFOP, SKHU CBC Program; Duna Transznacionális Program, Hazai forrás	
6.2. intézkedés - VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS				
Beavatkozások megnevezése	Kedvezményezettek köre	Javasolt területi fókusz	Finanszírozási forrás (OP, Hazai)	Becsült költségigény (millió Ft)
62.1. Beavatkozás: Mikrotérési központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése	Település önkormányzatok Településüzemeltetési szervezet Civil szervezetek Egyházak Kisebbségi önkormányzatok	Bábolna, Ács, Nagyigmánd Kisbér, Ászár	TOP 2,3,4, 6; VP, GINOP 3; EFOP, SKHU CBC Program; Duna Transznacionális Program, Hazai forrás	
62.2. Beavatkozás: A vidéki és szuburbánus életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása	Település önkormányzatok Településüzemeltetési szervezet Civil szervezetek Egyházak Kisebbségi önkormányzatok	Vidéki és szuburbánus települések	TOP 2,3,4, 6; VP, GINOP 3; EFOP, SKHU CBC Program; Duna Transznacionális Program, Hazai forrás	

4.4.6.3 A beavatkozások indikátorai

6.1. intézkedés - VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mértékegység
61.1. Beavatkozás: Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja	Városi környezetben létrehozott vagy helyre-állított nyitott terek	m2	Az adott közösségi téren/térben megvalósított rendezvények száma	db
	Felújított, újrahazsnosított építészeti örökség (épület)	db		
61.2. Beavatkozás: Városok integrált fejlesztési programjai	Városi környezetben létrehozott vagy helyre-állított nyitott terek	m2	Az adott közösségi téren/térben megvalósított rendezvények száma	db
	Felújított, újrahazsnosított építészeti örökség (épület)	db	Vendégéjszakák számának növekedése járási szinten	db
6.2. intézkedés - VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS				
Beavatkozások megnevezése	Outputindikátorok	Mértékegység	Eredményindikátorok	Mértékegység
62.1. Beavatkozás: Mikrotérési központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése	Létrehozott vagy helyre-állított nyitott terek	m2	Az adott közösségi téren/térben megvalósított rendezvények száma	db
	Felújított, újrahazsnosított építészeti örökség (épület)	db	Vendégéjszakák számának növekedése járási szinten	db
62.2. Beavatkozás: A vidéki és szuburbánus	Létrehozott vagy helyre-állított nyitott terek	m2	Az adott közösségi téren/térben megvalósított rendezvények száma	db

életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása	Felújított, újrahasznosított építészeti örökség (épület)	db	Vendégéjszakák számának növekedése járási szinten	db
--	--	----	---	----

4.4.6.4 Indikatív ütemezés (GANTT)

6.1. intézkedés - VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
61.1. Beavatkozás: Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja											
61.2. Beavatkozás: Városok integrált fejlesztési programjai											
6.2. intézkedés - VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS											
Beavatkozás	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
62.1. Beavatkozás: Mikrotérségi központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése											
62.2. Beavatkozás: A vidéki és szuburbánus életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása											

4.5 HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK

4.5.1 Tervezésekísérő eljárások

Területi hatásvizsgálat - külön dokumentálva.

4.5.2 A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása

Jelen fejezet keretében kerül röviden bemutatásra az a teljesítés igazolási követelményrendszer, amely a tisztán hazai támogatással megvalósuló programokkal kapcsolatos rendszert definiálja.

A megyei Stratégiai és Operatív Programban bemutatott fejlesztési elképzelések forrásoldala, teljes tervezéssel került prognosztizálva. Több olyan művelet, beavatkozás is helyet kapott a rendszerben, amelyek tisztán hazai forrással megvalósult programok. Ilyenek azok a tervezett települési, illetve járási (kistérségi) szintű projektek, amelyek:

- illeszkednek a megye területfejlesztési koncepciójának célrendszeréhez,
- programokká szervezhetők,
- olyan tevékenységet tartalmaznak pl. belterületi útfelújítás , amely nem illeszkedik az Unió által elfogadott OP-k lehetséges támogatható tevékenységeihez,
- a megvalósításhoz szükséges források nem állnak rendelkezésre a 2014-2020 közötti időszakban.

A fejezet további része később kerül kidolgozásra.

4.5.3 A prioritások lebonyolításába bevonandó szervezetek

A következő oldalon: a prioritások lebonyolításába bevonandó szervezetek és európai uniós programok előkészítésében és lebonyolításában szerzett tapasztalataik, kompetenciáik és humánerőforrás-kapacitásaik, lehetséges menedzsment szerepeik.

Szervezet neve	Az európai uniós programok előkészítésében és lebonyolításában szerzett tapasztalatok	Humán erőforrás kapacitás	Küldött az RFÜ-nek projektadatlapot?	Önként vállalt és/vagy javasolt menedzsment feladat
<i>Tatabánya Gazdaságfejlesztő Szervezete</i>	többek között városrehabilitációs projektek	szakmai felkészültség megfelelő, de létszámnövelés szükséges	igen: Tatabányai járműipari központ létrehozása” projekt a közreműködésükkel kidolgozva	A tatabányai projektek közül a gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóak menedzsmentjét (ipari park) feltételezhetően vállalja, kiemelt járműipari központ menedzsmentjében részvétel
<i>Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság</i>	igen	megfelelő	igen	Javasolt a saját projektjeihez kapcsolódó TOP projektek koordinálása, mentorálása
<i>Pons Danubii EGTC</i>	HU-SK CBC projektek sikeres megvalósítása	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	nem, de készült tervdokumentum tervezett fejlesztésekről: vírendezés, turisztika, foglalkoztatásösztönzés témában	Foglalkoztatás paktum szervezése térségi szinten és határon átnyúlóan Határon átnyúló TDM, Csallóközi és Felvidéki-Duna menti, teljes turisztikai szolgáltatási rendszer (kerékpárkölcsonzók) kiépítése, akár az egész Duna-menti turisztikát összefogva Olyan hely kialakítása inkubációs ház szlovák oldalon vagy maga a Pons Danubii iroda, amely a munkaerőpiacot támogatja, szakképzések helyszíne, infopont; Munkaügyi Központtal, Sellye János Egyetemmel, Edutus Főiskolával;- befektetés ösztönzés: határon átnyúlóan a befektetőknek olyan anyagokat nyújtunk, ami számukra fontos, weboldal
<i>Ister Granum EGTC</i>	HU-SK CBC projektek sikeres megvalósítása	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	képzésszervezési szervezet, munkaerő-piaci információs központ létrehozása	Ister-Granum Logisztikai Övezet koordinálója, de a projektek megvalósulása az egyes önkormányzatok felelőssége; foglalkoztatásösztönző tevékenység, paktum szervezés Pons Danubii-va, RDV EGTC-vel együttműködve helyi termék népszerűsítő program, termelők adatbázisa elkészült az EGTC területére, ennek bővítése - tapasztalásokra építve REL koordinációs feladat vállalása lehetséges
<i>RDV EGTC</i>	még nem indult pályázata	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	nem	Foglalkoztatás ösztönzés, paktum szervezése megyei szinten
<i>Duna-Gerecse TDM</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, humán erőforrás kapacitáshiányokkal	igen	A kapacitáshiányok megoldása esetén lehetséges menedzsment feladatok vállalása; a megyei operatív program ismerete, közreműködése
<i>Tatai TDM</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	igen, 3 projektet	Menedzsment feladat ellátásra javasolt
<i>Komáromi Turisztikai Egyesület</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, a jelenlegi 3 fő további feladatkörök betöltését nem teszi lehetővé	igen, 3 projektet	A kapacitáshiányok megoldása esetén lehetséges menedzsment feladatok vállalása
<i>Által-ér Szövetség</i>	igen	eddig ellátott feladataihoz igen, de az Által-ér projektcsomag menedzsment feladat ellátásához feltételezhetően nem megfelelő	Információs pontok a Gerecse Natúrparkban; Gerecse Natúrpark látogatóközpont; Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem	Menedzsment feladat ellátásra javasolt
<i>Forster Központ</i>	igen	megfelelő	igen	Javasolt a saját projektjeihez kapcsolódó TOP projektek koordinálása, mentorálása
<i>Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség</i>	igen	megfelelő	nem	S3 stratégia írásban közreműködés
<i>Megyei központú klaszterek</i>	nem	nem megfelelő	nem	Egyeztetés javasolt a szervezettel
<i>KEM Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	nem	Menedzsment feladat ellátásra javasolt, vállalati képzésszervezések
<i>GÉSZ Gazdasági Érdekképviselői Szervezet</i>		szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	nem	Egyeztetés javasolt a szervezettel
<i>Komárom-Esztergom Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége</i>			Fejlesztésorientált vállalkozói együttműködés Komárom-Esztergom megyében	Egyeztetés javasolt a szervezettel
<i>Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	nem	Menedzsment feladat ellátásra javasolt, képzésszervezések
<i>Ipari parkok</i>	nem	ipari parkonként változó, de kevés a ráhatásuk az ipari parkban folyó vagy tervezett vállalati fejlesztésekre, tevékenységük nem pro-aktív	igen (Almásfüzitő) mint ipari park szervezet, de többségben települési önkormányzat ipari park fejlesztési projektek (Tatabánya, Dorog, Oroszlány stb.)	Egyeztetés javasolt a szervezettel
<i>Komárom-Esztergom megyei Agrárkamara</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	Szociális kertet létrehozása (Szákszend Község Önkormányzata adta be a projektet)	Menedzsment feladat ellátásra javasolt, különösen a REL-ek szervezésében, mivel a 2012. évi CXXVI. Törvény által kompetens egész termékpályák végig kísérésében
<i>Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat</i>	igen		nem	Közreműködés a tervezési munkában
<i>Tata és Környéke Szociális Szövetkezet</i>			A tatai járás helyi termékek rövid ellátási láncának komplex módon való kiépítése és népszerűsítése	Tatai járás REL menedzsment felelőse
<i>Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Közösség</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	nem	Közreműködés a projektgyűjtésben, REL felépítésben együttműködés javasolt Ister Granum Helyi termék programmal és a Tatai Szociális Szövetkezettel
<i>Bakonyalja-Kisalföld kapuja Vidékfejlesztési Egyesület</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, kapacitás megfelelő	A Bakonyalja-Kisalföld kapuja, mint turisztikai desztináció fejlesztése	Közreműködés a projektgyűjtésben, menedzsment feladat ellátásra javasolt
<i>Duna-Pilis-Gercse Vidékfejlesztési Egyesület</i>	igen	szakmai felkészültség megfelelő, de kapacitáshiánnyal küzd	nem	Menedzsment feladat ellátásra javasolt

5 MELLÉKLETEK

5.1 1. MELLÉKLET: AZ EURÓPAI UNIÓ 11 TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEI ÉS A KAPCSOLÓDÓ TEMATIKUS PRIORITÁSOK A 2014-2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA

1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése	
a kutatási és innovációs infrastruktúra (K+I) és ennek kiválóságának a fejlesztésére irányuló kapacitás megerősítése és különösen az európai érdekeltségű kompetenciaközpontok támogatása	ERFA
a vállalatok K+I beruházásainak, a vállalkozások és K+F központok és felsőoktatási intézmények egymás közötti kapcsolatainak és szinergiáinak kialakításának támogatása, különösen a termék- és szolgáltatásfejlesztés elősegítése, technológiaátadás, szociális innováció és közszolgálati alkalmazások, keresletélénkítés, hálózatépítés, klaszterek és nyílt innováció intelligens specializáció által	ERFA
a technológiai és alkalmazott kutatás, kísérleti programok, korai termékhitelítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és az első gyártás támogatása, az általános célú technológiák terjesztése	ERFA
a kutatás, a technológiai fejlődés és az innováció ösztönzése posztgraduális képzések kidolgozása, kutató képzési programok, valamint a felsőoktatási intézmények, kutató- és technológiai központok és vállalkozások közötti hálózatépítő tevékenységek és partnerségek révén	ESZA (csak másodlagosan)
2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása	
a szélessáv-kiépítés kiterjesztése és nagy sebességű hálózatok kiépítése, továbbá feltörekvő technológiák és hálózatok támogatása a digitális gazdaság érdekében	ERFA
az IKT-termékek és szolgáltatások, az e-kereskedelem továbbfejlesztése és az IKT iránti kereslet fokozása	ERFA
az e-kormányzás, az e-tanulás, az e-befogadás, e-kultúra és az e-egészségügy IKT-alkalmazásainak megerősítése	ERFA
az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés elősegítése és a technológiák használatának és minőségének fokozása a digitális jártasság és az e-tanulás fejlesztése, valamint a digitális társadalmi befogadással, a digitális jártassággal és a megfelelő vállalkozói készséggel kapcsolatos beruházások révén	ESZA (csak másodlagosan)
3. A KKV-k versenyképességének fokozása	
a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével, beleértve az üzleti inkubációt	ERFA
a kkv-k számára új vállalati modell kidolgozása és megvalósítása, elsősorban a nemzetközivé válás céljával	ERFA
a termék- és szolgáltatásfejlesztésre irányuló korszerű kapacitások támogatása, létrehozása	ERFA
a kkv-k kapacitásainak támogatása a növekedés és innováció érdekében	ERFA
a kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése a vállalkozások és munkavállalók alkalmazkodóképességének elősegítése és a humántőke-beruházások növelése révén	ESZA (csak másodlagosan)

4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban	
megújuló energiaforrások gyártásának és forgalmazásának támogatása	ERFA, KA
a vállalkozásokban az energiahatékonyság és a megújuló energia használatának elősegítése	ERFA, KA
az infrastrukturális létesítményekben, beleértve a közcélú épületeket és a lakásépítési ágazatban az energiahatékonyság és a megújuló energia támogatása	ERFA, KA
alacsony és közepes feszültségű intelligens elosztórendszerek fejlesztése és megvalósítása	ERFA, KA
minden típusú területi egységben, különösen a városokban alacsony szén-dioxid-kibocsátású fejlesztési stratégiák támogatása, beleértve a fenntartható városi mobilitás előmozdítását és a releváns adaptációs intézkedések negatív hatásainak enyhítését	ERFA, KA
alacsony szén-dioxid-termelésű technológiák kutatásának, innovációjának és átvételének előmozdítása	ERFA
magas hatékonyságú hő- és áramtermelés alkalmazásának előmozdítása a hasznos hő keresleten alapulva	ERFA
a kis szén-dioxid-kibocsátású, az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes, erőforráshatékony és környezeti szempontból fenntartható gazdaságra való áttérés támogatása az oktatási és képzési rendszerek reformja, a készségek és képesítések munkerő-piaci igényekhez való igazítása, a munkavállalók képzési szintjének emelése, valamint a környezettel és energiával foglalkozó ágazatokban történő munkahelyteremtés révén	ESZA (csak másodlagosan)
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése	
az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló célzott beruházás támogatása	ERFA, KA
egyedi kockázatok kezelésére, a katasztrófákkal szembeni ellenállóképesség biztosítására és katasztrófavédelmi rendszerek kifejlesztésére irányuló beruházások elősegítése	ERFA, KA
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése	
a hulladékgazdálkodási ágazat jelentős beruházási szükségletének kielégítése az Unió környezetvédelmi vívmányai követelményeinek teljesítése érdekében	ERFA, KA
a vízgazdálkodási ágazat jelentős beruházási igényeinek kielégítése az Unió környezetvédelmi vívmányai követelményeinek teljesítése érdekében	ERFA, KA
a kulturális és természeti örökség védelme, elősegítése és fejlesztése	ERFA, KA
a biológiai sokféleség védelme és helyreállítása, talajvédelem és- helyreállítás, és az ökoszisztéma-szolgáltatások elősegítése, ideértve a NATURA2000-t és a zöld infrastruktúrákat is	ERFA, KA
a városi környezetfejlesztést célzó intézkedések, ideértve a rozsdaovezetek helyreállítását és a légszennyezettség csökkentését is	ERFA, KA
innovatív technológiák támogatása a környezetvédelem és az erőforrás-hatékonyság fokozása érdekében a hulladék- és vízgazdálkodási ágazatban, a talajvédelem területén és a légszennyezettség csökkentése érdekében	ERFA
az erőforrás-hatékony gazdaság irányába történő ipari átmenet támogatása a zöld növekedés érdekében	ERFA

7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása	
multimodális egységes európai közlekedési térség támogatása a transzeurópai közlekedési hálózatba (TEN-T) való beruházás által	ERFA, KA
a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához történő kapcsolásával	ERFA
környezetbarát és alacsony szén-dioxid-kibocsátású közlekedési rendszerek - beleértve a folyami és tengeri közlekedést, kikötőket és multimodális csomópontokat is - kifejlesztése és a fenntartható városi mobilitás elősegítése	ERFA, KA
átfogó, színvonalas és interoperábilis vasúti rendszerek kifejlesztése és rehabilitációja	ERFA, KA
intelligens gáz- és áramelosztó, tároló és átviteli rendszerek	ERFA
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése	
üzleti inkubátorházak létrehozása, valamint az önfoglalkoztatás, a mikro-vállalkozások és a cégalapítás beruházásokkal való támogatása	ERFA
foglalkoztatás-barát növekedés támogatása a területi stratégiákban foglalt endogén potenciálok fejlesztése által a speciális területeken, beleértve a hanyatló ipari régiók szerkezetváltását, továbbá a különös természeti és kulturális erőforrásokhoz való hozzáférés növelését, valamint ezen erőforrások fejlesztését	ERFA
helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása új munkahelyek teremtése érdekében, amennyiben ezek a tevékenységek az ESZA alkalmazási körén kívül esnek	ERFA
beruházás az állami foglalkoztatási szolgálatok infrastruktúrájába	ERFA
munkaerő-piaci hozzáférés a munkakeresők és az inaktív személyek számára többek között helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén	ESZA
fiatalok - különös tekintettel a munkanélküli és oktatáson kívüliekre - fenntartható munkaerő-piaci integrációja	ESZA
önfoglalkoztatás, vállalkozói készség és vállalkozásalapítás	ESZA
a nemek közötti egyenlőség biztosítása, a munka és a magánélet összeegyeztetése	ESZA
a munkavállalók, vállalkozások és a vállalkozók alkalmazkodása a megváltozott körülményekhez	ESZA
aktív és egészséges idősödés	ESZA
a munkaerő-piaci intézmények modernizációja és erősítése, beleértve a transznacionális földrajzi mobilitást ösztönző tevékenységeket	ESZA
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	
beruházás a nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába, az egészségügyi státuszbeli egyenlőtlenségek csökkentése, valamint átállás az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra	ERFA
a rászoruló városi és falusi közösségek és térségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása	ERFA
a szociális vállalatok támogatása	ERFA
aktív befogadás, különös tekintettel a foglalkoztathatóság javítására	ESZA
a társadalom peremére szorult közösségek - például romák - integrációja	ESZA
a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem	ESZA
a megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat	ESZA
a szociális gazdaság és vállalkozások ösztönzése	ESZA
közösségek szintjén irányított helyi fejlesztési stratégiák	ESZA

10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba	
oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével	ERFA
a korai iskolaelhagyás megelőzése, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése; és a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés ösztönzése mind a koragyermekkori nevelésben, mind az alap- és középfokú oktatásban	ESZA
a felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése és a végzettségi szintek emelése érdekében	ESZA
az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való hozzáférés ösztönzése, a munkavállalók készségeinek és kompetenciáinak naprakésszé tétele, továbbá az oktatási és képzési rendszereknek a munkaerő-piaci igényekhez való jobb igazítása; beleértve a szakoktatás és szakképzés minőségi javítását, valamint a gyakornoki rendszerek és munkaalapú tanulás kialakítását, mint pl. a duális képzési rendszerek	ESZA
11 Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása	
az intézményi kapacitás és az ERFA végrehajtásához kapcsolódó közigazgatási hatékonyság és közszolgáltatások megerősítése által, valamint az ESZA által támogatott intézményi kapacitásra és a közigazgatás hatékonyságára irányuló intézkedések támogatása	ERFA
az intézményi kapacitás és a KA végrehajtásához kapcsolódó közigazgatási hatékonyság és közszolgáltatások megerősítése által	KA
a közigazgatási szervek és közszolgálatok intézményi kapacitásának és hatékonyságának növelésébe történő beruházások, amelyek célja a reformok, a jobb szabályozás és a felelősségteljes kormányzás megvalósítása	ESZA
a foglalkoztatás-, oktatás- és szociálpolitika kidolgozásában érintett felek intézményi kapacitásának növelése; ágazati és területi paktumok a nemzeti, regionális és helyi szintű reformok ösztönzésére	ESZA

5.2 2. MELLÉKLET: A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) prioritási tengelyei

PRIORITÁSI TENGYEL	TOP	Egyedi célkitűzés	Intézkedések	Lehetséges Kedvezményezettek
1.TÉRSÉGI GAZDASÁGFEJLESZTÉS A FOGLALKOZTATÁSI HELYZET JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN	MEGYEI KERET	<u>1.A. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a gazdasági aktivitás növelése érdekében</u> <u>1.B. Kisgyermekesek munkaerőpiacra történő visszatérését segítő szolgáltatások bővítése</u>	<u>1.A</u> - <u>Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók:</u> - <u>Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál:</u> - <u>A munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés</u> <u>1.B</u> - <u>A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok, • Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, • Magán-vállalkozások, • Civil szervezetek, • Egyházak.
2. VÁLLALKOZÁSBARÁT, NÉPESSÉGMEGTARTÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS	JÁRÁSI ÉS MJV KERET	<u>2.A Vállalkozások és lakosság számára vonzó települési környezet kialakítása</u> <u>2.B A kulturális és természeti örökségre épülő turizmusban rejlő térségi potenciál kiaknázása</u>	<u>2. A</u> - <u>Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés</u> - <u>Vállalkozások és befektetők számára vonzó, környezeti szempontból fenntartható városszerkezet kialakítása</u> - <u>Család- és klímabarát városi környezet kialakítása</u> - <u>Kapcsolódó települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések</u> - <u>Szemléletformáló akciók, képzések</u> <u>2.B</u> - <u>Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok, • Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, • Magán-vállalkozások, • Civil szervezetek, • Egyházak.
3. Prioritás: ALACSONY SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁSÚ GAZDASÁGRA VALÓ ÁTTÉRÉS KIEMELTEN A VÁROSI TERÜLETEKEN	JÁRÁSI ÉS MJV KERET	<u>3.A Környezetbarát közlekedési rendszerek fejlesztése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése</u> <u>3.B A települési önkormányzatok energiahatékonyságának fokozása és a megújuló energiaforrások részarányának növelése</u>	<u>3.A</u> - <u>Fenntartható települési közlekedésfejlesztés</u> <u>3.B</u> - <u>A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energia-hatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása</u> -	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok, • Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, • Magánvállalkozások, • Civil szervezetek, • Egyházak.
4. prioritás: A HELYI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE ÉS A TÁRSADALMI EGYÜTTMŰKÖDÉS ERŐSÍTÉSE	JÁRÁSI ÉS MJV KERET	<u>4.A Önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének fejlesztése</u> <u>4.B A leromlott városi területeken és városi külterületeken élő alacsony státuszú családok, romák életkörülményeinek javítása</u>	<u>4. A</u> - <u>Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése</u> - <u>A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése</u> - <u>meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása</u> <u>4.B</u> - <u>Leromlott városi területek rehabilitációja</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok, • Önkormányzati társulások, • Önkormányzati szövetségek, • Társasházak, • Többcélu kistérségi társulások, • Önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, • Civil szervezetek, • Egyházak.
5. Prioritás: KÖZÖSSÉGI SZINTEN IRÁNYÍTOTT VÁROSI HELYI FEJLESZTÉSEK (CLLD FEJLESZTÉSEK)	CLLD	<u>5.A Erősebb kohézió megteremtése a városi közösségekben helyi közösségszervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével.</u> <u>5.B Erősebb kohézió megteremtése a városi közösségekben helyi közösségszervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével</u>	<u>5. A</u> - <u>Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése</u> <u>5.B</u> - <u>Helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok, • Magán-vállalkozások, • Civil szervezetek, • Egyházak, • Közintézmények.

PRIORITÁSI TENGELY	TOP	Egyedi célkitűzés	Intézkedések	Lehetséges Kedvezményezettek
<p>6. Prioritás: MEGYEI ÉS HELYI EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉS, FOGLALKOZTATÁS-ÖSZTÖNZÉS, TÁRSADALMI EGYÜTTMŰKÖDÉS</p>	ESZA forrás	<p><u>6. A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése</u></p> <p><u>6.B A leromlott városi területeken élő családok, romák életkörülményeinek javítása</u></p> <p><u>6.C Társadalmi aktivitás, társadalmi összetartozás növelése helyi szinten</u></p>	<p><u>6. A</u> - <u>A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával</u></p> <p>- <u>A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek</u></p> <p><u>6.B</u> - <u>A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok</u></p> <p>- <u>A helyi identitás és kohézió erősítése</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok, • Önkormányzati többségi • tulajdonú vállalkozások, • Magán-vállalkozások, • Civil szervezetek, • Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, • Érdekképviseltek • Képző intézmények.

5.3 3. MELLÉKLET: A MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT TERÜLETFEJLESZTÉSI FELADATAI

A 1996. évi XXI. törvény (Tftv) a 11. paragrafusa értelmében a megyei önkormányzat területfejlesztési feladatai a következők:

„a) a területfejlesztési tervezéssel összefüggő feladatok ellátása keretében:

aa) az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban - a megyei jogú városok önkormányzatának egyetértésével, valamint a fővárosi kerületi önkormányzatok többségének egyetértésével - kidolgozza és határozattal elfogadja a megyei és a fővárosi területfejlesztési koncepciót, illetve - a megyei és a fővárosi területfejlesztési koncepció és a megyei területrendezési terv figyelembevételével - a megyei és a fővárosi területfejlesztési programot, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalásának beszerzését követően,

ab) részt vesz az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepció, valamint az operatív programnak kidolgozásában, a megyei jogú városok önkormányzata és a fővárosi kerületi önkormányzatok kötelező bevonásával észrevételeik figyelembevétel,

ac) előzetesen véleményezi az országos, valamint a megyét vagy a fővárost érintő ágazati fejlesztési koncepciókat és programokat a megyei jogú városok önkormányzata és fővárosi kerületi önkormányzatok kötelező bevonásával, észrevételeik figyelembevételével,

ad) előzetesen véleményezi a térségi területfejlesztési koncepciókat és programokat,

ae) a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről,

af) részt vesz a határ menti megyék határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programjainak tervezésében, kidolgozásában;

b) a területfejlesztési tervek végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátása keretében:

ba) nyomon követi és értékeli a megyei vagy fővárosi területfejlesztési koncepció és a megyei vagy fővárosi területfejlesztési programok végrehajtását,

bb) dönt a hatáskörébe utalt fejlesztési források felhasználásáról,

bc) monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a területi operatív programok irányításában, megvalósításuk végrehajtásában,

bd) figyelemmel kíséri az operatív programok megyében vagy a fővárosban jelentkező feladatainak megvalósítását, beleértve a megyehatáron átnyúló és más nemzetközi programok végrehajtását a megyei jogú városok önkormányzata és a fővárosi kerületi önkormányzatok kötelező bevonásával, észrevételeik figyelembevételével,

be) más megyei önkormányzatokkal és az államigazgatási szervekkel közösen, monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programok irányításában, részt vesz azok lebonyolításában, végrehajtásában,

bf) dönt a Kutatási és Innovációs Alapnak a miniszter által a megyei önkormányzat hatáskörébe utalt pénzeszközeinek pályázati kiírásairól, illetve felhasználásáról,

bg) a megye gazdaságának és foglalkoztatásának fellendítése érdekében gazdaságfejlesztési, befektetés ösztönző tevékenységet lát el, aminek elősegítése érdekében külön szervezetet hozhat létre vagy megállapodás alapján más szervezettel működhet együtt;

c) a területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében:

ca) összehangolja illetékességi területén az államigazgatási szervek, a települési vagy kerületi önkormányzatok, a megyei jogú város önkormányzata, a gazdasági és civil szervezetek fejlesztési elképzeléseit,

cb) területileg összehangolja a politikai és a területi szerepéből, továbbá a nemzetközi és határon átnyúló együttműködésből adódó feladatait, biztosítja azok összhangját,

cc) a települési önkormányzatok felkérése alapján elősegíti a helyi önkormányzatok területfejlesztési társulásainak szerveződését,

cd) szakmai kapacitásával segíti a területfejlesztési önkormányzati társulások és a térségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét,

ce) a térségi gazdaságfejlesztő szervezet útján koordinálja a megye területén az ipari parkok és a szabad vállalkozási zónák tevékenységét, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit a megye gazdasági szereplőivel együttműködve,

cf) vizsgálja és értékeli a megye vagy a főváros társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait, a vizsgálatok során felhasznált információkat és a vizsgálatok eredményeit a területi információs rendszer rendelkezésére bocsátja,

cg) kölcsönös információcserével segíti a területfejlesztési és területrendezési információs rendszer működését, információkat biztosít a területi tervek készítéséhez, valamint fogadja a törvényben szereplő megyei szintre delegált feladatok elvégzése érdekében a központi adatbázisok adatait,

ch) a területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében önkormányzati rendeletet alkot a települési önkormányzatok, a megye területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek által a megye vagy a főváros területén uniós, központi vagy helyi önkormányzati költségvetési forrásból megvalósítandó fejlesztéseinek koordinációjáról.”

5.4 4. Melléklet 3.1 fejezethez: a stratégiai program prioritásainak, intézkedéseinek és beavatkozásainak részletes bemutatása

A következő oldalakon: a stratégiai program prioritásainak, intézkedéseinek és beavatkozásainak részletes bemutatása. A táblázat felépítése:

A. PRIORITÁS NEVE		
A.X INTÉZKEDÉS	AX.Y Beavatkozás	AX.YZ Műveletek (indikatív projektcsomag-elemek)

I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE

1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS	11.1. Nagytérségi beágyazódást erősítő környezetbarát intermodális közlekedés fejlesztése	11.11. Kötött pályás és ötven százalékot meghaladó mértékben kötött pályához kapcsolódó, intermodalitás feltételeinek kiépítését szolgáló fejlesztések - Biatorbágy–Tata vasútfejlesztés és a hozzá kapcsolódó intermodális és kisebb eszközváltó pontok kiépítése, meglévők felértékelése (vasútállomások fejlesztése, funkcióbővítése, kisebb közterület-fejlesztések, kiszolgáló létesítmények, parkolók, védett kerékpártárolók, a turisztikai vonzerővel rendelkező helyszíneken kerékpár-bérlési, javítási, alkatrész-árusítási szolgáltatás, wc, kiskereskedelem, reklámfelületek, zöldfelületek) - Mór-Oroszlány vasút (csak Fejér megyével való konszenzus esetén) 11.12. A térségi közösségi közlekedés rendszerszintű összehangolása a városhálózati csomópont területén: - menetrendi összehangolás és közös arculat és információs rendszer tervezése, - közös jegy-, tájékoztatási és információs rendszer (térkép, honlap) 11.13. A Komárom–Révkomárom, illetve az Esztergom–Párkány határon átnyúló viszonylatok fejlesztése
	11.2. Nagytérségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése	11.21. A megye vidéki térségeinek makrotérségi elérhetősége: - A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése ; - 81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése, a 81. sz. főút Kisbér északi elkerülőjének megépítése, ezzel a Székesfehérvár-Mór-Kisbér-Komárom nyomvonal hálózati funkciójának felértékelése - határmenti kohézió erősítése új dunai kompátkelő létesítésével (Neszmély) 11.22. Az esztergomi-dorogi térség makrotérségi elérhetősége: - Esztergomi teherkomp megvalósítása és a 101-es főút gyorsforgalmi paraméterekkel történő kiépítése - M10-es út megépítése-fejlesztése, - esztergomi új közúti és vasúti Duna-híd tervezése, előkészítése - Dorogi intermodális csomópont/körforgalom fejlesztése 11.23. 1-es főút új OTrT szerinti nyomvonalának kiépítése, a városhálózati csomópont gazdasági kohéziójának erősítése - Tatabánya térségében az 1-es főút új nyomvonalon történő fejlesztése, - az OTrT szerinti új 1-es főúti nyomvonal további szakaszainak kiépítése főúti paraméterekkel Környe, Tata és Komárom térségében - Tatabánya-Székesfehérvár új főúti kapcsolat kiépítéséhez/erősítéséhez kötődő fejlesztések (Környe elkerülő megépítése, meglévő szakaszok főúttá fejlesztése (megyehatár- Bokod; Bokod - Környe), hiányzó szakaszok megépítése (Bokod térsége)
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ Kiemelt GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK	12.1. Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtal kapcsolatos beavatkozás: járműipar, gépipar, mechatronika	12.11.Modern üzleti infrastruktúra és innovatív üzleti környezet megteremtése: - Járműipari klaszter megteremtése, menedzselése; - Beszállítói program kialakítása, koordinációja KKV-k részére; - korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása; - vállalkozások hálózatosodásának és piacra jutásának segítése; klaszterfejlesztés; beszállítói integrátorok támogatása - K+F+I tevékenységek támogatása (KKV-k, oktatási intézmények, nemzetközi programok) 12.12. Felsőfokú alap- és posztgraduális képzés fejlesztése - Felsőfokú műszaki szakképzés és továbbképzés fejlesztése - Kihelyezett egyetemi kar (már működő felsőoktatási központ betelepedésének ösztönzése) - EDUTUS főiskola fejlesztésének folytatása
	12.2.Dunatérség makrotérségi pozíciójának megerősítése	12.21. Ikervárosok határon átvéelő gazdaságfejlesztési programjai - Ister Granum határon átvéelő integrált gazdaságfejlesztési program: a térség befektetővonzó képességét erősítő infrastrukturális beruházások (első sorban közmű, vízi, légi létesítmények fejlesztése); gazdaságfejlesztési tevékenységek: az egész övezet egységesen megjelenítő információs központ létrehozásával az érintett befektetői kör kiszolgálása; vállalkozói inkubációs központ létesítése; helyi termék védjegy kialakítása - A Komárom-Komarno határon átvéelő gazdaságfejlesztési és logisztikai program az ikervárosok által kidolgozandó stratégia keretében: meglévő gazdasági és logisztikai kínálat korszerűsítése, kihasználva az új infrastruktúrák kínálata lehetőségeket; új területkínálatok kialakítása az hídhoz kapcsolódóan; a teherforgalom áthelyeződése következtében leértékelődő városközponti területekről a nagy forgalmi vonzatú funkciók kitelepülésének ösztönzése 12.22. "Jövőágazatok" térségi jelenlétének erősítése a Duna mentén (jelen beavatkozások, a Duna-mente lehatárolással valósulnak meg) - Innovatív, kreatív ágazatok és ICT szereplők megtelepedésének ösztönzése speciális térségfejlesztési program mentén - A jövőágazatokban már működő vállalkozások működési feltételeinek fejlesztése, térségi klaszter kialakítása (lásd pl. Dorog gyógyszeripar) - kisléptékű innovatív élelmiszeripari, fapiari, papíripari, megújuló energetikai, textilipari stb innovációk, kísérleti fejlesztések, a Duna mente arculat- és struktúráváltását szolgáló KKV kezdeményezések támogatása - meglévő gazdasági területek és ipari parkok struktúráváltási koncepcióhoz illeszkedő tematikus arculatának kialakítása, ingatlanpiaci megjelenésének ösztönzése - kedvező üzleti környezet (nem infrastruktúra) megteremtése, programmenedzsment
	12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése	12.31. Innovatív agrár- és élelmiszervertikum pozíciójának megerősítése, megye- és országhatáron átnyúló integrációk ösztönzése - piacra vitel és marketing stratégiák (Kisalföld brand) kidolgozása és megvalósítása (lehetőség szerint Győr-Moson-Sopron megyével és Szlovákiával), kedvező üzleti környezet (nem infrastruktúra) megteremtése (konferenciák, vásárok, marketing, ismertség erősítése, "diplomáciai tevékenység", határon túli kapcsolatok stb) - agrárlogisztikai kapacitások korszerűsítése, fejlesztése (nemzetközi összefogásban, kapcsolódva Komárom-Komarno gazdaságfejlesztésiprogramjához) - meglévő agrár- és élelmiszeripari innovációs klaszter K+F ismertségének erősítése, új kutatás-fejlesztési területek ösztönzése: terménybiztonság, alkalmazkodás a klímaváltozáshoz, természeti erőforrások megőrzése, hatékony hasznosítása (energia, víz, termőföld), állatjólléti innovációk, egészséges élelmiszer, kisalföldi halvertikum újraépítését szolgáló innovációk stb. 12.32. Energetikai innovációk ösztönzése - megújuló energiafajták szélesebb körű alkalmazása a hálózatra történő zöldáram-termelésben (vízerő-hasznosításés tárolás nemzetközi kooperációval, ETE referenciaprojekt: Vágra, Garamra; naperőmű parkok fejlesztése, különösen a barnamezős területek hasznosításával, újabb és kombinált technológiák; a biomaszafélesések hasznosítási technológiáinak bővítése (hulladékgazdálkodáshoz, más irányú mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó rendszerek, technológiafejlesztés), stb) - innovatív átalakítási technológiák fejlesztése (hidrogénelőállítás beindítása;tüzelőanyagcellás átalakítás, pl. szennyvíztisztítóbazison; - megújuló energiahasznosító technológiák hazai gyártása, kapcsolódó K+F (geotermikus, fűtőművi, erőművi, speciális akkumulátorok); szélerőműparkok és kombinált technológiák (kiskapacitású tárolórendszerek) kínálatának kialakítása (mintaprojektek) - megyei energiaipari pozícionálási stratégia kidolgozása kedvező üzleti környezet megteremtése (konferenciák, vásárok, marketing, ismertség erősítése, "diplomáciai tevékenység", határon túlikapcsolatok stb) 12.33. Hagyományos erőműkapacitások korszerűsítése - a meglévő energiatermelő kapacitások zöldáramtermelésre történő átállítása (Oroszlány, Tatabányai fűtőmű bővítése/II. ütem); - a karbonmentes technológiák fogadására való alkalmasság előkészítése; - kombinált technológiák (hagyományos+megújuló, lágyszárún alapuló technológiák preferálása); meglévő erőműkapacitások jobb kihasználása

II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM		
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	21.1. Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések	21.11. UNESCO világörökségi várományos helyszínek felterjesztési dokumentumainak és kezelési terveinek kidolgozása és összehangolt turisztikai vonzerőfejlesztése - Komáromi erőrendszer (országhatáron átnyúló együttműködés, PPP fejlesztés); - Esztergomi vár és bazilika, illetve a Dunakanyar történeti táj (közös fejlesztés a kapcsolódó pest megyei területekkel, Forster Központtal; dömösi királyi palota és prépostság turisztikai fejlesztése; Esztergom, Szent István Emlékhely - Szent István születésének és halálának helyszíne – integrált turisztikai fejlesztés); - Római kor emlékei (LIMES, római út, bánya, vízvezeték emlékei-emlékhelyei: Forster központ és LIMES szövetség fejlesztései (partnerség a felterjesztési dokumentum és a kezelési terv kidolgozásában és a felterjesztési eljárásban; Almásfüzitői és Tokodaltárói régészeti park fejlesztése, turisztikai vonzerőnövelés, LIMES tematikus program kialakítása, a kisebb lelőhelyek, római kori bánya, út, vízvezeték stb bekapcsolásával) 21.12. EUROVELO 6 megyei szakaszának kiépítése, turisztikai vonzerő növelése, térségi integráció feltételeinek megteremtése a kerékpáros és víziturisztikai kínálatok összehangolt fejlesztése - EUROVELO kiépítése (GINOP) - Kiegészítő kerékpárhálózati fejlesztések (pl. Ács, Tata, felfűzése), kapcsolódó infrastruktúra: települési belterületek és Duna-part kapcsolata, turisztikai vonzerők és Duna-part illetve EUROVELO kapcsolat, park+bike parkolók - EUROVELO menti internetelérhetőség és mobiltelefon-applikáció fejlesztése, közös IKT alapú marketing - Kompkikötők, kishajó kikötők és turisztikai hajózás infrastruktúrájának és eszközparkjának fejlesztése: meglévő kikötők felértékelése, vonzerejének növelése, komphajók, turisztikai hajók, bérelhető csónakok és kerékpárok beszerzése, felújítása, tároló infrastruktúra stb. építése, korszerűsítése, komplex szolgáltatási csomagok kialakítása, evezősklubok fejlesztése a térségi turisztikai és rekreációs szolgáltatási kínálatokba történő bekapcsolódásuk érdekében - EUROVELO térségének rendezése: szolgáltatási színvonalának növelése, út menti fásítás, gazdasági területek növénytakarása, zavaró látványelemek tájba illesztése, pihenőhelyek kialakítása, közös arculati elemek, tájékoztató térképek-információk) - Kerékpározáshoz és víziturizmushoz kapcsolódó szolgáltatások (víziturisztikai központ, kemping, táborhelyek, vendéglátás, szervíz-alkatrész, turinform) - Vasút menti területek rendezése, fásítása, állomások és környezetük felértékelése:a. alternatíva: működő vasút esetén intermodalitás feltételeinek kialakítása, utasforgalmi terek minőségének javítása b. alternatíva: amennyiben a vasút nem működik, akkor az állomásépületek és környezetük hasznosításának ösztönzése: kerékpárbérlés, vendéglátás, civil szervezetek közösségi terei (MÁV hozzájárulása esetén) 21.13. Dunabusz (Dunajbus)-hálózatra való rácsatlakozás
	21.2 A megye egészségturisztikai kínálatának fejlesztése (max 1 nagyobb fejlesztés)	21.21. Meglévő gyógyfürdő felértékelése nagytérségi versenyképességének, gyógyturisztikai kínálatának bővítése (max 1 projekt) - Komáromi gyógyfürdő komplex fejlesztése - Esztergomi fürdő fejlesztése
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	21.3. Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra	21.31. A Duna menti térség kapcsolódó turisztikai kínálatainak fejlesztése, vonzerőnövelés, fogadóképesség, hálózatba szervezés - Meglévő településüzemeltetési szervezetek közös kapacitásbővítése: a fenntartás-működtetés szervezeti feltételeinek és eszközeinek biztosítása érdekében (közös menedzsment, eszközpark, munkaerő); - A térség ipari emlékeinek bemutatása, tematikus program kialakítása: almásfüzitői alumíniumipari múzeum és Nagykolónia, Neszmélyi hajóskanzen, dunaalmási malmok, dunaalmási kőfejtő, lábatlani cementgyár, esztergomi szénrakodó, dorogi bányászati emlékek, tokodaltárói kolónia - Duna-szigetek élőhelyrehabilitációja, tanösvények kialakítása, látogatóközpontok (max 2 egymástól távoli települések turisztikai vonzerőihöz kapcsolódva) (Tát, Neszmély), meglévő épületek hasznosításával - Kisebb vonzású kultúrturisztikai kínálatok bekapcsolása a turisztikai kínálatba, vonzerő növelés (középkori egyházi emlékek, magyar irodalom emlékhelyei, stb) 21.32. Turisztikai, rekreációs hasznosítás a Dunához csatlakozó fejleszthető, alulhasznosított és leromlott területeken - Területek előkészítése, a funkcióváltást-bővítést biztosító kisléptékű infrastruktúra fejlesztések (pl.: közlekedési hálózati kapcsolatok, szélessávú hozzáférés, ivóvíz-hálózati kapcsolat, szennyvízelvezetés, közbiztonság, zöldfelület-hálózat) - Szabadtéri sport- és rekreációs felületek, pályák fejlesztése, kialakítása, meglévők fejlesztése, lakossági igényeket kielégítő szabadtéri funkciók fejlesztése, kapcsolódó infrastruktúrával, települések sportturisztikai fogadóképességének fejlesztése a Duna parti zónában - zöldfelületek és csatlakozó szabadterek felértékelése, ökológiai, használati és esztétikai értékének növelése - a Duna parti zónában található leromlott állapotú terület egységek közösségi funkciójú térré alakítása, civil közösségek és kezdeményezések támogatása, csatlakozó lakóterületek közterületei, közösségi kertek fejlesztése/kialakítása
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS	22.1. Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése	22.11. A Forster Központ tervezett fejlesztéseinek megvalósítása (Tata, Oroszlány-Majk) - A tatai kastélyegyüttes és vízi vár turisztikai fejlesztése - „A csend kolostora”. Oroszlány - Majkpuszta Kamalduli Remeteség műemléki rekonstrukciója és turisztikai hasznosítása II-III-IV. ütem 22.12. Kapcsolódó vállalkozói és települési fejlesztések, az Esterházy örökség hálózatba szervezése, nemzetközi projektekhez kapcsolódás - kisebb Esterházy kastélyok, kúriák, rendházak, majorok, tájalakító elemek turisztikai vonzerőfejlesztése, alulhasznosított emlékek hasznosítása - Esterházy épített örökség és a tájalakító-vízrendezési-halgazdálkodási tevékenység emlékeinek tematikus útvonalra szervezése, közös tájékoztatórendszer, IKT megjelenés - kapcsolódás a Dunántúli és a határon túli Esterházy tematikus programokhoz
	22.2. Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése	22.21. Kerékpározható útvonalak hiányzó és nem megfelelő állapotú szakaszainak kiépítése, kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (A programban az Által-ér vízgyűjtője által érintett 21 település fejleszthet kerékpár-infrastruktúráját. Komárom, Almásfüzitő, és Dunalmás EUROVELO kapcsolata a Duna menti térség fejlesztése keretében valósul meg, a többi kerékpárút az Által-ér programhoz kapcsolódik) - Rákapcsolódás a makroregionális folyókra: EUROVELO (Tata-Kocs közötti kerékpárút), Vértess-Velencei-tó üdülőkörzet, Vág- és Nyitra-völgy irányába: Velencei-tó-Oroszlány (Majk) térsége, Oroszlány-Tatabánya, Dunaalmás és Naszály, Tata-Kocs, Almásfüzitő-Tata, Ács- Eurovelo 6 kapcsolat - Kulturális vonzerők, természeti értékek, tavak, víztározók, sporttelepek, közparkok, vízfolyások menti ökológiai folyosók, elérhetősége, körbejárhatósága kerékpáros és gyalogos közlekedési infrastruktúra fejlesztése, felértékelése - Kerékpáros pihenőhelyek kialakítása, kapcsolódó szolgáltatások (szervíz, bérlés, vendéglátás, turisztikai információ) fejlesztés támogatása) 22.22. Az Által-ér vízgyűjtő kultúrturisztikai kínálatának bővítése és összekapcsolása és rákapcsolása az országos-nemzetközi tematikus programokra (különös tekintettel az Esterházy örökséghez, a zarándokturizmushoz és a Gerecse-natúrparkhoz való kapcsolódásra) - A térség régészeti bemutatóhelyeinek és környékének fejlesztése: Vértesszőlős, Tatabánya Szelim-barlang (Turul térsége), Környe. középkori templom, stb - A Vértesszőlős középkori kultúrtörténeti értékeinek bekapcsolása:Várgesztes - A középkori élményház projekt, Vitányvár - A Tatai-medence ipari és bányászati múltjához kapcsolódó kulturális örökségi helyszínek (Bánhidai erőmű), múzeumok (Almásfüzitő, Tatabánya, Oroszlány), bemutatóhelyek, meglévő kolóniák (Almásfüzitő, Tatabánya, Oroszlány), korai lakótelepek és közösségi helyszínek, egyéb örökség (pl. vízi malmok) vonzerőfejlesztése, tematikus programra fejlesztése (Tata, Tatabánya, Környe, Oroszlány) - Halastavak és hűtőtavak turisztikai célú hasznosításának összehangolt fejlesztése közös stratégia alapján (szakiskolai mintahalgazdaság-látványgazdasággá fejlesztése-nemzetközi diákcsere programok,evezősport, kajak-kenu, horgászat, ökológiai tanösvények, bemutatóhelyek - meglévők fejlesztése, újak létrehozása, ökológiai folyosó folyamatosságának növelése - A települések térben kapcsolódó közösségi, kulturális tereinek, szabadidős kínálatainak, programjainak, intézményeinek, közösségi kertjeinek fejlesztése bekapcsolása az Által-ér turisztikai-rekrációs termékbe: kapcsolódó lakóterületi, intézményi zöldfelületek megújítása, közösségi célú, összehangolt fejlesztése (többgenerációs szabadtéri sportterületek, játszótér, rendezvényter) - Térben kapcsolódó turisztikai szállásférőhelyek, vendéglátóhelyek és szabadidős kínálatok fejlesztése. Prioritást élveznek a műemlékek, helyi kulturális örökség fenntartható hasznosítása (Várgesztesi vár!!!) 22.23. Által-ér térségi komplex turisztikai és rekreációs termék felépítése és működtetése (megyei turisztikai TDM és/vagy Által-ér Szövetség) - vezeték nélküli internet kapcsolat biztosítása a kerékpáros útvonalak és az attrakciók térségében - Közös IKT-alapú turisztikai marketing- és apprendszer fejlesztése - egységes közterületarculat (tájékoztatótáblák, pihenőhelyek, jelzések, térképek) - TDM szervezeti megerősítése: új munkahely kialakítása, infrastruktúra, software, stb. - A létrehozott közösségi infrastruktúrák fenntartásához szükséges eszközbeszerzések, infrastruktúrafejlesztések - Résztevő szervezetek megerősítése, kapacitásépítése, együttműködések erősítése, - a különféle turisztikai tematikák kombinálására épülő tematikus programok és útvonalak, egymás kínálataira is építő rendezvényturizmus, bekapcsolódás a megye más tematikus programjaiba

2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	23.1. A vidéki térségek turisztikai kínálatainak ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira	23.11. Kerékpározható úthálózat fejlesztése (az Által-ér vízgyűjtője és a Duna-térség által nem érintett településeken) - a már meglévő turisztikai és hivatásforgalmi kerékpárutak összefűzése és hálózatba szervezése, - egységes tábla-és tájékoztatási rendszer kialakítása a már meglévő kerékpárutak mellett. - vadászházak, szőlőhegyek, horgásztavak, falusi, természeti vonzerők megközelíthetőségének javítását szolgáló kisléptékű közút, dűlőút fejlesztések - kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése: kerékpárkölcsonzók, pihenőhelyekkialakítása, felújítása, a kerékpárosok „életét” megkönnyítő szerviz-alkatrész, vendéglátás - Majorprogram részeként: majorok felfűzése a kerékpároshálózatba: dűlőutak felújítása, fásítása, dűlőutak menti árnyékot adó facsoportok kialakítása, működő majoroknál vízvételi hely, wc, esőbeálló, a majorok történetéről-jelenéről szóló tájékoztatórendszer kialakítása, belvíz- és vízpótló rendszerek fejlesztéséhez (lásd V. prioritás) kapcsolódóan tájfásítás, vizes élőhelyek kialakítása 23.12. Zarándok- és bakancsos turisztikai infrastruktúra komplex fejlesztése a kiemelkedő célpontokhoz (Pannonhalma, Majk, Esztergom) kapcsolódva - Csatka és Péli földszentkereszt zarándokközpontok fogadóképességének fejlesztése, Péli földszentkeresztben Natúrpark központ kialakítása - A Mária-út, a Gyöngyök útja zarándokútvonalak a már meglévő, kijelölt gyalogos útvonalak felújítása, a felfestések szükség szerinti javítása, az útvonalak mentén pihenőhelyek kialakítása és felújítása, a már meglévő pihenőhelyek környezetének rendezése (a zarándok és a bakancsos turisták fogadására is alkalmas helyszínek prioritást élveznek). - Település, táj jellegéhez illeszkedő csoportos szálláshelyek, táborok, erdei iskolák (leromlott állapotú egyházi, vagy önkormányzati ingatlanok funkcióváltása turista-, vagy zarándok szálláshelyként (pl. Dunaszentmiklós, Várgesztes) kialakítása, felújítása (természetjáró és zarándokturizmus számára is elérhető szálláshelyek, meglévő kulturális örökségi értéket képviselő épületek prioritást élveznek) 23.13. A megye vidéki és szelíd turisztikai kínálatának termékké fejlesztése - komplex marketing-program, kapcsolódás a megye és a szomszédos megyék kínálataihoz (közös marketing akciók - A felújított és még felújításra váró emlékek marketingje, az attrakciók feltüntetése a turisztikai térképeken - tematikus túrák, tanösvények, látogatható falusi porták és majorok hálózatba szervezése
	23.2. Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése	23.21. A lótenyésztési hagyományokra épülő komplex kínálatok fejlesztése - kulturális örökségi értéket képviselő ménesbirtokok komplex vonzerőfejlesztése (Bábolna, Kisbér, Császár-Esterházy-Menossi birtok, Bajna???) - lovardák, lovasbirtokok lovasturisztikai és kapcsolódó szolgáltatásainak komplex fejlesztése - A megyei lovasturizmus hálózatba szervezés: lovastúra úrtvonalak, tematikus programok, közös marketing 23.22. Természeti adottságokhoz kapcsolható, csomagba fűzhető vidékturisztikai, natúrparki kínálatok fejlesztése - bor-, vadász-, horgász-, és gasztroturizmus összehangolt fejlesztése, családtagok számára kiegészítő kínálatok fejlesztése: meglévő kultúrtörténeti értéket képviselő épületek hasznosítása, turisztikai infrastruktúra, szolgáltatási színvonal fejlesztése, környezetrendezés - ökoturisztikai vonzerő-fejlesztése az Által- ér és a Duna menti térségben nem támogatott témakörökben és településeken: vizes élőhelyeken, védett erdőgazdasági területeken, arborétumban a természetes/természet közeli állapot megőrzését, fejlesztését és bemutatását szolgáló beruházások, kapcsolódó kiszolgáló infrastruktúra biztosítása - sajátos térségi adottságokon természeti értékeken alapuló idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése - falusi turizmus fejlesztése: falusi szálláshelyek, kismesterségek, "látványmajorok", helyi termékpaletta kialakítása, vendéglátóhelyek és helyi termék előállító és árusító helyek felújítása, kialakítása - a természethez kapcsolódó extrémturizmus fejlesztése (barlangászat, bújárkodás, sziklamászás/via ferrata, motor nélküli repülősportok, hegyi kerékpár

III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG

3.1. GAZDASÁG- ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS és FEJLESZTÉS	31.1. A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása	31.11. Programmenezsment működéséhez szükséges infrastruktúrafejlesztés, eszközbeszerzés - Tatabányai központi iroda kialakítása és felszerelése, külső helyszínek kialakítása, megerősítése (külső helyszínként elsősorban a meglévő LEADER irodák egykori kistérségi irodák, TDM-k, városok fejlesztő szervezetei) - softwarek beszerzése, testreszabása, megyei virtuális szervezeti háló felépítése (meglévő szervezetek és új megyei menezsment összekapcsolása) - egyéb a működést szolgáló fejlesztések megvalósítása a központi és a külső telephelyeken 31.12. Programmenedzsmenthez szükséges humán- és szervezeti kapacitás felépítése - a központi menedzsment iroda és a külső irodák (LEADEREK, TDM, Natúrparkok stb.) munkatársainak felkészítése, továbbképzése, szakmaiság fejlesztése - a menedzsment rendszer felépítése: munkacsoportok kialakítása (tematikus felelősök, térségfelelősök, programfelelősök), a központ és a külső helyszínek közötti kommunikáció, működési mechanizmusok felépítése, rendszerbe fejlesztése, felelősségi területek lehatárolása - a külső kommunikáció: a partnerség, a társadalmasítás, a nyilvánosság mechanizmusainak, rendszerének felépítése
3.1. GAZDASÁG- ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS és FEJLESZTÉS	31.2. Megyei projekt- és programmenedzsment tevékenység	31.21. Megye által megvalósítandó programok, projektek generálása, tervezése, előkészítése és megvalósítása - A stratégiai és operatív program monitoringja - Projektelőkészítési alap létrehozása, menedzselése, nyomon követése, mentorálása - Megyei gazdaság- és vállalkozásfejlesztési ügynökség létrehozása, ezen belül .....Pénzügyi eszközök (visszatérítendő támogatások) működtetése (MEGYE SAJÁT HATÁSKÖRÉN??) .....Gazdaságfejlesztési szolgáltatások: klaszteresedés, beszállítói programok, termékintegrációk támogatása .....Vállalkozásfejlesztési szolgáltatások: befektetésösztönzés, külpiacra jutás, közvetlen KKV támogatás, kísérleti fejlesztések ösztönzése, koordinációja .....IKT alapú megyei gazdasági ingatlanportfolió kialakítása (térségmarketing részeként) .....foglalkoztatási paktumok megkötése - Megyei innovációs ügynökség létrehozása, az "innovatív megye brand" felépítése - Megyei turisztikai desztinációs ügynökség/koordinációs szervezet létrehozása, a megye, mint komplex turisztikai termék piacra vitele - Sajátos térségi programok stratégiai tervezése, hálózatépítő elemeinek megvalósítása (kivéve állami), települések, vállalkozások, állami szervezetek fejlesztései közötti koordináció, ezen belül többek között .....Rövid ellátási láncok (REL), termékintegrációk tervezése, létrehozása és menedzselése .....Által-ér program, Duna menti turisztikai program hálózati elemei, Major program hálózati elemei - Megyei komplex térségmarketingprogram kidolgozása, végrehajtása, ezen belül a megyei területfejlesztési program internetfelületének működtetése - Foglalkoztatási paktumok kialakítása, működtetése, a vállalkozói fejlesztésekhez kapcsolódó ágazattól független foglalkoztatás - Határon átnyúló és nemzetközi megyei projektek generálása, tervezése, végrehajtása monitorozása 31.22. Megyei koordinációs, mentorálási tevékenység a következő fejlesztési területeken: - Vidékfejlesztés koordinációja: LEADER-ek összefogása, mentorálása, Bakonyalja Natúrpark mentorálása - Megyei gyermekjóléti, térségi egészségügyi és szociális fejlesztések koordinációja, mentorálása - helyi-térségi TDM-k, turisztikai projektek mentorálása, koordinálása - kisvárosok városrehabilitációs tevékenységének segítése, tanácsadás, mentorálás, társadalmasítás facilitálása - járásszékhelyek ITS kidolgozásának és végrehajtásának támogatása tanácsadással, egyeztetések facilitálásával - települések, járáások országhatáron átnyúló kezdeményezéseinek, projektjeinek támogatása, mentorálása - meglévő, működő REL (lásd "Vedd a megyeit, add a megyeit") mentorálása, támogatása, fejlesztéseinek, piaci terjeszkedésnek, bővülésének, diverzifikációjának segítése

3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE	32.1. Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése	<p>32.11.Önkormányzati (többségi önkormányzati tulajdonú) gazdasági funkciójú területek fejlesztése (IP-k, technológiai parkok, iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok)</p> <p>- telekhatáron belüli vonalas (hiányzó infrastruktúra) fejlesztések (ahol az alapinfrastruktúra hiánya, ill. nem megfelelő állapota akadálya a vállalkozások betelepülésének, működésének, illetve továbbfejlődését)</p> <p>- épületállomány megújítása</p> <p>- meglévő és működő szolgáltatások fejlesztése</p> <p>- indokolt esetben új ipari parkok és egyéb infrastruktúrák kialakítása</p> <p>- a fejlesztések klímatudatos, energiahatékonyságra törekvő és megújuló energiákat alkalmazó projektjei</p> <p>- elérhetőség javítása</p> <p>32.12. Leromlott állapotú vagy alulhasznosított gazdasági funkciójú területek fejlesztése, vállalati telephely áthelyezések ösztönzése</p> <p>- leromlott gazdasági funkciójú területeken működő vállalkozások és önkormányzat közös terület-felértékelő beruházásainak támogatása (tömbön belüli feltárás, növényzet, közvilágítás, közbiztonság, tájékoztatás, megújuló energiára épülő hőközpont stb.) - Tatabánya kísérleti projekt?</p> <p>- lakókörnyezetben, valamint környezetre zavaró hatással működő vállalkozások áttelepítésének ösztönzése, kiemelten az akcióterületi rehabilitációval érintett területeken (költözés támogatása, eredeti ingatlan felvásárlása/ingatlan felértékelésének támogatása)</p> <p>- barnamezős területek gazdasági funkcióval való megtöltése</p>
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE	32.2. Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése	<p>32.21. Vállalkozások (nem mezőgazdasági) üzleti infrastruktúrájának és telephelyeik komplex fejlesztése</p> <p>- vállalkozói telephelyfejlesztés és a termelő és szolgáltató tevékenységekhez kapcsolódó új épület építése, létesítése, a szükséges épületgépészeti beruházások végrehajtása.</p> <p>- kapacitásbővítés támogatása: meglévő épületek átalakítása, bővítése, korszerűsítése, helyreállítása, felújítása, a szükséges épületgépészeti beruházások végrehajtása.</p> <p>- Eszközbeszerzés</p> <p>- SOFT típusú fejlesztések (De minimis keret)</p> <p>- a fejlesztések klímatudatos, energiahatékonyságra törekvő és megújuló energiákat alkalmazó projektjei</p> <p>32.22. Technológiai, gyártási és termékinnováció támogatása, együttműködések, klaszterek, beszállítói hálózatok</p> <p>- termékfejlesztés, kísérleti fejlesztések támogatása</p> <p>- soft típusú fejlesztések</p> <p>- energiahatékonyságot, csökkenő széndioxid-kibocsátást eredményező gyártási technológiák alkalmazásának, bevezetésének ösztönzése</p> <p>- együttműködések támogatása, klaszterek</p>
3.3. A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE	33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése	<p>33.11. Sajátos megyei tájgazdálkodási vertikumok ösztönzése</p> <p>- Kisalföld-Bakonyaljai halászati vertikum felépítése: a REL-be becsatlakozó vállalkozások fejlesztéseinek ösztönzése, új vállalkozások támogatása, a REL-ben résztvevő szervezetek fogadóképzettségének fejlesztése (pl. közüzemi konyhák, szálláshelyek, vendéglők hűtőkapacitása, előírás szerinti kezelés feltételeinek kialakítása stb)), REL-be csatlakozó logisztikai vállalkozások infrastruktúra (hűtőház) és eszköz (pl. jármű)fejlesztése, csomagoló-feldolgozó vállalkozások fejlesztéseinek támogatása</p> <p>- Vértesi Erdő Zrt. saját projektje keretében, valamint a kis erdőgazdálkodók, a vadászok. vadásztársaságok, és a saját erdővel rendelkező települések számára közvetítő és/vagy integrátor szervezetként működve: az erdő- és vadgazdasági vertikum megerősítése-újraépítése (erdészeti, fafeldolgozási, megújuló energia, vadgazdálkodási vertikum infrastrukturális, eszköz, szervezetfejlesztési feltételeinek biztosítása)</p> <p>- a megyei szőlészeti-borászati, gyümölcs és egyéb kertészeti ágazatokban tevékenykedő vállalkozások fejlesztése, újak alapítása, feldolgozó kapacitások, vállalkozások támogatása</p> <p>- kisléptékű állattartás, termékfeldolgozás, lótenyésztés-béértartás (kiemelten támogatott a turisztika keretében is támogatott meglévő major, kapcsolódó a majorprogramhoz)</p> <p>33.12. Agrár és -élelmiszeripari KKV-k versenyképességének növelése</p> <p>- mezőgazdasági üzemközpontok, állattartó-telepek, majorok, élelmiszerfeldolgozó üzemek, üvegház-as-fóliás kertészetek infrastrukturális, és eszközfejlesztése, technológiafejlesztése</p> <p>- fiatal gazdálkodók tematikus alprogram</p> <p>- ökológiai (vegyszermentes) gazdálkodás, extenzív, természetközeli állattartás ösztönzése</p> <p>- gazdaság diverzifikációjának ösztönzése</p> <p>- klímaváltozáshoz és az alacsony széndioxid kibocsátású gazdasághoz való alkalmazkodást szolgáló fejlesztések: vízgazdálkodás, energiahatékonyság, megújuló energia</p> <p>- gazdaság zöldítését szolgáló fejlesztések: rétek-legelők arányának növelése, élőhelyek kialakítása-fenntartása, ökológiai folyosók fejlesztése (kiemelten támogatandók a gazdálkodók közösen végrehajtott, térszerkezetet is javító beruházásai), mezővédő erdősávok, majorprogram részeként: majorokban és környezetükben zöldfelületek, fásítás kialakítása, kulturális örökség megőrzését szolgáló többlettámogatások biztosítása</p> <p>- helyi termelői piacok kialakítása, meglévők fejlesztése (mikrotérsegenként max 1)</p> <p>33.13. Gazdálkodók integrációja</p> <p>- Szövetkezetek létrehozásának támogatása, meglévők működőképességének javítása, meglévő szövetkezetek fejlesztésének támogatása (szervezeti működés fejlesztése, infrastruktúra, eszközök, szövetkezet bővítése stb)</p> <p>- Klaszterek létrehozásának támogatása, meglévők támogatása (kivéve a Kisalföldi innovációs klasztert, ami máshol támogatott)</p> <p>- Helyi táji adottságokra épülő szociális szövetkezetek</p>

IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS

4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM	41.1.Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humán erőforrás fejlesztése	<p>41.11. Alapfokú intézményhálózat és ellátási színvonal fejlesztése (TOP 4)</p> <p>- Házi orvosi, gyermekorvosi, fogorvosi és védőnői szolgálat infrastrukturális és eszközfeltételeinek javítása (helyiség, felszerelés, gépjárműbeszerzés, orvosi eszközök, stb)</p> <p>- Alapfokú szociális ellátó intézmények fejlesztése (idősgondozás, hajléktalanellátás, családsegítő szolgálat, nevelési tanácsadás) járás/kistérség lakossága egészségi és mentális állapotának javítása érdekében</p> <p>41.12. Térségi szakellátó intézményhálózat és ellátási színvonal fejlesztése (EFOP)</p> <p>- Járóbeteg- és fekvőbeteg- ellátó intézmények fejlesztése</p> <p>- Rehabilitációs és egyéb ápoló - gondozó intézményi ellátó infrastruktúra és szolgáltatási színvonal fejlesztése: szenvedélybetegek rehabilitációja (pl. Tölgyes telep), a korai intervenció megerősítése,sérülések és műtétek utáni rehabilitáció, fogyatékkal élők otthon ápolása és intézményi ellátása, hospice szolgáltatások (csökkenő népességű, jelentős női munkanélküliséggel küzdő vidéki térségben működő intézmények prioritást élveznek)</p> <p>- A meglévő szociális szakellátási intézmények (pl. Őszi Napfény Idősek Otthona – Kisbér, Bársonyos Község Önkormányzatának Időskorúak Szociális Otthona – Bársonyos-Pervátpusztza, gyermekintézmény?) fejlesztése</p> <p>- Intézmények, szervezetek érzékenységeinek fejlesztése, elfogadó készségeinek fokozása, a szociális intézményekben és szolgáltatásokban, valamint a hatóságoknál dolgozó alkalmazottak szociális érzékenységeinek fejlesztése</p> <p>41.13. Az egészségügyi munka vonzerejének és színvonalának növelése, szakemberhiány csökkentése (EFOP/TOP):</p> <p>- szolgálati lakás biztosítása, megyei egészségügyi dolgozók számára életminőségjavító intézkedések (pl.gépjármű, kerékpár, motorkerékpár-vásárlás támogatása, kedvezmények különféle megyei szabadidős szolgáltatásokra, szakdolgozók gyermekeinek, előnyhöz juttatása a gyermekintézményekben,</p> <p>- szakdolgozói klubok, egyesületek támogatása stb) - kísérleti projektek, programok, tanulmányi ösztöndíjak, külföldi tanulmányutak,a szolgáltatási színvonalat javító egyéni kreativitás, kezdeményezések felkarolása,</p> <p>- megyei szakképzés és a megyei intézményekben végzett szakmai gyakorlat vonzerejének növelése</p>
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM	41.2. Egészséges életmód, egészségmegőrzés, betegség megelőzés, szolidaritás	<p>41.21. Egészségmegőrzés, egészséges életmódra nevelés</p> <p>- népesség elsősegélynyújtási készségeit és hajlandóságát ösztönző programok</p> <p>- Gyermekkori egészségmegőrzés, csecsemőgondozás, egészséges életmódra nevelés tárgyi és személyi feltételeinek fejlesztése, kismama klubok és programok (különös tekintettel a hátrányos helyzetű lakossági csoportokra)</p> <p>- óvodai és iskolai nevelés részeként a testnevelés és étkeztetés egészségtudatos fejlesztése, családok bevonása, középiskolásoknak prevenció és elsősegély képzés, szexuális felvilágosítás és szenvedélybetegségek megelőzése</p> <p>- egészségi állapot felmérő, monitorozó programok, sportolás, egészséges táplálkozás stb népszerűsítése</p> <p>- aktív időskor civil program: szemléletformálás, közösség építés és közösség fenntartás, a nemzedékek közötti együttműködést erősítő civil kezdeményezések támogatása, IKT-képzés</p> <p>- Mélyszegénységben élők higiénés és mentálhigiénés körülméyeinek javítása, különös tekintettel a gyermekek, fiatalok számára történő esélyteremtésre (az integrált szociális rehabilitációval nem érintett területeken)</p> <p>41.22. Betegségmegelőzés, szűrés, szolidaritás</p> <p>- Aktív korúak számára munkahelyi és/vagy lakóhelyi szűrővizsgálatok és egészséges életmódot népszerűsítő programok biztosítása (tárgyi feltételek: eszközök, berendezések, személyi feltételek)</p> <p>- Véraló kampányok szervezése, a véraló népszerűsítése, kapcsolódó társadalmifelelősségvállalás népszerűsítése a térségben működő nagyvállalatok körében</p> <p>- Elsősegély nyújtási készségek népszerűsítése, alapvető készségekkel rendelkezők arányának növelése</p>
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM	42.1. Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás	<p>42.11. Korszerű gyermekjóléti intézményhálózat felépítése (TOP1, EFOP ESZA fejlesztések)</p> <p>- bölcsődei és óvodai férőhelyek infrastrukturális feltételeinek javítása, férőhelyek számának növelése (bővítés, átalakítás stb.);</p> <p>- bölcsődei és óvodai ellátás és nevelés minőségi fejlesztése, eszközállomány fejlesztése</p> <p>- bölcsődei és óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése</p> <p>- épületenergetikai fejlesztések</p> <p>42.12. Alap- és középfokú oktatási intézményhálózat korszerűsítése, esélykiegyenlítő hatékony rendszer felépítése (EFOP3-4)</p> <p>- infrastrukturális és eszközbeszerzések, kompetencia javítás állami fenntartású iskolákban iskolákban</p> <p>- infrastrukturális és eszközbeszerzések, kompetencia javítás NEM állami fenntartású iskolákban iskolákban</p> <p>- infrastrukturális és eszközbeszerzések, kompetencia javítás állami fenntartású iskolákban iskolákban</p> <p>- HH és SNI fiatalok számára - speciális programok támogatása, korai iskolaelhagyás megadályozása</p> <p>- épületenergetikai fejlesztések</p> <p>- egyházak társadalmi szerepvállalásának megerősítése</p>
	42.2. Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása	<p>42.21. Szakképzés, felnőttképzés fejlesztése (infrastruktúra, eszközök, szervezeti feltételek, tananyagfejlesztés, oktatók továbbképzése)</p> <p>- duális szakképzés feltételeinek javítása (Kamarákkal együtt): tanműhelyek kialakítása és felszerelése</p> <p>- szakképzési és felnőttképzési intézményrendszer fejlesztése (EFOP)</p> <p>- mezőgazdasági, erdészeti-vadgazdálkodási, állattenyésztő, élelmiszeripari szakképzés és továbbképzés fejlesztése a megyei sajátosságokhoz illeszkedő tematikus fókuszokkal (pl. halgazdálkodás, lovaszképzés, kapcsolódó tangazdaságok)</p> <p>- kompetencia-fejlesztés és képzés : IT és nyelvtanulás, élethosszig való tanulás, felkészítés állásinterjú tesztekre</p> <p>42.22. Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése, átadása: vállalkozói képesség-portfólió megszerzése, vállalkozásindítás ösztönzése végrehajtása</p> <p>- egyetemek, vállalkozás-fejlesztéssel foglalkozó szervezetek bevonásával megvalósuló posztgraduális képzések (pl. MVA)</p> <p>- képzések, tanácsadás vállalkozni vágyók részére</p> <p>- vállalkozás indítási kompetenciák átadása</p> <p>- mentorálás és tapasztalat átadás az újonnan indulók részére</p> <p>- falusi vendéglátók, vidéki turisztikai szolgáltatók képzése, továbbképzése gazdasági, vállalkozásszervezési, adózási, idegen nyelvi témakörökben</p> <p>- a megyei sajátos térségi fejlesztéseihez illeszkedő célirányos képzési-továbbképzési, felkészítő programok</p> <p>42.23. Képzett munkaerő helyben tartásának, vissza-/beköltözésének ösztönzése</p> <p>- ösztöndíjprogramok és célirányos bérlakás programok diplomás letelepedni vágyók részére</p> <p>- fiatalok helybenmaradásának, visszaköltözésének ösztönzése</p> <p>- egyéb kreatív ötletek(alulról jövő kezdeményezések) támogatása</p>

V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK

5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK

51.1.Országos kármentesítési programok

51.11. Országos kármentesítési program, vörösiszaptározók, anyagnyerőhelyek és depóniák komplex tájrehabilitációja, területük térségi célokhoz illeszkedő hasznosítása
- A vörösiszap tározók rekultivációjának folytatása, az újrahasznosítható anyagok visszanyerése Rekultiválandó vörös iszap tárolók: Almásfüzitő, Neszmély
- Bányák, anyagnyerőhelyek környezetének rendezése, Pernyehányók, zagytározók területének kármentesítése, Roncsolt tájrészletek rehabilitációja, Vizuális- esztétikai értéknövelés (KEHOP 3.2)
- Térségi jelentőségű, rekultiválandó ipari hulladéktárolók: Tatabánya: Fűtőerőmű régi és üzemelő pernyetárolója; Bánhidai Erőmű régi és üzemelőpernyetárolója; Bánhidai Erőmű 1968-ban megszűnt salaktárolója; meddőhányók a Vértes hegység lábánál a megszűnt aknaudvarok közelében; Alumíniumkohó salak és kádbontási törmelék lerakója; Oroszlány: Oroszlányi Hőerőmű régi és az üzemelő pernyetárolója; Meddőhányók Oroszlány és Pustavám környékén; Dorog: Dorogi Hőerőmű pernyetárolója; szénbányászati meddő Dorog környékén
- Oroszlányi Erőműfejlesztő Zrt. bányarekultivációs és tájrehabilitációs projektjei

51.2. Környezetegészségügyi fejlesztések

51.21. Zajterhelés csökkentése (TOP keretében, valamint saját források és hazai költségvetési /társ/finanszírozások)
- Közlekedési eredetű zajterhelés csökkentése zajvédelmi létesítményekkel, vagy forgalomtechnikai eszközökkel csökkentendő közlekedési zajterhelések, az alábbi településeken: Tatabánya, Vértesezőlős, Tata, Esztergom, Pilismarót, Dömös, Leányvár, Dorog, Tokodaltáró, Tokod, Tát, Nyergesújfalu, Lábatlan, Süttő, Neszmély, Dunaalmás, Komárom, Almásfüzitő, Kisbér, Ászár, Oroszlány.
- A vasúti közlekedés, elsősorban a teherforgalom által okozott éjszakai zajterhelés csökkentése elsősorban a Budapest-Hegyeshalom vasút mentén: Tatabánya, Tata, Tata -Tóvároskert
- Stratégiai zajtérképezés, valamint (települési)zajtérképek készítése és abban kidolgozott intézkedések megvalósítása
51.22. Termelési és kommunális tevékenységekből eredő légszennyezés kibocsátás csökkentése (Közvetett módon a GINOP, IKOP, TOP, VP keretében támogatott programokon keresztül.)
- Komárom - Tatabánya - Esztergom légszennyezettségi zónára vonatkozó levegőminőségi terv végrehajtása, a légszennyezés kibocsátások minimalizálása érdekében az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazása ipari kibocsátóknál:Oroszlányi Erőműnél a retrofit program keretében a biomassa hasznosítás területén; Esztergom - Suzuki A diffúz terhelőknél kiporzásának csökkentése, megszüntetése:Tatabánya, Dorog, Oroszlány, Neszmély, Almásfüzitő).
- Közlekedési eredetű szennyezőanyag-kibocsátások mérséklése elsősorban az alábbi útszakaszokon: M1 autópálya: Csém - Kisigmánd - Tatabánya mellett elvezetett szakaszokon; 1-es főút: Komárom - Almásfüzitő - Tata – Vértesezőlős - Tatabánya melletti és átvezető szakaszokon; 10-es főút: Almásfüzitő - Lábatlan - Dorog vonalakon, 11-es főút: Esztergom
településeket érintően; 1119. sz. út: Tatabánya és Esztergom között, 81-es út: Kisbér
- Levegőszennyeztség mérő monitoring rendszer fejlesztése a 3.sz. légszennyezettségi zónában
- Parlagfű-mentesítés a megye érintett területein
51.23. Ivóvízminőség javítása (KEHOP 2.1)
- Ivóvíz minőségének javítása (regionális rendszerre történő rákötéssel, a települések esetében): Kocs, Naszály, Héreg, Mocs, Csém, Almásfüzitő,
- Vízbázisok, távlati vízbázisok biztonságba helyezése, védőterületek és védőidomok kijelölése: Tatabánya, Dunaalmás, Tát Dorog, Pilisszentlélek, Esztergom, Ács
- Külterületi lakott helyek vízellátása: egyedi kutakkal ellátott területek valamint a külterületi lakott helyek (puszták)felmérése, ivóvíz minőség javítása: Esztergomi Szamárhegy és Búbánatvölgy; Süttői Bikolpuszta, Kömlődi Virágtanya; Nagyigmánd és Kisigmánd illetékességi területéhez tartozó puszták
- A fürdővíz minőségének javítása: Fürdők: Komárom, Tatabánya, Oroszlány
- Természeti források felmérése, műtárgyak kiépítése: Gerecse, Vértes, Pilis
51.24 A Muhi új atomerőmű üzemeltetési biztonsági intézkedések megvalósítása nemzetközi kooperációban (ETE)
- nemzetközi egyeztetések, kockázatok tisztázása
- szükség esetén figyelőrendszer és haváriaprogram (mérséklés, kármentés) kidolgozása

51.3. Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése

51.31. Szennyvízelvezetés és –tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás. (KEHOP 2.2)
- csatornázás, szennyvíztisztítás és szennyvíziszap elhelyezés
mennyiségi és minőségi fejlesztése: Aka és Csatka; Máriahalom és Úny
csatornázása; Dunaalmás-Neszmély, Almásfüzitő új szennyvíztisztító mű;
Lábatlan Eterniti lakótelep szennyvíztisztító kiváltása;
- a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás fejlesztése, ártalommentes elhelyezést biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása;
- települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása
- Ipari szennyvizek előkezelésének és tisztításának fejlesztése

51.32. Hulladékgazdálkodás - A Települési hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztése, a termelési hulladékok ártalmatlanítása hasznosítása, mennyiségük csökkentése (KEHOP 3.1 keretében)
- A regionális begyűjtő-kezelő rendszerek továbbfejlesztése, a tatabányai és oroszlányi regionális lerakók kapacitáscsökkenésével jelentkező problémák kezelése, a rendszerek logisztikai működtetésének optimalizálása.
- A hulladékgazdálkodási rendszerek részét képező lerakók bővítése, szüksége esetén új lerakó helyek kialakítása: Tatabánya és Oroszlány
- Tervezett nagyprojekt: „Közép-Duna vidéki hulladékgazdálkodás” címmel megjelölt beruházás projektterületén élők megfelelő hulladékgazdálkodási közszolgáltatással történő ellátásának biztosítása.
- Szelektív hulladékgyűjtési rendszerek és hasznosító művek továbbfejlesztése, kiterjesztése. A települési szelektív hulladékok gyűjtésének növelése és a települési szilárd hulladék mennyisége további csökkentése: a megye minden településén.
- A bezárt települési hulladéklerakó rekultivációjának befejezése: Ácsteszer, Aka/Bakonysárkány, Bakonybánk, Csép, Esztergom, Ete, Kecskéd, Oroszlány, Súr és Szákszend, Annavölgy,
Bajót, Csolnok, Dorog/Tokodaltáró, Kisbér, Kocs, Komárom, Lábatlan, Mocs, Naszály, Neszmély, Nyergesújfalu, Pilismarót, Tardos, Tarján, Úny, Vértesomló,
- Biológiai úton lebomló szerves hulladék elkülönített kezelése, komposztálása, helyi hasznosításának elősegítése.
- Termelési hulladékok ártalmatlanítása, hasznosítása, mennyiségük csökkentése. A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a termelési veszélyes és nem-veszélyes hulladékok körében.
- Az építési-bontási hulladékok terén a hulladékok feltöltésre való használatának szabályozása; a szelektív bontás elterjesztése; a hasznosító és kezelő kapacitások növelése.
- Veszélyeshulladék-kezelő hálózat létrehozása, ágazati veszélyeshulladék-kezelési és -ártalmatlanítási programok kialakítása.
- Mezőgazdasági és élelmiszeripari biomassa program

5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM	52.1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás	<p>52.11. Klímatudatos városok/térségek tervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - SEAP stratégia és akciótervek kidolgozása (TOP) - "Öko települések"/"Átalakuló" települések illetve térségek körének bővítése, meglévők továbbfejlesztése: jó gyakorlatok terjesztése, szemléletformálás (TOP) - Energia-, klíma-, környezettudatosság terjesztését, elmélyítését és alkalmazását segítő civil kezdeményezések támogatása: szemléletformálás, energia- és környezettudatos megoldások bemutatása és alkalmazásának ösztönzése
	52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés	<p>52.21.Vízbázisok védelme, korszerű vízgazdálkodási rendszerek kiépítése (KEHOP /1.2. és 1.3/ keretében és VP keretében)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem, - Csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezés, belterületi vízrendezés: Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak és ezek vízgyűjtői, valamint a megye dombvidéki települései. - Sérülékeny környezetű üzemelő és távlati ivóvízbázisok biztonságba helyezése: sérülékeny karsztvízbázisok: Dunaalmás, Tata,Tardos, Talján, Héreg, Sárisáp, Bajna, Tatabánya XV/C, Tatabánya XIV/A, Dorog IV/C ereszke, Pilisszentlélek; sérülékeny partiszűrésű vízbázisok: Koppánymonostor, Tát, Esztergom Prímás-sziget, Dömös; távlati vízbázisok: Ács Lovadi-rét, Táti-szigetek, Esztergom-K Pilismarótiöblözet - A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése, a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények alkalmazása (a trágyatárolókra, hígtrágya tárolókra és istállótrágyára vonatkozó eltérő határidők betartásával) - Karsztvízforrások mennyiségi és minőségi problémakörének komplex rendezése. Az újrafakadó karsztvízforrások feltérképezése, hidrogeológiai és geotechnikai problémák vizsgálata és intézkedési és hasznosítási tervek kidolgozása: Tata, Esztergom 52.22. Okszerű települési vízgazdálkodás (ami KEHOP-ból nem finanszírozható, TOP vagy VP) - Települési integrált vízgazdálkodási rendszerek (többfunkciós tározók, települési zöldfelületek, vízvisszatartó-jóléti-öntöző rendszerek, víztározás és vizes élőhelyek közös fejlesztése, csapadékvíz leválasztása a szennyvízhálózatról stb) - Takarékos vízfelhasználáshoz szükséges infrastruktúra-fejlesztés a közintézményekben és zöldfelületeik fenntartásában - vízgazdálkodási társulások kapacitásépítése, eszközbeszerzése 52.22. Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések (KEHOP 1.4.) - Duna nagyvízi meder levezetőképességének javítása, Duna jobbparti mellékágak rehabilitációja - Duna jobb parti önkormányzatok árvízvédelmi fejlesztései (Gönyű, Dunaalmás, Neszmély, Süttő, Lábatlan, Nyergesújfalú, Esztergom, Pilismarót, Dömös, Mórchida) - Esztergom város árvízvédelmi biztonságának növelése - A Duna medersüllyedése, kavicskitermelés, hajózás és a mellékágak, mint természeti élőhelyek komplex rendezésének előkészítése.
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM	52.3. Energiatudatos települések	<p>52.31. Fenntartható közlekedési beruházások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közösségi közlekedés fejlesztése, környezetbarát közlekedési módok népszerűsítése (TOP) - Kerékpáros infrastruktúra, forgalmi hálózat fejlesztése (térségi hálózatok és eszközváltó pontok elérését szolgáló kisleptékű kerékpárút-hálózati hiányosságok pótlása, leromlott hálózati elemek felértékelése) (TOP) - közösségi közlekedési eszközváltó pontok fejlesztése, a személyszállítás intermodalitásának javítása (P+R, B+R parkolók és csomópontok fejlesztése, kerékpártárolás, stb.) (TOP) - elektromos töltőállomás-hálózat fejlesztése a városokban (KEHOP?) - Vállalkozási alapon üzemeltetett, közösségre szabott kiskapacitású közlekedési-szállítási megoldások, falubuszok, a munkaidőhöz, iskolai tanítási órák végéhez igazodó utas- és áruszállítás rendszerének kialakítása, helyi igényekhez igazított kisméretű járművek beszerzése (munkaerő mobilitás segítése) 52.32. Települési energiagazdálkodás struktúraváltása - Önkormányzati épületek és kommunális szolgáltatások (pl. közvilágítás, hulladékgazdálkodás) energiahatékonysági és megújuló energetikai fejlesztései (itt azok szerepelnek, amelyek kizárólag energiahatékonysági és megújuló energetikai célú beruházásokat szolgálnak. Azok a fejlesztések, melyek más fejlesztésekkel egy projekt keretében valósulnak meg, ott ebből a forrásból nem lehet pályázni) (TOP) - Több önkormányzati épület és önkormányzati tulajdonú vállalkozás (pl. kertészet) ellátását szolgáló települési fűtőmű, napkollektor-telep, geotermikus kaszkád, stb. fejlesztése (kizárólag a rendszer és a kapcsolódó hálózatok kiépítése, illetve a felhasználó épületekben szükséges infrastruktúra és berendezések kiépítése. Más célú önkormányzati intézményfelújítás itt nem szerepeltethető). - Lakóépületek energiahatékonysági korszerűsítése, lakossági energiamegtakarítások és megújuló energiaforrás hasznosítás támogatása: épületszerkezet, gépészet (KEHOP) - Hűtési igény növekedésével összefüggő alacsony-széndioxid kibocsátást eredményező beruházások támogatása (KEHOP) - Távhőellátó rendszerek: bázisok és hálózatok korszerűsítése, illetve megújuló alapra helyezése, kooperáló rendszerfejlesztések (pl. dorogi hulladékegetőre alapozva) (KEHOP) - Kisvízfolyásokra telepíthető törpeerőművek létesítése (pl. Tata, jóléti tavak környezetében) - Intelligens hálózati rendszerek támogatása a villamosenergia-rendszer rugalmasságnak biztosítására: autonóm térségi energiarendszerek (smart grid - okoshálózatok) elemeinek, tápponti és vezérlőközpontjainak és hálózatbővítéseinek, meglévők fejlesztésének támogatása (KEHOP)

VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN

6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ	61.1. Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja	<p>61.11. Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja</p> <ul style="list-style-type: none"> - A természeti és környezeti állapot javítása, energia-hatékonysági, energetikai fejlesztések - A lakosság egészségi állapotának javítása és az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése - A szociális biztonság megteremtése - A fenntartható turizmus kialakítása
	61.2. Városok integrált fejlesztési programjai (kivéve Kisbér, Bábolna, Ács, mint vidékközpontok a 6.2.-ben)	<p>61.21. Városok központszerepeinek, élhetőségének, vonzerejének fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Funkcióbővítő akcióterületi rehabilitáció (pl. főutca és főtér programok), városközpontok gazdasági funkciójának erősítése (pl. helyi piacok), akcióterület fejlesztés részeként megvalósítható belterületi közút- és járdafelújítások) (TOP2) - Barnamezős és rozsdaovezetek funkcióváltása, városi funkció kialakítása (kivéve a Duna menti turisztikai program keretében megvalósuló rekreációs fejlesztéseket) - Településszerkezeti integráció, lakóterületek felértékelése: városi zöld környezet megteremtése (pl.: extenzív és intenzív zöldterületfejlesztés, városi közösségi kertek létrehozása) valamint ezek gazdaságos fenntartásához szükséges háttér infrastruktúra - szabadidő hasznos eltöltését biztosító rekreációs övezetek kialakítása: sport, kulturális- és egyéb közösségi intézményfejlesztések/felújítások (TOP2, Által-érhez és Duna-parti sávhoz térben kapcsolódó közösségi tér fejlesztő projektek ebből a forrásból nem támogatathatók; épületek felújítása esetén funkcióbővítés kötelező, elmaradt karbantartás csak energiahatékonysági fejlesztéssel együtt támogatható) - Önkormányzati épületek funkcióbővítő, korszerűsítő és energetikai fejlesztése (elmaradt karbantartás csak energiahatékonysági fejlesztéssel együtt támogatható, energetikai beruházás csak más fejlesztésekkel együtt támogatható) - IKT alapú megoldások támogatása: városi és/vagy térségi szintű (városhálózati csomópont) "smart-city" programok: a távmunka elősegítése (közösségi terekben/tereken wifi elérhetőség), helyi virtuális piac kialakítása (GINOP 3.5 3.6) - Helyi életminőség javítását célzó szolgáltatási paletta hálózatba szervezése és meglévő online piac felület kialakítása, bővítése, működésének javítása, ismertségének növelése (GINOP3) 61.22. Városok szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott településrészeinek integrált szociális rehabilitációja - Lakások kiváltása, komfortfokozatának javítása, életveszélyes lakhatási körülmények megszüntetése, szociális bérlakásprogram - Energiaszegénység csökkentése, más épület, illetve lakóterület-fejlesztési beruházásokkal kombináltan (épületszerkezetek és gépészet korszerűsítése, közmunka révén kedvezményes hozzáférés energiaforráshoz, szociális rehabilitáció részeként) - Közösségformálást erősítő terek, létesítmények fejlesztése az érintett lakosság szociális kohéziójának erősítése érdekében - Közterek, közparkok, közterületi játszóterek, közutak, járdák, szabadtéri közösségi terek, városi zöldfelületek, gyalogos zónák infrastrukturális fejlesztése és megújítása - Antidiszkriminációs és multikulturális szemléletformáló programok:esélyteremtés, közösségfejlesztés, kapacitásépítés a szegénység és szegregáció által sújtott népesség részére; erős identitású közösségek kialakítása; speciális gyermek, ifjúsági programok 61.23. Opcionális-CLLD <p>Környezetbarát közlekedésfejlesztést lásd az V.3.-ban: környezetbarát közlekedésfejlesztések</p>

6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS	62.1 Mikrotérségi központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése (Bábolna-Ács-Nagyigmánd; Kisbér-Ászár)	<p>62.11.Központi szolgáltató funkciók térbeli sűrítése, erősítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Központi funkciójú településrészek funkcióbővítő fejlesztése, vonzerejének, gazdasági funkciójuk erősítése, egymást kiegészítő programmal, közterek, parkok, járdák, utak felújítása - településcsoportonként max egy helyi piac fejlesztése (a meglévő piacok felértékelésével, szolgáltatásainak javításával) - Kihasználatlan ingatlanok megvásárlása, hasznosítása, környezetük rendezése: ellátást javító helyi mikro- és kisvállalkozási szolgáltatások számára szolgáltatóház, közösségi szolgáltatóterek, művelődési, kulturális intézmények kialakítása (TOP1,2,4) - közösségi funkciójú terek felújítása, bővítése, korszerűsítése, egyéb fejlesztésekkel egybekötött energetikai felújítása - Települések közös fejlesztései: pl. Ács-Kisbér-Ászár: Concó vízrendezéséhez kapcsolódóan közös szabadidős rekreációs zóna kialakítása; más innovatív, legalább két település összefogására épülő, a vidék vonzerejét, életképességét és a város-vidék együttműködést javító infrastruktúrafejlesztések <p>61.12. Járási vagy mikrotérségi településüzemeltető szervezetek (többségi önkormányzati tulajdonú Kft.-k, Zrt.-k) felépítése a csökkenő népességű vidéki térségekben, város-vidék méretgazdaságosságot javító együttműködésben - foglalkoztatás növelő kísérleti program</p> <ul style="list-style-type: none"> - e-önkormányzati-önkormányzati e-üzemeltetési rendszerek felépítése, meglévők felújítása, bővítése, korszerűsítése: IKT alapú ingatlannyilvántartás, közműnyilvántartás, településrendezési eszközök térinformatikája, értékvédelmi, zöldfelületi IKT kataszter, önkormányzati tulajdonú helyiség- és közterületgazdálkodási kataszter, IKT alapú térségmarketing, ingatlankínálati online felület, online piactér, turisztikai tájékoztatás-marketing felület, közösségi WIFI, egyéb sajátos térségi igényeket kiszolgáló IKT-megoldások (GINOP 3, KÖFOP) - operatív településüzemeltetés szervezeti hátterének kialakítása: cégalapítás, szervezeti-működési mechanizmusok felépítése; infrastruktúrafejlesztés (meglévő épületek, barnamezős telephelyek előnyben; meglévő gépállások, karbantartó helyiségek, telephely elérhetősége) és eszközpark fejlesztése, meglévő üzemeltetési célú épületek más beruházásokkal egyidejű energetikai felújítása - szociális szövetkezet alapú tájgondnokság létrehozása - Majorprogram részeként: tájfenntartás megszervezése a majorok tulajdonosainak és létrehozása esetén a tájgondnokság részvételével
	62.2. A vidéki és szuburbánus életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása	<p>62.21. A vidéki és szuburbánus életminőség javítását szolgáló és vonzerejét növelő beruházások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üresen álló, értékes épületek alkalmassá tétele új/egyéb funkciók befogadására pl. helyi mikrovállalkozások számára „vállalkozók házává” történő fejlesztése: üzlethelyiségek, műhelyek, irodahelyiségek (Non-profit önkormányzati ingatlangazdálkodás) (VP6) - Térségközpontok és makrotérségi közúthálózati elemek, intermodális csomópontok elérhetőségét javító közútfejlesztések (Hazai forrás) - Fedett közösségi terek (művelődési házak, IKSZT-típusú terek, sportlétesítmények, tájházak) fejlesztése, eszközállományuk bővítése a helyi civil, egyházi, vagy önszerveződő csoportok, tanfolyamok - nyelvi, informatikai, gazdasági ismeretek, egyes szakismeretek, pl. falusi szállásadó - befogadására. (VP) <p>Járásonként csak egy nagyobb projekt, a többi csak minimál beruházás (csak meglévő épületek átalakításával, bővítésével, felújításával támogathatók, új épülete nem építhető), eszközbeszerzés és szoft elemek lehetnek.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nyitott közösségi terek (sportpályák, rendezvényterek) fejlesztése (TOP4) - Közterek komplex fejlesztése, funkcióbővítése: sokfunkciós hasznosítást lehetővé tevő beruházási elemek megvalósítása, parkok, játszóterek, járdák, közutak - kis léptékű kulturális és természeti örökségre alapozott vonzerőfejlesztés, helyi értékek környezetének rendezése a turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódva (TOP2) (VP) - belterületen található barmamezők (egykori majorok, telephelyek, használaton kívüli lakóingatlanok) funkcióváltása, alkalmassá tétele települési, intézményi, turisztikai funkciók fogadására, hasznosítás szociális szövetkezet, tájgondnokság, kemping stb. működtetésére (VP) <p>62.22. Vidéki és szuburbánus térségek esélyteremtő programjai, térségi kohézióra, együttműködésre, szolgáltatások és készségek szinergiájára építő fejlesztések (elérhető Kisbér, Bábolna, Ács számára is)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Életminőség, komfortérzet javítása, a belterületi és az egykori zártkerti, szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett lakott helyeken, helyre szabott egyedi beruházásokkal (Közműfejlesztés az V. prioritásban), energiaszegénység csökkentése (csak más beruházásokkal kombináltn), más beavatkozásokkal kombináltn (épületszerkezetek és gépészet korszerűsítése, közmunka révén kedvezményes hozzáférés energiaforráshoz) - A térségi közös intézmények és szolgáltatások létrehozása a csökkenő népességű településeken: gyermekintézmények, alapfokú oktatás, mozgó kereskedelem/posta/banki szolgáltatások, kisléptékű társadalmi innovációk támogatása az élhetőség megőrzése-javítása érdekében - non-profit erőforrások aktivizálása a társadalmi szolgáltatásokban: intézményes kereteken túlmutató civil és egyházi szolgáltatások támogatása; antidiszkriminációs és multikulturális szemléletformáló programok: esélyteremtés, közösségfejlesztés, kapacitásépítés a szegénység és szegregáció által sújtott népesség részére; erős identitású közösségek kialakítása; speciális antiszegregációs, antidiszkriminációs gyermek, ifjúsági programok ; helyi identitást erősítő akciók, a kulturális és környezeti örökség megőrzését szolgáló, illetve közösségmegtartó programok fejlesztése, események lebonyolításának támogatása (TOP6.4) - IKT szolgáltatások infrastrukturális- és felhasználói kompetencia hiányosságainak javítása: szélessávú hozzáférés és digitális esélyegyenlőség biztosítása (GINOP 3.5, 3.6) <p>62.23. Majorprogram (elérhető Kisbér, Bábolna, Ács számára is) (további elemek: Turisztikai program 3. intézkedés, Stabil, diverzifikálódó gazdaság 3. intézkedés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A majorok kataszterének elkészítése, a majorok használatától, elhelyezkedésétől, műszaki adottságaitól, kulturális és táji értékeitől függő helyre szabott stratégiák kidolgozása a majorok tulajdonosainak bevonásával - Rendkívül leromlott, társadalmi-gazdasági-környezeti szempontból fenntarthatóan nem üzemeltethető külterületi szegregált lakótelepek felszámolása (felszámolása EFOP) - Életminőség, komfortérzet javítása, a hosszú távon fennmaradó külterületi lakott helyeken, helyre szabott egyedi beruházásokkal: energiaszegénység csökkentése (csak más beruházásokkal kombináltn, közmunka révén kedvezményes hozzáférés energiaforráshoz) , alternatív vagy hagyományos vízi közművek (az utóbbiak az V. prioritás keretében), épületszerkezetek és gépészet; közterületek, közösségi terek kialakítása, felújítása; közösségszervező, fejlesztő, önfenntartást, jövedelemtermelő képesség, munkaerőpiaci készségeket erősítő civil kezdeményezések támogatása - Kulturális örökséget hordozó majorok esetében az értékőrzést és bemutatást szolgáló támogatás biztosítása a tulajdonosoknak mezőgazdasági üzemközpontjaik fejlesztései esetén (LEADER) - Elpusztult, romos majorok esetében a romok eltakarításának és a terület rendezésének támogatása (LEADER)

5.5 5. MELLÉKLET: KOHERENCIAVIZSGÁLATOK

Komárom-Esztergom Megye	Fejér megye	Győr-Moson-Sopron Megye	Pest Megye	Veszprém Megye
JÖVŐKÉP				
<p>Stabilan az élvonalban</p> <p>Új térszerkezeti erővonalak és térségi együttműködési hálózatok kiépülésére, a tudás- és információs társadalomba történő felzárkózásra és a sokrétű alkalmazkodás feltételeinek megteremtésére építve</p>	<p>Fejér Megye – Pannónia Szíve</p> <p>Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése</p>	<p>Győr-Moson-Sopron a dinamikus, innovatív és otthonos megye</p> <p>Stabil életkörülmények, otthon biztosítása a dinamikus és innovatív megye gazdaságával, a magasan képzett és kreatív humán tőkeállományával, sokszínű határon átnyúló kapcsolataival, a természeti, kulturális, táji és települési értékek megóvásával, azok folyamatos fejlesztésével</p>	<p>Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest megye</p> <p>Feltörekvő kelet-európai országok gazdasági növekedésének és társadalmi megújulásának motorja és csomópontja; természeti és kulturális háttér által megalapozott sokszínű, innovatív és dinamikus fejlődő üzleti környezet; erős márkaérték, kiegyensúlyozott térszerkezet és az erőforrások hatékony felhasználására vonatkozó képesség megkülönböztető erővel bíró térségi technológiai és gazdasági profilok, Kiegyensúlyozott, urbánus és vidéki térségekben is több lábon álló gazdaság</p>	<p>Vonzó, élhető és versenyképes térség kialakítása</p> <p>A versenyképesség növelése, a térség gazdaságának az itt élők megélhetését segítő fejlesztése, valamint a megye lakossága életminősége javítása, „jól léte” biztosítása</p>

ÁTFOGÓ CÉLOK				
VÁROS HÁLÓZATI CSOMÓPONT: XXI. SZÁZADI URBANIZÁLT TÁJ DUNA MENTI TÉRSÉG ÚJ MINŐSÉGE A MEGYEI VIDÉKI TÁJAK ÚJ EGYENSÚLYA	1. A helyi közösségtudat, a kohézió, a népességmegtartó képesség erősítése, a vállalkozó – innovatív társadalom megteremtése	1. A gazdaságszerkezet folyamatos megújítását szolgáló humán erőforrás fejlesztés	1. Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, önmaga sorsáért felelős egyén, együttműködés a közösségek, valamint az egyén és közösségek között	1. Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés
	2. Az élhető környezet minőségének javítása, a meglévő erőforrások védelme	2. A településhálózat és infrastrukturális rendszerek adottságainak bővítése a környezeti állapotok megóvásával	2. Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve	2. A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a társadalom fejlesztése
	3. A gazdasági vezető szerep megőrzése és további pozícióerősítés, kiegyenlített gazdasági fejlődés megvalósítása	3. A megye belső kohéziójának és interregionális kapcsolatainak erősítése	3. Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása; a lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet	3. A térszerkezet tudatos alakítása, versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, a várostérségek összehangolt fejlesztése:
			4. A Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság térségének komplex fejlesztése	

Rendkívül erős kapcsolódás	Erős kapcsolódás	Kimutatható kapcsolódás	Nincs kapcsolódás
----------------------------	------------------	-------------------------	-------------------

OFTK SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEK	TERÜLET- FEJLESZTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI SPECIFIKUS CÉLOK	1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROS-HÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁS- FEJLESZTÉS	1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁG- FEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK	2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁ SA, NEMZETKÖZI VERSENY- KÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT- FEJLESZTÉS	2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOK RA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS	3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEG- TEREMTÉSE, TOVÁBB- FEJLESZTÉSE	3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE	4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GON- DOSKODÓ TÁRSADALOM	4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM	5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK	5.2. KLÍMA- TUDATOS TÁRSADALO M	6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERÓ	6.2. VIDÉKI ÉS SZUB- URBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYEN- SÚLYOK, ALKALMAZK ODÁS
SZAK- POLITIKÁKBAN ÉRVÉNYESÍTENDŐ SPECIFIKUS CÉLOK	1. Versenyképes, innovatív gazdaság														
	2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság														
	3. Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás														
	4. Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I														
	5. Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom														
	6. Jó állam: szolgáltató állam és biztonság														
	7. Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme														
TERÜLETI SPECIFIKUS CÉLOK	1. Az ország makroregionális szerepének erősítése														
	2. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat														
	3. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése														
	4. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése														
	5. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés														
	6. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása														

OPERATÍV PROGRAMOK	<div>MEGYEI TERÜLET- FEJLESZTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI</div> <div>OPERATÍV PROGRAM PRIORITÁSI TENGELYEK</div>	1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROS- HÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁS- FEJLESZTÉS	1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJL ESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK	2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZE- HANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPES SÉGÉNEK JAVÍTÁSA	2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLES ZTÉS	2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁ- NYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁS- ÉPÍTÉS	3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE , TOVÁBBFEJLESZ TÉSE	3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE	4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM	4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM	5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK	5.2. KLÍMATUDATO S TÁRSADALOM	
		OPERATÍV PROGRAM PRIORITÁSI TENGELYEK												
EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM (EFOP)	Infrastrukturális beruházások a társadalmi befogadás területén													
	Befogadó társadalom													
	Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében													
	Gyarapodó tudástőke													
GAZDASÁG- FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS OPERATÍV PROGRAM (GINOP)	Vállalkozások versenyképességének javítása, a foglalkoztatás ösztönzése													
	Tudásgazdaság fejlesztése (K+F, Innováció)													
	Infokommunikációs fejlesztések													
	Természeti és kulturális erőforrások megőrzése, az örökségi helyszínek hasznosításán és az energiahatékonyság növelésén keresztül													
	Foglalkoztatás ösztönzése és a vállalati alkalmazkodóképesség fejlesztése													
	Pénzügyi eszközök és szolgáltatások fejlesztése													
INTEGRÁLT KÖZLEKEDÉSFEJL ESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM (IKOP)	Nemzetközi (TEN-T) közúti elérhetőség javítása													
	Nemzetközi (TEN-T) vasúti és vízi úti elérhetőség javítása													
	Regionális közúti elérhetőség és közlekedésbiztonság prioritástengely													
	Elővárosi, regionális vasúti elérhetőség és energiahatékonyság													
	Fenntartható városi közlekedésfejlesztések													
KÖRNYEZETI ÉS ENERGIA- HATÉKONYSÁGI OPERATÍV PROGRAM (KEHOP)	A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás													
	Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése													
	Hulladékgazdálkodási és kármentesítési fejlesztések													
	Természetvédelmi és élővilágvédelmi fejlesztések													
	Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása													

OPERATÍV PROGRAMOK	<div>MEGYEI TERÜLET- FEJLESZTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI</div> <div>OPERATÍV PROGRAM PRIORITÁSI TENGELEK</div>	1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROS- HÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁS- FEJLESZTÉS	1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJL ESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK	2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZE- HANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPES SÉGÉNEK JAVÍTÁSA	2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLES ZTÉS	2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁ- NYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁS- ÉPÍTÉS	3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE , TOVÁBBFEJLESZ TÉSE	3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE	4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM	4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM	5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK	5.2. KLÍMATUDATO S TÁRSADALOM
MAGYAR HAL- GAZDÁLKODÁSI OPERATÍV PROGRAM (MAHOP)	A fenntartható és erőforrás-hatékony halászat és akvakultúra előmozdítása, beleértve az ezekhez kapcsolódó feldolgozást is												
	Az innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat és akvakultúra előmozdítása, beleértve az ezekhez kapcsolódó feldolgozást is												
	A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása												
	A foglalkoztatás és a területi kohézió növelése												
VIDÉK- FEJLESZTÉSI PROGRAM (VP)	Kutatás, fejlesztés, innováció, képzés, szaktanácsadás												
	Az agrárgazdaság életképességének és versenyképességének fokozása												
	Élelmiszerláncok szervezése, termékfeldolgozás												
	Ökoszisztémák állapotának helyreállítása, biológiai sokféleség, tájak állapotának megőrzése												
	Erőforrás-hatékonyság előmozdítása, megújuló energia, éghajlatváltozás hatásainak csökkentése												
	Társadalmi befogadás előmozdítása, szegénység csökkentése, gazdasági fejlődés a vidéki területeken												
TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉS- FEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM (TOP)	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében												
	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés												
	Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken												
	A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése												
	Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD fejlesztések)												
	Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés, társadalmi együttműködés												

EU Tematikuss cél	Beruházási prioritás	PRIORITÁS	I. A megyei gazdaság nemzetközi és makrotársadalmi befolyásának megerősítése	II. Megyei turisztikai program	III. Stabil, versenyképes, diverzifikálódó gazdaság	IV. Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás	V. Biztonságos környezet, győgyulók tájak	VI. Otthon a XXI. Században
I.	A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése		X		X			
1.	a kutatási és innovációs infrastruktúra (K+i) és ennek kiválóságának a fejlesztésére irányuló kapacitás megerősítése és különösen az európai érdekeltsgű kompetenciaközpontok támogatása		X		X			
2.	a vállalatok K+i beruházásainak, a vállalkozások és K+F központok és felsőoktatási intézmények egymás közötti kapcsolatainak és szinergiáinak kialakításának támogatása, különösen a termék- és szolgáltatásfejlesztés elősegítése, technológiaátadás, szociális innováció és közszolgálati alkalmazások, keresletélénkítés, hálózatépítés, klaszterek és nyílt innováció intelligens specializáció által		X		X			
3.	a technológiai és alkalmazott kutatás, kísérleti programok, korai termékhibesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és az első gyártás támogatása, az általános célú technológiák terjesztése		X		X			
4.	a kutatás, a technológiai fejlődés és az innováció ösztönzése posztgraduális képzések kidolgozása, kutató képzési programok, valamint a felsőoktatási intézmények, kutató- és technológiai központok és vállalkozások közötti hálózatépítő tevékenységek és partnerségek révén		X		X			
II.	Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása			X	X	X		X
1.	a szélessáv-kiépítés kiterjesztése és nagy sebességű hálózatok kiépítése, továbbá feltörekvő technológiák és hálózatok támogatása a digitális gazdaság érdekében				X			X
2.	az IKT-termékek és szolgáltatások, az e-kereskedelem továbbfejlesztése és az IKT iránti kereslet fokozása			X	X			
3.	az e-kormányzás, az e-tanulás, az e-befogadás, e-kultúra és az e-egészségügy IKT-alkalmazásainak megerősítése					X		X
4.	az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés elősegítése és a technológiák használatának és minőségének fokozása a digitális jártasság és az e-tanulás fejlesztése, valamint a digitális társadalmi befogadással, a digitális jártassággal és a megfelelő vállalkozói készséggel kapcsolatos beruházások révén				X			X
III.	A KKV-k versenyképességének fokozása		X	X	X			
1.	a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével, beleértve az üzleti inkubációt		X		X			
2.	a kkv-k számára új vállalati modell kidolgozása és megvalósítása, elsősorban a nemzetközivé válás céljával		X		X			
3.	a termék- és szolgáltatásfejlesztésre irányuló korszerű kapacitások támogatása, létrehozása			X	X			
4.	a kkv-k kapacitásainak támogatása a növekedés és innováció érdekében		X		X			
IV.	Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban		X		X	X	X	X
1.	megújuló energiaforrások gyártásának és forgalmazásának támogatása		X		X		X	
2.	a vállalkozásokban az energiahatékonyság és a megújuló energia használatának elősegítése				X			
3.	az infrastrukturális létesítményekben, beleértve a közcélú épületeket és a lakásépítési ágazatban az energiahatékonyság és a megújuló energia támogatása						X	X
4.	alacsony és közepes feszültségű intelligens elosztórendszerek fejlesztése és megvalósítása minden típusú területi egységben, különösen a városokban alacsony szén-dioxidkibocsátású fejlesztési stratégiák támogatása, beleértve a fenntartható városi mobilitás előmozdítását és a releváns adaptációs intézkedések negatív hatásainak enyhítését		X				X	X
5.	alacsony szén-dioxid-termelésű technológiák kutatásának, innovációjának és átvételének előmozdítása		X		X			
6.	magas hatékonyságú hő- és áramtermelés alkalmazásának előmozdítása a hasznos hő keresleten alapulva		X					
7.	a kis szén-dioxid-kibocsátású, az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes, erőforráshatékony és környezeti szempontból fenntartható gazdaságra való áttérés támogatása az oktatási és képzési rendszerek reformja, a készségek és képesítések munkaerő-piaci igényekhez való igazítása, a munkavállalók képzési szintjének emelése, valamint a környezettel és energiával foglalkozó ágazatokban történő munkahelyteremtés révén					X	X	

EU Tematikus cél	Beruházási prioritás	PRIORITÁS	I. A megyei gazdaság nemzetközi és makrotérbségi beágyazódásának megerősítése	II. Megyei turisztikai program	III. Stabil, versenyképes, diverzifikálódó gazdaság	IV. Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás	V. Biztonságos környezet, gyógyuló tájak	VI. Otthon a XXI. Században
V.	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése						X	
1.	az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló célzott beruházás támogatása						X	
2.	egyedi kockázatok kezelésére, a katasztrófákkal szembeni ellenállóképesség biztosítására és katasztrófavédelmi rendszerek kifejlesztésére irányuló beruházások elősegítése						X	
VI.	Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése	X	X	X			X	X
1.	a hulladékgazdálkodási ágazat jelentős beruházási szükségletének kielégítése az Unió környezetvédelmi vívmányai követelményeinek teljesítése érdekében						X	X
2.	a vízgazdálkodási ágazat jelentős beruházási igényeinek kielégítése az Unió környezetvédelmi vívmányai követelményeinek teljesítése érdekében		X				X	X
3.	a kulturális és természeti örökség védelme, elősegítése és fejlesztése ERFA, KA a biológiai sokféleség védelme és helyreállítása, talajvédelem és- helyreállítás, és az ökoszisztéma-szolgáltatások elősegítése, ideértve a NATURA2000-t és a zöld infrastruktúrákat is		X				X	X
4.	a városi környezetfejlesztést célzó intézkedések, ideértve a rozsdabövezetek helyreállítását és a légszennyezettség csökkentését is		X	X			X	X
5.	innovatív technológiák támogatása környezetvédelem és az erőforrás-hatékonyság fokozása érdekében a hulladék- és vízgazdálkodási ágazatban, a talajvédelem területén és a légszennyezettség csökkentése érdekében	X					X	X
VII.	A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása	X					X	X
1.	multimodális egységes európai közlekedési térség támogatása a transzeurópai közlekedési hálózatba (TEN-T) való beruházás által	X						
2.	a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához történő kapcsolásával							X
3.	környezetbarát és alacsony szén-dioxid-kibocsátású közlekedési rendszerek - beleértve a folyami és tengeri közlekedést, kikötőket és multimodális csomópontokat is - kifejlesztése és a fenntartható városi mobilitás elősegítése	X					X	
4.	átfogó, színvonalas és interoperábilis vasúti rendszerek kifejlesztése és rehabilitációja	X						
5.	intelligens gáz- és áramelosztó, tároló és átviteli rendszerek	X						
VIII.	A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése	X	X	X	X			X
1.	üzleti inkubátorházak létrehozása, valamint az önfoglalkoztatás, a mikrovállalkozások és a cégalapítás beruházásokkal való támogatása				X			
2.	foglalkoztatás-barát növekedés támogatása a területi stratégiákban foglalt endogén potenciálok fejlesztése által a speciális területeken, beleértve a hanyatló ipari régiók szerkezetváltását, továbbá a különös természeti és kulturális erőforrásokhoz való hozzáférés növelését, valamint ezen erőforrások fejlesztését	X			X			X
3.	helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása új munkahelyek teremtése érdekében, amennyiben ezek a tevékenységek az ESZA alkalmazási körén kívül esnek			X	X			X
4.	beruházás az állami foglalkoztatási szolgálatok infrastruktúrájába							
5.	munkaerő-piaci hozzáférés a munkakeresők és az inaktív személyek számára többek között helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén					X		X
6.	fiatalok - különös tekintettel a munkanélküli és oktatáson kívüliekre - fenntartható munkaerő-piaci integrációja							X
7.	önfoglalkoztatás, vállalkozói készség és vállalkozásalapítás				X			
8.	a nemek közötti egyenlőség biztosítása, a munka és a magánélet összeegyeztetése					X		
9.	a munkavállalók, vállalkozások és a vállalkozók alkalmazkodása a megváltozott körülményekhez				X	X		
10.	aktív és egészséges idősödés					X		
11.	a munkaerő-piaci intézmények modernizációja és erősítése, beleértve a transznacionális földrajzi mobilitást ösztönző tevékenységeket							

EU Tematikussági cél	Beruházási prioritás	PRIORITÁS	I. A megyei gazdaság nemzetközi és makrotársadalmi befolyásolásának megerősítése	II. Megyei turisztikai program	III. Stabil, versenyképes, diverzifikálódó gazdaság	IV. Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás	V. Biztonságos környezet, gyógyuló tájak	VI. Otthon a XXI. Században
IX.	A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem					X		X
1.	beruházás a nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába, az egészségügyi státuszbeli egyenlőtlenségek csökkentése, valamint átállás az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra					X		X
2.	a rászoruló városi és falusi közösségek és térségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása							X
3.	a szociális vállalatok támogatása							X
4.	aktív befogadás, különös tekintettel a foglalkoztathatóság javítására							X
5.	a társadalom peremére szorult közösségek - például romák - integrációja							X
6.	a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem							X
7.	a megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat					X		X
8.	a szociális gazdaság és vállalkozások ösztönzése							X
9.	közösségek szintjén irányított helyi fejlesztési stratégiák							X
X.	Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba					X		
1.	oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével					X		
2.	a korai iskolaelhagyás megelőzése, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése; és a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés ösztönzése mind a koragyermekkori nevelésben, mind az alap- és középfokú oktatásban					X		
3.	a felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése és a végzettségi szintek emelése érdekében					X		
4.	az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való hozzáférés ösztönzése, a munkavállalók készségeinek és kompetenciáinak naprakészé tétele, továbbá az oktatási és képzési rendszereknek a munkaerő-piaci igényekhez való jobb igazítása; beleértve a szakoktatás és szakképzés minőségi javítását, valamint a gyakorlati rendszerek és munkaalapú tanulás kialakítását, mint pl a duális képzési rendszerek					X		
XI.	Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása					X		X
1.	az intézményi kapacitás és az ERFA végrehajtáshoz kapcsolódó közigazgatási hatékonyság és közszolgáltatások megerősítése által, valamint az ESZA által támogatott intézményi kapacitásra és a közigazgatás hatékonyságára irányuló intézkedések támogatása							X
2.	az intézményi kapacitás és a KA végrehajtáshoz kapcsolódó közigazgatási hatékonyság és közszolgáltatások megerősítése által							X
3.	a közigazgatási szervek és közszolgálatok intézményi kapacitásának és hatékonyságának növelésére történő beruházások, amelyek célja a reformok, a jobb szabályozás és a felelősségteljes kormányzás megvalósítása							X
4.	a foglalkoztatás-, oktatás- és szociálpolitika kidolgozásában érintett felek intézményi kapacitásának növelése; ágazati és területi paktumok a nemzeti, regionális és helyi szintű reformok ösztönzésére					X		X

MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI	EU 2020 11 TEMATIKUS CÉLITÚZÉSE										
	1. tematikus cél: A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése	2. tematikus cél: Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása	3. tematikus cél: A KKV-k versenyképességének fokozása	4. tematikus cél: Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban	5. tematikus cél: Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése	6. tematikus cél: Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése	7. tematikus cél: A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása	8. tematikus cél: A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése	9. tematikus cél: A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	10. tematikus cél: Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egészség életen át tartó tanulásba	11. tematikus cél: Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS											
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK											
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA											
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS											
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK											
3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS											
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE											
3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE											
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM											
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM											
5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK											
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM											
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ											
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS											

5.6 6. MELLÉKLET: VÉLEMÉNYEK ÉS A TERVEZŐI VÁLASZOK TÁBLÁZATAI

5.6.1 A társadalmasítás és államigazgatási egyesítés során beérkezett vélemények és a tervezői válaszok

Véleményező megnevezése	
Vélemény rövid összefoglalása	Véleményre adott válasz

Miniszterelnökség - Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkár	
<p>A Program kellőképp részletezett, teljes körűen bemutatja a jövőbeli terveket, a megvalósításhoz elengedhetetlen eszközöket, forrásokat. Külön említést érdemel a dokumentum "Tervezett fejlesztések bemutatása a megyei prioritások szerint" címet viselő fejezete, amely beszámol a megye nagytérégi integrációját erősítő vasúti, közúti, vízi és integrált városhálózati közlekedési kapacitásfejlesztésekről, valamint részletesen bemutatja a nagytérégi beágyazódást szolgáló kiemelt gazdaságfejlesztési térségeket és ágazatokat. Eszerint kiemelt figyelmet érdemes fordítani a Duna menti térség turisztikai kínálatának összehangolására a nemzetközi versenyképesség javítása érdekében. A Program kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy a sajátos gazdasági hagyományokra és természeti értékekre épülő kiemelt és-nagyprojekteket bemutassa, melyek az innovatív üzleti környezet megteremtését szolgálják, illetve továbbfejlesztésében vesznek részt.</p> <p>Mindezek alapján a program tartalmával a Miniszterelnökség egyetért, és a fentiekén túl egyéb észrevételt nem tesz.</p>	–
Külgazdasági és külügyminisztérium - Közigazgatási Államtitkár	
<p>A Komárom-Esztergom megye területfejlesztési stratégiai és operatív programja és a 2014- 2020 közötti időszakra szóló operatív programokhoz kapcsolódó részdokumentumok II. fázis egyeztetési változatának tervezetére észrevételt nem tesz.</p>	–
Belügyminisztérium	
Nem küldött véleményt.	–
Emberi Erőforrások Minisztériuma	

Nem küldött véleményt.	–
Honvédelmi Minisztérium	
<p><i>Tekintettel arra, hogy a megye területén nagy kiterjedésű honvédségi területek</i></p> <p><i>(lőterek, gyakorlóterek, laktanyák stb.) helyezkednek el, a megyei területfejlesztési elképzelések, és az infrastrukturális fejlesztések tervezése során figyelemmel kell lenni az alábbi településeken működő honvédségi területekre:</i></p> <p><i>Kiemelt fontosságú honvédelmi terület: Baj, Bajót, Dunaszentmiklós, Lábatlan, Naszály, Neszmély, Nyergesújfalu, Szomód, Süttő, Tardos, valamint Tata.</i></p> <p><i>Honvédelmi terület: Baj, Bakonysárkány, Dunaszentmiklós, Esztergom, Kisbér, Pilismarót, Szomód és Süttő.</i></p> <p><u>Konkrét javaslatok:</u></p> <p><i>Tatán a Magyar Honvédség 25. Klapka György Lövészdandár (a továbbiakban: Lövészdandár) munkáltatóként és gazdasági szereplőként is fontos tényező, ezért javaslom a tervben megjeleníteni, mint a kiinduló helyzet egy jelentős tényezőjét és a helyi fókuszú fejlesztések egyik lehetséges célpontját. A Területfejlesztési Stratégiát és operatív Programot javasolja kiegészíteni a tatai Lövészdandárt is érintő fejlesztési elképzelésekkel és a tervezés későbbi fázisaiban együttműködve a Honvédelmi Minisztérium (rajta keresztül a helyi honvédelmi szervezet) szakembereivel keresni azokat a fejlesztési területeket, ahol a helyi, a regionális és az ágazati fejlesztések összehangolásával, kölcsönös erősítésével szinergiák érhetőek el, így kiemelten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>- az energiahatékonysági és a megújuló energiahordozók alkalmazásával összefüggő fejlesztések;</i> <i>- a helyi honvédelmi szervezet meglévő sport-, kulturális- és oktatókapacitásán alapuló közösségi fejlesztések;</i> <i>- árvíz-, katasztrófavédelmi beavatkozóképesség fejlesztések;</i> <i>- a honvédségi objektumok vonatkozásában környezetvédelmi, és kármentesítési feladatokkal kapcsolatban."</i> 	<p>A honvédelmi területeket érintő, vagy azokra hatást gyakorló fejlesztési javaslat nem érkezett a településektől.</p> <p>Amennyiben a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá tartozó intézménynek projektjavaslata van, javasoljuk, hogy ezt nyújtsa be a KDRFÜ által szerkesztett projektadatlapon a KDRFÜ részére.</p> <p>Ha együttműködési lehetőséget lát a megfogalmazott projektek valamelyikében, úgy javasoljuk, hogy vegye fel a kapcsolatot a projektet benyújtó kezdeményező szervezettel (pl. Tata, Tatai kistérség, Által-ér Szövetség), illetve a megyével.</p> <p>Javasolt továbbá, hogy a Városhálózati csomóponttal illetve az Által-ér fejlesztésekkel kapcsolatos egyeztetéseken vegyen részt a Lövészdandár fejlesztési típusú döntéshozásban vagy legalább az ezzel kapcsolatos előkészítésekben kompetens szakembere.</p>
Földművelésügyi Minisztérium	
Nem küldött véleményt.	–

Igazságügyi Minisztérium	
Nem küldött véleményt.	–
Külgazdasági és Külügyminisztérium	
A Komárom-Esztergom megye területfejlesztési stratégiai és operatív programja és a 2014-2020 közötti időszakra szóló operatív programokhoz kapcsolódó részdokumentumok II. fázis egyeztetési változatának tervezetére észrevételt nem tesz.	–
Nemzetgazdasági Minisztérium, Gazdaságtervezésért Felelős Helyettes Államtitkárság	
<p>A Program stratégiai programrésze formailag és tartalmilag részben megfelel a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendeletben meghatározott szerkezetnek, illetve a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal által kiadott "Iránymutatás a megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához" című dokumentumban előírtaknak.</p> <p>A mellékelt, a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal munkatársai által elkészített minőségbiztosítási sablon alapján javaslom a Program további kidolgozását.</p>	A Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal munkatársai által tett megjegyzések a kiegészített minőségbiztosítási sablonban kerültek megválaszolásra. A kiegészített minőségbiztosítási sablon a következő, 5.6.2. jelű fejezetben kapott helyet.
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége	
<p>A területfejlesztési program is nagy hangsúlyt fektetett a megye számára elengedhetetlenül fontos gazdasági fellendülésre, a humán infrastruktúra, a térszerkezet, a tájhasználat, valamint az erőforrások, a környezeti állapot és a műszaki infrastruktúra fejlesztésére. Dicséretesnek tarja, hogy ezt a helyi politikai, gazdasági és szakmai szereplők jelentős mértékű részvételével együtt határozza meg.</p> <p>A koncepciót követően a programban is megmaradt a nyitási szándék a szomszédos térségek, felé a gazdaság és turizmus fejlesztésére vonatkozóan. Javasolja a megyehatár menti regionális és térségi együttműködések erősítését is. Álláspontja szerint a jelenlegi dokumentum és a koncepció megismerését követően erre más ágazati területeken - a gazdaságfejlesztésen kívül –több lehetőség is nyílik.</p> <p>Egyetért abban, hogy erősíteni kell a pályázható (ágazati) források elérésének lehetőségét, és ennek tekintetében a programozási folyamatnak hozzá kell járulnia, hogy a lehető legnagyobb legyen a megye azon szereplőinek forrás abszorpciós képessége, melyek a stratégiai célkitűzések megvalósulásához</p>	

hozzájárulhatnak.	
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	
<p><i>A dokumentáció követi a megye koncepciójának szellemiségét, ahhoz hasonlóan a dokumentációt áthatja az EU által kijelölt 11 kiemelt prioritás.</i></p> <p><i>A véleményezésre közzétett egyeztetési dokumentáció a koncepcióhoz hasonlóan dicséretes munkának az eredménye. Az anyag a koncepcióhoz hasonlóan összefogott, lényegre törő, átlátható, közérthető.</i></p> <p><i>Komárom-Esztergom megye pozicionálása a területfejlesztési programban is markánsan megjelenítésre került. Talán ennek is köszönhető a helyzetértékeléshez hasonlóan reális, célratörő programozás összeállítása, amely továbbra is megőrizte sokszínűségét, és amelyet áthatnak az innovációval együtt a fenntartható fejlődés elemei.</i></p> <p><i>Egyetért azzal, hogy a megyei programozás olyan projektekkel is számol, melyek a központi kormányzat által esetleg későbbre ütemezettek, de a megye, és igazolhatóan a tágabb térség számára is kiemelkedő fontosságú országos beruházásokhoz kapcsolódik. Így a várhatóan a térségfejlesztő hatás hamarabb érzékelhetővé válik a térségben.</i></p> <p><i>Nagy érdeme a jól összeállított, áttekinthető programnak, hogy megmaradt a nyitási szándék a szomszédos térségek felé a gazdaság és infrastruktúra fejlesztésére vonatkozóan.</i></p> <p><i>Reményét fejezi ki a két megye együttműködésében, a megyehatárok mentén megvalósuló közös programok számának növekedést illetően a 2014-2020 időszakban a regionális és térségi együttműködések erősítése érdekében, a leszakadó térségek felzárkóztatása, a gazdaságfejlesztés és a közlekedésfejlesztés terén.</i></p>	
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat, a Közgyűlés Elnöke	
<p>A Komárom-Esztergom megyei területfejlesztési program egyeztetési változata, valamint az uniós operatív programokhoz kapcsolódó részdokumentumok egyaránt rendkívül tartalmas, áttekinthető, a célokat és a már azonosítható projektötleteket megfelelően bemutató anyag.</p> <p>A Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat elnökeként és a „Szigetköz – Felső-Duna mente” Térségi Fejlesztési Tanács tagjaként javasolja, hogy Komárom-Esztergom megye ezt a – megyéink által létrehozott és működtetett</p>	<p>Köszönjük a javaslatot, a testületet szerepeltetjük, ugyanakkor várjuk konkrét projektjavaslataikat az együttműködés lehetséges területeire.</p>

– testületet nevesítse valahol a területfejlesztési programjában (mint a megyehatáron átnyúló közös fejlesztések előmozdításának, valamint a nagytérégi együttműködés és lobbitevékenység egyik lehetséges eszközét).	
Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	
A vezetői összefoglalóhoz kapcsolódó megállapítások	
1. A dokumentum vezetői összefoglalójának rövidítésjegyzékében tévesen szerepel Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség megnevezése.	Javítjuk.
2. Mind a rövidítésjegyzék, mind a további fejezetek tévesen, önálló karként említik a Pázmány Péter Katolikus Egyetem esztergomi szervezeti egységét. A Vitéz János Tanárképző Központ 2013. július 1. óta a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar részeként működik.	Javítjuk.
3. A városokkal gyakorlatilag összenőtt szuburbán községek, valamint a városias jellegű bányász- és ipari falvak támogathatóságának problematikájának feloldására a városi címek adományozásának, valamint kiemelten a települések egyesítésének lehetőségét vizsgálni.	Városi cím támogatásért: ez az amúgy is devalválódott városi jogállás teljes erodálódásához vezetne, semmiképpen nem követendő, ráadásul az átfutása lassúbb, mint a tervezés. A települések egyesítése ma (még) nincs naprenden, aligha van olyan település van, amelyik ezt támogatná, ráadásul a szuburbánus községek éppen nem tartoznak azok közé, amelyeknél először fel fog merülni ennek kényszere (ha valahol, akkor sokkal inkább a zsugorodó aprófalvaknál). Az általunk felvetett probléma viszont aktuális és sürgős, amire a tervezés felsőbb döntési szintjeitől várunk választ.
4. Nem ért egyet a következő megállapítással: „Bár a KDRFÜ az országos menetrendnek megfelelően a régió három megyéjének tulajdonába került, a szervezet, a korábbiakhoz képest jelentősen lecsökkentett humánerőforrás-kapacitása miatt, jelenleg szintén nem alkalmas a komplex végrehajtási feladatok ellátására” – valamint KDRFÜ szakmai kompetenciáinak rendelkezésre állását több példával is igazolja.	Az eddigi egyeztetések alapján többször elhangzott, hogy az RFÜ-k a korábbiakhoz képest jóval kisebb csapattal kénytelenek dolgozni. Örülünk, ha ez a probléma immár rendeződött. Nincs kétségünk, hogy azt a típusú munkát, amit az RFÜ a 2007-2013 közötti ciklusban végzett, a következő időszakban is maradéktalanul, kiváló minőségben el fogja végezni. A végrehajtással kapcsolatos térségi szerepkörök azonban véleményünk szerint ennél jóval szélesebb körűek. Ezzel kapcsolatban várjuk a felsőbb rendelkezéseket és szívesen egyeztetünk is.

<p>5. Véleménye szerint a dokumentum tévesen értelmezi az 1298/2014. Korm. határozat 11. pontjában foglaltakat, amennyiben az 10%-os eltérés lehetőségét feltételezi az egyes TOP prioritásokra és intézkedésekre allokált források egymáshoz viszonyított, belső arányának kialakítása során.</p>	<p>Véleményünk szerint nem értelmeztük tévesen, a kormányhatározat szerint a „megye összes forráskeretén belül” lehet az eltérést alkalmazni. Mindamelllett az NTH vezető tervezője arra biztatott minket, hogy a tervezés e fázisában a valós igényekből induljunk ki annak érdekében, hogy az NTH számára kiderüljön, mi a valós igény.</p>
<p>6. Megjegyzi, hogy turisztikai fejlesztésekre a GINOP 6. prioritása kínál lehetőséget, a 4. prioritás energetikai projektekhez kapcsolódik.</p>	<p>A GINOP rendelkezésünkre álló hivatalos változata még mindig a 3.0. informálisan használtuk a 3.9 változatot, ebben még mindig a GINOP 4. prioritásban szerepelt a turizmus. A június 10-én (szintén informálisan) rendelkezésünkre bocsátott dokumentumot a június 5-én benyújtott egyeztetési anyagban értelemszerűen nem tudtuk érvényesíteni; az egyeztetést követően javított anyag már az Operatív Programok 5.0 verzióinak prioritásaival kerül kidolgozásra.</p>
<p>7. Véleménye szerint a valójában országos vagy nagytérégi jelentőségű, hálózatos turisztikai fejlesztések megvalósíthatósága biztosításra kerül, a GINOP-6. lehetőséget biztosít a nagyobb volumenű fejlesztésekre, hogy ezek ne az amúgy is túlterhelt TOP intézkedéseit terheljék. Az EB álláspontja szerint pedig azonos tématerületek két különböző OP-ból nem finanszírozhatók.</p>	<p>Az egyeztetési anyag összeállítása során a turisztikai tématerület TOP-GINOP lehatárolása még nem volt ilyen szinten letisztázott. Az 5.0 verziójú GINOP-ban megjelenő önálló turisztikai prioritás valóban egyértelműsítette a támogatható turisztikai fejlesztések körét és csökkentette a TOP keretek leterheltségét, ezért a vezetői összefoglaló kérdéses megállapítását javítjuk.</p>
<p>8. A 20. oldal forrásokat és költségigényeket áttekintő táblája számos pontatlanságot tartalmaz. A rendelkezésre álló források több helyen tizedesjegytévesztéssel kerültek feltüntetésre.</p>	<p>Az észrevétel helytálló. A projektsomagok pontosítása után (ez már a következő tervezési fázis része) javítjuk.</p>
<p>9. A területi sajátosságokhoz igazodás szempontjából nem szerencsés, hogy a dokumentum a járási kereteket is a TOP belső arányainak megfelelően osztja fel. Ily módon nem lehetséges a területi sajátosságok megfelelő kezelése, sőt egyáltalán figyelembe vétele sem. A TOP arányoknak megyei szinten kell teljesülnie a járási kereteket illetően is.</p> <p>A probléma feloldására, így a járási keretek területi sajátosságokhoz is igazodó feltöltésére az Ügynökség részletes módszertani javaslatot küldött a megyei önkormányzat részére. Ennek alkalmazását indokolja,</p>	<p>Csak a kihasználtság bemutatásához alkalmaztuk. Ez szükséges majd a 10%-os eltérések érvényesítéséhez. Ez első lépésként alkalmas eszköznek bizonyult ahhoz, hogy a települések lássák, projektjeik hogyan viszonyulnak a támogatási lehetőségekhez. A következő fázisban ez feloldható, de nagy óvatosságot igényel, a járások számára elfogadhatatlan, hogy amúgy is csekély forráskeretükből más járások</p>

<p>hogyan a jelenlegi besorolással egyes intézkedések járási szinten jelentősen felültervezettek, míg más járásokban nincs kapcsolódó fejlesztési igény. Ez a megoldás veszélyezteti a megye számára dedikált járási forráskeret teljes lehívását.</p>	<p>részesüljenek. Az, hogy eddig nem jött be (elegendő) projekt adott forrásra, nem jelenti azt, hogy ezután sem fog. Inkább a járások által felhasználható források belső arányainak módosítását látnánk politikailag is elfogadhatónak, vagyis több szabadságot adni a járásoknak abban, hogy mire költik a rendelkezésükre álló keretet.</p>
<p>A Stratégiai és Operatív Programhoz kapcsolódó megállapítások</p>	
<p>1. <u>A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása</u> : A fejezet mintaszerűen sorolja fel a tervezési folyamat lépéseit, illetve azok ütemezését, valamint a folyamat egészének hátterét. Emellett tartalmazza a tervezés kapcsán Komárom-Esztergomban felmerült problémákat és nehézségeket, valamint ez ezekből eredő kockázatokat. Ezek megjelenítését a dokumentumban jó példának tartja.</p>	<p>–</p>
<p>2. <u>A célrendszer bemutatása</u>: A fejezet mintaszerűen, jól áttekinthetően mutatja be Komárom-Esztergom megye elérni kívánt jövőképét, a kapcsolódó célrendszert, illetve annak külső és belső koherenciáját.</p> <p>A részletesen bemutatott jövőkép jól megalapozott, elérése reálisnak tekinthető. A program szakmailag jól megalapozott, egyértelműen beazonosítható funkcionális térségeket jelöl ki. Ezt a gyakorlatot (és szemléletmódot) egyértelműen példaértékűnek és más térségek számára is követendőnek tartja.</p>	<p>–</p>
<p>3. A program prioritásai, intézkedései megalapozottak, leírásuk jól áttekinthető, és tartalmazza a szükséges elemeket (indoklás, kapcsolódó célok és tematikus célkitűzések, indikátorok, intézkedések, potenciális kedvezményezettek). Az indikátorok kapcsán azonban további lépésekre van szükség, hiszen sem cél, sem pedig bázisértékek nem kerültek meghatározásra.</p>	<p>Amint az indikátorokra, mérésekre, továbbá a bázis és célértékek meghatározásának közös módszertanára vonatkozóan az országos OP-k szintjén döntés születik, szerepeltetni fogjuk.</p>
<p>4/a. A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása: Javasolja, hogy a megyei önkormányzatok területfejlesztési feladatai felsoroló fejezet kerüljön kiegészítésre a Tftv. 17. §-ával, hiszen a TOP esetében a közreműködő szervezeti feladatokat a regionális fejlesztési ügynökségek látják el.</p>	<p>A hivatkozott jogszabállyal a dokumentumot kiegészítjük. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy közreműködő szervezeti feladat véleményünk szerint a végrehajtásának csak egy szelete (lásd még a Tftv megyei önkormányzatok feladataira vonatkozó paragrafusait, melyet a tervdokumentumban szerepeltettünk.</p>

<p>4/b. A TOP esetében a közreműködő szervezeti feladatokat a regionális fejlesztési ügynökségek látják el, ezt a 45. oldal nem tartalmazza, az ott leírtak kizárólag az ágazati operatív programokra érvényesek.</p>	<p>A fentiekkel összhangban pontosítjuk.</p>
<p>5. Horizontális jellegű információk: A dokumentum 4.5 fejezete nem tartalmazza a végrehajtás módjának és feltételrendszerét, ellenőrzési rendszerének ismertetését.</p> <p>Ennek keretében szükséges bemutatni a megyei önkormányzat részéről a prioritások lebonyolításába bevonandó szervezeteket, ezek kompetenciáit, az európai uniós programok előkészítésében és lebonyolításában szerzett tapasztalataikat. Külön szükséges bemutatni a rendelkezésre álló humán erőforrás szakmai tapasztalatát, a KDRFÜ, mint a KDOP és a TOP közreműködő szervezete, rendelkezik a szükséges tapasztalatokkal és kompetenciával.</p>	<p>A vonatkozó országos döntések, a KDRFÜ-vel való egyeztetés alapján, a fentieket is figyelembe véve pontosítjuk.</p>
<p>A részdokumentumokhoz, projektcsoomagokhoz kapcsolódó megállapítások</p>	
<p>1. Mielőbb be kell azonosítani a beérkezett fejlesztési elképzelések közül az azonnal, kockázat nélkül indítható projekteket, ami a térségi egyeztetések legfőbb célja kell, legyen.</p>	<p>Véleményünk szerint az eddigi fázisban és még a nyári hónapokban nem ez a legfőbb célja az egyeztetéseknek, hanem (eddig) a stratégiai program véglegesítése és (folyamatosan) a projektcsoomagok kialakítása. Az azonnal indítható projektek azonosítása tipikusan az előzetes megvalósíthatósági tanulmányok feladata nem pedig a stratégiai tervezésé.</p>
<p>2. Példaértékűnek tartja, hogy a programmal egyidőben sor került a beérkezett projektötletek csomagokba sorolására is. Az intézkedések szerinti besorolással nem minden esetben ért egyet, de ezek pontosítására csak a végleges OP-k és eljárásrendek keretében lesz lehetőség.</p> <p>A projektcsoomagokat bemutató táblánál javasoljuk, hogy a leendő kedvezményezettek is kerüljenek feltüntetésre.</p>	<p>A projektcsoomagok az NTH sablonban kerültek bemutatásra, abban a kedvezményezettek nem szerepelnek. Az NTH által 2014. májusban rendelkezésre bocsátott sablont kisebb hibáktól eltekintve (ezeket a lehetőségek keretén belül saját felhasználásra korrigáltuk), struktúrájában jónak tartjuk, nem bővítenénk tovább. A projektcsoomagok összeállításához szükséges információkat a sablon teljes körűen tartalmazza. A kedvezményezetteket a megyei OP tartalmazza.</p>
<p>3. A TOP-1.1, valamint 1.2. intézkedése keretében megvalósuló projektek esetében valóban a regionális támogatási térkép a mérvadó, azonban ennek értelmében a maximális intenzitás 35%, 45% és 55% is lehet. Az 1.2. intézkedés kkv-k projektötleit is tartalmazza, a forrásigény a táblában jelölnél magasabb is lehet. Ráadásul egyes tématerületek várhatóan ennél</p>	<p>Ez valóban így van, az egyeztetéseken tartott előadásokban már korrigáltuk, ennek megfelelően az ott jelenlévők már a helyes változatot hallhatták. Természetesen a dokumentumot is eszerint javítjuk.</p>

<i>magasabb támogatásintenzitásban is részesülhetnek, amely szintén felfelé módosíthatja a „lekötött” források nagyságát.</i>	
Széchenyi Programiroda Közép- Dunántúl Regionális igazgatóság	
Nem küldött véleményt.	–
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	
<p><i>A megküldött dokumentum tartalma a Felügyelőség részéről elfogadható.</i></p> <p><i>A Felügyelőség tudomásul veszi, hogy környezeti értékelés a megyei területfejlesztési programban megfogalmazott 31 beavatkozást és annak várható hatásait dolgozza ki. Ugyanakkor a konkrét megvalósítások: pl. észak-déli infrastruktúra hálózat kiépítése ill. fejlesztése, elkerülő utak építése, gazdaság fejlesztése kapcsán konkrét beruházásokhoz, egyéb népességmegtartó képességhez, turisztikai fejlesztésekhez, zöldgazdasági fejlesztésekhez kapcsolódó eljárások során a vonatkozó jogszabályi háttérrel alkalmazni kell.</i></p> <p><i>Az egyeztetési dokumentáció vízgazdálkodási és vízvédelmi szempontból, táj- és természetvédelmi szempontból, levegőtisztaság- védelmi és hulladékgazdálkodási, valamint zaj- és rezgésvédelmi szempontból észrevételt jelenleg a Felügyelőség nem közöl.</i></p>	–
Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	
<p><i>Szükséges a 5.2. Klímatudatos társadalom; 52.2. Integrált vízkészlet-gazdálkodás és kármegelőzés; 52.21. Korszerű vízkészlet-gazdálkodási rendszerek kiépítése alcímben foglalt vízügyi projektek további pontosítása, egyeztetése, hogy a részletes kidolgozás során a komplex kidolgozás biztosíthatóvá váljék, valamint az egymáshoz kapcsolódó, de más forrásból megvalósuló projektek egymást erősítsék (pl. csapadékvíz-elvezetés, vízfolyásrendezés, már megvalósult projektek témájában).</i></p>	<p>A vízgazdálkodási problémák kezelése hagyományosan is kiemelt konfliktusforrás a megyében, de a klímaváltozásra való felkészülés a 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban az EU egyik kiemelt prioritása. Ehhez képest az erre szánt források rendkívüli mértékben alultervezettnek tűnnek és erősen feldaraboltak (KEHOP 1 vízgazdálkodás, KEHOP4 természetmegőrzés, VP, MAHOP, TOP).</p> <p>Ez gyakorlatilag ellehetetleníti az EU Víz Keretirányelvben rögzített integrált vízgazdálkodás megvalósítását. Egyetlen lehetséges megoldás, ha a szereplők túllépnek az eddigi gyakorlaton és közösen valósítanak meg projekteket, összehangolva a különféle szóba jöhető</p>

	<p>forrásokat.</p> <p>Rendkívüli fontosságú, hogy a Vízügy szakértelmével álljon az élére az ilyen jellegű kezdeményezéseknek, többszereplős projektek vezető partnereként.</p>
<p><i>Szintén további egyeztetést igényelnek a térség i integrált projektcsomagok 5.5 fejezetében megjelenített, a települések által javasolt vízügyi projektek (pl. Komárom város komplex vízgazdálkodási feladatainak megoldása; Rüdiger-tó, mint befogadó fejlesztése; Bánhidai Hűtő-tó Által-ér Projekt keretében történő rehabilitációja) is.</i></p>	<p>A tervezők is szükségesnek tartják az átfedések, finanszírozási lehetőségek tisztázását.</p>
<p><i>Tisztázni szükséges az „Által-ér program - Turisztikai fókuszú integrált vízgazdálkodási, települési vonzerő és rekreációsfejlesztési program” című térségi integrált gazdaságfejlesztési fókuszú "vezér" projektcsomag 5.7 pontjában rögzített „Tatai Öreg-tó és az Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. üteme” című projekt tartalmát, ugyanis az az Igazgatóság által javasolt projektelemek és pénzügyi keretek jelentős kibővítését veszi tervbe, hozzátéve a tatai újrafakadó források által generált feladatokat is - miközben a következő projekt javaslatok külön is megfogalmazzák ezt a feladatot.</i></p>	<p>Lásd, mint az előbbi.</p>
<p><i>A települések belterületi vízrendezésével szakmailag egyetért, támogatja, azonban a befogadó vízfolyások változó, helyenként kritikus állapota miatt további egyeztetést, a fent említett vízrendezéssel történő összehangolását javasolja.</i></p>	<p>Az összehangolás csak akkor lehetséges, ha a vízügy nem hatóságként, hanem részvízgyűjtőként kialakított projektek vezető partnereként egy-két nagyobb projektbe összefogja a helyi kezdeményezéseket és pénzügyi erőforrásokat.</p>
<p><i>Ismerteti az Igazgatóság területét érintő, KEHOP források keretén belül tervezett a projekteket a 2014-2020-as időszakra vonatkozóan.</i></p>	<p>–</p>
Észak-dunántúli Vízmű Zrt.	
<p>Nem küldött véleményt.</p>	<p>–</p>
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal	
<p><i>Az egyeztetésre közzétett dokumentum a települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése területén megfogalmazott specifikus célkitűzésekkel a Hivatal egyetért.</i></p>	<p>–</p>
<p><i>Az energetikai jellegű fejlesztési célokkal kapcsolatban hiányosságként talán annyi megjegyezhető, hogy a lakossági energiahatékonysági, épületekhez integrált</i></p>	<p>Ezzel kapcsolatban nem érkeztek projektek. Legjelentősebb forrásigényűek a lakótelepek energiahatékonysági</p>

<i>lakossági megújuló energia projektek lehetőségei, reális igényei és forrásszükségletei nem lettek bemutatva, bár a lakosság a KEHOP források egyik kiemelt kedvezményezettje lehet.</i>	fejlesztései. A lakossági projektek felmérése nem lehetséges, a pillanatnyi anyagi lehetőségeik függvényében, a vállalkozásokat is meghaladó mértékben, csak az aktuális kiírásokra reagálnak.
<i>Részletesen kifejti a járási szintű energetikusi hálózatok kiépítésének, illetve a megyei szintű helyi energia ügynökségek létrehozásának szükségességét; valamint a megyei energiaügynökség a járási energetikusok lehetséges feladatait.</i>	–
<i>Az indikátorokat a Hivatal jellemzően jól megválasztottnak tartja, de jelzi, hogy néhány helyen az indikátor valójában csak a pontosan nem definiált célt jelöli meg (például az energiahatékonyság javítása), így valójában indikátornak nem tekinthető.</i>	Várjuk a véleményezőktől a javaslatot arra vonatkozóan, hogy milyen módszertannal lehet a megyei bázisértékeket és célértékeket könnyen mérhető, követhető módon azonosítani.
<i>Bár a megye településein az ivóvízminőség az országos átlagot meghaladóan jó, vannak még feladatok elsősorban a vízbázisok, távlati vízbázisok biztonságba helyezése, védőterületek és védőidomok kijelölése, valamint egyes településeken az ivóvízminőség javítása területén, mely feladatokat részletekbe menően ismertet.</i>	–
Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ	
1.1. – „A megye nagytérégi integrációját erősítő vasúti, közúti, vízi és integrált városhálózati közlekedési kapacitásfejlesztés” intézkedés	
<i>Az intézkedésben tervezett közlekedési fejlesztések tervezése során kéri a véleményben tételesen felsorolt Fejér megyei örökségvédelmi fejlesztések figyelembe vételét az akár megyehatáron átnyúló hálózatos fejlesztés turisztikai attrakcióinak elérhetőségének biztosítása érdekében.</i>	A tervezés során figyelembe vettük azokat (pl. Által-ér menti kerékpárút EUROVELO 6 és a Velencei tó közötti kapcsolata).
<i>Javasolja a Forster Központ megyei jelentőségű helyszíneinek (Oroszlány-Majkpuszta: Kamalduli remeteség, Tata: Esterházy-kastély, Dömös: Királyi palota és prépostság) figyelembe vételét is az elérhetőség biztosítása érdekében.</i>	Ezen kiemelt helyszínek elérhetősége biztosított, sokkal inkább a többi kapcsolódó nagyobb és kisebb jelentőségű hálózatba szervezhető örökségi elem, az Esterházy örökség, Által-ér menti örökség, illetve Dömös esetében a Duna mente, illetve a Pilis kulturális öröksége attrakcióinak felfűzése okoz logisztikai nehézséget. Itt sokkal inkább a kerékpáros hálózatok fejlesztésének és a TDM-ek által kialakítandó kreatív kezdeményezéseknek van szerepe, mint a nagytérégi

	közlekedési hálózatok fejlesztésének. Ezek szerepelnek a programban.
2.1. – „A Duna menti térség turisztikai kínálatának összehangolása, nemzetközi versenyképességének javítása” intézkedés	
<i>Az intézkedésben tervezett kerékpáros úthálózat, valamint túraútvonal fejlesztések tervezése során kéri a véleményben tételesen felsorolt hálózatos fejlesztési érdekek figyelembe vételét az akár megyehatáron átnyúló hálózatos fejlesztés turisztikai attrakcióinak elérhetőségének biztosítása érdekében.</i>	Szerepel a Programban.
<i>A kerékpáros úthálózat kialakítását szervíz pontok, szolgáltató állomások (önkiszolgáló kerékpárszerelő állomás, kerékpárpumpa, ivókút, térkép, kerékpáros információs tábla) kiépítésével javasolja. A kívánatos jövőkép részeként nevesíti az attrakciókat összekötő kerékpáros utak rákapcsolódását az EUROVELO 6 útvonalra.</i>	Szerepel a Programban.
<i>Dömös település part menti szakaszán javasolja kapcsolódó vízi turisztikai infrastruktúra (kikötők, megállók, stb.) és minőségi szolgáltatásrendszer (vízi sportszolgáltatások, horgászat, szállásfejlesztés, éttermek, kávézók, stb.) kiépítését.</i>	Az egész megyei Duna szakaszon vizsgálni kell a vízi turisztikai fejlesztés lehetőségét.
<i>A „21.3.- Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra” beavatkozás esetében nevesíteni kéri a kedvezményezettek körénél a Forster Központot (központi költségvetési szervként).</i>	Nevesítjük, de ebben az esetben szükséges, hogy a projektjavaslataikat adatlapon is benyújtsák a megyének.
2.2. – „Által-ér térségi komplex turisztikai kínálat” intézkedés	
<i>Az intézkedésben tervezett kerékpáros úthálózat (esetleg turisztikai kisvasút) fejlesztések tervezése során kéri a véleményben felsorolt két örökségi helyszín fejlesztési érdekeinek figyelembe vételét azok elérhetőségének biztosítása érdekében.</i>	A két projekttel kapcsolatban javasoljuk, hogy egyeztessenek az oroszországi települési önkormányzattal a kerékpárút-hálózat fejlesztésekről. Javasoljuk továbbá, hogy az önkormányzattal közösen nyújtsanak be projektjavaslatot a kérdéses nyomvonalakra.
<i>A „22.2.- Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése” beavatkozás esetében nevesíteni kéri a kedvezményezettek körénél a Forster Központot (központi költségvetési szervként).</i>	Nevesítjük, de ebben az esetben szükséges, hogy a projektjavaslataikat adatlapon is benyújtsák a megyének
2.3. – „Sajátos gazdálkodási hagyományokra és természeti értékekre épülő turisztikai kínálat” intézkedés	
<i>Az intézkedésben tervezett kerékpáros úthálózat,</i>	Javasoljuk, hogy a két projektötlettel

<i>valamint túraútvonal fejlesztések tervezése során kéri a véleményben tételesen felsorolt hálózatos fejlesztési érdekek figyelembe vételét az akár megyehatáron átnyúló hálózatos fejlesztés turisztikai attrakcióinak elérhetőségének biztosítása érdekében.</i>	kapcsolatban a Pilisi Parkerdő Zrt.-vel és a Véres Erdő Zrt.-vel. Javasolt itt is a közös projektjavaslat benyújtása a KDRFÜ-nek.
<i>Az intézkedés mindkét beavatkozása esetében, a kedvezményezettek körénél nevesíteni kéri a Forster Központot (központi költségvetési szervként) potenciális kedvezményezettként.</i>	Nevesítjük, de ebben az esetben szükséges, hogy a projektjavaslataikat adatlapon is benyújtsák a megyének
3.3. – „Vidékgazdaság megerősítése” intézkedés	
<i>Az intézkedésen belül javasolja egy tematikus alprogram indítását, mely az egykori történeti (főúri, kolostori) gazdaságok történetileg hiteles, a hagyományokhoz, a tájhoz illeszkedő revitalizációját támogatná. A tematikus alprogram szükségességét részletesen indokolja. A kedvezményezettek körénél nevesíteni kéri a Forster Központot (központi költségvetési szervként).</i>	A főúri és kolostori gazdaságok revitalizációját a turizmus keretében fogjuk szerepeltetni, integrált turisztikai fejlesztés részeként (lásd Által-ér menti program). Javasoljuk, hogy projektjavaslataikat adatlapon is nyújtsák be a megyének.
6.2. 2. MELLÉKLET: A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) prioritási tengelyei	
<i>A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) 2.B „A kulturális és természeti örökségre épülő turizmusban rejlő térségi potenciál kiaknázása” intézkedésénél a lehetséges kedvezményezettként nevesíteni kéri a Forster Központot (központi költségvetési szervként).</i>	Ez nem rajtunk múlik, a TOP 2. A-ban a lehetséges kedvezményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, non-profit és civil szervezetek, egyházak. A javaslat indokolt, de az NTH-val szükséges egyeztetni.
6.7. 7. MELLÉKLET: Ágazati operatív programokhoz és hazai forrásokhoz kapcsolódó megyei területfejlesztési részdokumentumok	
<i>A kedvezményezettek körénél nevesíteni kéri a Forster Központot (központi költségvetési szervként) fő kedvezményezettként az alábbi pontokon:</i> <i>A 6.7.1 fejezetben, a területfejlesztési program Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programból (GINOP) megvalósítandó fejlesztései: „Természeti és kulturális erőforrások megőrzése, az örökségi helyszínek hasznosításán és az energiahatékonyság növelésén keresztül” projektcsomag (GINOP4);</i> <i>6.7.4 A területfejlesztési program Környezeti és Energhahatékonyasági Operatív Programból (KEHOP) megvalósítandó fejlesztései;</i> <i>6.7.5. A területfejlesztési program Vidékfejlesztési</i>	A GINOP és KEHOP esetében pótoljuk, a VP esetében a programért felelős minisztériumnál kell kezdeményezni, hogy Központi költségvetési szerv általában, vagy konkrétan a Forster Központ egyes prioritások esetében kedvezményezett lehessen.

Programból (VP) megvalósítandó fejlesztései.	
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Budapesti Bányakapitányság	
<p>A Budapesti Bányakapitányság Komárom-Esztergom megye Megyei Területfejlesztési stratégiai és Operatív Programjával kapcsolatban közli, hogy a tervezetet elfogadja.</p> <p>A dokumentum gyakorlatilag nem érinti a Bányakapitányság hatáskörét.</p>	–
Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat (CESCI)	
<p>1. A 4. számú mellékletben és a 4. számú fejezetben célszerű lett volna azonos részletezettségi, számozási szinten megjeleníteni a beavatkozásokat és a hozzájuk tartozó műveleteket, ahogyan az például az 5. számú prioritás esetében meg is történt (lásd például a 87. oldalon és a 92. oldalon található táblázatok beavatkozásokra vonatkozó részeit).</p>	<p>A teljes körű kifejtés nagyon megterhelné a dokumentumot (egy esetben ez véletlenül megtörtént). Viszont a számozást pótoljuk, hogy egyértelmű legyen a 4. fejezet és a 4. melléklet viszonya.</p>
Kiegészítési javaslatok a megyei program prioritásaihoz	
<p>1. <u>11.11. Kötött pályás és ötven százalékot meghaladó mértékben kötött pályához kapcsolódó, intermodalitás feltételeinek kiépítését szolgáló fejlesztések:</u> Külön pontként javasolja felvenni a határon átnyúló autóbusszos közösségi közlekedés, a Komárom–Révkomárom, illetve az Esztergom–Párkány határon átnyúló viszonylatok fejlesztését, továbbá a térségben tervezett Dunabusz (Dunajbus)-hálózatra való rácsatlakozást. Az ilyen jellegű, határon átnyúló közlekedési integrációkat a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó SKHU CBC Program támogatni fogja.</p>	<p>A javaslatot 11.13. számú műveletként beépítjük. Javasoljuk, hogy projektjavaslataikat a KDRFÜ által rendelkezésre bocsátott projektadatlapon mielőbb nyújtsák be az RFÜ részére. Kérjük továbbá javaslataikat arra vonatkozóan, hogy a megyei programban szereplő programok illetve projektek közül, melyek esetében lehet a SKHU CBC Program támogatására számítani.</p>
<p>2. <u>11.12. A térségi közösségi közlekedés rendszerszintű összehangolása a városhálózati csomópont területén; 52.31. Fenntartható közlekedési beruházások:</u></p> <p>Javasolt kibővíteni a műveleteket a határon túli üzemeltetőket, szolgáltatókat is integráló közlekedésfejlesztési platform vagy szövetség megalapításával. Az egyes műveletek, projektek leírásánál célszerű lenne a határ túloldalán lévő közlekedési szolgáltatókkal is megvalósítani a tervezett menetrendi összehangolást és közös arculat és információs rendszer tervezését, valamint támogatni a közös jegy-, tájékoztatási és információs rendszer (térkép, honlap) kiépítését.</p> <p>Különösen fontos lenne e beavatkozáshoz kapcsolódóan vagy a 2. prioritáson belül (Megyei turisztikai program) erősíteni a turizmus és a közforgalmú közlekedés közötti együttműködést. Erre jó példát ad Magyarország</p>	<p>Javaslatok fontosak, azonban számunkra kérdés, hogy mely szervezetekre lehet számítani projektgazdaként. Mind a fentiekkel, mind ezekkel kapcsolatban javaslunk egy egyeztetést, mely a további szorosabb együttműködés kereteiről is szólna.</p>

<p>vonatkozásában a többek között a GYSEV részvételével megvalósult GreMo Pannonia elnevezésű projekt.</p>	
<p><u>3. 12.21. Ikervárosok határon átvívelő gazdaságfejlesztési programjai:</u> A megyei programban a helyi termékek fejlesztéséhez és a helyi termékek piacának szervezéséhez kapcsolódó műveletek több helyen (1.2, 2.3, 3.3. intézkedések) is megjelennek. Ezzel összefüggésben javasoljuk az RDV EGTC „Duna menti helyi termékprogram”-jának beépítését, valamint az Ister-Granum EGTC Helyi Termék Hálózat fejlesztésének keretében megvalósult, folyamatban lévő és tervezett projektjeinek áttekintését, illetve adott esetben a megyei elképzelések megvalósítása során az azok eredményeire való támaszkodást.</p>	<p>Erről beszéltünk az Ister-Granum képviselőivel az egyeztetéseken, melyekre a dokumentum leadása után került sor. Az eredményekre való támaszkodás, tovább lépés lehetőségeit közösen keressük. Várjuk az EGTC erre irányuló – adatlapon benyújtott – projektjavaslatát.</p>
<p><u>4. 12.22. "Jövőágazatok" térségi jelenlétének erősítése a Duna mentén; 12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése:</u> Mind a „Jövőágazatok” fejlesztésére irányuló művelet, mind az „Innovatív zöldgazdaság felépítése” megnevezésű beavatkozás megköveteli a határon átnyúló szemlélet érvényesítését. Az RDV EGTC ITB-ben megfogalmazott projektkezdemenyezések közül több is kapcsolódik a megyei programban szereplő projektcsomag-elemekhez: 2. A Duna menti ipari és urbanizációs tengely megújítása; 6. RDV Agrárinnovációs Klaszter; 7. Bioenergetikai program megvalósítása.</p>	<p>Lásd az előbbi pontoknál adott válaszunkat. Fontos lenne megtalálni a közös lehetőségeket. Várjuk az EGTC-k erre irányuló – adatlapon benyújtott – projektjavaslatát.</p>
<p><u>5. 21.31. A Duna menti térség kapcsolódó turisztikai kínálatainak fejlesztése, vonzerőnövelés, fogadóképesség, hálózatba szervezés:</u> A határon átnyúló TDM-szervezetek támogatása nagy potenciálokat tartogat. A magyar-szlovák Duna szakasz mentén található kisebb EGTC-k közül az Arrabona EGTC, a Pons Danubii és az Ister-Granum saját TDM-szervezet létrehozását tervezi. E szervezeteket a nagyobb területi kiterjedésű és szélesebb körű kompetenciákkal bíró RDV EGTC ilyen jellegű szervezeteit fogná össze, ezáltal Pozsonytól Budapestig közel teljes mértékben biztosítottá válna a Duna menti térség turisztikai kínálatainak határon átnyúló fejlesztése, vonzerőnövelése, hálózatba szervezése.</p>	<p>A határon átnyúló TDM-k létrehozását mi is nagyon fontosnak tartjuk. Ugyanakkor itt az egyeztetések résztvevői jogi akadályokat emlegettek. Ez is fontos témája lehet az egyeztetéseinknek.</p>
<p><u>6. 3.2. Innovatív üzleti környezet megteremtése, továbbfejlesztése:</u> A III. prioritáson belül nem jelennek meg határon átnyúló tématerületek, ugyanakkor a prioritás több beavatkozásához is kapcsolhatóak a megyében található EGTC-k gazdaságfejlesztési elképzelései, melyek a megyei program I. prioritásán belül még nem kerültek megjelenítésre. A határtérség innovatív üzleti környezetének összehangolt</p>	<p>Kiegészítjük a 3.2. intézkedést, egyúttal várjuk az EGTC-k projektadatlapon benyújtott projektjavaslatait.</p>

megteremtése érdekében javasolja, hogy a 3.2-es intézkedéshez tartozó potenciális kedvezményezettek köre egészüljön ki az EGTC-kkel.	
<u>7. 42.2. Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása:</u> A szak- és felnőttképzésre, a vállalkozói készségek fejlesztésére és a munkaerő-piaci folyamatok befolyásolására irányuló beavatkozások terén kiemelten fontosnak tartja a határon átnyúló együttműködések támogatását, ösztönzését.	A 42.2. beavatkozásban az EGTC-ket feltüntetjük kedvezményezettként, egyúttal várjuk az EGTC-k projektadatlapján benyújtott projektjavaslatait
<u>8. 52.2. Integrált vízkészlet-gazdálkodás és kármegelőzés:</u> A meglévő kompetenciaszinteknek megfelelően a megyei program a beavatkozás minden elemét a megye felelősségén kívül esőnek ítélte meg. Ezzel együtt fontosnak tartja, hogy a felsorolt műveletek között a megye területét érintő, határon átnyúló vízgazdálkodási együttműködések is megjelenjenek. A teljes magyar-szlovák Duna-szakasz közös vízgazdálkodási feltételeinek alakítása szerves részét képezi az RDV EGTC ITB-jének is.	<p>A programok költségigénye messze meghaladja a megye lehetőségeit, miközben az országos tervezés inkább a megyékre hárítaná a vízgazdálkodás felelősségét. A tervezők ez ügyben leginkább az innovatív együttműködések lehetőségét keresnék, legalább pilotprojektek szintjén. Erre jó lehetőséget kínált volna az ITB, ami azonban úgy tűnik nem az adminisztratív határokon átnyúló térségi együttműködés keretében kerül alkalmazásra.</p> <p>Az ilyen programok kialakítása jelentősen túllépi a jelenlegi tervezés kereteit, keresni kellene közvetlen Brüsszeli forráslehetőségeket is. Nem világos még, hogy a Vidékfejlesztési OP mekkora keretet fog erre biztosítani, továbbá, hogy a Halászati OP-re mennyiben számíthatunk e feladatok megvalósításához. Jó lenne a SKHU CBC Program lehetőségeit is számba venni, legalább a tervezés és a partnerségek kialakítása, esetleg kisebb pilot projektelemek megvalósítása tekintetében.</p>
<u>9. 62.22. Vidéki és szuburbánus térségek esélyteremtő programjai, térségi kohézióra, együttműködésre, szolgáltatások és készségek szinergiájára építő fejlesztések:</u> A műveleten belül, a nonprofit erőforrások aktivizálása kapcsán, javasolja megjeleníteni a társadalmi kohézió erősítésében betöltött szerepükből következően a határon átnyúló people-to-people programokat.	A javasolt programot beépítettük a 62.22. műveletbe.
Észrevételek a „Részdokumentumok, projektcsomagok” című fejezethez	
<u>Az Operatív Program és a Részdokumentumok közötti kapcsolatok bemutatásának hiánya:</u> Az Operatív Programban, prioritásonként ismertetett megyei	A stratégia és a projektcsomag közötti koherencia erősítésének szükségességét mi is érzékeltük és a véleménytől

<p>tervezett fejlesztések és a részdokumentumokban szereplő projektötletek közötti koherencia, kapcsolatrendszer nehezen követhető. A dokumentumból nem derül ki, hogy a projektgyűjtések keretében összegyűjtött projektek mely megyei fejlesztési elképzelések megvalósulását, milyen mértékben szolgálják. Ennek valamilyen szintű szemléltetését azért is tartanánk fontosnak, mert egyetértünk a tervezők alábbi megállapításával: „Komoly veszélyforrásnak érezzük a projektjavaslatok között nem szereplő, de a helyzetfeltárás, a koncepció, a háttér tanulmány alapján a beérkezett projektjavaslatoknál esetenként sokkal fontosabb projektek háttérbe szorulását.”</p>	<p>függetlenül is terveztük, a projektcsomagok továbbtervezése során ezt elvégezzük.</p>
<p>Még ha a tervezési útmutató nem is jelöli ki ennek a helyét, szerencsés lenne, ha a dokumentumban megjelenne, hogy a megye koherens, alaposan alátámasztott fejlesztési rendszerének megvalósulásához hogyan járulnak hozzá az összegyűjtött projektek, mely prioritás esetében hiányoznak még kisebb-nagyobb léptékű projektek.</p>	<p>A felvetés jogos, a következő fázisban, amennyiben a tervezés egy kis többlet időkerethez jut, a javasolt munkarészt elkészítjük, figyelembe véve az időközben beérkezett igen nagyszámú projektet is.</p>
<p><u>ISTER-GRANUM térségi integrált gazdaságfejlesztési fókuszú „vezér” projektcsomag kiegészítése:</u> Igazán előremutatónak tartja, hogy a KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ITB projektek ismertetésén belül több határon átnyúló relevanciával rendelkező projektcsomag is megjelenik. Ezek közül az ISTER-GRANUM térségi integrált gazdaságfejlesztési fókuszú „vezér” projektcsomag területi alapon ide sorol több olyan projektet is, amelyek az EGTC / eurorégió fejlesztési terveihez nem illeszkednek szervesen. Ezek helyett javasoljuk az Ister-Granum fejlesztési dokumentumaiban szereplő tervezett beavatkozások, projektek figyelembevételét. Az EGTC / eurorégió releváns fejlesztési dokumentumait, és azok elérhetőségét a hozzászólás utolsó oldalán tételesen felsorolja.</p>	<p>Az egyeztetések során egy olyan kép rajzolódott ki számunkra, hogy az EGTC-nek részben újra kell terveznie önmagát. Ezzel összefüggésben javasoljuk, hogy az EGTC terveinek szolgálai beépítése helyett az iteráció lehetőségeit keressük. A beépítéshez szükséges a projektjavaslatok projektadatlapon történő benyújtása.</p>
<p><u>Az európai, határon átnyúló OP-k keretének terhére készülő részdokumentumok:</u></p> <p>A tervezett, az egyesületünk fő profiljába vágó részdokumentum kidolgozását érdeklődéssel várjuk. A CESC a részdokumentum összeállításában – igény esetén – szakmai segítségével szívesen részt vállal.</p> <p>Egy ilyen jellegű részdokumentum összeállításánál kiemelten fontosnak tartja, hogy a benne megjelenő projektek tükrözzék a megye által érintett EGTC-k (Ráb-Duna-Vág EGTC, Pons Danubii EGTC, Ister-Granum EGTC) fejlesztési elképzeléseit.</p>	<p>Itt javasoljuk az előzetes konszenzus kialakítását egyeztetés keretében.</p>
<p>A megye területfejlesztési programjában több helyen is olvasható az „Európai Duna Stratégia OP” és a „Duna Stratégia OP” megnevezés. A 6. oldalon az alábbi</p>	<p>Köszönjük az eddig igencsak ellentmondásos információk tisztázását. A dokumentumot ennek megfelelően</p>

<p><i>szerepel:</i></p> <p>„Komárom-Esztergom megye - jelentős érintettsége okán - nagyon várja az Európai Területi Együttműködés magyar-szlovák határszakaszra készülő Operatív Programot, illetve – a korábbi hírekkel szemben mégiscsak készülő – Európai Duna Stratégiához készülő Operatív Programot.”Az Európai Bizottság 2012. december 18-án valóban egy új, a 2011-ben elfogadott EU Duna Régió Stratégia területével megegyező földrajzi lefedettségű transznacionális együttműködési program felállítását kezdeményezte a 2014-2020-as időszakra. A program hivatalos megnevezése Duna Transznacionális Program (Danube Transnational Programme 2014-2020). A makroregionális stratégia és a transznacionális program két, egymástól merőben eltérő eszköz, amelyek ugyan azonos földrajzi területen, de különböző szinteken és elvek mentén működnek. A Duna Transznacionális Program nem tekinthető az EUDRS-hez készülő operatív programnak, még ha figyelembe is veszi annak célkitűzéseit.</p> <p>Javasolja a megyei fejlesztési program későbbi verzióiban a(z Európai) Duna Stratégia OP helyett a „Duna Transznacionális Program”, vagy a „Duna OP” megnevezés alkalmazását!</p>	<p>javítjuk. A tisztánlátás kedvéért <i>Duna Transznacionális Program (DTP) elnevezést fogjuk alkalmazni.</i></p>
<p>A területfejlesztési koncepció szintézisében megjelenő ábrákat előremutatónak tartja a magyar területfejlesztési gyakorlatban. Kiemelkedő, hogy a megyei program térszemlélete nem korlátozódik kizárólag az országhatáron belüli területekre, hanem „átlát” a határon, és egy funkcionálisan sok szempontból összefüggő térben gondolkodik. Ezt a szemléletet jól tükrözik a 31-32. oldalon található ábrák.</p> <p>Javasolja, hogy a dokumentációban szereplő összes ábra kapjon számozott képaláírást, illetve az ábrákhoz kapcsolódó leíró szövegbe kerüljön ábrahivatkozás.</p> <p>Amennyiben nincsen külön indokoltsága a jelenlegi megjelenítésnek, javasolja, hogy a dokumentáció 24. oldalán található 1. ábrán (Megyei sajátos térségek lehatárolása) a megye teljes egészében látszódjon. Ahogyan a Koncepcióban, úgy a Fejlesztési Programban is, erről az ábráról hiányzik Dömös község területének fele, és így csak sejthető, hogy a Duna mente műhely kelet felé, e településre még kiterjedve záródik.</p>	<p>Köszönjük az észrevételt, javítjuk.</p>
<p>Országos Környezetvédelmi Tanács</p>	
<p>A Stratégia és Program, valamint annak környezeti értékelése körültekintő precizitással készült; csaknem minden releváns programra hivatkozik, ezért csak azt tesszük szóvá, amelyekre nem, vagy amelyek frissítése volna indokolt.</p>	<p>A Stratégiai Környezeti Vizsgálat a vonatkozó jogszabályokkal összhangban készült. A véleményben hiányolt munkarészt a jogszabály nem</p>

<p>Vélhetően kimaradt az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció hivatkozása,- egyeztetési vizsgálata. A Megye Környezetvédelmi Programja a 2005-2008. évekre vonatkozik.</p> <p>A KEM Határon Átnyúló Együttműködésének Stratégiai Programja c. dokumentum 2010. évi, újabb változata nem látható, amennyiben folytatása készül, az föltétlenül egyeztetendő a "HU-SK Határon Átnyúló Együttműködési Program (2014-2020)"-mal, amelynek – SKV megállapításokkal javított – végleges változata jelenleg (Szeptemberig) készül.</p> <p>A várható környezeti hatások súlyozott értékelésével egyet lehet érteni; az aprólékos, csaknem beruházási projekt- szintig részletező hatásbecslés helyett / mellett hasznosabb – volna – a programok együttes kölcsönhatásainak vizsgálata és értékelése a környezeti- és természeti erőforrásokkal – benne a terhelhetőségi kapacitásokkal – való fenntartható gazdálkodás intézkedési tervének, javaslatainak kidolgozása.</p>	<p>tartalmazza.</p>
<p>Komárom-Esztergom Megyei Iparszövetség</p>	
<p>Javasolja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A megyei Önkormányzat Terület- és Vidékfejlesztési Főosztálya legyen a programmenedzsmen és a TOP és Ágazati Operatív Programok projektgazdája is. Az említett főosztály rendelkezik kizárólag olyan ismeretekkel és megyei rálátással, aki a koordináló szerep mellett szakmailag is alkalmas a projektek sikeres végrehajtására. - A megyei programmenedzsmen szereplői között kapjanak helyet a megyei gazdasági érdekképviselői szervezetek is. - A „barnamezős” területek fejlesztésére nagyobb hangsúlyt kell fektetni a programban. Szövetségünk mellékelten csatolta a tatabányai volt cementgyári telep „barnamezős” fejlesztésére javaslatát, amit kérünk a megyei operatív programban figyelembe venni, vagy a megyei jogú város programjába csatlakoztatni. A melléklet tartalmazza továbbá az ott működő cégek fejlesztési javaslatait, amit kérünk az operatív programba beépíteni. - A kis- és középvállalkozói szektort érintő programoknál a reklám tevékenység támogatását, a klaszterek létrehozásának támogatását, valamint piaci pozíciójuk javításához kiállításokon, vásárokon, üzletember találkozókon történő részvétel támogatását, továbbá beszállító kkv-knál az elszámolható költségek pl. listázási díj stb. programba történő beépítését. <p>Támogatja és egyetért a TVF és a szakértők azon</p>	<p>A javaslatok a programban szerepelnek (lásd a kifejtő-leíró részeket is).</p>

<i>javaslataival, amelyek a</i> - támogatási források növelése érdekében az átcsoportosításokra, - a forrásallokáció újragondolására, valamint - a szuburbánus településekre vonatkoznak.	
Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt	
A Megyei Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programmal egyetért, így észrevételi, javaslati lehetőségünkkel nem él.	

Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet	
Nem küldött véleményt.	
Komárom-Esztergom Megyei Állami Közútkezelő Közhasznú Társaság	
Nem küldött véleményt.	
Polgármesterek a Falukért Egyesület	
Nem küldött véleményt.	
Damokos László, Tatabánya MJV főépítésze	
Nem küldött véleményt.	
Kiss Zsolt, Tata főépítésze	
Nem küldött véleményt.	
Dankó Kristóf, Dorog főépítésze	
Nem küldött véleményt.	
Lux Éva, Esztergom főépítésze	
Nem küldött véleményt.	
Siklósi József, Komárom főépítésze	
Nem küldött véleményt.	
„Duna-Pilis-Gerecse” Vidékfejlesztési Egyesület	
Nem küldött véleményt.	
Bakonyalja-Kisalföld kapuja Vidékfejlesztési Egyesület	
Nem küldött véleményt.	

Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Közösség	
Nem küldött véleményt.	
Solum Zrt.	
Nem küldött véleményt.	–
Természetes Életmód Alapítvány	
Nem küldött véleményt.	–
Zöld Sziget Kör Természetvizsgáló Közhasznú Egyesület	
Nem küldött véleményt.	–
Egyesület a Komárom-Esztergom Megye Falusi Turizmusért	
Nem küldött véleményt.	–
Pettkó-Szandtner Tibor Lovas Szakképző Iskola és Kollégium	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat, Komárom-Esztergom megyei referens	
Nem küldött véleményt.	–
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Kar Esztergom	
Nem küldött véleményt.	–
Komárom-Esztergom Megyei Sportszövetségek Szövetsége	
Nem küldött véleményt.	–
DDSG MAHART Kft.	
Nem küldött véleményt.	–
Vértes Volán Zrt.	
Nem küldött véleményt.	–
Oroszlányi Szolgáltató Zrt.	
Nem küldött véleményt.	–
Vértesi Erőmű Zrt.	
Nem küldött véleményt.	–

KOMTÁVHŐ ZRT.	
Nem küldött véleményt.	–
Komáromi Vízitársulat	
Nem küldött véleményt.	–
Komárom-Esztergom Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	
Nem küldött véleményt.	–
Tatabányai Klímakör Egyesület	
Nem küldött véleményt.	–
AVE Magyarország Kft.	
Nem küldött véleményt.	–
Esztergomi Környezetkultúra Egyesület	
Nem küldött véleményt.	–
Tatai Környezetvédelmi Zrt.	
Nem küldött véleményt.	–
Kőfaragó és Műkőkészítő Vállalkozók Országos Ipartestülete	
Nem küldött véleményt.	–
Nemzeti Külgazdasági Hivatal	
Nem küldött véleményt.	–
Oroszlányi Szolgáltató Zrt., Vagyongazdálkodási csoport	
Nem küldött véleményt.	–
Komáromi Gyógyfürdő	
Nem küldött véleményt.	
Monostori Erőd Hadkultúra Központ Nonprofit Kft.	
Nem küldött véleményt.	–
Tatabánya Városi Szabadidősport Szövetség	
Nem küldött véleményt.	–

Mária Út Egyesület	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Limes Szövetség - Ripa Pannonica	
Nem küldött véleményt.	–
Dorogi Ipartestület	
Nem küldött véleményt.	–
Révkomáromi Területi Fejlesztési Ügynökség	
Nem küldött véleményt.	–
Rába-Duna-Vág EGTC	
Nem küldött véleményt.	–
Ister-Granum EGTC	
Nem küldött véleményt.	–
Pons Danubii EGTC	
Nem küldött véleményt.	
EU Duna Régió Stratégia Kormánybiztosi Iroda	
Nem küldött véleményt.	–
NIF Zrt.	
Nem küldött véleményt.	–
Komárom-Esztergom Megyei Mérnöki Kamara	
Nem küldött véleményt.	
Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara	
Nem küldött véleményt.	
Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	
Nem küldött véleményt.	–
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Komárom-Esztergom Megyei igazgatósága	
Nem küldött véleményt.	–

Komárom-Esztergom Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége	
Nem küldött véleményt.	–
Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének Komárom-Esztergom Megyei Szervezete	
Nem küldött véleményt.	
Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzatának Gazdaságfejlesztő Szervezete Nonprofit Kft.	
Nem küldött véleményt.	–
KDRIÜ Nonprofit Kft.	
Nem küldött véleményt.	–
Által-ér Szövetség	
Nem küldött véleményt.	
Edutus Főiskola	
Nem küldött véleményt.	–
Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Hidrológiai Társaság	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Urbanisztikai Társaság	
Nem küldött véleményt.	–
MTA Regionális Kutatások Központja	
Nem küldött véleményt.	–
Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság	
Nem küldött véleményt.	–
Dr. Rechnitzer János egyetemi tanár, SZE Regionális-tudományi és Közpolitikai Tanszék; Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola	
Nem küldött véleményt.	–
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	
Nem küldött véleményt.	–

Központi Statisztikai Hivatal	
Nem küldött véleményt.	–
Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal	
Nem küldött véleményt.	–
Országos Atomenergia Hivatal	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Tudományos Akadémia	
Nem küldött véleményt.	–
Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége	
Nem küldött véleményt.	–
Pest Megye Önkormányzati Hivatala	
Nem küldött véleményt.	–
Fejér Megye Önkormányzati Hivatala	
Nem küldött véleményt.	–
Megyei Jogú Városok Szövetsége	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Faluszövetség	
Nem küldött véleményt.	–
Veszprém Megyei Önkormányzat	
Nem küldött véleményt.	–
Magyar Országgyűlés Kulturális és sajtóbizottság	
Nem küldött véleményt.	–
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	
Nem küldött véleményt.s	–

5.6.2 Az NTH minőségbiztosítási sablonban megfogalmazott véleménye és a tervezői válaszok

Minőségbiztosítási sablon a Komárom-Esztergom megyei területfejlesztési program Stratégiai és Operatív részének kidolgozásához

(1. kör – társadalmasítási változat)

Stratégiai Program

Formai és tartalmi előírások

Szempont megnevezése	Igen/Nem/Részben	Minőségbiztosító megjegyzése
A megyei területfejlesztési program Stratégiai program része formailag és tartalmilag megfelel-e a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet III. mellékletében (2.1. Stratégiai program) előírtaknak?	igen	
A megyei területfejlesztési program Stratégiai program része tartalmazza az NTH által kiadott, „IRÁNYMUTATÁS a megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához” című dokumentum 2. számú mellékletében előírt tartalmi elemeket?	igen	

Az egyes főbb fejezetek tartalmi megfelelősége

A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása

Szempont megnevezése	Igen/Nem/Részben	Minősbiztosító megjegyzése
A dokumentum tartalmazza - a hatályos Tftv-ből, valamint a releváns korm. határozatokból adódó megyei feladatok tételes felsorolását	igen	A fejezet mintaszerűen sorolja fel a tervezési folyamat lépéseit, illetve azok ütemezését, valamint a folyamat egészének háttérét..
A dokumentum tartalmazza a tervezési előzmények bemutatását, a tervezésbe bevont szakmai szereplők rövid bemutatását és felelősségi körének meghatározását, az eddig lezajlott társadalmassági folyamat bemutatását	igen	A dokumentum tartalmazza a tervezés kapcsán Komárom-Esztergom megyében felmerült problémákat és nehézségeket, valamint ez ezekből eredő kockázatokat. Ezek megjelenítését a dokumentumban jó példának tartjuk
A dokumentum tartalmazza a megyei stratégiai programhoz kapcsolódó társadalmassági folyamat bemutatását, valamint a megyei stratégiai program tervezése során figyelembe vett mérőszámok, határidők és döntési pontok rögzítését	igen	

A célrendszer bemutatása: a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek alapján a specifikus, horizontális és területi célok meghatározása, a célok és prioritások viszonyrendszerének bemutatása

Szempont megnevezése	Igen/Nem/Részben	Minősbiztosító megjegyzése	Tervezői válaszok
A dokumentum tartalmazza a megyei területfejlesztési koncepcióban rögzített célrendszer szöveges bemutatását (különös tekintettel a területi célokhoz kapcsolódó megyei kiemelt fejlesztési térségek kijelölésének indoklására)	igen	A fejezet példaértékűen, jól áttekinthetően mutatja be a megye elérni kívánt jövőképét, a kapcsolódó célrendszert, illetve annak külső és belső koherenciáját.	
A dokumentum bemutatja a megyei stratégiai programban	igen	A részletesen bemutatott jövőkép jól megalapozott,	

bemutatott célrendszer külső és belső koherenciáját		<p>elérése reálisnak tekinthető.</p> <p>A program (a koncepcióhoz hasonlóan) szakmailag jól megalapozott, egyértelműen beazonosítható funkcionális térségeket jelöl ki. Ezt a gyakorlatot (és szemléletmódot) egyértelműen példaértékűnek és más térségek számára is követendőnek tartjuk.</p>	
A prioritások szöveges bemutatása az alábbi struktúra szerint megtörtént:			
A prioritás megnevezése	igen	6 prioritást és 14 intézkedést fogalmaztak meg, amelyek mindegyike megalapozott, leírásuk jól áttekinthető.	
A prioritás indoklása, és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	igen	Lényegre törően de jól áttekinthetően került megfogalmazásra.	
A prioritás kapcsolódása a releváns Európai Uniók tematikus célkitűzéshez és beruházási prioritáshoz (a célkitűzés és beruházási prioritás megnevezése a kapcsolódás rövid szöveges bemutatása)	részben	A beruházási prioritások nem kerültek megnevezésre. A dokumentum véglegesítésekor ez pontosítandó.	A kapcsolódó beruházási prioritások bemutatását az 5. Mellékletben (Koherenciavizsgálatok) pótoljuk.
A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása (intézkedésenkénti bontásban: tématerület bemutatása, esetleges területi relevancia rögzítése, potenciális kedvezményezett kör nevesítése, kiemelt- v. nagyprojektek relevanciája)	igen	A dokumentum operatív munkarésze tartalmazza	
Indikátorok meghatározása	igen	A dokumentum operatív munkarésze tartalmazza	

Indikatív forrásallokáció prioritás szinten intézkedésenkénti bontásban	nem	A tervezés jelenlegi szakaszában csak becsülni lehet. A dokumentum véglegesítésekor minden megyei igényt figyelembe véve szükséges a költségigények meghatározása és feltüntetése a programban.	A költségigények meghatározásra kerülnek, amikor véglegesednek az országos operatív programok és megjelenik a módosított kormányhatározat a megyék és MJV-k által felhasználható forrásokról.
Megtörtént a program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	igen	A tervezés jelenlegi szakaszában ismerteknek megfelelően megtörtént.	
A célok és a prioritások közötti kapcsolatok beazonosítása			
A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez (a releváns átfogó és specifikus cél megnevezése, a kapcsolódás rövid szöveges bemutatása)	igen	A dokumentum egy áttekintő ábrán jeleníti meg a jövőkép, a célok és a prioritások közötti kapcsolatok erősségét.	
A tervezéskísérő eljárások (különösen az előzetes programértékelés és a környezeti értékelés) dokumentációja			
A dokumentum tartalmazza a tervezéskísérő eljárások rövid bemutatását, melyen belül a hatások kezelésére tett lépések is rögzítésre kerülnek (táblázatos forma is megfelelő)	igen	A program külön dokumentumban tartalmazza a környezeti értékelést és a társadalmi-gazdasági hatásvizsgálatot.	
A végrehajtásában közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekérvényesítés rendszere			
A partnerségi terv és a releváns jogszabályok alapján rögzítésre került a végrehajtásban közreműködő	részben	Kiegészítendő a Tftv. 17. §-ával, az RFÜ-kre vonatkozó passzusok beemelése szükséges	Kiegészítjük a dokumentumot a Tftv. 17. §, az RFÜ-kre vonatkozó passzusaival.

szervezetek köre (tételes felsorolás)			
Bemutatásra kerültek a megvalósítást és a program megvalósítás monitoringozását meghatározó folyamatok jogszabályi keretei	igen	A tervezés jelenlegi állásnak megfelelően.	
Bemutatásra kerültek a végrehajtásban közreműködő szervezetek együttműködésének formális keretei (megyei tervezési fórum stb.)	részben	Kiegészítendő a Tftv. 17. §-ával, az RFÜ-kre vonatkozó passzusok beemelése szükséges.	Kiegészítjük a dokumentumot a Tftv. 17. §, az RFÜ-kre vonatkozó passzusaival.
Meghatározásra kerültek a végrehajtásban közreműködő szervezetek felelősségi körei, kompetenciái (amennyiben releváns, ezt javasolt prioritás szinten bemutatni)	részben	Amennyire a tervezés jelenlegi fázisában ez lehetséges.	
Bemutatásra kerültek a végrehajtásban közreműködő üzleti és civil szervezetek bevonásának módja (partnerségi program)	igen	Amennyire a tervezés jelenlegi fázisában ez lehetséges.	
A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása			
A hatályos Tftv., valamint a releváns korm. határozatok alapján bemutatásra került a megyei program megvalósításának intézményrendszere, különös tekintettel a megyei kompetenciába tartozó feladatok meghatározására	részben	Az RFÜ-k „használatosságát” érdemes lenne megemlíteni, hiszen a 2007-2013 között felgyűlt megvalósító tapasztalat a későbbiekben is hasznos lesz a megye számára.	Pótoljuk, az RFÜ-k bevonásának lehetőségét bemutatjuk a dokumentumban.

Röviden bemutatásra került a program megvalósítás módszertana, eljárásrendi háttere	igen	Amennyire a tervezés jelenlegi fázisában ez lehetséges.	
A program finanszírozási hátterének táblázatos bemutatása (EU-s támogatás, nemzeti társfinanszírozás, stb.)			
Monitoring és értékelési terv			
A dokumentum tartalmazza a programszintű és prioritás szintű indikátorok bemutatását táblázatos formában. Programszinten hatásindikátorok, prioritásonként eredmény indikátorok, releváns esetben output indikátorok is meghatározásra kerültek	igen	A fejezet – a végleges szabályozás hiányában – összefoglalja a jelenleg rendelkezésre álló szakmai kereteket.	
Az indikátorok mérési módszertan kifejtésre került (típus, bázisérték és tervezett célérték, adatforrás, a mérés gyakorisága)	nem	A dokumentum véglegesítésekor és az ágazati OP-k ismeretének függvényében pontosítható.	
A dokumentum tartalmazza a program céljainak értékeléséhez kapcsolódó módszertan meghatározását	nem	A dokumentum véglegesítésekor és az ágazati OP-k ismeretének függvényében pontosítható.	

Operatív Program

Szempont megnevezése	Igen/Nem /Részben	Minősbiztosító megjegyzése	Tervezői válaszok
A megyei területfejlesztési program Operatív program része tartalmazza az NTH által kiadott, „Útmutató és tervezési sablon	igen		

Szempont megnevezése	Igen/Nem/Részben	Minősbiztosító megjegyzése	Tervezői válaszok
a megyei területfejlesztési program elkészítéséhez” című dokumentum ban előírt tartalmi elemeket?			
Bemutatásra kerültek-e a támogatás segítségével megvalósuló fejlesztések? (Röviden bemutatva a fejlesztések nagyságrendi költségigényét, és a finanszírozásra rendelkezésre álló forrásokat.) Tartalmaz-e a dokumentum ezzel kapcsolatban összefoglaló/összesítő táblázatot/ábrát?	igen	Utalás szintjén meghatározásra kerültek, de a prioritások bemutatásakor, és indoklásakor erre külön kitértek még.	
A megyei prioritások bemutatása részletesen megtörtént-e? Összefoglaló tábla feltöltésre került-e? Kifejtésre kerültek a célok, amelyeket a fejlesztésekkel el kíván a megye érni?	igen	A program hat prioritást, ezeken belül pedig összesen tizennégy intézkedést tartalmaz. Ezek mindegyike megalapozott, leírásuk jól áttekinthető, és tartalmazza a szükséges elemeket (indoklás, kapcsolódó célok és tematikus célkitűzések, indikátorok, intézkedések, potenciális kedvezményezettek). Az összefoglaló tábla értelemszerűen feltöltésre került. A költségigények meghatározása nélkül.	
A prioritások EU-s tematikus célhoz és beruházási prioritáshoz rendelése megtörtént-e?	részben	A beruházási prioritások megnevezése hiányzik, amelyet a dokumentum véglegesítésekor pontosítani szükséges.	A kapcsolódó beruházási prioritások bemutatását az 5. Mellékletben (Koherencia-vizsgálatok) pótoljuk.
Kellő hangsúlyt fordított-e a megye a területi szempontok azonosítására/megfogalmazására	igen	A program (a koncepcióhoz hasonlóan) szakmailag jól	

Szempont megnevezése	Igen/Nem/Részben	Minősbiztosító megjegyzése	Tervezői válaszok
?		megalapozott, egyértelműen beazonosítható funkcionális térségeket jelöl ki. Ezt a gyakorlatot (és szemléletmódot) egyértelműen példaértékűnek és más térségek számára is követendőnek tartjuk.	
A megfogalmazott területi szempontok a koncepcióban és a stratégiai programrészben rögzítettekkel összhangban kerültek meghatározásra?	igen	Ugyanazon együttkezelendő térségekre dolgozták ki a prioritásokat.	
A megyei prioritások kellő részletezettséggel kerültek bemutatásra?	igen	Minden körülményre kiterjedően kerültek meghatározásra	
Az összefoglaló táblázat tartalmaz-e minden releváns információt? (Amennyiben nem, a hiányzók pótlására szükséges pontosító szempontokat, javaslatokat az alábbiak szerint fogalmazzuk meg a megye számára.)	igen	A dokumentum egy áttekintő ábrán jeleníti meg a jövőkép, a célok és a prioritások közötti kapcsolatok erősségét.	
Meghatározásra kerültek-e a releváns, kapcsolódó (eredmény és output) indikátorok? A választott indikátorok összhangban vannak-e az OP-kban rögzített indikátorokkal?	igen	Az TOP-ban használt indikátorokat alkalmazták. Azonban az ágazati OP-k ismeretének hiánya miatt azok megválasztása pontosításra szorul. Ezt azonban csak az ágazati OP-k megismerésekor tudják megtenni!	
Bemutatásra kerültek-e az együttműködés keretében tervezett fejlesztések?	igen		
Összefoglalóan bemutatásra kerültek-e a vállalkozások tervezett elképzelései?	igen	Az elkészült összefoglalás jól mutatja a jelenlegi helyzetet, azonban 1 bekezdésben célszerű lenne megfogalmazni azt is, hogy a viszonylag	A projektgyűjtés hatékonyabbá tételére tett javaslatokkal és eddigi tapasztalataink

Szempont megnevezése	Igen/Nem/Részben	Minőségbiztosító megjegyzése	Tervezői válaszok
		sikertelen projektgyűjtést, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni.	megfogalmazása val kiegészítjük a dokumentumot.
Az egyes megyei intézkedések pénzügyi terve bemutatásra került-e? A táblázat feltöltése értelemszerűen megtörtént?	nem	Pénzügyi tervet a dokumentum nem tartalmaz. A dokumentum véglegesítésekor és az összes operatív program ismeretének függvényében lehet majd meghatározni (legalábbis becsülni)	
Bemutatásra került-e a végrehajtás módja és feltétel rendszere, valamint az ellenőrzés rendszere?	részben	Ennek keretében szükséges bemutatni a megyei önkormányzat részéről a prioritások lebonyolításába bevonandó szervezeteket, ezek kompetenciáit, az európai uniós programok előkészítésében és lebonyolításában szerzett tapasztalataikat. Külön szükséges bemutatni a rendelkezésre álló humán erőforrás szakmai tapasztalatát. A dokumentum véglegesítésekor véglegesíthető.	A javaslattal kiegészítjük a dokumentumot.
Rögzítésre és bemutatásra kerültek-e az SKV szakértők által megfogalmazott további program specifikus megállapítások?	nem	Ez még társadalmasítási változat. A dokumentum véglegesítésekor szükséges a megállapítások átvezetése	Az SKV szakértőkkel folyamatosan együttműködünk a dokumentum elkészítése során, ezért javaslataink menet közben beépültek.
Ahol releváns, bemutatásra került-e a teljesítésigazolás követelményrendszerének kialakítása?	igen	Amennyire a tervezés jelenlegi fázisában ez lehetséges.	

További szöveges megállapítások, amennyiben a dokumentum véglegesítéséhez szükséges:

Javasolt a részdokumentumot nem a területfejlesztési program részeként elfogadni. Javasolt külön dokumentumként kezelni, így a megvalósítás során nem ró a kellenél nagyobb kényszert a megyei önkormányzatra. Illetve a részdokumentumot a későbbiek folyamán – az OP-k alakulásával megegyezően – többször szükséges módosítani, mint a megyei területfejlesztési programot, így együtt kezelése indokolatlanul nagy adminisztrációs terhet róna az önkormányzatra.

A dokumentum jól szerkesztett, követhető. Technikai észrevétel, hogy a tartalomjegyzék pontjai hivatkozásként funkcionálnának, így a dokumentum funkcionális használhatósága nagyban növekedne.

A minőségbiztosítás végezte: Farkas Zsuzsanna

Budapest, 2014. június 27

5.6.3 Vélemények

Gazdaságtervezésért Felelős Helyettes Államtitkárság

Popovics György

Elnök

Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés

Tatabánya

Fő tér 4.

2800

Iktatószám: NGM/ 17565 / 3 /2014.

Ügyintéző: Madarász Anett

Telefonszáma: (1) 795-2755

Tárgy: Észrevételek Komárom-Esztergom
Megye Területfejlesztési Programjához

Tisztelt Elnök Úr!

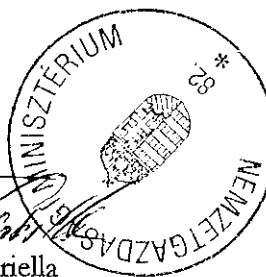
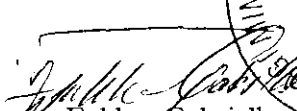
Miniszter Úr köszönettel megkapta Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Program (a továbbiakban Program) egyeztetési változatát, mellyel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

A Program stratégiai programrésze formailag és tartalmilag részben megfelel a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendeletben meghatározott szerkezetnek, illetve a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal által kiadott „*Iránymutatás a megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához*” című dokumentumban előírtaknak.

A mellékelt Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal munkatársai által elkészített minőségbiztosítási sablon alapján javaslom a Program további kidolgozását.

Budapest, 2014. július „ 4 .”

Üdvözlettel:

Fukker Gabriella

Melléklet: a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal által készített részletes észrevételeket tartalmazó minőségbiztosítási táblázat

Komárom-Esztergom megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programjának véleményezése és minőségbiztosítása

/verzió: 2014. május 23./

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó megyei területfejlesztési programok formai és tartalmi követelményeit két dokumentum, a 218/2009. Korm. rendelet (és annak 3. melléklete), valamint a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal által készített Iránymutatás a megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához (és az ahhoz kapcsolódó, időközben elkészült Útmutató és tervezési sablon a megyei területfejlesztési program elkészítéséhez) határozza meg.

Komárom-Esztergom megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programja mind formai, mind pedig logikai felépítésében követi az Útmutatóban, illetve Korm. rendeletben meghatározott struktúrát, valamint tartalmazza a 2014-2020-as időszakhoz kapcsolódó részdokumentumok egyeztetési változatát.

A területfejlesztési program formai és tartalmi elemeivel kapcsolatban a minőségbiztosítás során megfogalmazott megállapítások és javaslatok:

A dokumentum vezetői összefoglalójának rövidítésjegyzékében két intézmény is tévesen szerepel. A KDRFÜ teljes alakja nem a „Közép-Dunántúli Régió Fejlesztési Ügynöksége”, hanem Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség, ahogy ez a dokumentum további részeiben egyébként helyesen szerepel.

Mind a rövidítésjegyzék, mind a további fejezetek tévesen, önálló karként említik a Pázmány Péter Katolikus Egyetem esztergomi szervezeti egységét. A Vitéz János Tanárképző Központ 2013. július 1. óta a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar részeként működik.

Szerkesztéstechnikai észrevétel, de a dokumentum használhatóság javítaná, ha a tartalomjegyzék pontjai hivatkozásként funkcionálnának, azaz kattintásra az adott fejezetekre mutatnának.

A vezetői összefoglalóban foglaltakkal, valamint a dokumentum releváns részeivel kapcsolatban tett észrevételek

A dokumentum felveti a városokkal gyakorlatilag összenőtt szuburbán községek, valamint a városias jellegű bányász- és ipari falvak támogathatóságának problematikáját (csak városi jogállású települések támogathatósága a TOP egyes intézkedéseiben). A probléma feloldását a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 104. §-a jelentősen könnyíti azáltal, hogy a korábbiakkal szemben már községek számára is lehetővé teszi a városi cím elnyerését, amennyiben a település térségi szerepet tölt be, és fejlettsége eléri az átlagos városi szintet. Másrészt a törvény 100. §-a továbbra is lehetővé teszi

települések egyesítését. Utóbbi lehetőség alkalmazását „összenőtt” belterületek esetén megfontolandónak és előremutatónak tartjuk, nem csak a városok számára elérhető források lehívása érdekében, hanem azért is, mert a szakmailag jelentősen meghaladott önkormányzati rendszer középtávon (a folyamat 1990 utáni mesterséges megszakítását követően) ismét ebbe az irányba fog elmozdulni, melyet a területszervezés hatékonyságának és fenntarthatóságának igénye is indokol.

A végrehajtás intézményi-szervezeti hálózatával foglalkozó fejezet a megyei programmenedzsment szervezet létrehozásának szükségességét azzal indokolja, hogy „*Bár a KDRFÜ az országos menetrendnek megfelelően a régió három megyéjének tulajdonába került, a szervezet, a korábbiakhoz képest jelentősen lecsökkentett humánerőforrás-kapacitása miatt, jelenleg szintén nem alkalmas a komplex végrehajtási feladatok ellátására.*”

A fenti állítás egyáltalán nem állja meg a helyét, a valótlan állítások pedig helytelen következtetések levonását eredményezik.

A dokumentum állításával ellentétben a KDRFÜ humánerőforrás-kapacitása az elmúlt hónapokban tovább erősödött, miután a MAG Zrt-nek a KDOP végrehajtásával foglalkozó munkavállalói Ügynökségünk állományába kerültek. Ezzel a KDOP öt prioritásához kapcsolódó összes projekt tekintetében a KDRFÜ látja el a közreműködő szervezeti feladatokat. Tekintve, hogy a 2014-2020-as időszakban a rendelkezésre álló források csökkenése miatt a TOP keretében a KDOP-hoz képest várhatóan lényegesen kevesebb projekt valósulhat meg Komárom-Esztergom megyében is (ráadásul az előkészítés elhúzódása miatt ezek valószínűsíthetően később is tudnak majd elindulni), a végrehajtáshoz, a monitoring, valamint egyéb, a területfejlesztési törvényben rögzített feladatok ellátásához rendelkezésre álló humánerőforrás-kapacitás az RFÜ-k megyei tulajdonba kerülésével messzemenőig biztosítva van.

A KDRFÜ az éves munkatervet az elmúlt években jelentősen túlteljesítette, a ROP IH tájékoztatása szerint pedig jelenleg egyértelműen a legjobban teljesít az RFÜ-k közül. A Tftv. módosításával az intézményfenntartói funkciótól megtisztított megyei önkormányzatok egyik fő feladata a területfejlesztéssel kapcsolatos koordinációs tevékenység. Amennyiben a megyei önkormányzat ennek jelenlegi formájában nem tud eleget tenni, úgy ez esetben indokolt lehet a humánerőforrás-kapacitás fejlesztése.

Véleményünk szerint a dokumentum tévesen értelmezi az 1298/2014. Korm. határozat 11. pontjában foglaltakat, miszerint „*a megyei önkormányzatok a várostérségek és a megyei jogú városok térségének fejlesztése során a 3. mellékletben meghatározott várostérségek és megyei jogú városok térségeinek forráskeretétől a megyei területfejlesztési koncepcióban és programban megfogalmazott célkitűzések megvalósítása, valamint a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatása érdekében tíz százalékkal eltérhetnek a 3. mellékletben a várostérségek és megyei jogú városok térségeinek meghatározott forráskereteitől a megye összes forráskeretén belül*”.

A források 10%-os átcsoportosítására az egyes járások között van lehetőség, a járási szintre meghatározott megyei forráson belül. Azaz Komárom-Esztergom megyében lehetőség van a kormányhatározat 3. mellékletében rögzített 14591,9 millió Ft összegben belül az egyes járásokra dedikált források átcsoportosítására, 10% erejéig. Mivel a TOP prioritás, illetve intézkedés szintű arányai kötöttek, ezeknek megyei szinten is érvényesülnie kell, ami a megyei gazdaságfejlesztési keret járások javára történő átcsoportosítását nem teszi lehetővé.

A dokumentum felveti a forrásallokáció újragondolásának szükségességét a jelentősebb turisztikai beruházások kapcsán, a GINOP 4. prioritására hivatkozva. Mindenekelőtt megjegyezzük, hogy turisztikai fejlesztésekre a GINOP 6. prioritása kínál lehetőséget, a 4. prioritás energetikai projektekhez kapcsolódik.

A GINOP-6. ugyanakkor pontosan azért biztosít lehetőséget a nagyobb volumenű, országos vagy nagytérégi jelentőségű, hálózatos turisztikai fejlesztésekre, hogy ezek ne az amúgy is túlterhelt TOP intézkedéseit terheljék. A valójában országos jelentőségű, hálózatos turisztikai fejlesztések megvalósíthatósága ezáltal biztosítva van. Az EB álláspontja szerint pedig azonos tématerületek két különböző OP-ból nem finanszírozhatók.

A különböző fejlesztési igények finanszírozhatóságának szempontjából hangsúlyosan figyelemmel kell lenni arra, hogy az EU által biztosított, bizonyos célok elérését támogató források addicionálisak, vagyis a hazai fejlesztési források kiegészítésül szolgálnak (azaz ebből következően csak az igények egy részére lehetnek elegendőek). Az ezekből nem támogatható igények finanszírozhatóságát hazai forrásból lehetne biztosítani, mely lehetőség megteremtésében a mintegy 3200 hazai önkormányzatnak is komoly felelőssége van, hiszen ennek szükségességét együttes lobbitevékenységük útján kell bizonyítaniuk.

A 20. oldal forrásokat és költségigényeket áttekintő táblája számos pontatlanságot tartalmaz. A rendelkezésre álló források több helyen tizedesjegy-tévesztéssel kerültek feltüntetésre (pl. 4.1 és 4.3 intézkedések), ezeket javítani szükséges.

A területi sajátosságokhoz igazodás szempontjából egyáltalán nem szerencsés, hogy a dokumentum a járási kereteket is a TOP belső arányainak megfelelően osztja fel. Ily módon nem lehetséges a területi sajátosságok megfelelő kezelése, sőt egyáltalán figyelembe vétele sem. A TOP arányoknak megyei szinten kell teljesülnie a járási kereteket illetően is. A probléma feloldására, így a járási keretek területi sajátosságokhoz is igazodó feltöltésére Ügynökségünk 2014. május 14-én részletes módszertani javaslatot küldött a megyei önkormányzat részére. Ennek alkalmazását indokolja az is, hogy a jelenlegi besorolással a dokumentum szerint egyes intézkedések járási szinten jelentősen felültervezettek, míg más járásokban nincs kapcsolódó fejlesztési igény. Ez a megoldás veszélyezteti a megye számára dedikált járási forráskeret teljes lehívását.

Stratégiai és Operatív Program

A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása

A fejezet mintaszerűen sorolja fel a tervezési folyamat lépéseit, illetve azok ütemezését, valamint a folyamat egészének háttérét. Emellett tartalmazza a tervezés kapcsán Komárom-Esztergomban felmerült problémákat és nehézségeket, valamint ez ezekből eredő kockázatokat. Ezek megjelenítését a dokumentumban jó példának tartjuk.

A célrendszer bemutatása: a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek alapján a specifikus, horizontális és területi célok meghatározása, viszonyrendszerének bemutatása

A fejezet mintaszerűen, jól áttekinthetően mutatja be Komárom-Esztergom megye elérni kívánt jövőképét, a kapcsolódó célrendszert, illetve annak külső és belső koherenciáját.

A részletesen bemutatott jövőkép jól megalapozott, elérése reálisnak tekinthető. A program (a koncepcióhoz hasonlóan) szakmailag jól megalapozott, egyértelműen beazonosítható funkcionális térségeket jelöl ki. Ezt a gyakorlatot (és szemléletmódot) egyértelműen példaértékűnek és más térségek számára is követendőnek tartjuk.

A prioritások azonosítása

A program hat prioritást, ezeken belül pedig összesen tizennégy intézkedést tartalmaz. Ezek mindegyike megalapozott, leírásuk jól áttekinthető, és tartalmazza a szükséges elemeket (indoklás, kapcsolódó célok és tematikus célkitűzések, indikátorok, intézkedések, potenciális kedvezményezettek). Az indikátorok kapcsán azonban további lépésekre van szükség, hiszen sem cél, sem pedig bázisértékek nem kerültek meghatározásra.

A 6 önálló elemből álló prioritás-struktúra a végrehajtást az előrehaladás nyomonkövetését a korábbi tervezethez képest jelentősen megkönnyíti.

A célok és a prioritások közötti kapcsolatok beazonosítása

A dokumentum egy áttekinthető ábrán jeleníti meg a jövőkép, a célok és a prioritások közötti kapcsolatok erősségét.

A tervezéskísérő eljárások (különösen az előzetes programértékelés és a környezeti értékelés) dokumentációja

A program külön dokumentumban tartalmazza a környezeti értékelést és a társadalmi-gazdasági hatásvizsgálatot.

A végrehajtásban közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekérvényesítés rendszere

A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása

Az előzőekben már leírtakon túl javasoljuk, hogy a megyei önkormányzatok területfejlesztési feladatai felsoroló fejezet kerüljön kiegészítésre a Tftv. 17. §-ával, hiszen a TOP esetében a közreműködő szervezeti feladatokat a regionális fejlesztési ügynökségek látják el (melyet a 45. oldal – tévesen – nem is tartalmaz, az ott leírtak kizárólag az ágazati operatív programokra érvényesek).

Ennek értelmében az egy régió területén működő megyei önkormányzatok és a fővárosi önkormányzat a területi operatív programok megvalósításával összefüggő fejlesztési döntések előkészítésére és végrehajtásában való közreműködésre a régióban nonprofit gazdasági társasági formában regionális fejlesztési ügynökséget működtetnek.

A regionális fejlesztési ügynökség feladatai különösen:

- a) közreműködő szervezeti feladatokat lát el a területi operatív programok végrehajtásában és ellenőrzésében,
- b) külön megállapodás alapján részt vesz az ágazati területfejlesztési operatív programok, vagy más programok lebonyolításában, szervezi a programok megvalósítását, részt vesz a programok pénzügyi finanszírozási feladataiban, a programok megvalósításáról, a pénzügyi felhasználásról naprakész nyilvántartást vezet,
- c) közreműködik a megyei önkormányzat és a fővárosi önkormányzat területfejlesztési feladatainak ellátásában.

Monitoring és értékelési terv

A fejezet – a végleges szabályozás hiányában – összefoglalja a jelenleg rendelkezésre álló szakmai kereteket.

Az ágazati operatív programokban megvalósítani javasolt elemek

A dokumentum részletesen ismerteti a projektgyűjtések során beérkezett, az egyes ágazati operatív programokhoz kapcsolódó fejlesztési elképzeléseket, valamint ezek költségigényét.

Horizontális jellegű információk

A dokumentum 4.5 fejezete nem tartalmazza az NTH Útmutatóban is szereplő, „A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere” ismertetését.

Ennek keretében szükséges bemutatni a megyei önkormányzat részéről a prioritások lebonyolításába bevonandó szervezeteket, ezek kompetenciáit, az európai uniós programok előkészítésében és lebonyolításában szerzett tapasztalataikat. Külön szükséges bemutatni a rendelkezésre álló humán erőforrás szakmai tapasztalatát.

Ehhez kapcsolódóan a KDRFÜ vonatkozásában a fentiekben már tettünk megjegyzést. Ügynökségünk, mint a KDOP és a TOP közreműködő szervezete, rendelkezik a szükséges tapasztalatokkal és kompetenciával.

Részdokumentumok és projektcsomagok

Hangsúlyosan egyetértünk azzal, hogy a térségi workshopok jelentik a következő időszak legfontosabb feladatát. A járási/megyei projektcsomagok véglegesítésére csak az OP-k és a kapcsolódó eljárásrendek elfogadását követően kerülhet majd sor, ekkor kezdődhet meg ezek megvalósítása is. Ennek érdekében mielőbb be kell azonosítani a beérkezett fejlesztési elképzelések közül az azonnal, kockázat nélkül indítható projekteket, ami a térségi egyeztetések legfőbb célja kell legyen.

Példaértékűnek tartjuk, hogy a programmal egyidőben sor került a beérkezett projektötletek csomagokba sorolására is. Az intézkedések szerinti besorolással nem minden esetben értünk egyet (pl. új szálláshelyek létrehozására a TOP-2.2. intézkedés keretében jelenleg nem látunk

lehetőséget), de ezek pontosítására csak a végleges OP-k és eljárásrendek keretében lesz lehetőség.

A projektsomagokat bemutató tábláknál javasoljuk, hogy a leendő kedvezményezettek is kerüljenek feltüntetésre.

Több helyen is előkerül a dokumentumban, de különösen a 221. oldal összefoglaló táblája kapcsán érezzük fontosnak megjegyezni, hogy a TOP-1.1, valamint 1.2. intézkedése keretében megvalósuló projektek esetében valóban a regionális támogatási térkép a mérvadó, azonban ennek értelmében a maximális intenzitás 35%, 45% és 55% is lehet (a 10/20%-os növelésre kkv-k esetében van lehetőség). Mivel – elsősorban – az 1.2. intézkedés kkv-k projektötleteit is tartalmazza, a forrásigény a táblában jelöltnél magasabb is lehet. Ráadásul egyes tématerületek várhatóan ennél magasabb támogatásintenzitásban is részesülhetnek, amely szintén felfelé módosíthatja a „lekötött” források nagyságát.

Összességében megállapítható, hogy Komárom-Esztergom megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programja formai és tartalmi tekintetben is alkalmas lehet a 2014-2020-as tervezés további lépéseinek megtételéhez, melyhez ugyanakkor javasoljuk a fentiekben tett észrevételek, javaslatok átvezetésének megfontolását, valamint az időközben elérhetővé váló operatív programok, eljárásrendek információinak a programba való beépítését.

Székesfehérvár, 2014. 06. 23.

**MINISZTERELNÖKSÉG
ÁLLAMTITKÁR**

XXII-3/ ID / 373/ 2 /2014.

**Popovics György úr részére
elnök**

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat

**Tatabánya
Fő tér 4.
2800**

Tárgy: Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégia és Operatív Program véleményezése

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel fogadtuk a Komárom-Esztergom megyei 2014-2020 közötti időszakra szóló Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Program II. fázis egyeztető változatát (a továbbiakban: Program). A dokumentummal összefüggésben – Dr. Lázár János miniszter úr megbízásából – az alábbiakról tájékoztatom.

A Program kellőképp részletezett, teljes körűen bemutatja a jövőbeli terveket, a megvalósításhoz elengedhetetlen eszközöket, forrásokat. Külön említést érdemel a dokumentum „Tervezett fejlesztések bemutatása a megyei prioritások szerint” címet viselő fejezete, amely beszámol a megye nagytérégi integrációját erősítő vasúti, közúti, vízi és integrált városhálózati közlekedési kapacitásfejlesztésekről, valamint részletesen bemutatja a nagytérégi beágyazódást szolgáló kiemelt gazdaságfejlesztési térségeket és ágazatokat. Eszerint kiemelt figyelmet érdemes fordítani a Duna menti térség turisztikai kínálatának összehangolására a nemzetközi versenyképesség javítása érdekében. A Program kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy a sajátos gazdasági hagyományokra és természeti értékekre épülő kiemelt és nagyprojekteket bemutassa, melyek az innovatív üzleti környezet megteremtését szolgálják, illetve továbbfejlesztésében vesznek részt.

Mindezek alapján a program tartalmával a Miniszterelnökség egyetért, és a fentiekén túl egyéb észrevételt nem tesz.

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programban foglaltak megvalósításához ezúton kívánok Önnek és munkatársainak is sikerekben gazdag, eredményes munkát.

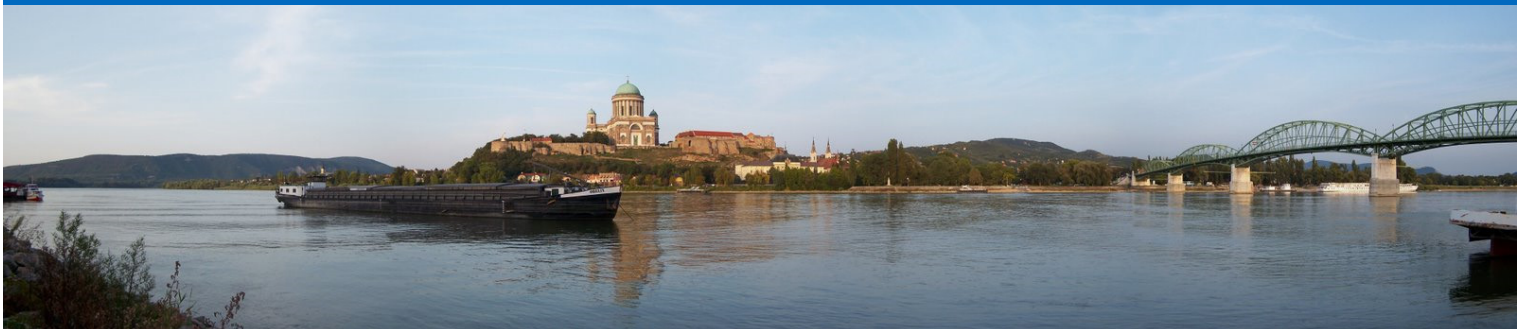
Budapest, 2014. július „2. ”

Dr. Kovács Zoltán
államtitkár

HOZZÁSZÓLÁS KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV PROGRAMJÁHOZ

Összeállították
a CESCO munkatársai

2014. július 3.

Egyesületünk szakmai irányultságának megfelelően hozzászólásunkban elsődlegesen Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programjának (továbbiakban megyei program) határon átnyúló vonatkozásaira koncentrálunk, amelyek a megye földrajzi fekvése miatt kiemelt jelentőségűek.

A megyei program tervezését és összeállítását meghatározó, még az utolsó pillanatban is változó központi tartalmi követelmények nem könnyítették meg a tervezők munkáját. A megyei program készítői a legtöbb esetben mégis sikeresen törekedtek arra, hogy a program alapjául szolgáló Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Konceptióját (továbbiakban megyei koncepció) jellemző előremutató térszemléletet a megyei programban is megjelenítsék. A megyei koncepciót szinte teljes egészében áthatotta a határmentiség szellemisége, a megye jövőjének egyik legfőbb letéteményesének az együttműködő Duna menti térséget tartották. A határon átnyúló együttműködések szemlélete üdvözlendő módon a megyei programban is megjelenik, így a hozzászólásunkban szereplő észrevételek koncepcionális jellegű módosítási javaslatok helyett jellemzően csak kisebb mértékű kiegészítésekből állnak.

A megyei koncepció és program szakmai érdemeinek, előremutató térszemléletének messzemenő elismerése mellett ezúton szeretnénk jelezni, hogy egyesületünk szükség esetén szakmai tevékenységével szívesen támogatja a tervezési folyamat későbbi fázisait.

Észrevételeink, kiegészítési javaslataink figyelembe vételét előre is köszönjük!

ÉSZREVÉTELEINK

KIEGÉSZÍTÉSI JAVASLATOK A MEGYEI PROGRAM PRIORITÁSAIHOZ

A kiegészítési javaslatok ismertetése során a 6.4 fejezet (4. Melléklet 3.1 fejezethez: a stratégiai program prioritásainak, intézkedéseinek és beavatkozásainak részletes bemutatása) számozását követjük. Itt szeretnénk megjegyezni, hogy 4. számú mellékletben és a 4. számú fejezetben célszerű lett volna azonos részletezettségi, számozási szinten megjeleníteni a beavatkozásokat és a hozzájuk tartozó műveleteket, ahogyan az például az 5. számú prioritás esetében meg is történt (lásd például a 87. oldalon és a 92. oldalon található táblázatok beavatkozásokra vonatkozó részeit).

11.11. Kötött pályás és ötven százalékot meghaladó mértékben kötött pályához kapcsolódó, intermodalitás feltételeinek kiépítését szolgáló fejlesztések

Külön pontként javasoljuk felvenni a határon átnyúló autóbusszos közösségi közlekedés, a Komárom–Révkomárom, illetve az Esztergom–Párkány határon átnyúló viszonylatok fejlesztését, továbbá a térségben tervezett Dunabusz (Dunajbus)-hálózatra való rácsatlakozást. Az ilyen jellegű, határon átnyúló közlekedési integrációkat a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó SKHU CBC Program¹ támogatni fogja.

11.12. A térségi közösségi közlekedés rendszerszintű összehangolása a városhálózati csomópont területén;

52.31. Fenntartható közlekedési beruházások

Javasoljuk kibővíteni a műveleteket a határon túli üzemeltetőket, szolgáltatókat is integráló közlekedésfejlesztési platform vagy szövetség megalapításával. Az egyes műveletek, projektek leírásánál célszerű lenne a határ túloldalán lévő közlekedési szolgáltatókkal is megvalósítani a tervezett menetrendi összehangolást és közös arculat és információs rendszer tervezését, valamint támogatni a közös jegy-, tájékoztatási és információs rendszer (térkép, honlap) kiépítését.

Különösen fontos lenne e beavatkozáshoz kapcsolódóan vagy a 2. prioritáson belül (Megyei turisztikai program) erősíteni a turizmus és a közforgalmú közlekedés közötti együttműködést. Erre jó példát ad Magyarország vonatkozásában a többek között a GYSEV részvételével megvalósult GreMo Pannonia elnevezésű projekt.

12.21. Ikervárosok határon átvívelő gazdaságfejlesztési programjai

A művelet megvalósítását segítheti elő az „Ister-Granum Vállalkozási - Logisztikai Övezet Határon átnyúló integrált területi beruházás” című fejlesztési dokumentumban szereplő beavatkozások/projektjavaslatok figyelembevétele.

A megyei programban a helyi termékek fejlesztéséhez és a helyi termékek piacának szervezéséhez kapcsolódó műveletek több helyen (1.2, 2.3, 3.3. intézkedések) is megjelennek. Ezzel összefüggésben javasoljuk az RDV EGTC „Duna menti helyi termék program”-jának beépítését, valamint az Ister-Granum EGTC Helyi Termék Hálózat fejlesztésének keretében megvalósult, folyamatban lévő és tervezett projektjeinek áttekintését, illetve adott esetben a megyei elképzelések megvalósítása során az azok eredményeire való támaszkodást.

---

¹ A program megegyezik a HUSK CBC Programmal, melynek megnevezése azonban az Irányító Hatóság átadásával SKHU megnevezésre fog változni.

12.22. "Jövőágazatok" térségi jelenlétének erősítése a Duna mentén (jelen beavatkozások, a Duna-mente lehatárolással valósulnak meg);

12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése

Mind a „Jövőágazatok” fejlesztésére irányuló művelet, mind az „Innovatív zöldgazdaság felépítése” megnevezésű beavatkozás megköveteli a határon átnyúló szemlélet érvényesítését. Az RDV EGTC ITB-ben megfogalmazott projektkezdemenyvezések közül több is kapcsolódik a megyei programban szereplő projektsomag-elemekhez:

2. A Duna menti ipari és urbanizációs tengely megújítása;
6. RDV Agrárinnovációs Klaszter;
7. Bioenergetikai program megvalósítása.

21.31. A Duna menti térség kapcsolódó turisztikai kínálatának fejlesztése, vonzerőnövelés, fogadóképesség, hálózatba szervezés

A határon átnyúló TDM-szervezetek támogatása nagy potenciálokat tartogat. A magyar-szlovák Duna szakasz mentén található kisebb EGTC-k közül az Arrabona EGTC, a Pons Danubii és az Ister-Granum saját TDM-szervezet létrehozását tervezi. E szervezeteket a nagyon területi kiterjedésű és szélesebb körű kompetenciákkal bíró RDV EGTC ilyen jellegű szervezete fogná össze, ezáltal Pozsonytól Budapestig közel teljes mértékben biztosítottá válna a Duna menti térség turisztikai kínálatának határon átnyúló fejlesztése, vonzerőnövelése, hálózatba szervezése.

3.2. Innovatív üzleti környezet megteremtése, továbbfejlesztése

A III. prioritáson belül nem jelennek meg határon átnyúló tématerületek, ugyanakkor a prioritás több beavatkozásához is kapcsolhatóak a megyében található EGTC-k gazdaságfejlesztési elképzelései, melyek a megyei program I. prioritásán belül még nem kerültek megjelenítésre. A határtérség innovatív üzleti környezetének összehangolt megteremtése érdekében javasoljuk, hogy a 3.2-es intézkedéshez tartozó potenciális kedvezményezettek köre egészüljön ki az EGTC-kkel.

42.2. Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása

A szak- és felnőttképzésre, a vállalkozói készségek fejlesztésére és a munkaerő-piaci folyamatok befolyásolására irányuló beavatkozások terén kiemelten fontosnak tartjuk a határon átnyúló együttműködések támogatását, ösztönzését.

52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés

A meglévő kompetenciaszinteknek megfelelően a megyei program a beavatkozás minden elemét a megye felelősségén kívül esőnek ítélte meg. Ezzel együtt fontosnak tartjuk, hogy a felsorolt műveletek között a megye területét érintő, határon átnyúló vízgazdálkodási együttműködések is megjelenjenek. A teljes magyar-szlovák Duna-szakasz közös vízgazdálkodási feltételeinek alakítása szerves részét képezi az RDV EGTC ITB-jének is.

62.22. Vidéki és szuburbánus térségek esélyteremtő programjai, térségi kohézióra, együttműködésre, szolgáltatások és készségek szinergiájára építő fejlesztések

A műveleten belül, a non-profit erőforrások aktivizálása kapcsán, javasoljuk megjeleníteni a társadalmi kohézió erősítésében betöltött szerepükből következően a határon átnyúló people-to-people programokat.

ÉSZREVÉTELEK A „RÉSZDOKUMENTUMOK, PROJEKTCSOMAGOK” CÍMŰ FEJEZETHEZ

Az Operatív Program és a Részdokumentumok közötti kapcsolatok bemutatásának hiánya

Az Operatív Programban, prioritásonként ismertetett megyei tervezett fejlesztések és a részdokumentumokban szereplő projektötletek közötti koherencia, kapcsolatrendszer nehezen követhető. A dokumentumból nem derül ki, hogy a projektgyűjtések keretében összegyűjtött projektek mely megyei fejlesztési elképzelések megvalósulását, milyen mértékben szolgálják. Ennek valamilyen szintű szemléltetését azért is tartanánk fontosnak, mert egyetértünk a tervezők alábbi megállapításával:

„Komoly veszélyforrásnak érezzük a projektjavaslatok között nem szereplő, de a helyzetfeltárás, a koncepció, a háttér tanulmány alapján a beérkezett projektjavaslatoknál esetenként sokkal fontosabb projektek háttérbe szorulását.”²

Még ha a tervezési útmutató nem is jelöli ki ennek a helyét, szerencsés lenne, ha a dokumentumban megjelenne, hogy a megye koherens, alaposan alátámasztott fejlesztési

² Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programja, valamint a 2014-2020 közötti időszakra szóló operatív programokhoz kapcsolódó részdokumentumok II. fázisa egyeztetési változata [2014. május 23.], 110. oldal

rendszerének megvalósulásához hogyan járulnak hozzá az összegyűjtött projektek, mely prioritás esetében hiányoznak még kisebb-nagyobb léptékű projektek.

ISTER-GRANUM térségi integrált gazdaságfejlesztési fókuszú „vezér” projektcsomag kiegészítése

Igazán előremutatónak tartjuk, hogy a KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ITB projektek ismertetésén belül több határon átnyúló relevanciával rendelkező projektcsomag is megjelenik. Ezek közül az ISTER-GRANUM térségi integrált gazdaságfejlesztési fókuszú „vezér” projektcsomag területi alapon ide sorol több olyan projektet is, amelyek az EGTC / eurorégió fejlesztési terveihez nem illeszkednek szervesen. Ezek helyett javasoljuk az Ister-Granum fejlesztési dokumentumaiban szereplő tervezett beavatkozások, projektek figyelembevételét. Az EGTC / eurorégió releváns fejlesztési dokumentumait, és azok elérhetőségét jelen hozzászólás utolsó oldalán tételesen felsoroljuk.

Az európai, határon átnyúló OP-k keretének terhére készülő részdokumentumok

A tervezett, az egyesületünk fő profiljába vágó részdokumentum kidolgozását érdeklődéssel várjuk. A részdokumentum összeállításában – igény esetén – szakmai segítségünkkel szívesen részt vállalunk.

Egy ilyen jellegű részdokumentum összeállításánál kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a benne megjelenő projektek tükrözzék a megye által érintett EGTC-k (Ráb-Duna-Vág EGTC, Pons Danubii EGTC, Ister-Granum EGTC) fejlesztési elképzeléseit.

EGYÉB ÉSZREVÉTELEK

Duna Transznacionális Program az Európai Duna Stratégia OP helyett

A megye területfejlesztési programjában több helyen is olvasható az „Európai Duna Stratégia OP” és a „Duna Stratégia OP” megnevezés. A 6. oldalon az alábbi szerepel:

„Komárom-Esztergom megye - jelentős érintettsége okán - nagyon várja az Európai Területi Együttműködés magyar-szlovák határszakaszra készülő Operatív Programot, illetve – a korábbi hírekkel szemben mégiscsak készülő – Európai Duna Stratégiához készülő Operatív Programot.”

Az Európai Bizottság 2012. december 18-án valóban egy új, a 2011-ben elfogadott EU Duna Régió Stratégia területével megegyező földrajzi lefedettségű transznacionális együttműködési program felállítását kezdeményezte a 2014-2020-as időszakra. A program hivatalos megnevezése Duna Transznacionális Program (Danube Transnational Programme 2014-2020). A makroregionális stratégia és a transznacionális program két, egymástól merőben eltérő eszköz, amelyek ugyan azonos földrajzi területen, de különböző szinteken és elvek mentén működnek. A Duna Transznacionális Program nem tekinthető az EUDRS-hez készülő operatív programnak, még ha figyelembe is veszi annak célkitűzéseit.

Javasoljuk a megyei fejlesztési program későbbi verzióiban a(z Európai) Duna Stratégia OP helyett a „Duna Transznacionális Program”, vagy a „Duna OP” megnevezés alkalmazását!

Szerkesztés, ábrák

A fejlesztési program „jól olvasható”, formázása és a fejezetek elejét jellemző „olvasási útmutatók” segítik az olvasót az anyag értelmezésében.

A területfejlesztési koncepció szintézisében megjelenő ábrákat előremutatónak tartjuk a magyar területfejlesztési gyakorlatban. Kiemelkedő, hogy a megyei program térszemlélete nem korlátozódik kizárólag az országhatáron belüli területekre, hanem „átlát” a határon, és egy funkcionálisan sok szempontból összefüggő térben gondolkodik. Ezt a szemléletet jól tükrözik a 31-32. oldalon található ábrák.

Javasoljuk, hogy a dokumentációban szereplő összes ábra kapjon számozott képaláírást, illetve az ábrához kapcsolódó leíró szövegbe kerüljön ábrahivatkozás.

Amennyiben nincsen külön indokoltsága a jelenlegi megjelenítésnek, javasoljuk, hogy a dokumentáció 24. oldalán található 1. ábrán (Megyei sajátos térségek lehatárolása) a megye teljes egészében látszódjon. Ahogyan a Koncepcióban, úgy a Fejlesztési Programban is, erről az ábráról hiányzik Dömös község területének fele, és így csak sejthető, hogy a Duna mente műhely kelet felé, e településre még kiterjedve záródik.

A TÉRSÉG HATÁRON ÁTNYÚLÓ FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMAI

Duna Transznacionális OP

A Duna Transznacionális Program jelenlegi verziója és az azt megalapozó, a CESCI által készített területi analízis elérhető az alábbi tájékoztató oldal alján, a kapcsolódó dokumentumok között:

<https://www.nth.gov.hu/hu/tevekenysegek/europai-teruleti-egyuttmukodes/duna-2014-2020-uj-transznacionalis-egyuttmukodesi-program#>

HUSK

A 2014-2020 időszakra vonatkozó Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program jelenlegi tervezete (közzétéve: 2014.06.18.) az alábbi linkről tölthető le:

http://www.husk-cbc.eu/uploads/editors/3_draft_OP_2014-2020.pdf

RDV EGTC

A Rába–Duna–Vág (RDV) EGTC számára szervezetünk egy integrált területi beruházást állított össze. Ezt szíves felhasználásukra mellékeljük. Véleményünk szerint az RDV EGTC ITB-jében szereplő célok az együttműködés aktív magyarországi tagját képező Komárom-Esztergom megye számára is relevánsak, nem csak a csoportosulás egészére nézve. A megyei koncepció és stratégiai program az uniós és hazai források megfelelő allokálásával, koordinációjával hatékonyan hozzájárulhat az RDV EGTC céljaihoz, mivel az ITB célrendszere kapcsolódik a megyei területfejlesztési terv prioritásaihoz, melyekkel teljes mértékben összhangba hozható.

Ister-Granum EGTC

Az Ister-Granum EGTC fejlesztési elképzelései, dokumentumai több ponton is csatlakoznak a megyei programban ismertetett műveletekhez. Az EGTC fejlesztési tanulmányai, stratégiái az alábbi weboldalon kerültek összegyűjtésre:

http://istergranum.hu/tanulmany_strategia.html

A tanulmányok, stratégiák mellett javasoljuk az alábbi kezdeményezések lehetőség szerinti figyelembe vételét is:

- Beszámoló az Ister-Granum Helyi Termék Hálózat kapcsán megtett lépésekről, pályázatokról:

http://www.istergranum.hu/eloterjesztesek/szenatus/2014/2014_05_13/3_napirend_helyi_termek.pdf

A régió helyi termékeit bemutató kiadvány:

http://istergranum.eu/helyi_finosagok_tarhaza.pdf

- Az EGTC saját környezetgazdálkodási központ létrehozását tervezi, melyhez kapcsolódóan a közelmúltban Esztergomban konferenciát is tartottak:

9:00 Ister-Granum EGTC környezetgazdálkodással kapcsolatos elképzelései
Nagy Péter, igazgató

9:20 Jó példa a régióból
– 5 pilléres stratégia a megmaradáshoz
Bakonyi Pál, Zseliz Város polgármestere

9:40 Átmenet a megújuló energia alapú gazdaságba,
avagy Az elmúlt évek eseményei az európai energia-
gazdálkodásban
dr. Munkácsy Béla, adjunktus, ELTE, Környezet-
és Tájjelöltézési Tanszék

10:00 Települések és épületeik környezettudatos energiagazdálkodása,
avagy mit tanulhatunk a régióktól és mit kínál a jövő
Földi Zoltán, építészmérnök, építész vezetőtervező, önkormányzati
főépítész

10:20 Korszerű energetikai megoldások finanszírozási lehetőségeiről
Kuntner Gábor, vezérigazgató

www.istergranum.eu

ÉSZAK-DUNÁNTÚLI KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI FELÜGYELŐSÉG

9021 Győr, Árpád u. 28-32. Levélcím: 9002 Győr, Pf. 471.
Telefon: Központi: 96/524-000, Ügyfélszolgálat: 96/524-001 Fax: 96/524-024
web: <http://edktvf.zoldhatosag.hu> e-mail: eszakdunantuli@zoldhatosag.hu
Ügyfélfogadás: Hétfő: 8.30-12 Szerda: 8.30-12, 13-16 Péntek: 8.30-12 óráig
Beadványában ügyiratszámunkra szíveskedjék hivatkozni!

Iktatószám: 3248-2/2014. Ügyintéző: Petrikné Erika Tárgy: Komárom-Esztergom Megye
Előadó: Fálné Árvai Judit Területfejlesztési Programja és
környezeti értékelése egyeztetése,
vélemény

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal
Popovics György elnök úr részére

Tatabánya

Fő tér 4.
2800

Tisztelt Elnök Úr!

Az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség (továbbiakban: Felügyelőség) a Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programjához és az ahhoz készülő környezeti értékelés egyeztetéséhez a következő **véleményt** közli:

A megküldött dokumentum tartalma a Felügyelőség részéről elfogadható.

A Felügyelőség tudomásul veszi, hogy a környezeti értékelés a megyei területfejlesztési programban megfogalmazott 31 beavatkozást és annak várható hatásait dolgozza ki. Ugyanakkor a konkrét megvalósítások: pl. észak-déli infrastruktúra hálózat kiépítése ill. fejlesztése, elkerülő utak építése, gazdaság fejlesztése kapcsán konkrét beruházásokhoz, az egyéb népességmegtartó képességhez, turisztikai fejlesztésekhez, zöldségtermesztéssel kapcsolódó eljárások során a vonatkozó jogszabályi háttérrel alkalmazni kell.

A mellékletként www.kemoh.hu honlapon található egyeztetési dokumentáció tudomásul szolgált, vízgazdálkodási és vízvédelmi szempontból, táj- és természetvédelmi szempontból, levegőtisztaság-védelmi és hulladékgazdálkodási, valamint zaj- és rezgésvédelmi szempontból észrevételt jelenleg a Felügyelőség nem közöl.

A véleményezési eljárásban a Felügyelőség a továbbiakban is részt kíván venni.

A Felügyelőség nyilatkozatát a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet, továbbá az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 7 § (1) bekezdés szerinti eljárásban, a 3.számú mellékletben megjelölt egyeztetőként adta ki.

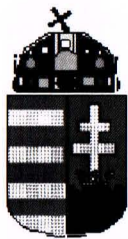
Győr, 2014. július 2.

A kizárólagos hitelesítéssel:

dr. Buday Zsolt
igazgató megbízásából

Makra Gábor sk.
igazgató-helyettes

Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság

9021 Győr, Árpád út 28-32.

Levélcím: 9002 Győr, Pf.: 101.

Telefon: (36) (96) 500-000

Telefax: (36) (96) 315-342

Internet-cím: <http://www.eduvizig.hu>

Vízgazdálkodás

Adószám: 15308373-2-08

Ügyiratszám: 4550-001/2014 Hivatkozási szám:

Tárgy: KEM területfejlesztési operatív program

Előadó: Nikáné Harangozó Melléklet: -

Margit /Timár Irén

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal

2800 Tatabánya, Fő tér 4.

Popovics György

elnök

Petrikné Molnár Erika

mb. főosztályvezető

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelt Főosztályvezető Asszony!

A Komárom-Esztergom Megye területfejlesztési és operatív programjának, a 2014-2020 közötti időszakra szóló operatív programokhoz kapcsolódó dokumentációval kapcsolatban az alábbi észrevételeket, javaslatokat terjesztjük fel az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság részéről:

A Komárom-Esztergom Megyei területfejlesztési és operatív programjában foglaltakkal egyet értünk és támogatjuk annak megvalósítását, azonban a tervezővel és az érintettekkel további egyeztetést, pontosítást tartunk szükségesnek.

Az általunk korábban leadott és egyeztetett projekt tervek a Komárom-Esztergom Megyei stratégiai és operatív program összefoglaló táblázatainak is részét képezik az V. fejezet Biztonságos környezet, gyógyuló tájsebek fejezetben. (Ezen belül az 5.2. Klímatudatos társadalom; 52.2. Integrált vízkészlet-gazdálkodás és kármegelőzés; 52.21. Korszerű vízkészlet-gazdálkodási rendszerek kiépítése alcímben.)

Szükséges azonban a fentiek további pontosítása, egyeztetése, hogy a részletes kidolgozás során a komplex kidolgozás biztosíthatóvá váljék, valamint az egymáshoz kapcsolódó, de más forrásból megvalósuló projektek egymást erősítsék, és ne gyengítsék, esetleg ellehetetlenítsék egymást. pl.:

- Csapadékvíz elvezetés, vízfolyásrendezés sor a megye valamennyi jelentősebb, részben vagy kizárólagosan állami kezelésű vízfolyását felsorolja, amelyeket mi nem is terveztünk, valamint az összesre a véges pénzügyi keretek miatt nem is kerülhet sor.

- A sérülékeny vízbázisok biztonságba helyezésénél a már megvalósult elemek is felsorolásra kerültek.

A térségi integrált projektcsoportok 5.5 fejezetében, a települések által javasoltak is további egyeztetést igényelnek. pl.:

- Bánhidai Hűtő-tó Által-ér Projekt keretében történő rehabilitációja,
- A fenti programcsomag 5.7. fejezetének első bekezdése: Tatai Öreg-tó és az Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. üteme az általunk javasolt projektelemek és pénzügyi keretek jelentős kibővítését veszi tervbe, hozzátéve a tatai újrafakadó források által generált feladatokat is, miközben a következő projekt javaslatok külön is megfogalmazzák ezt a feladatot.
- Komárom Város komplex vízgazdálkodási feladatainak megoldása szükséges, különösen az egyesített, rossz állapotú csatornahálózat miatt. Javasoljuk továbbá a Rüdiger-tó, mint befogadó fejlesztésénél a levezető belterületi, magántulajdonú mederszakasszal együtt kezelni.

A települések belterületi vízrendezésével szakmailag egyetértünk, támogatjuk, azonban a befogadó vízfolyások változó, helyenként kritikus állapota miatt további egyeztetést, a fent említett vízrendezéssel történő összehangolását javasoljuk.

Igazgatóságunk területét érintően a KEHOP keretén belül az alábbi projekteket tervezi a 2014-2020-as időszakra:

Ssz.	Projekt megnevezés	Várható támogatási igény
1.	Mosoni-Duna torkolati szakaszának vízszint rehabilitációja	19. 252. 353. 214 Ft
2.	Felső-dunai mellékág-rendszerek árvízvédelme és vízpótlása	29. 336. 919. 183 Ft
3.	Esztergom árvízvédelmének fejlesztése I. ütem	9. 167. 787. 245 Ft
4.	Rába-völgy projekt, a térség árvízvédelmének kiépítése	10. 606. 213. 064 Ft

Kérjük fentiek szíves tudomásulvételét, és a későbbiekben az egyes beavatkozások tervezése során az Igazgatóságunkkal történő egyeztetést.

Győr, 2014. július 4.

Tisztelettel:

Németh József
igazgató

- a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás fejlesztése, ártalommentes elhelyezést biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása;
- települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása;
- Ipari szennyvizek előkezelésének és tisztításának fejlesztése;
- települési integrált vízgazdálkodási rendszerek (többfunkciós tározók, települési zöldfelületek, vízviasszatartó-jóléti-öntöző rendszerek, víztározás és vizes élőhelyek közös fejlesztése, csapadékvíz leválasztása a szennyvízhálózatról stb.);
- takarékos vízfelhasználáshoz szükséges infrastruktúra-fejlesztés a közintézményekben és zöldfelületeik fenntartásában;
- vízgazdálkodási társulatok kapacitásépítése, eszközbeszerzése;

A prioritásban meghatározott intézkedési és beavatkozási célokkal a Hivatal egyetért, és azokat támogatja.

Budapest, 2014. július '3'.

Tisztelettel:

 dr. Paróczai Csaba

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV PROGRAMJA

és a 2014-2020 közötti időszakra szóló operatív programokhoz
kapcsolódó részdokumentumok

– II. fázis egyeztetési változat –
2014. május 23.

FORSTER GYULA NEMZETI ÖRÖKSÉGGAZDÁLKODÁSI ÉS SZOLGÁLTATÁSI KÖZPONT
JAVASLATOK

A fejlesztési koncepció kapcsán az alábbi észrevételeket tesszük:

4. OPERATÍV PROGRAM

4.4.1 I. prioritás: A megyei gazdaság nemzetközi és makrotérégi beágyazódásának megerősítése

1.1. intézkedés - A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS

A turisztikai attrakciók jelentős része megközelíthetőség szempontjából elszigetelt kistelepüléseken található. A turisztikai célú hálózatos fejlesztések egyik aktuális akadály a jelenlegi és potenciális turisztikai attrakciók hiányos közlekedésszintű összeköttetése, elérhetőségük problematikája. Különösen fontos a jelentősebb turisztikai vonzerők közúti és kötöttpályás (pl. nosztalgia vasút, kisvasút) elérhetőségének javítása, kerékpárút hálózatok kiépítése, rendszerszemléletű közlekedésfejlesztési projektek támogatása, amelyek sikeresen szolgálják a turisztikai célokat is, hozzájárulnak a hálózatos fejlesztések megvalósításához.

A programban tervezett közlekedési fejlesztések tervezése során kérjük az alábbi Fejér megyei érdekek figyelembe vételét, annak érdekében, hogy az akár megyehatáron átnyúló hálózatos fejlesztés turisztikai attrakcióinak elérhetőségét biztosítsuk:

Jelentős turisztikai vonzerőt képviselnek a Fejér megyét behálózó 19. századi kastélyok és kertek, melyek hálózatos fejlesztése a Forster Központ által kezdeményezett és kidolgozott „Kertbirodalom” azaz „Fejér megye – a klasszikus kertek és kastélyok birodalma” turisztikai láncolat kialakításával valósítható meg. A hálózatos fejlesztés programját egyeztetjük Fejér megye érintett szakmai képviselőivel, akiknek szakmai támogatását megnyertük, így a program

- Az önkormányzatok energiastatisztikai adatszolgáltatásának szakmai támogatása;
- Pályázatok elkészítésének támogatása (adatszolgáltatás, véleményezés);
- Közreműködés országos szintű felmérésekben, együttműködés nemzeti és nemzetközi szervezetekkel például az energiahatékonysági, illetve megújuló potenciál felmérésekben.

A megyei energiaügynökség az alábbi feladatokat láthatja el:

- Lokális szintű energetikai klaszter szervezése a kutató-oktató helyek, kis és középvállalkozások, energetikai szolgáltatók, önkormányzatok illetve termelők bevonásával az együttműködések kialakítására, ötletek generálására;
- Energetikai projektek szempontjából fontos szakképzettséggel rendelkezők (például villanyszerelő, hegesztő, stb. illetve műszaki ellenőr, művezető) adatbázisának összeállítása, munkaerő közvetítés;
- Tanácsadás, információnyújtás, akkreditált képzések szervezése. Közmunkások átképzésében való aktív részvétel;
- Projektek előkészítése, a tervezésekben és kivitelezésekben (pl. megújuló vagy energiahatékonysági projektek) való szakmai támogatói közreműködés;
- Fejlesztési stratégiák és probléma megoldási lehetőségek feltárása hazai és nemzetközi együttműködésekben;
- Pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatírás, és szakmai támogatás illetve menedzselés a megvalósítási szakaszokban;
- Projektek finanszírozásához történő hozzájárulás szervezése: pl. helyi klíma alapokból történő támogatás;
- Külföldi energiaügynökségekkel való kapcsolattartás, tapasztalatcsere, részvétel nemzetközi konferenciákon;
- Energetika területén végzett önálló kutatási munka, modell illetve minta projektek kivitelezése;
- Helyi vagy országos figyelemfelkeltő kampányok szervezése (pl. energiahatékonyság, megújulók terén), stb.

Az indikátorokat a Hivatal jellemzően jól megválasztottnak tartja, de jelezzük, hogy néhány helyen az indikátor valójában csak a pontosan nem definiált célt jelöli meg (például az energiahatékonyság javítása), így valójában indikátornak nem tekinthető.

A III. prioritásban szereplő, a vidékgazdaság megerősítéséhez kapcsolódó kiemelt projektek célkitűzéseivel a Hivatal is egyetért:

- Sérülékeny környezetű üzemelő és távlati ivóvízbázisok biztonságba helyezése:
  - sérülékeny karsztvízbázisok: *Dunaalmás, Tata, Tardos, Talján, Héreg, Sárisáp, Bajna, Tatabánya XV/C, Tatabánya XIV/A, Dorog IV/C ereszke, Pilisszentlélek;*
  - sérülékeny partiszűrővíz vízbázisok: *Koppánymonostor, Tát, Esztergom Prímás-sziget, Dömös;*
  - távlati vízbázisok: *Ács Lovadi-rét, Tátiszigetek, Esztergom-K Pilismaróti öblözet;*
- Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja II. ütem (ÉDUVIZIG)
- Csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezés, belterületi vízrendezés Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak és ezek vízgyűjtői, valamint a megye dombvidéki településein (ÉDUVIZIG)
- Duna menti hiányzó árvízvédelmi fejlesztések (ÉDUVIZIG)

A IV. prioritás célja a lakosság fizikai és mentális egészségi állapotának általános javulása. Az intézkedés keretében biztosított támogatások nagyobb része az infrastruktúrahálózat fejlesztését szolgálja. A Hivatal javasolja ebben a fejezetben – a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011.évi CCIX. törvény értelmében – a víziközmű-szolgáltatás fejlesztésének kiemelését, különös tekintettel az egészséges ivóvízzel való ellátás nagyobb üzemi biztonsága, valamint a szennyvízelvezetés és –tisztítás körében felmerülő műszaki és környezeti kockázatok ésszerűen elvárható minimumra csökkentése vonatkozásában.

Az V. prioritás témája a megye környezeti problémáinak felszámolása. Hangsúlyos eleme a megyében még megvalósításra váró szennyvíz- és ivóvízminőség-javító fejlesztések, a bezárt- és illegális hulladéklerakók rekultivációja. Habár a megye településein az ivóvízminőség az országos átlagot meghaladóan jó, vannak még feladatok elsősorban a vízbázisok, távlati vízbázisok biztonságba helyezése, védőterületek és védőidomok kijelölése, valamint egyes településeken az ivóvízminőség javítása, és a külterületi lakott helyek vízellátása terén:

- ivóvíz minőségének javítása (regionális rendszerre történő rákötéssel, a települések esetében): *Kocs, Nagyigmánd, Kisigmánd, Héreg, Csém, Almásfüzitő;*
- a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése, a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények alkalmazása (a trágyatárolókra, hígtrágya tárolókra és istállótrágyára vonatkozó eltérő határidők betartásával);
- külterületi lakott helyek vízellátása: egyedi kutakkal ellátott területek, valamint a külterületi lakott helyek (puszták) felmérése, ivóvíz minőség javítása: *Esztergomi Szamárhegy és Búbánatvölgy; Süttői Bikolpuszta, Kömlődi Virágtanya; Nagyigmánd és Kisigmánd illetékességi területéhez tartozó puszták;*
- természetes források felmérése, műtárgyak kiépítése: *Gerecse, Vértes, Pilis;*
- karsztvízforrások mennyiségi és minőségi problémakörének komplex rendezése. Az újrafakadó karsztvízforrások feltérképezése, hidrogeológiai és geotechnikai problémák vizsgálata és intézkedési és hasznosítási tervek kidolgozása: *Tata, Esztergom;*
- csatornázás, szennyvíztisztítás és szennyvíziszap elhelyezés mennyiségi és minőségi fejlesztése: *Aka és Csatka; Máriahalom és Úny csatornázása; Dunaalmás-Neszmély, Almásfüzitő új szennyvíztisztító mű; Lábatlan Eterniti lakótelep szennyvíztisztító kiváltása;*

Az egyeztetésre közzétett dokumentumban a reális forrástervezés szempontjaira ügyelve kellő súllyal és változatossággal jelennek meg azok az energetikai jellegű fejlesztési célok, melyek a vidékfejlesztéshez valamint a helyi gazdaságfejlesztéshez szorosan kapcsolódnak. Így a kiemelten kezelt óvodai és egyéb intézmények korszerűsítése mellett a geotermikus távhőfejlesztés, az okos hálózati projekt, a biomassza fűtőmű és pellet üzem is megjelenik célként. Hiányossággként talán annyi megjegyezhető, hogy a lakossági energiahatékonysági, épületekhez integrált lakossági megújuló energia projektek lehetőségei, reális igényei és forrásszükségletei nem lettek bemutatva, bár a lakosság a KEHOP források egyik kiemelt kedvezményezettje lehet.

A járási tervezési szintek kiépülésével a Hivatal kiemelten fontosnak tartja a megye azon törekvéseit, amely a stratégiai szintű folyamatos tervezés feltételeinek megteremtését célozza. Járási, sőt települési szintű energetikai illetve a közműszolgáltatásokkal kapcsolatos jövőképek kialakítása nélkül valóban nehéz optimális és kiegyensúlyozott döntéseket meghozni a forráselosztásnál.

A megye és a járási fejlesztések illetve a működések hatékonyságának segítése érdekében a Hivatal javasolja a járási szintű energetikusi hálózatok kiépítését illetve a megyei szintű helyi energiaügynökségek létrehozását. Ezek során a járási energetikusok feladatai lehetnek:

- Energetikai járási szintű adatbázisok összeállítása, menedzselése, ehhez fogyasztási adatok rendszeres leolvasása illetve ennek megszervezése;
- Energetikai rendszerek rendszeres szemrevételezése;
- Energetikai beszerzések szerződéskötéseinek menedzselése, fogyasztói csoportok szervezése;
- Projektötletek összegyűjtése, ötletek előzetes értékelése, megalapozott javaslatokká alakításának támogatása;
- Energetikai számlák ellenőrzése, érintett telephelyeken költségosztások szabályainak kialakítása, ellenőrzése, vitás helyzetek mentorálása;
- Meghatalmazás alapján reklamációk menedzselése, vitarendező egyeztetések lefolytatása illetve hatósági egyeztetések lefolytatása;
- Jogszabályban előírt kötelező energetikai auditok meglétének ellenőrzése, figyelemfelhívás a hiányosságokra, auditok előkészítésének és megvalósításának támogatása;
- Mérők és almérők hitelességének ellenőrzése, újra hitelesítések illetve mérőcserék időben történő szervezése;
- A fejlesztésekbe bevonható járási megbízató szervezetek és szakszervezetek, illetve megbízható szakértők, szakemberek adatbázisa, ajánlása, illetve energetikai közbeszerzések megjelenésére figyelemfelhívások közzététele;
- Közreműködés a teljesítés igazolásokról kiállíthatóságot illetően;
- Szakmai tájékoztatások és képzések menedzselése;
- Közreműködés a helyi (regionális, megyei, járási vagy települési szintű) energetikai fejlesztési tervek, stratégiák kidolgozásában;
- Energetikai tanácsadás önkormányzatok, helyi lakosok számára;

bekerült a Megye Területfejlesztési Programjába is. A Forster Központ vagyonkezelésében álló három kastélyegyüttes (Dég, Festetics-kastély; Nádasdladány, Nádasdy-kastély; Lovasberény, Cziráky-kastély – a megyeszékhely és agglomerációjának hétvégi rekreációs terepe, „Városligete”) is tagja lenne a láncolatnak. Fejér megye szakmai vezetőinek kérésére megkezdjük a partneri együttműködés kiépítését az alábbi bekapcsolható helyszínek tulajdonosaival, vagyonkezelőivel:

- Alcsútdoboz, Alcsúti Arborétum, egykori Habsburg-kastély,
- Fehérvárcsurgó, Károlyi-kastély,
- Iszkaszentgyörgy, Amadé-Bajzáth-Pappenheim-kastély,
- Bicske, Batthyány-kastély,
- Perkáta, Győry-kastély,
- Martonvásár, Brunszvik-kastély,
- Előszállás, Ciszterci rendház, Cifrakert,

illetve tervezzük a kapcsolatfelvételt az alábbi helyszín tulajdonosával:

- Mór, Lamberg-kastély.

A hálózat természetesen közép- és hosszútávon akár Komárom-Esztergom megyére is kiterjedően további helyszínekkel is bővíthet. A partnerek örömmel vették a láncolatba való becsatlakozás lehetőségét.

A Kertbirodalomnak minden helyszínen, illetve Budapesten is biztosítunk egy információs bázist, és szükség szerint egy-egy helyszínen szélesebb körű információ és szolgáltatáskínálattal kialakítunk egy-egy információs kaput. Székesfehérvár központi igazgatási és turisztikai szerepénél fogva szintén lehetne a hálózat egyik információs bázisának helyszíne.

Továbbá a közlekedési fejlesztések tervezése során javasoljuk a **Forster Központ** alábbi **megyei illetékeségű helyszíneinek** figyelembe vételét az elérhetőség biztosítása érdekében:

- Oroszlány-Majkpuszta: Kamalduli remeteség,
- Tata: Esterházy-kastély,
- Dömös: Királyi palota és prépostság.

4.4.2 II. prioritás: Megyei turisztikai program

2.1. intézkedés - A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

A programban tervezett **kerékpáros úthálózat**, valamint **túraútvonalak** fejlesztéseinek tervezése során kérjük az alábbi hálózatos fejlesztési érdekek figyelembe vételét, annak érdekében, hogy az akár megyehatáron átnyúló hálózatos fejlesztés turisztikai attrakcióinak elérhetőségét biztosítsuk:

Jelentős turisztikai vonzerőt képvisel a Komárom-Esztergom és Pest megye területén húzódó **pilis királyi erdő**, mint várományos világörökségi helyszín egységesen fennmaradt területe, melynek komplex fejlesztését a középkori objektumok teljes, összefüggő hálózatával kezdeményezi a Forster Központ. A Pilis történeti táj, geográfiai szempontból a Pilis és a Visegrádi-hegység együttes területe a középkori királyi birtok és erdőterület kiemelkedő jelentőségű, európai viszonylatban is egyedülállóan megmaradt példája, ezért várományos világörökségi helyszín. A Pilisben a középkori királyi erdő valamennyi eleme együtt megtalálható:

- az Árpád-kori királyi, majd érseki központ, Esztergom,
- a késő középkori királyi központ, Visegrád,
- a vadászterület vadállománya (a középkorban is vadászott gímszarvas, őz és vadkan)
- és a királyi házhoz köthető vallási létesítmények hálózata:
  - **a dömösi Szt. Margit prépostság,**
  - a pilisszentkereszti ciszterci kolostor gazdasági létesítményeivel, például a Pomáz-Nagykovácsi üvegekészítő-műhely,
  - valamint a kesztölci, pilisszentléleki és pilisszentlászlói pálos kolostorok.

A királyi székhelyek és a feltételezések szerint egykori királyi udvarházak területén alapított kolostorok, mint spirituális központok hálózatát királyi úthálózat kötötte össze.

A **Pilis királyi erdő** turisztikai fejlesztése a Forster Központ által kezdeményezett hálózatos fejlesztés. A láncolatba tartozó helyszínek turisztikai célú fejlesztése, szolgáltatásbővítése több, önállóan is fenntartható projekt ütemezett szakaszolásával, egymást erősítve, tartalmilag szoros összefüggésben történhet térségeken, megyéken átnyúló jelleggel. A projekt az alábbi elemeket foglalja magába:

- Pilis királyi erdő kulturális útvonal / zarándokútvonal létrehozása,
- új turistaút kialakítása a Pilisben,
- romkonzerválás, új védőtető építése, műemléki állagmegóvás,
- turisztikai infrastruktúra és szolgáltatásrendszer kiépítése.

A kerékpáros úthálózat kialakítását szerviz pontok, szolgáltató állomások (önkiszolgáló kerékpárszerelő állomás, kerékpárpumpa, ivókút, térkép, kerékpáros információs tábla) kiépítésével javasoljuk. Az attrakciókat összekötő kerékpáros utak rákapcsolódnának az EUROVELO 6 útvonalra.

Dömös település part menti szakaszán javasoljuk kapcsolódó **vízi turisztikai infrastruktúra** (kikötők, megálló, stb.) és **minőségi szolgáltatásrendszer** (vízi sportszolgáltatások, horgászat, szállásfejlesztés, éttermek, kávézók, stb.) kiépítését.

Területi relevancia: Dömös

4.4.2.2 A II. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

21.3. Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra

Kedvezményezettek köre: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

2.2. intézkedés - ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLAT

A programban tervezett **kerékpáros úthálózat** (esetleg **turisztikai kisvasút**) fejlesztésének tervezése során kérjük az alábbi örökséghelyszín figyelembe vételét, annak érdekében, hogy az elérhetőségét biztosítsuk:

- Oroszlány-Majkpuszta: Kamalduli remeteség,
- Vértesszentkereszt, Apátság.

4.4.2.2 A II. prioritás keretében támogatott intézkedések és beavatkozások összefoglalása

22.2. Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése

Kedvezményezettek köre: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

2.3. intézkedés: SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEKRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLAT

A programban tervezett **túraútvonalak** fejlesztéseinek tervezése során kérjük az alábbi hálózatos fejlesztési érdekek, valamint egyéb örökség helyszínek figyelembe vételét, annak érdekében, hogy a megyehatáron átnyúló hálózatos fejlesztés turisztikai attrakcióinak valamint egyéni fejlesztések célzott helyszíneinek elérhetőségét biztosítsuk:

- **a pilisi királyi erdő** fent említett érintett helyszínei között,
- **Oroszlány-Majkpuszta:** Kamalduli remeteség – **Vértesszentkereszt**, Apátság között.

Potenciális kedvezményezettek köre: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

3.3. intézkedés: A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE

Az intézkedésen belül javasolunk egy **tematikus alprogram** indítását, mely az egykori történeti (főúri, kolostori) gazdaságok történetileg hiteles, a hagyományokhoz, a tájhoz illeszkedő revitalizációját támogatná.

Indoklás

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Konceptióban is megfogalmazásra került, mint alapvető célkitűzés, hogy a turisztikai termékfejlesztés során törekedni kell a szinergiák minél jobb kiaknázására több ágazattal is. Ezen ágazatok közé tartozik a helyi gazdaságfejlesztés. A nagyobb földterülettel is rendelkező örökséghelyszínek egyik autentikus fejlesztési lehetősége az egykori (kolostori, főúri) gazdaság revitalizációja, mely az adott helyszín fenntarthatóságához is jelentős mértékben hozzájárulna. Az adott területen folytatott történeti alapon nyugvó, a tájhoz, a mezőgazdasági hagyományokhoz, a történeti örökséghez illeszkedő mezőgazdasági termelés, illetve a mezőgazdasági termékek feldolgozása, helyi termékek előállítása, állattartás és ráépülő feldolgozóipar az interpretáció fontos eszköze lenne, a bemutatás kiemelt eleme, továbbá a helyszín fontos bevételi forrása lenne biztosítva a fenntarthatóságot, valamint a fejlesztés jelentős munkahelyteremtést eredményezne. Ezen örökséghelyszínek nagy része állami tulajdonban, központi költségvetési szerv (mint a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ) vagyonkezelésében állnak, így elesnek a pályázási lehetőségtől.

Potenciális kedvezményezettek köre: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

6.2. 2. MELLÉKLET: A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) prioritási tengelyei

2. VÁLLALKOZÁSBARÁT, NÉPESSÉGMEGTARTÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS

2.B A kulturális és természeti örökségre épülő turizmusban rejlő térségi potenciál kiaknázása
Lehetséges kedvezményezettek: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

**6.7. 7. MELLÉKLET: ÁGAZATI OPERATÍV PROGRAMOKHOZ ÉS HAZAI FORRÁSOKHOZ
KAPCSOLÓDÓ MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI RÉSZDOKUMENTUMOK**

6.7.1 A területfejlesztési program Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programból (GINOP) megvalósítandó fejlesztései

1. „Természeti és kulturális erőforrások megőrzése, az örökségi helyszínek hasznosításán és az energiahatékonyság növelésén keresztül” projektcsomag – GINOP4

Projekt(csomag) fő kedvezményezettjei: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

6.7.4 A területfejlesztési program Környezeti és Energhahatékonyági Operatív Programból (KEHOP) megvalósítandó fejlesztései

Projekt(csomag) fő kedvezményezettjei: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

A területfejlesztési program Vidékfejlesztési Programból (VP) megvalósítandó fejlesztései

Projekt(csomag) fő kedvezményezettjei: központi költségvetési szerv (Forster Központ)

2014. június

Győr-Moson-Sopron
Megyei Önkormányzat
a Közgyűlés Elnöke

Szám: 24-8 /2014

Tárgy: Komárom-Esztergom megyei területfejlesztési program és
az uniós operatív programokhoz kapcsolódó részdokumentumok

Popovics György
elnök úr

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat
Tatabánya
Fő tér 4.
2800
petrikne.erika@kemoh.hu

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönjük a lehetőséget, hogy a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat a helyzetfeltárás és a koncepció után véleményezheti a Komárom-Esztergom **megyei területfejlesztési program egyeztetési változatát**, valamint az uniós operatív programokhoz kapcsolódó **részdokumentumokat is**.

Mindkét anyag rendkívül tartalmas, áttekinthető, a célokat és a már azonosítható projektötleteket megfelelően bemutató dokumentum.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat elnökeként és a „**Szigetköz – Felső-Duna mente**” **Térségi Fejlesztési Tanács** tagjaként javaslom, hogy Komárom-Esztergom megye **ezt a** – megyéink által létrehozott és működtetett – **testületet** nevesítse valahol a területfejlesztési programjában (mint a megyehatáron átnyúló közös fejlesztések előmozdításának, valamint a nagytérségi együttműködés és lobbitevékenység egyik lehetséges eszközét).

Színvonalas munkájukhoz gratulálok és további szép eredményeket kívánok.

Győr, 2014. július 4.

Tisztelettel:

dr. Szakács Imre

Tárgy: FW: ÁLT/1936-2/2014 - Megyei Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Program

Feladó: Petrikné Molnár Erika <petrikne.molnar.erika@kemoh.hu>

Dátum: 2014.07.15. 13:44

Címzett: <szakata@teampannon.hu>, ""Gyetvai Márton (Teampannon)""

<gyetvaim@teampannon.hu>, Bunyeváczi Katalin <katalin.bunyevacz@mapi.hu>

Vértesi Erdő vélemény

From: Titkárság [mailto:titkarsag@verteserdo.hu]

Sent: Tuesday, July 01, 2014 10:05 AM

To: petrikne.erika@kemoh.hu

Subject: ÁLT/1936-2/2014 - Megyei Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Program

Komárom-Esztergom megyei Önkormányzati Hivatal

Petrikné Molnár Erika mb. főosztályvezető részére

Tisztelt Petrikné Molnár Erika !

2014. június 16.-án érkezett levelükkel kapcsolatban a következőkről tájékoztatom.

A Megyei Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programmal egyetértünk, így észrevételi, javaslati lehetőségünkkel nem élünk.

Üdvözlettel:

Kocsis Mihály
vezérigazgató

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM
KÖZIGAZGATÁSI ÁLLAMTITKÁR

KüM/12500/2014/ADM

Hiv.szám: szn.

Popovics György úr részére
megyei közgyűlés elnöke

Komárom-Esztergom megye közgyűlése

Tatabánya

Tisztelt Elnök Úr!

A Komárom-Esztergom megye területfejlesztési stratégiai és operatív programja és a 2014-2020 közötti időszakra szóló operatív programokhoz kapcsolódó részdokumentumok II. fázis egyeztetési változatának tervezetére észrevételt nem teszek.

Budapest, 2014. június „30” „

Üdvözlettel:

dr. Biró-Marcell

Popovics György
megyei közgyűlés elnöke
részére

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel fogadtuk a Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Stratégia és Operatív Programja és 2014-2020. közötti időszakra szóló operatív programokat, amellyel kapcsolatban a GÉSZ ügyvivőjeként Szövetségünk az alábbi véleményt közli és javaslatot teszi.

Összességében az a véleményünk, hogy;

- a program készítői, szakértői kiváló szakmai felkészültségű szakemberek, akik a programok társadalmi vitája során nyitottak és elfogadták a javaslatot tevő szervezetek - így Szövetségünk korábbi - véleményét is,
- a program megvalósításához olyan megyei projektmenedzsmen és projektgazda szükséges, aki a tervezési munkában kezdettől fogva részt vett.

Javaslataink:

- A megyei Önkormányzat Terület- és Vidékfejlesztési Főosztálya legyen a **programmenedzsmen** és a TOP és Ágazati Operatív Programok **projektgazdája is**. Az említett főosztály rendelkezik kizárólag olyan ismeretekkel és megyei rálátással, aki a **koordináló szerep mellett szakmailag is alkalmas** a projektek sikeres végrehajtására.
- A **megyei programmenedzsmen szereplői között** kapjanak helyet a megyei **gazdasági érdekképviselői** szervezetek is.
- A „**barnamezős**” **területek** fejlesztésére nagyobb hangsúlyt kell fektetni a programban. Szövetségünk **mellékelten** csatolta a tatabányai volt cementgyári telep „**barnamezős**” **fejlesztésére javaslatát**, amit kérünk a megyei operatív programban figyelembe venni, vagy a megyei jogú város programjába csatlakoztatni. A melléklet tartalmazza továbbá az ott működő **cégek fejlesztési javaslatait**, amit kérünk az operatív programba beépíteni.

- A **kis- és középvállalkozói szektort** érintő programoknál a **reklám tevékenység** támogatását, a **klaszterek** létrehozásának támogatását, valamint piaci pozíciójuk javításához **kiállításokon, vásárokon, üzletember találkozókon** történő részvétel támogatását, továbbá **beszállító kkv-knál az elszámolható költségek** pl. listázási díj stb. **programba történő beépítését.**

Támogatjuk és egyetértünk a TVF és a szakértők azon javaslataival, amelyek a

- támogatási források növelése érdekében az **átcsoportosításokra,**
- a **forrásallokáció újragondolására,** valamint
- a **szuburbánus településekre**

vonatkoznak.

Kérem fentiek átgondolását és elfogadását.

Tatabánya, 2014. július 10.

Melléklet: 1 db

Üdvözlettel:

Dr. Petőcz Erzsébet
ügyvezető igazgató
GÉSZ ügyvivő

Javaslat

a tatabányai volt cementgyári „barnamezős” terület újrahasznosítására és az ott működő cégek versenyképességét, foglalkoztatás növelését célzó fejlesztésekre

1.)A terület bemutatása, a javaslat indokolása.

A volt cementgyár területén bejegyzett és ingatlannal rendelkező 10-12 cég egy része több mint 20, más része 18-20 éve működik, küszködik ezen a területen.

Az ingatlanok jelentős részét az Önkormányzat adta el a vállalkozóknak. Az **Önkormányzat megszabadult a fenntartási kötelezettségétől**, költségeitől. Sőt az **építményadó révén azóta a vételár többszörösét is beszedte**. Ez az adó igazságtalanul ugyanolyan vagy hasonló mértékű, mint a magas – jellemzően a város által biztosított - infrastruktúrával rendelkező, Búzavirág utcai ipari park esetében.

A területet az Önkormányzat a 90-es évek közepén, végén a Cementgyár rekultivációs alapjából részben, de egyáltalán nem teljesen rendezte. A cementgyár területére települt **vállalkozások abban bíztak, hogy az Önkormányzat támogatásként** (pl. közművesítés, útépités, közvilágítás, közbiztonság, a terület kulturáltabbá tétele stb.) **a terület rendezéséhez hozzájárul**. Ez azonban egy tanulmány terv elkészítését jelentette mindössze közművesítésre, útépitésre, ami nem valósult meg. Így a Cementgyár területén felszámolása óta, vagyis **20-25 éve semminemű fejlesztés, előrelépés nem történt**.

Az évek folyamán a vállalkozások nagy erőfeszítéssel fennmaradtak, de igazán megerősödni nem tudtak. Helyi adóként összességében évi több mint 20 millió forintot fizettek az Önkormányzatnak anélkül, hogy érdemi fejlesztést, törődést tapasztalnának a területen. Az utóbbi években mindössze némi kátyúzás történt, cca. 200.000,- forint értékben.

A volt Cementgyár összes területe mintegy 20-22 hektár. Ez a „barnamezős” terület „tájsebként” éktelenkedik a város területén, szétválasztva a korábban egybefüggő városrészeket.

A **föld nemzeti kincs**, különösen a termőföld, kár kivonni ipargazdaság telepítése miatt a művelésből. Tatabánya város szempontjából figyelembe kell venni azt a körülményt is, hogy a Búzavirág utcai **Ipari Park elkezdett „kifejlődni” a város területéről Környe irányába „zöldmezős” területre**.

Fentiek alátámasztják **javaslatunkat** a Cementgyári „barnamezős” terület fejlesztésének szükségességére az alábbi **infrastrukturális** területeken:

- úthálózat
- közműhálózat fejlesztés (víz, szennyvíz, csapadék elvezetés, gáz- áramellátás, közvilágítás)
- házszámozás
- galvániszap tároló rekultiváció

A fejlesztés **költsége kb. 500 MFt**.

A fejlesztés megvalósítása jelentős mértékben hozzájárulna a **területen működő vállalkozások versenyképességének javításához, a foglalkoztatás növeléséhez** és növelné a „barnamezős” terület új funkcióval való ellátását is.

2.)A volt Cementgyár területén működő cégek fejlesztési elképzelései.

A Cementgyár területén működő valamennyi vállalkozás az elkövetkező időszakra versenyképességének javítása és a foglalkoztatottak létszámának növelése céljából konkrét fejlesztési elképzelésekkel rendelkezik az alábbiak szerint:

1.BNB Kft.

Gépkocsi kereskedelemhez 200 nm-es bemutatóterem építése (150 eFt/nm)	30.000 eFt	
Gépkocsijavító műhely 100 nm-rel történő bővítése (150 eFt/nm)	15.000 eFt	
Szociális létesítménybővítése +10 fő foglalkoztatott részére	20.000 eFt	65.000 eFt

2. CARBONEX Kft.

Komplex kamion parkoló kiépítése (150 eFt/nm)		80.000 eFt
---	--	------------

3. ELSŐ KFT. (és Pókos József)

800 nm-es alapterületű 3 szinten épület felújítása	12.000 eFt	
Szenny- és csapadékvíz elvezetés	8.000 eFt	
400 nm-es üzemraktár építése	60.000 eFt	
Targonca + tehergépkocsi vásárlás	12.000 eFt	
Kiegészítő tevékenységhez terület vásárlás	5.000 eFt	97.000 eFt

4. FERRO PARK Kft.

Kamera figyelő rendszer kiépítése	2.000 eFt	
Épület átépítés és gép átrendezés	8.000 eFt	
Új vállalkozás betelepítés	12.000 eFt	22.000 eFt

5. GALLATRADE Légtechnika Kft.

Megújuló energiával (napkollektor, geotermikus energia fűtés korszerűsítés	10.000 eFt	
Külső épület hőszigetelés	6.000 eFt	
Új 150 nm-es üzemcsarnok építése	26.000 eFt	42.000 eFt

6. KLÖPLICSIPKE KFT.

Ingatlan felújítás (nyílászáró csere, hőszigetelés)		8.000 eFt
---	--	-----------

7. PRESSMETAL KFT.

Elektromos hálózat bővítés	6.000 eFt	
Műhely építés 200 m2	30.000 eFt	
+ 6-7 fő létszám növeléshez szociális létesítmény bővítése	10.000 eFt	46.000 eFt

8. ASTROGÉP KFT.

Meglévő üzemépületek (400 nm) felújítása, 150 nm-rel bővítése	30.000 eFt
--	------------

9. MILLA KFT, ARGENOVIT KFT.

Központi épület felújítása		
150 db ablakcsere	60-70 eFt/db	10.000 eFt
Épület (kb. 1520 m2) külső szigetelése		9.500 eFt
Fűtés, melegvíz ellátás megújuló energia ellátása		11.000 eFt
Területrendezés, kerítés, biztonsági berendezés létesítése	8.000 eFt	38.500 eFt

---

Cégek fejlesztési költsége mindösszesen:	428.500 eFt
---	--------------------

Fenti fejlesztések megvalósítása a cégek versenyképességének javításán túl a foglalkoztatottak létszámát + 100 fővel növelnék.

A fejlesztések kezdő időpontja: 2015.

Kérem fentiek operatív programba történő beépítését.

Igény esetén készséggel állok rendelkezésre további információ nyújtására.

Tatabánya, 2014. július 10.

Dr. Petőcz Erzsébet
ügyvezető igazgató
GÉSZ ügyvivő

1081 BUDAPEST, II. JÁNOS PÁL PÁPA TÉR 7.

1444 BUDAPEST, PF. 247

www.mekh.hu

TEL: 459-7750

FAX: 459-7702

Ügyiratszám: ESFO_2014/45-1
Ügyintéző: Kapros Zoltán
Elemzési és Statisztikai
Főosztály
Tel: 459-7763
E-mail:
kaprosz@mekh.hu
Tárgy: Komárom - Esztergom
Megyei Stratégiai és
Operatív Program

Popovics György úr
elnök részére

**Komárom - Esztergom Megyei
Önkormányzati Hivatal**

Tatabánya
Fő tér 4.
2800

Tisztelt Elnök Úr!

Önök a 2014 – 2020-ra érvényes Komárom - Esztergom Megyei Stratégiai és Operatív Program egyeztetési eljárása keretében történő véleményalkotásra kérték fel a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalt. A felkérést köszönjük. A tervezeteket áttekintve az alábbi észrevételeket tesszük.

A területfejlesztési koncepció Stratégiai Programban meghatározott feladatait és intézkedéseit a Hivatal támogatja. Az egyeztetésre közzétett dokumentum tervezési háttere az Európa 2020 stratégiáról szóló döntés volt, amely a hazai tervezés keretét meghatározza. A területfejlesztési koncepció és a stratégiai program alapján meghatározott, tervezett fejlesztéseket a megyei prioritások szerint mutatja be az Operatív Program.

Az egyeztetésre közzétett dokumentum a települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése területén az országos és uniós célkitűzésekkel összhangban az ivóvízminőség javítását, az uniós és hazai határértékek teljesítését, valamint a szennyvizek okozta környezetterhelések csökkentését, megelőzését, továbbá a víziközmű-rendszerek hatékonyabb működtetését és a szennyvíziszap kezelés, hasznosítás országosan egységes rendszerének kialakítását tartja specifikus célként megvalósíthatónak. Ezen célkitűzésekkel a Hivatal egyetért.

MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS FÖLDTANI HIVATAL BUDAPESTI BÁNYAKAPITÁNYSÁG

Ikt.sz.: **BBK/1561-2/2014**

Üi.: Kókay Á.
Földtani és Adattári Osztály
Tel. 1-373-1809

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal
Petrikné Molnár Erika mb. főosztályvezető

Tisztelt Főosztályvezető Asszony!

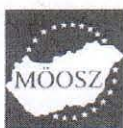
A 2014. június 13-án email-ben küldött megkeresésére a Budapesti Bányakapitányság (a továbbiakban Bányakapitányság) Komárom-Esztergom megye Megyei Területfejlesztési stratégiai és Operatív Programjával kapcsolatban közli, hogy a tervezetet *elfogadja*.

A dokumentum gyakorlatilag nem érinti a Bányakapitányság hatáskörét.

Budapest, 2014. július 2.

Dr. Szabados Gábor bányakapitány nevében és megbízásából:

*Kókay Ágoston
földtani és adattári osztályvezető*

MEGYEI ÖNKORMÁNYZATOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
LANDES VERBAND DER SELBSTVERWALTUNG DER BEZIRKE DER REPUBLIK UNGARN
NATIONAL ASSOCIATION OF COUNTY GENERAL ASSEMBLIES

Popovics György
elnök úr részére
Komárom-Esztergom Megyei
Önkormányzat
2800 Tatabánya
Fő tér 4.

Ikt. szám:98-2/2014
Hiv. szám: —

Tárgy: Komárom-Esztergom Megye
Területfejlesztési Programjának egyeztetése

Tisztelt Elnök Úr!

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Programra vonatkozó véleménykérő levelét köszönettel megkaptam. Kérésére a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 18. § (5) bekezdése alapján az alábbiakban fogalmazom meg véleményem.

A területfejlesztési program is nagy hangsúlyt fektetett a megye számára elengedhetetlenül fontos gazdasági fellendülésre, a humán infrastruktúra, a térszerkezet, a tájhasználat, valamint az erőforrások, a környezeti állapot és a műszaki infrastruktúra fejlesztésére. Dicséretes, hogy ezt a helyi politikai, gazdasági és szakmai szereplők jelentős mértékű részvételével együtt határozza meg.

Talán ennek is köszönhető, hogy a koncepciót követően a programban is megmaradt a nyitási szándék a szomszédos térségek, felé a gazdaság és turizmus fejlesztésére vonatkozóan. Javasoljuk a megyehatár menti regionális és térségi együttműködések erősítését is. A jelenlegi dokumentum és a koncepció megismerését követően erre más ágazati területeken – a gazdaságfejlesztésen kívül – több lehetőség is nyílik.

Egyetértünk abban, hogy erősíteni kell a pályázható (ágazati) források elérésének lehetőségét, és ennek tekintetében a programozási folyamatnak hozzá kell járulnia, hogy a lehető legnagyobb legyen a megye azon szereplőinek forrás abszorpciós képessége, melyek a stratégiai célkitűzések megvalósulásához hozzájárulhatnak.

További sikeres munkát kívánok Önöknek a stratégiai és az alakuló operatív programok megvalósításához!

Budapest, 2014. június 18.

Tisztelettel:

Dr. Szűcs Lajos
elnök

f ő t t k á r

Petrikné Molnár Erika
mb. főosztályvezető

Komárom-Esztergom Megyei
Önkormányzati Hivatal

Tisztelt Főosztályvezető Asszony!

Köszönettel megkaptuk a Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégia és Operatív Program c. dokumentumot, ill. annak a 2014-2020 Operatív Programokhoz kapcsolódó részdokumentumok, II. fázis – egyeztetési változatát.

Áttekintve a Programot, valamint a részdokumentumokat – különösen a Környezeti Értékelés és Társadalmi- Gazdasági Hatásvizsgálat mellékletet – továbbá a Programban hivatkozott és a Hivatal honlapján megtalálható – kapcsolódó – dokumentumokat az alábbi észrevételeket tesszük.

A Stratégia és Program, valamint annak környezeti értékelése körültekintő precizitással készül(t); csaknem minden releváns programra hivatkozik, ezért csak azt tesszük szóvá, amelyekre nem, vagy amelyek frissítése volna indokolt.

Vélhetően kimaradt az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció hivatkozása,- egyeztetési vizsgálata. A Megye Környezetvédelmi Programja a 2005-2008. évekre vonatkozik.

A KEM Határon Átnyúló Együttműködésének Stratégiai Programja c. dokumentum 2010. évi, újabb változata nem látható, amennyiben folytatása készül, az föltétlenül egyeztetendő a "HU-SK Határon Átnyúló Együttműködési Program (2014-2020)" – mal, amelynek – SKV megállapításokkal javított – végleges változata jelenleg (Szeptemberig) készül.

A várható környezeti hatások súlyozott értékelésével egyet lehet érteni; az aprólékos, csaknem beruházási projekt- szintig részletező hatásbecslés helyett / mellett hasznosabb – volna – a programok együttes kölcsönhatásainak vizsgálata és értékelése a környezeti- és természeti erőforrásokkal – benne a terhelhetőségi kapacitásokkal – való fenntartható gazdálkodás intézkedési tervének, javaslatainak kidolgozása.

f ő t i t k á r

Kérem javaslataink megfontolását.
A Testület nevében és megbízásából

2014. Július 4.-én

Dr. Bulla Miklós

PEST MEGYE KÖZGYŰLÉSÉNEK ELNÖKE

1052 BUDAPEST, VÁROSHÁZ U. 7. – 1364 BUDAPEST, PF.: 112 – TEL.: (06 1) 233-6800 – FAX: (06 1) 233-6881
ELNOK@PESTMEGYE.HU

Popovics György
elnök úr részére

**Komárom - Esztergom Megyei
Önkormányzat**

2800 Tatabánya
Fő tér 4.

Ikt. szám: 3-16/2014

Hiv. szám: —

Ügyintéző: Schindler-Kormos Eleonóra

Tel: 06-1-233-68-60

Fax: 06-1-233-68-90

Email: kormose@pestmegye.hu

Tárgy: Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési
Programjának egyeztetése

Tisztelt Elnök Úr!

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Programra vonatkozó véleménykérő levelét köszönettel megkaptam. Kérésére a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 18. § (5) bekezdése alapján az alábbiakban fogalmazom meg véleményem.

A dokumentáció követi a megye koncepciójának szellemiségét, ahhoz hasonlóan a dokumentációt áthatja az EU által kijelölt 11 kiemelt prioritás. A Program is nagy hangsúlyt fektetett a megye számára elengedhetetlenül fontos gazdasági fellendülésre, a humán infrastruktúra, a térszerkezet, a tájhasználat, valamint az erőforrások, a környezeti állapot és a műszaki infrastruktúra fejlesztésére.

A véleményezésre közzétett egyeztetési dokumentáció a koncepcióhoz hasonlóan dicséretes munkának az eredménye. Az anyag a koncepcióhoz hasonlóan összefogott, lényegre törő, átlátható, közérthető.

Komárom-Esztergom megye pozicionálása a területfejlesztési programban is markánsan megjelenítésre került. Talán ennek is köszönhető a helyzetértékeléshez hasonlóan reális, célratörő programozás összeállítása, amely továbbra is megőrizte sokszínűségét, és amelyet áthatnak az innovációval együtt a fenntartható fejlődés elemei.

Egyetértünk azzal, hogy a megyei programozás olyan projektekkel is számol, melyek a központi kormányzat által esetleg későbbre ütemezettek, de a megye, és igazolhatóan a tágabb térség számára is kiemelkedő fontosságú országos beruházásokhoz kapcsolódik. Így a várhatóan a térségfejlesztő hatás hamarabb érzékelhetővé válik a térségben.

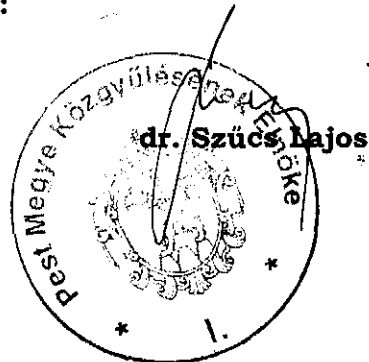
Nagy érdeme a jól összeállított, áttekinthető programnak, hogy megmaradt a nyitási szándék a szomszédos térségek felé a gazdaság és infrastruktúra fejlesztésére vonatkozóan.

Remélem a megyehatáraink menti regionális és térségi együttműködések erősítése érdekében a leszakadó térségek felzárkóztatása, a gazdaságfejlesztés, a közlekedésfejlesztés terén több közös program valósulhat meg a 2014-2020 időszakban, a két megye együttműködésében.

További sikeres munkát kívánok Önnek és munkatársainak is a Komárom-Esztergom megyei Területfejlesztési Program megvalósításához!

Budapest, 2014. június „ ”

Üdvözlettel:

5.7 7. MELLÉKLET: TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, KÖRNYEZETI HATÁSÉRTÉKELÉS

**KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE
TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV PROGRAMJA**

**KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS ÉS
TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT**

- egyeztetési változat -

2014. május 26.

KÖTÁG Bt.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV PROGRAM

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS ÉS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT

MEGBÍZÓ	Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal 2800 Tatabánya, Fő tér 4.	
KÉPVISELŐJE:	Popovics György, a megyei közgyűlés elnöke	
TERVEZŐ	KÖTÁG Bt. 1092 Budapest, Corvin krt. 40. Képviselője: Tóth Helga	
KÉSZÍTETTE	Tóth Helga Tábori Attila (TR 01-0402) Polgár Judit Bandl Zsolt	KÖTÁG Bt. KÖTÁG Bt. Üzenet Kft. SZIE KTI

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	2
1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE	3
1.1 a környezeti értékelés tematikája, a program és a környezeti értékelés kapcsolódása	3
1.1.1. Az elfogadott tematika	4
1.1.2. Véleményezés, nyilvánosság	6
1.2. A környezeti értékelés hatása a programra	6
1.3. Környezeti értékeléshez felhasznált források	6
2. VIZSGÁLT VÁLTOZATOK RÖVID ISMERTETÉSE	9
2.1. A megyei területfejlesztési program céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése	9
2.2. A program összefüggése más releváns tervekkel, illetve programokkal	11
3. A PROGRAMBAN FOGLALTAK KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA	12
3.1. A program intézkedéseinek összevetése a megyei területfejlesztési koncepció céljaival, a nemzeti környezetvédelmi programmal, a nemzeti vízstratégiával, továbbá a készülő új megyei környezetvédelmi programmal;	12
3.1.1. Illeszkedés a megyei területfejlesztési koncepció céljaival	12
3.1.2. Illeszkedés a komárom-esztergom megyei környezetvédelmi programmal	14
3.1.3. Illeszkedés a nemzeti környezetvédelmi programmal	14
3.1.4. Illeszkedés a nemzeti vízstratégiával	15
3.2. Környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése, összefüggései a megyei területfejlesztési programban	16
3.3. A környezeti állapot várható (negatív/pozitív) változásai a programban megfogalmazott célok elérésének hiányában (trend forgatókönyv)	18
3.3.1. A megyei gazdaság nemzetközi és makrotérbeli beágyazódásának megerősítése	18
3.3.2. Megyei turisztikai program	19
3.3.3. Stabil versenyképes, diverzifikáló gazdaság	19
3.3.4. Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás	20
3.3.5. Biztonságos környezet, gyógyuló tájak	20
3.3.6. Otthon a xxi. Században	21
3.4. A koncepció stratégiai céljainak várható közvetlen hatásai az egyes környezeti elemekre és rendszerekre	22
3.5. A programban javasolt intézkedések és beavatkozások várható közvetett és közvetlen negatív környezeti hatásainak feltárása	28
3.6. A programban foglaltak országhatáron átnyúló hatásainak értékelése	28
4. A PROGRAM HATÁSA AZ ÁLTALA BEFOLYÁSOLT TERVEKRE	30
5. TÁRSADALMI - GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT	31
6. KÖZÉRTHEŐ ÖSSZEFOGLALÓ	40

BEVEZETÉS

A környezeti értékelés tárgya Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Programja. A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény módosításával 2012. január 1-vel a megyei önkormányzatok hatáskörébe került a területfejlesztés megyei szintű tervezése, koordinálása. A 2012. év második felében e tervdokumentumok kidolgozásával kezdték meg a felkészülést a 2014-2020 közötti Európai Unió költségvetési-fejlesztési ciklusra. Az 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről 5. § n) pontja értelmében a területfejlesztési program a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv, mely a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. melléklete alapján magában foglalja a stratégiai programot és az operatív programot is.

Jogsabályi összhang, előzmények

A környezeti értékelés tárgyát képező dokumentum a területi tervek tartalmi követelményeire vonatkozó jogszabályokkal összhangban, a módosításra vonatkozó sajátos előírások figyelembevételével kerül kidolgozásra. A területfejlesztési programok tartalmi követelményeiről szóló 218/2009.(X.6.) kormányrendelet előírásai, valamint a tervezést koordináló Nemzetgazdasági Minisztérium és újonnan létrejött háttérintézménye, a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal útmutatójának elvárásai alapján, külső szakértők – a Város-Teampannon Kft. és a MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt. – közreműködésével készül el a Területfejlesztési Program. Az OFTK elfogadása után 2014. március 7-én a megyei közgyűlés jóváhagyta a megye területfejlesztési koncepcióját. A koncepcióhoz készült környezeti-társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat is az eljárás részeként egyeztetésre került. Az elfogadott Megyei Területfejlesztési Koncepció és a Területfejlesztési Program között magas szintű koherencia figyelhető meg, mely a környezeti vizsgálat során is kedvezően érvényesül, ezért a legtöbb esetben csak a megyei területfejlesztési koncepció környezeti hatásvizsgálatában foglaltak kiegészítésére van szükség. Megállapítható, hogy a területfejlesztési koncepcióban kialakított indikatív 33 prioritás közül került kiválasztásra a területfejlesztési programban az a 6 db prioritás, mely tulajdonképpen összevontan tartalmazza azokat. A stratégiai programban a 6 db prioritás további 14 db intézkedésre került kibontásra, melyek további 31 db indikatív beavatkozást tartalmaznak. A környezeti értékeléshez tulajdonképpen ezt a 30 féle beavatkozást érdemes vizsgálni, melyek között természetesen vannak összefüggések és hatások.

Érintett terület

A közép távú, 2020-ig terjedő időszakra vonatkozó megyei területfejlesztési program fő rendeltetése, hogy meghatározza Komárom-Esztergom megye 2014-2020 közötti időszakban az országos operatív programokhoz kapcsolódó fejlesztési programokat. A stratégiai program prioritásai, intézkedései és indikatív beavatkozásai a már elfogadott koncepció stratégiai célrendszerét pontosítja és részletezi a megye meglévő és meghatározó trendjeinek és erőforrásainak ésszerű hasznosítására és az elkövetkező időszakra prognosztizált kihívások megválaszolására irányul, a kapcsolódó tervezési környezet (EU-s irányelvek és stratégiák, OFTK, készülő ágazati dokumentumok) már meglévő elképzeléseivel, elhatározásaival összhangban.

A program teljes mértékben a megye hosszú távú területfejlesztési koncepciójára épül, azon keresztül pedig a területfelhasználás fenntartható rendjét meghatározó Komárom-Esztergom Megyei Területrendezési Terv szellemiségének megfelelően készült, az abban meghatározott térszervezési rendszert egészíti ki, pontosítja, összhangban a 2030-as elérendő jövőképpel, és a 2020-ig megvalósítandó stratégiai célok rendszerével. Ennek megfelelően a Program értékelése kiegészíti a **TFK környezeti értékelését**. Megállapítható, hogy a környezeti szempontok és prioritások integrált módon kerültek megjelenítésre az egyes intézkedésekben és beavatkozásokban. A TFK és OP harmóniája alapján megállapítható, hogy a környezeti hatások a koncepció környezeti értékelésében megállapított mértéktől nem térnek el jelentősen.

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE

1.1 A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS TEMATIKÁJA, A PROGRAM ÉS A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KAPCSOLÓDÁSA

A véleményezésre megküldött előzetes környezeti értékelési tematikát a beérkezett visszajelzések alapján nem szükséges módosítani.

Sor-szám	Véleményező szerv	Vélemény összefoglalása
1.	Komárom-Esztergom Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály	<p>A véleményezési eljárás további szakaszaiban is részt kíván venni.</p> <p>Felhívja a figyelmet több vonatkozó rendelethez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X.20.) K.r. 2014. február 15-i változását követően a rendelet hatálya a nehéz fűtőolajjal foglalkozó gazdálkodó szervezeteket érinti elsősorban. A rendelet változása a nem ismert veszélyességű hulladékokat tartalmazó keverékekkel foglalkozó üzemeket is érinti. - A fizikai elérhetőség javítása során javasolják az OTSZ 428. §, 43. §-434. § paragrafusaiban meghatározottakat a tűzoltói munka jogszabályon alapuló hatékony elősegítése érdekében. - Az egyes ipari parkok, övezetek fejlesztései során a vízvezeték hálózathoz alkalomszerűen tűzoltási céllal felmerülő vízkivétel során az egyre növekvő nyomásigény miatt a területfejlesztési programban a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló törvény 29. §-ban és az OTSZ 442-443. § előírását kéri figyelembe venni - A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. Tv. végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI.10.) K.r. 10. § a) pontja alapján a megyei közgyűlés elnöke a területfejlesztési feladatok ellátása során érvényesíti a katasztrófák csökkentésére vonatkozó irányelveket. Javasolja a tatai visszatérő vízforrások ügyében a lehetséges területfejlesztési eszközök körét megvizsgálni és a fenti irányelveket magában hordozó megoldásokat súlyának megfelelő módon beépíteni a területfejlesztési programba.
2.	Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal, Építésügyi És Örökségvédelmi Hivatal	<p>A megye területfejlesztési programjának kialakításához kapcsolódó környezeti vizsgálat eljárásában részt kíván venni.</p> <p>A megküldött tájékoztató alapján elegendőnek tartja a 2/2005. (1.11.) Korm. rendelet 4. számú melléklet tartalmi követelményei szerinti kidolgozást.</p>
3.	Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	<p>Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (LII.) Korm. rendelet 4. sz. melléklete szerinti tartalmat elegendőnek tartják, további dokumentációt nem tartanak szükségesnek. A koncepció területi hatásvizsgálatának szükség szerinti kiegészítése a Felügyelőség részéről elfogadható.</p> <p>A mellékletként www.kemoh.hu honlapon található egyeztetési dokumentáció tudomásul szolgált, vízgazdálkodási és vízvédelmi szempontból, táj- és természetvédelmi szempontból, levegőtisztaság-védelmi és hulladékgazdálkodási, valamint zaj- és rezgésvédelmi szempontból észrevételt jelenleg nem közölnek.</p> <p>A véleményezési eljárásában a Felügyelőség a továbbiakban is részt kíván venni.</p>
4.	Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	<p>A tematika tervezettel egyetértenek, közegészségügyi szempontból kifogást nem emelnek.</p> <p>A tervezet célkitűzései és prioritásai – elfogadásuk és a stratégiai programba való beépülésük esetén – nagymértékben hozzájárulnak a megye fenntartható,</p>

		klímatudatos, a biodiverzitás megőrzését és fenntartható hasznosítását, a települések élhetőségét, a környezeti ártalmak és közegészségügyi szempontból káros hatások mérséklődését biztosító területi fejlődéshez. Az eljárás későbbi szakaszában a jelen dokumentációra vonatkozóan, az Intézet a továbbiakban is részt kíván venni.
5.	ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Szolgálat	A megye területén található gyógyfürdő, valamint ásvány- és gyógyvizes kutak érintettsége kapcsán részt kíván venni. Felsorolja a megye területén található ásvány- és gyógyvizes kutakat. A program kidolgozása során kéri figyelmet fordítani a felsorolt természetes gyógytényezők védelmére. A vizsgálat tematikájával egyetért, tartalmát megfelelőnek ítélte.
6.	Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Növény- és talajvédelmi igazgatósága	A tervezett tematikát talajvédelmi szempontból elfogadja, észrevételt nem tesz.
7.	Pest Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	A tematikához külön észrevétele nincs, az eljárás későbbi szakaszában nem kíván részt venni.
8.	Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítési Iroda	A tematikával egyetért, az eljárás további szakaszában is részt kíván venni. Megjegyzi, hogy a környezeti vizsgálat lefolytatásához kidolgozandó munkarész elkészítése a környezeti értékelésnek megfelelő tartalommal szükséges.

A Nemzeti Környezetügyi Intézet, a Földművelésügyi Igazgatóság, a Bányakapitányság, a Földhivatal és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság nem nyilatkozott.

1.1.1. AZ ELFOGADOTT TEMATIKA

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE

A környezeti értékelés kidolgozása **két ütemben** zajlik, a tervezéssel összhangban. Az előzetes tájékoztatásnak megfelelően az alábbi tematika a megyei területfejlesztési koncepcióhoz készült környezeti értékelés kiegészítéseként kerül kidolgozásra.

I. ütem

Tematika, a terv és a környezeti értékelés kapcsolódása

A területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló jogszabály szerinti javaslattevő fázisban elkészül a környezeti értékelés tervezete, mely **a stratégiai célok és prioritások kiválasztását és azok környezeti hatásait értékeli**. Mivel a tervezés és a környezeti értékelés párhuzamosan folyik, **a tervezők és a környezeti értékelést kidolgozó szakértő folyamatos konzultációja mellett**, ezért a környezeti értékelés során felmerülő javaslatok folyamatosan épülnek be a tervbe.

II. ütem

A környezeti értékelés hatása a tervre

A területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló jogszabály szerinti jóváhagyási fázisban – a beérkezett vélemények alapján – elkészül a végleges tervdokumentum. A környezeti értékelés ezzel párhuzamosan kiegészül a beérkezett vélemények tervbe történő beépítése hatásainak környezeti értékelésével, továbbá a környezeti értékelést véleményező szervek véleménye alapján szükséges mértékben pontosított környezeti értékelés is elkészül, illetve ennek javaslatai is érvényesítésre kerülnek a tervben.

Környezeti értékeléshez felhasznált források

A környezeti értékelés elsődleges forrásai Komárom-Esztergom megye területfejlesztési koncepciója, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, a Nemzeti Környezetvédelmi Program, a megye készülő Környezetvédelmi Programja, továbbá ágazati tervek és jogszabályok.

2. VIZSGÁLT VÁLTOZATOK RÖVID ISMERTETÉSE

2.1. A megyei területfejlesztési program céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés készítése szempontjából fontos részeket: *a fontos részek táblázatos formában, a területi és specifikus célokra – lebontva kerülnek bemutatásra. Jelöljük azokat a részeket, melyek a területfejlesztési programban foglaltaktól eltérő környezeti hatást eredményezhetnek, ezért vizsgálatuk indokolt.*

A koncepció értékeléséhez készített „A terv, illetve program összefüggése más releváns tervekkel, illetve programokkal című 2.2. fejezet véleményünk szerint elhagyható, mivel a jogszabály szerint a stratégiai programhoz és az alapján kidolgozandó operatív programhoz el kell készíteni a koherencia vizsgálatot. Ez esetben az átfedés 100 % és csak megismételni lehet, az abban leírtakat. Ezért itt hivatkozunk a már elkészült koherencia vizsgálatra.

3. A TERVBEN FOGLALTAK KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA

3.1. A program céljainak összevetése a Megyei Területfejlesztési Koncepció céljaival, a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal, a Nemzeti Vízstratégiával, továbbá a készülő Komárom-Esztergom megye Környezetvédelmi Programjával (2013.);

3.2. Környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése, illetve figyelembevétele, összefüggése a megyei programmal: *táblázatos formában, prioritásokra lebontva kerül bemutatásra;*

3.3. A környezeti állapot várható (negatív/pozitív) változásai a programban megfogalmazott célok elérésének hiányában (trend forgatókönyv)

3.4. A program prioritásainak várható közvetlen hatásai az egyes környezeti elemekre és rendszerekre: *földre, vízre, levegőre, élővilágra (biodiverzitásra), továbbá a tájra, az épített környezetre, a kulturális örökség épített elemeire és az emberi egészségre gyakorolt környezeti hatások közötti különbség tekintetében;*

3.5. A program várható közvetett és közvetlen negatív környezeti hatásainak feltárása

3.6. A programban foglaltak országhatáron átnyúló hatásainak értékelése: *annak bemutatása, hogy a program nem tartalmaz olyan, a tervhierarchia magasabb szintű terveiben nem szereplő, vagyis kizárólag a megye döntése alapján bekerülő fejlesztési elemet, mely a szomszédos ország környezeti állapotát negatívan befolyásolná.*

4. A program hatása az általa befolyásolt tervekre

A program és a környezeti értékelés párhuzamos készítése garantálja, hogy minden olyan javaslat és intézkedés beépül a programba, ami a program következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülése, mérséklése vagy ellentételezése érdekében lehetséges.

5. Közérthető összefoglaló.

1.1.2. VÉLEMÉNYEZÉS, NYILVÁNOSSÁG

A megyei önkormányzat a javaslattevő fázisban kidolgozott területfejlesztési programot és a környezeti értékelést a jogszabályi előírásoknak megfelelően egyidejűleg véleményezteteti és közzéteszi. A környezeti értékelés a megye honlapján minden érdekelt és érdeklődő számára hozzáférhető, melyről figyelemfelhívó levelek kerülnek kiküldésre az érintettek számára

1.2. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS HATÁSA A PROGRAMRA

A területfejlesztési program tartalmi követelményeiről szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet szerinti jóváhagyási fázisban – a beérkezett vélemények alapján – elkészül a végleges program. A környezeti értékelés ezzel párhuzamosan kiegészül a beérkezett vélemények tervbe történő beépítése hatásainak környezeti értékelésével, továbbá a környezeti értékelést véleményező szervek véleménye alapján szükséges mértékben pontosított környezeti értékelés is elkészül, illetve ennek javaslatai is érvényesítésre kerülnek a programban.

1.3. KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉSHEZ FELHASZNÁLT FORRÁSOK

A környezeti értékelés elsődleges forrása Komárom-Esztergom megye Konceptiója, Területrendezési Terve, a Nemzeti Környezetvédelmi Program, a megye Környezetvédelmi Programja, továbbá ágazati tervek és jogszabályok. A megye esetében kiemelt jelentőséggel bír az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, a Terület és Településfejlesztési Operatív Program, a Duna Régió Stratégiája, valamint az Európa 2020 Stratégia és a Területi Agenda 2020 célkitűzései is. A környezeti értékelés szempontjából fontos továbbá az Országos Területfejlesztési Konceptióban és a megyei területfejlesztési programban megfogalmazott környezetvédelemmel összefüggő intézkedések, beavatkozások és a megyei területrendezési terv összhangjának értékelése is.

A környezeti értékelés meghatározó alapidokumentuma a 2009-2014 közötti időszakra készült Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 96/2009. (XII.9.) OGY határozat. Bár a következő programozási ciklus legnagyobb hányadára, a 2015-tel kezdődő időszaktól a IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program előírásai lesznek mérvadóak, e dokumentum azonban még nem került jóváhagyásra.

A környezetállapot és a környezetpolitikai célok értékeléséhez az alábbi dokumentumok kerültek figyelembevételre:

- Országos Területrendezési Terv (OTrT);
- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK);
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III);
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025 (NÉS)
- Duna Régió Stratégiája, készül
- Európa 2020 Stratégia (2010)
- Területi Agenda 2020
- Komárom-Esztergom megye Területrendezési Terve (2011)
- Komárom-Esztergom megye II. Környezetvédelmi Programja (2005)
- Nemzeti Vidékstratégia (2012)
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (2007)

- EU Víz Keretirányelv (2000)
- Nemzeti Vízstratégia (2013)
- Nemzeti Energia Stratégia 2030
- Duna Részvízgyűjtő Vízgyűjtő-Gazdálkodási Terv
- 2007/60/EK Irányelv az árvíz-kockázatok értékeléséről és kezeléséről
- Semmelweis Terv – Az egészségügy megmentésére (2011)
- Európai Területi Együttműködés Programjai, készül

A környezeti értékelés elkészítéséhez fontos ismerni a területfejlesztéshez kapcsolódó jogszabályok követelményeit, mert ezek a jogszabályok behatárolják a koncepció tartalmát. Ezekről, a vonatkozó jogszabályoktól függ a területfejlesztési koncepció környezetvédelmi tartalma és tartalmi mélysége, ettől eltérni nem lehet.

A környezeti értékelés elkészítésénél felhasznált területfejlesztéshez kapcsolódó jogszabályok:

- A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény
- Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet
- A kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek, valamint a településrendezési tervek készítése során az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek területi érintettségével kapcsolatosan állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek köréről és az eljárás részletes szabályairól szóló 282/2009. (XII.11.) kormányrendelet

A környezeti értékelés szempontjából meghatározó, a környezet védelmével összefüggő fontosabb jogszabályok:

- A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
- A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény
- A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény
- A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény
- A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény
- A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény
- A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet
- A vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízlétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII.18.) Korm. rendelet

- A nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I.31.) Korm. rendelet
- A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet
- A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet, melyet módosított a 7/2005. (III.1.) KvVM rendelet
- A felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet
- A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII.21.) Korm. rendelet alapján kidolgozott vízgyűjtő-gazdálkodási tervek, az 1127/2010. (V.21.) Kormány határozat mellékletei (vizeink.hu)
- A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV.29.) Korm. rendelet
- A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II.7.) Korm. rendelet
- Az országos területrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet
- Egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet

2. VIZSGÁLT VÁLTOZATOK RÖVID ISMERTETÉSE

2.1. A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM CÉLJAINAK, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE

A Megyei Területfejlesztési Konceptió (továbbiakban KEM TFK) alapján 2014 januárjában elindult a megyei területfejlesztési stratégiai és operatív program (továbbiakban KEM SP és OP) kidolgozása. A megyei területfejlesztési program középtávra, a 2014-2020 közötti időszakra készül. A stratégiai és operatív programból álló terv 7 évre foglalja keretbe, rendszerbe a megyében megvalósítandó fejlesztési igényeket, lehetőségeket. A támogatási forrásokat tekintve egyidejűleg tervez az uniós ágazati forrásokra és a TOP megyei kereteire (megyei programokra: 13,32 mrd Ft; kistérségi 14,6 mrd Ft), továbbá az egyéb nemzetközi forrásokra és a hazai forrásokra is. A tervezés során az ágazati OP-k 4.0. változatait és a TOP 4.0 verzióját vették figyelembe. Az egyes intézkedések keretében javasolt beavatkozás-típusok indikatív jellegűek, véglegesítésükre csak az országos operatív programok brüsszeli jóváhagyása, illetve a rendelkezésre álló forráskeretek véglegesítése után kerülhet sor.

STRATÉGIAI PROGRAM

A stratégiai program és az operatív program közötti alapvető különbség, hogy az előbbi (SP) a célrendszer felől közelít. A célrendszerhez hozzárendezi a megvalósítás tervezéskor ismert eszközrendszerét (finanszírozás, intézményrendszer, beavatkozás típusok), lehetőségeit, határait figyelembe véve. A stratégiai program – ennek megfelelően, a koncepcióhoz hasonlóan – ún. teljes tervezés, vagyis a cél-prioritás-intézkedés struktúrához rendeli hozzá a megvalósítás lehetséges eszközeit: a beavatkozás-típusokat, nagy vonalakban a felelősségi köröket és az indikatív forrásokat. Hangsúlyozottan indikatív jelleggel, mivel a megyei programozásnak ebben az időszakában még nyitottak azok a magasabb szinten eldöntésre kerülő peremfeltételek-forráskeretek, melyek alapján a végleges döntések meghozhatók. A stratégiai program alapstruktúrája a következő:

1. TEMATIKUS PRIORITÁS/SAJÁTOS TÉRSÉGI PROGRAM

1.1. Intézkedés 11.1. Beavatkozás 11.11. Művelet

I. szint: 6 tematikus prioritás, illetve 6 sajátos térségi program

II. szint: prioritásonként illetve sajátos térségi programonként 4-6 intézkedés, összesen 14 intézkedés

III. szint: intézkedésenként 3-10 beavatkozás típus. Összesen 31 beavatkozás

IV. szint: beavatkozásokonként 1-3 művelet Ezt a szintet az értékelés nem vizsgálja, mivel ezek változhatnak

OPERATÍV PROGRAM

Az operatív programozás két részből áll. Az első részben a stratégiai programozás tovább pontosítása történik, az időközben remélhetően jóváhagyásra kerülő országos operatív programokkal összhangban. A második részben fordított logikát alkalmazunk: mivel a tervezett fejlesztések megvalósíthatóságának legfontosabb feltételei a felelősségi körök azonosítása és a finanszírozhatóság, ezért az operatív programozás alapjául ezek a tényezők szolgálnak.

Az országos tervezés során kerül lehatárolásra, hogy milyen beavatkozás típusokat (azaz programokat, projekteket) mely operatív program forrásaiból lehet támogatni. Ennek alapján az operatív programozás keretében megyénként ún. részdokumentumok készülnek, melyeket maguk a megyék állítanak össze.

A 2030-ra meghatározott célállapot nyolc darab, 2020-ig teljesítendő stratégiai cél megvalósításán keresztül érhető el. A stratégiai célok közül 5 területi célként, 3 pedig ún. specifikus (földrajzi helyszínektől függetlenül

teljesítendő) célként került meghatározásra. A nyolc stratégiai cél egyenként három-öt, összesen 33 prioritással került további lebontásra.

A közgyűlés által továbbtervezésre javasolt tematikus prioritások, sajátos térségi programok és a megvalósításukat szolgáló intézkedések a következők:

I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK
II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK
III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG
3.1. GAZDASÁG- ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS ÉS FEJLESZTÉS
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE
3.3. A VIDÉKGAZDASÁG MEGERŐSÍTÉSE
IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM
V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK
5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM
VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS

2.2. A PROGRAM ÖSSZEFÜGGÉSE MÁR RELEVÁNS TERVEKKEL, ILLETVE PROGRAMOKKAL

A Megyei Területfejlesztési Program illeszkedési vizsgálata más releváns programok és tervek célkitűzéseivel a dokumentumban, a Programhoz készült „Külső koherencia vizsgálat” részben már feltárássra került. Ott az egyes célok kapcsolódásainak grafikus ábrázolása is megtörtént. A környezeti értékelés szempontjából releváns szempontokat és elvárásokat megjelenítő összes dokumentum bemutatásra került, ezért ismétlése nem indokolt.

3. A PROGRAMBAN FOGLALTAK KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA

3.1. A PROGRAM INTÉZKEDÉSEINEK ÖSSZEVETÉSE A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJAIVAL, A NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMMAL, A NEMZETI VÍZSTRATÉGIÁVAL, TOVÁBBÁ A KÉSZÜLŐ ÚJ MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMMAL;

Tekintettel arra, hogy a megyei területfejlesztési program a márciusban elfogadott Konceptióval összhangban került kidolgozásra, annak céljaira épül és annak kiegészítését is jelenti, ezért a soron következő fejezetek az ismétlések elkerülése érdekében úgy kerültek kidolgozásra, hogy a korábban elkészült megyei területfejlesztési koncepció környezeti hatásvizsgálatát felhasználva elsősorban a kiegészítésekre koncentrálnak a leírások és a magyarázatok.

3.1.1. ILLESZKEDÉS A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJAIVAL

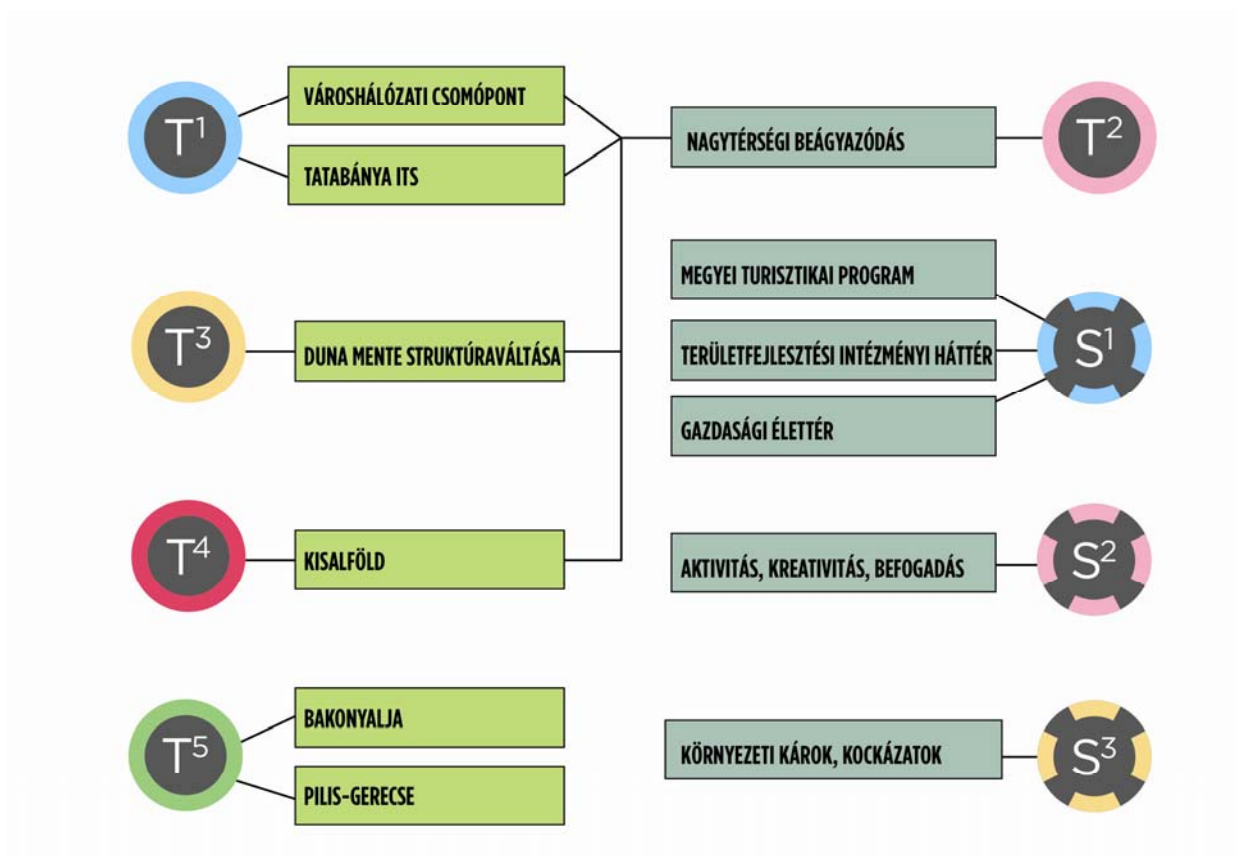
A TFK területi céljaival való összevetés:

					
	VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJA, HÁLÓZATOK, GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM-FEJLESZTÉS	IKERVÁROSOK ÉS TÉRSÉGÜK HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSE, NEMZETKÖZI TÉRSZERVEZÉS	DUNA MENTE STRUKTÚRA- VÁLTÁSA	KISALFÖLDI AGRÁRRÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉNEK, NÉPESSÉG-ELTARTÓ ÉS ALKALMAZKODÓ KÉPESSÉGÉNEK MEGERŐSÍTÉSE	DOMBVIDÉKEK KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁSRA ÉPÜLŐ HELYI GAZDASÁGÁNAK, SZOLGÁLTATÓ FUNKCIÓJÁNAK ÉS ALKALMAZKODÓ- KÉPESSÉGÉNEK MEGŐRZÉSE
1					
2	1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS				
3	1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK				
4	2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA				
5	2.2. ÁLTAL-ÉRTÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS				
6	2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTEKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK				
7	3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS-FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS				
8	3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE				
9	3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE				
10	4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM				
11	4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM				
12	5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK				
13	5.2. KLIMATUDATOS TÁRSADALOM				
14	6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ				
15	6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS				

A TFK specifikus céljaival, valamint horizontális céljával való összevetés:

		 A MEGYE GAZDASÁGÁNAK ÉS VÁLLALKOZÁSI STRUKTÚRÁJÁNAK DIVERZIFIKÁLÁSA, KIEMELKEDŐ GAZDASÁGI POZÍCIÓJÁNAK STABILIZÁLÁSA	 AKTIVITÁS, KREATIVITÁS ÉS A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ KIBONTAKOZTATÁSA	 MEGLÉVŐ IPARI PARKOK TELEPHELYVONZÓ KÉPESSÉGÉNEK NÖVELESE, ROZSDA- ÉS BARNAMEZŐS TERÜLETEK DIFFERENCIÁLT ÚJRAHASZNOSÍTÁSA, TÁJSEBEK REHABILITÁCIÓJA	 HAZAI ÉS HATÁRON ÁTÍVELŐ TÉRSÉGI HÁLÓZATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS MUNKAMEGOSZTÁS FELÉPÍTÉSE
1					
2	1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS				
3	1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK				
4	2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA				
5	2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS				
6	2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTEKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK				
7	3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS				
8	3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE				
9	3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE				
10	4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM				
11	4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM				
12	5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK				
13	5.2. KLIMATUDATOS TÁRSADALOM				
14	6.1. VÁROSKÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ				
	6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK,				

Összefoglalásként bemutatjuk a TFK és a Stratégiai Program kapcsolatát:

A programozási fázisban szűkítésre nem volt szükség a koncepcióhoz képest, azonban már most fel kell arra készülni, hogy a forrásoldal és a projekt-előkészítési kapacitás fog korlátot állítani a fejlesztési elképzelések megvalósításának.

A megyei területfejlesztési koncepció fent felsorolt stratégiai céljaival összhangban készült el a megyei területfejlesztési program. Ezért kijelenthetjük, hogy mindegyik céllal erős kapcsolatban vannak a program tematikus prioritásai és sajátos térségi programjai, valamint ezek megvalósulását szolgáló intézkedések és beavatkozások. Az erős illeszkedés nem vitatható, árnyalása felesleges.

3.1.2. ILLESZKEDÉS A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMMAL

A megye II. környezetvédelmi programja 2005-ben készült a 2005-2008 közötti időszakra, s bár hatálya az új program elkészültéig hosszabbításra került 2008-ban, mindenképpen aktualizálásra szorul. A megyei program időhorizontjaként szolgáló 2014-2020 közötti programozási időszakra vonatkozó III. megyei környezetvédelmi program elkészítése 2013. júniusában kezdődött el, és várhatóan csak 2014 közepén kerül elfogadásra. Tekintve, hogy a megyei területfejlesztési program már ezt az időpontot megelőzően véglegesítésre kerül, jelen értékelés során az öt éve nem frissített megyei program helyett a Nemzeti Környezetvédelmi Program szempontrendszerét tekintettük irányadónak.

3.1.3. ILLESZKEDÉS A NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMMAL

A megyei programhoz hasonlóan még az új Nemzeti Környezetvédelmi Program (továbbiakban NKP) sem került elfogadásra a 2014-2020 közötti programozási ciklusra, azonban a jelenleg érvényben lévő NKP III. időtávlatára legalább részben (a 2014-es évet tekintve) átfed a koncepció stratégiai céljaival, így annak relevanciája jóval magasabb szintűnek tekinthető, mint a 2008 óta érvényben nem frissített megyei programé. Megjegyzendő továbbá, hogy a környezetvédelem általános szempontrendszere várhatóan az új nemzeti programban sem fog alapjaiban megváltozni, így a 2009-2014 közötti időszakra készített NKP III. ajánlásai és megkövetelése várhatóan jelentős mértékű azonosságot mutatnak a készülő új NKP-val.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program három átfogó célterületet határoz meg:

I. A fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése;

II. Természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése (a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítása; környezetszennyezés megelőzése; terhelhetőség/megújuló képesség figyelembevételére épülő fenntartható használat);

III. A települési élet-és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése (magas színvonalú környezeti infrastruktúra; a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége, a szélsőséges természeti folyamatok és természeti katasztrófák kárainak csökkentése);

Az átfogó célterületeket a tematikus akcióprogramok bontják ki nagyobb részletezettséggel, ezek felsorolászerűen a következők:

Környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése; Éghajlatváltozás; Környezet és Egészség; Települési környezetminőség; A biológiai sokféleség megőrzése, Természet- és tájvédelem; Fenntartható terület- és földhasználat; Vizeink védelme és fenntartható használata; Hulladékgazdálkodás; Környezetbiztonság.

Megállapítható, hogy a tervezés integrált szemléletmódjának köszönhetően a környezetvédelem e kérdésköre a Komárom-Esztergom megyei Területfejlesztési Programban nem ágazati szempontú logika szerint kerültek megjelenítésre, hanem integráltnak. A Nemzeti Környezetvédelmi Programban is megjelenített szempontok minden érintett prioritásban, intézkedésben és beavatkozásban súlyuknak és relevanciájuknak megfelelően kerültek beépítésre. Az egyes tematikus prioritások és intézkedések (elsősorban az V. Biztonságos környezet és gyógyuló tájak prioritás) a környezetállapot megőrzését, fejlesztését szolgáló intézkedések között mindenhol nagyon magas szintű kapcsolat tárható fel. E fejezetben a környezeti szempontok megjelenítésének vizsgálatakor ugyanis a Nemzeti Környezetvédelmi Program – mint a leginkább elfogadottnak tekinthető, a környezetvédelem komplex szempontrendszerét megtestesítő dokumentum – célrendszeréből kerültek levezetésre a kritériumok.

3.1.4. ILLESZKEDÉS A NEMZETI VÍZSTRATÉGIÁVAL

2013 márciusában került közzétételre a Vidékfejlesztési Minisztérium Vízügyért Felelős Helyettes Államtitkárságának gondozásában elkészített Nemzeti Vízstratégia a vízgazdálkodásról, öntözésről és aszálykezelésről. Az alcíme szerint a „jövő vízügyi, öntözésfejlesztési és aszály kezelési politikáját megalapozó, a fenntarthatóságot biztosító” dokumentum, négy szakterületet különít el: a Vízyűjtő-gazdálkodás - vízkészlet gazdálkodás, a Területi vízgazdálkodás (öntözési feltételek javítása és aszálykezelés fókuszpontokkal), a Települési vízgazdálkodás és a vízkárelhárítás. E négy szakterület közül a vízyűjtő-gazdálkodás - vízkészlet gazdálkodás szakterülete az országos szintnek megfelelő, általánosabb érvényű célokat fogalmaz meg. Amint a vonatkozó fejezet is rögzíti, az intézkedések megfogalmazását vízyűjtő szinten szükséges elvégezni, ezért a vízyűjtő-gazdálkodás - vízkészlet gazdálkodás Komárom-Esztergom megyei céljainál a Duna Részvízyűjtő Vízyűjtő-gazdálkodási Tervét tekintettük irányadónak, az annak célrendszerével alkotott koherenciát a 2.2.8. fejezetben ismertettük.

A NEMZETI VÍZSTRATÉGIA CÉLKITŰZÉSEI		Megyei intézkedések és beavatkozások
Vízgyűjtő-gazdálkodás - Víz Keretirányelv (VKI) - vízkészlet gazdálkodás		
Vízgyűjtő szinten szükséges elvégezni, ld. 2.2.8. fejezet.		
Területi vízgazdálkodás, öntözési feltételek javítása, aszálykezelés		
1. Az öntözés fejlesztése	5.1. 5.2 51.2 51.3 52.2 52.3	
2. A klímaváltozás hatásainak mérséklése – aszálykezelés	5.2 52.1 52.3	
3. Síkvidéki vízrendezés	5.2 52.1 52.3	
4. Dombvidéki vízrendezés	5.2 52.1 52.3	
Települések vízgazdálkodása		
1. Ivóvízellátás	5.1 51.2	
2. Szennyvízelvezetés és -tisztítás	5.1 51.3	
3. Csapadékvíz-elvezetés biztosítása	5.2 52.2	
4. Árvizek elleni védekezés	5.2 52.2	
Vízkárelhárítás		
1. Árvíz kockázatok csökkentése	5.2 52.2	

A NEMZETI VÍZSTRATÉGIA CÉLKITŰZÉSEI	Megyei intézkedések és beavatkozások
2. Árvizek káros következményeinek csökkentése	5.2 52.2

3.2. KÖRNYEZETVÉDELMI CÉLOK ÉS SZEMPONTOK MEGJELENÉSE, ÖSSZEFÜGGÉSEI A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMBAN

Általánosan megállapítható, hogy a környezetvédelem naprakész szempontrendszerének megjelenítésében élen jár az adott időszakra vonatkozó Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP), szakmai szempontból történő széleskörű elfogadottsága mellett azt az országgyűlés határozattal is ratifikálja. A környezetvédelmi célok megjelenítésének teljesülését ezért a Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Program esetében a NKP célrendszeréből levezetett, magas megbízhatóságú és elfogadottnak tekinthető szempontrendszerben célszerű megvizsgálni. Amint az a következő táblázatban is megjelenítésre került, a tervezett intézkedések és beavatkozások a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program kilenc akcióterületét tekintve, mindegyik esetében jelentős mértékben hozzájárulnak a megye környezet állapotának javításához.

NKP tematikus akcióprogramjai	KEM Területfejlesztési Program
	Indikatív beavatkozások
Környezet-tudatos szemlélet és gondolkodás-mód erősítése, (környezeti nevelés, oktatás, szemléletformálás, környezettudatos termelés és fenntartható fogyasztás, turizmus környezeti hatásainak felmérése, tudatosítása)	12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése 32.2. Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése 33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése 51.2. Környezetegészségügyi fejlesztések 52.1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás 52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés 52.3. Energiatudatos települések
Éghajlat-változás (Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira, ózonkárosító anyagok kibocsátásának csökkentése)	12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése 32.1. Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése 32.2. Vállalkozások versenyképességének javítása: telephelyfejlesztés, termék és technológiai innovációk, gazdasági integrációk ösztönzése 52.1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás 52.3. Energiatudatos települések
Környezet és egészség (Beltéri levegő minőség, biológiai allergének, vízminőség és egészség, élelmiszerbiztonság, klíma és egészség, környezet-egészségügyi információs rendszer)	33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése 51.2. Környezetegészségügyi fejlesztések 52.1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás 52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés
Települési környezet-minőség (településfejlesztés, -rendezés és környezetvédelem, levegőminőség javítása, zajterhelés csökkentése, közlekedés és környezet, közszolgáltatások és a környezetvédelem)	12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése 22.1. Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése 32.1. Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése 51.1. Országos kármentesítési programok 51.2. Környezetegészségügyi fejlesztések 51.3. Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése 52.1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás

NKP tematikus akcióprogramjai	KEM Területfejlesztési Program
	Indikatív beavatkozások
	52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés 52.3. Energiatudatos települések 61.1. Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja 61.2. Városok integrált fejlesztési programjai (kivéve Kisbér, Bábolna, Ács, mint vidékközpontok a 6.2.-ben)
Biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem (A természeti és táji értékek védelme, természetvédelmi őrzés, kezelés, fenntartás, károsodott területek helyreállítása, káros hatások csökkentése)	22.1. Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése 32.1. Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése 33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése 51.1. Országos kármentesítési programok 52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés
Fenntartható terület és földhasználat (Ásványkincsekkel való fenntartható gazdálkodás, talajok védelme és fenntartható használata, környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat, erdőgazdálkodás környezeti hatásai)	12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése 33.1. Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése 52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés
Vizeink védelme és fenntartható használata (Vizeink „jó állapotának” elérése: vízgyűjtőgazdálkodási tervezés, stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme, vízkármegelőzés és elhárítás, kiemelt fontosságú, érzékeny víztestek állapotának javítása)	52.2. Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés
Hulladék- gazdálkodás (megelőzés, hasznosítás, ártalmatlanítás)	51.3. Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése
Környezet-biztonság (kármegelőzés és kárelhárítás, környezeti kármentesítés, kémiai és sugárbiztonság)	51.1. Országos kármentesítési programok

A megyei területfejlesztési program formai és terjedelmi lehetőségeihez mérten, a legtöbb esetben kiemelkedően integrálta a környezetállapot megőrzésének és fejlesztésének igényét, ami többek között a környezeti értékelés és a tervezés párhuzamos kidolgozásának köszönhető.

3.3. A KÖRNYEZETI ÁLLAPOT VÁRható (NEGATÍV/POZITÍV) VÁLTOZÁSAI A PROGRAMBAN MEGFOGALMAZOTT CÉLOK ELÉRÉSÉNEK HIÁNYÁBAN (TREND FORGATÓKÖNYV)

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rögzíti, hogy az 1996. évi XXI. Tv. 23. §(1) bekezdése alapján készülő megyei területfejlesztési program vizsgálati elemzésének magában kell foglalnia egy munkarészt, mely segítségével megállapítható, hogy *a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, illetőleg javíthatják a környezet állapotát* (44. § (1) a.) pontja); ez az előző, 3.2. fejezetben került bemutatásra. A törvény ugyanitt úgy rendelkezik, hogy a vizsgálati elemzésnek ki kell terjednie arra is, hogy

„b) a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet, illetőleg a lakosságot”. Ennek részletes kifejtését szolgálja e fejezet, melyben a hat tematikus prioritás kerül elemzésre.

3.3.1. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE

A várostérség versenyképességének mérséklődésével munkahelyek szűnnek meg és a munkanélküliség növekedésével a hátrányos helyzetű lakossági csoportok száma nő, társadalmi integrációjuk előmozdítása pedig veszélybe kerül, ezzel párhuzamosan a leszakadó városrészek és rozsdaterületek rehabilitációja is megtorpan, valamint a vidéki térségek értékeinek és örökségének megőrzése is háttérbe szorul. A funkcióbővítő város rehabilitációk folytatásának hiányában a lakókörnyezet élhetőségében és környezeti állapotában nem várható pozitív előjelű változás, a lakóterületek leromlása folytatódik, elmaradnak az energia-megtakarítást is célzó felújítások. A közterületek fenntartása és gondozása egyre nagyobb gond, növekszik az allergén gyomnövény-borítottság.

A cél teljesülésének hiányában várhatóan lelassul a vidéki és városi életminőség magasabb szintre emelése, megtorpan a város és vidék harmonikus fejlődésének új szintereket adó fejlesztések és együttműködések megvalósítása. A közszolgáltatások térségi szinten szervezése, a munkamegosztás elmaradásával beszűkül a szolgáltatások köre és romlik azok színvonala is, az emelkedő árakat a lakosság egyre szélesebb köre nem képes megfizetni, így életkörülményeik romlanak, amely kedvezőtlenül hat egészségi állapotukra is. A lakossági szolgáltatások kínálatának fejlődése nélkül a hétköznapi szükségletek biztosításához fokozódó utazási kényszer társul majd. A közlekedési infrastruktúra fejlesztésének elmaradásával ugyanakkor fokozódik a közlekedésből eredő környezeti terhelés. A térségi szinten összekapcsolódó ökológiai szolgáltatások fejlesztése nem valósul meg, a vidéki települések további terjeszkedése folytatódik, így a megye vonzó környezeti adottságai e térségekben veszélybe kerülnek. A fenntartható, együttműködő várostérséggé válás hiányában, elmaradhatnak az integrált vízgazdálkodással kialakítható, a környezetállapot fejlesztését indukáló beavatkozások, a vízviszatarítás, a természetvédelem, a fenntartható rekreáció- és mezőgazdaság tématerületein. Elmarad az Által-ér és a tatai Öreg-tó komplex rehabilitációja, ami a visszatérő karsztforrások vizeinek levezetését is nehezíti. A forrásvizek energetikai, egészségügyi és rekreációs célú hasznosítása továbbra is csak elképzelés marad.

Az új nemzetközi térszerkezeti erővonalakhoz való alkalmazkodás hiányában, a kölcsönös előnyöket eredményező kooperáció nélkül, a megye számára továbbra is kiaknázatlanok maradnak a határmentiségből származtatható előnyök, fejlesztési lehetőségek. Elérhetetlenek maradnak a szlovákiai szállítmányozási létesítmények, így a párkányi vasúti pályaudvar és kikötő, valamint a révkomáromi teherkikötő. A hálózati elemek és logisztikai rendszerek összekapcsolása nélkül a közlekedési infrastruktúra összekötő elemeinek, így a vasúti- és vízi úti lehetőségek bővítésének hiányában, jelentős, a közúti forgalom volumenének növekedésével párhuzamosan jelentkező környezeti terhelés következik be, ami a kötöttpályás- és kisebb energiafelhasználást igénylő szállítmányozási módokkal elkerülhető lehetne. A révátkelési lehetőségek és a folyamra merőleges főhálózati folyosók kialakításának hiányában a térszerkezeti bezárt Duna-térség M1 és M7 gyorsforgalmi utakra, valamint az 1-es és 30-as vasútra való csatlakozási lehetősége nem javítható. Ezáltal az eléréséhez szükséges ráfordítások és környezeti terhelések nem csökkennek.

A térség jó intermodális adottságainak nem kihasználása és a szlovák oldali közúti nyomvonal figyelembevételének elmaradása esetén, nem valósul meg a közúti közlekedés és szállítmányozás során megtett távolságok csökkentése, ezáltal a környezeti elemek és rendszerek indokolatlan pluszterhelése is fennmarad. A térség gazdaságfejlesztési

jövőképeének helytelen meghatározása következtében az előállított termékkel nem arányos környezeti terhelést hozó ipari funkciók jelenhetnek meg az e szempontból érzékeny területeken is.

3.3.2. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM

A rendkívüli táji adottságokban és történeti értékekben rejlő lehetőségek fenntartható hasznosítása nélkül forráshiányossá válhatnak a térségben fellelhető egyedülálló kulturális örökségeket fenntartó szervezetek és intézmények. A Dunakanyar kultúrtáj, a határ mindkét oldalán található Komáromi erődrendszer és a Limes állagmegóvása és fenntartható fejlesztése ezáltal fokozottan veszélyeztetetté válik.

Az intézkedés vezérprojektjei, a Duna menti UNESCO várományos területek fejlesztése és az EUROVELO 6 megépítése és a hozzájuk kapcsolódó megyei fejlesztések megvalósítása elhúzódnak. Ehhez kapcsolódóan a Dunatérség további fejlesztési lehetőségei sem alakulnak ki. Ehhez kapcsolódó együtt tervezés és működtetés, a marketing stb. feltételeinek megteremtésére nem lesz forrás.

A speciális szaktudással rendelkező építőipari szakemberek képzésének elmaradása esetén a megye jelentős műemlékállománya hosszú távon veszélyeztetetté válhat. A nem fenntartható módon tervezett turisztikai fejlesztések, az aktív idegenforgalmi szolgáltatások túlsúlyba kerülése a „szelíd” formákkal szemben a természeti erőforrások megújulási sebességét meghaladó tájhasználatokhoz vezethet, kedvezőtlenül befolyásolva ez által a helyi ökológiai sokféleséget. Ugyanakkor a helyi gazdasági potenciálok hosszú távon is fenntartható hasznosítási formáinak kialakítása hiányában fokozódik a megye kitétsége a világ gazdasági folyamatokkal szemben.

Az Által-ér vízgyűjtő területén nem valósul meg a turisztikai attrakció-fejlesztő, településrehabilitációs, települési környezetjavító, közösségfejlesztő, sport, természetmegőrző és a tavak hasznosítására irányuló egyéb projektek.

A vidék gazdálkodási hagyományainak, natúrparki és természeti értékei turisztikai hasznosítását szolgáló fejlesztések végrehajtása nem történnek meg, a GINOP és VP forrásra, másodsorban TOP forrásokra alapozva.

3.3.3. STABIL VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓ GAZDASÁG

E célkitűzés hiányában megtorpan a megyében dinamikus fejlődő megújuló energiaipar, a szélenergia részarányának és a biomassza-termelés növekedésének üteme. Elmaradhat a majorok újrahazsnosítását lehetővé tevő, olcsó, zöld energiát biztosítani képes helyi kiserőművek kialakításának megvalósítása. A helyi, növénytermesztésre és állattenyésztésre épülő élelmiszeriparban elmarad a biotermék-paletta kialakítása, továbbra sem biztosítható az ökológiai és talajvédelmi szempontból megfelelőbb eszközök és technológiák alkalmazására való áttérés megtérülése, ezért a környezeti elemeket és rendszereket jobban terhelő termesztési formák megmaradása prognosztizálható (nagytablás monokultúra).

Az alacsony szintű bevétel kevesebb, a közszolgáltatásokra fordítható forrást eredményezhet, így csökkenhet többek között az egészségmegőrzésre, környezeti nevelésre a környezettudatosság fejlesztésére, valamint a környezeti elemek és rendszerek védelmére fordítható anyagi keret mértéke.

Várhatóan nem kerülnek létrehozásra a táj fenntartásában kulcsszereppel bíró tájgondnoksági központok, így továbbra sem nyílik lehetőség a mérsékelt terheléssel járó hasznosítási formákhoz kapcsolódó felhalmozott elméleti tudásanyag teljes körű gyakorlati alkalmazására.

Valószínűsíthető, hogy megghiúsul az erdőgazdasági vertikum megerősítése és újraépítése, az „intelligens erdőgazdálkodás” rendszerének kialakítása. Ezáltal elmarad az erdők és fás biotópok létesítésével elérhető eróziócsökkentés, a mezoklimatikus mutatók kedvező irányú befolyásolása, a mezőgazdasági területek termésátlagának vegyi anyagokat nélkülöző javítása, és a térségben élők életminőségét befolyásoló ökológiai szolgáltatások fejlesztése.

A cél érdekében tett lépések hiányában elmaradhat a környezeti állapotra átfogó módon kedvező hatást gyakorolni képes húzóágazatok, (a zöldipar, a megújuló energetika, valamint a helyi adottságokhoz alkalmazkodó agrár- és élelmiszeripar) minőségi fejlődése és megerősödése. Nem folytatódik a megye arculatát meghatározó zöld energetikai profil súlyának növekedése, elmarad a kapcsolódó háttérpári és a szolgáltatótevékenységek fejlesztése,

a megújuló energiához- és az energiahatékony berendezésekhez kötődő tervező, gyártó, szolgáltató tevékenységek bővülése.

Elmaradhat a szolgáltató szektor részarányának helyszíntől függő növelése, a kis szállítási igényű, diverzifikált, kreatív, távmunkára épülő foglalkoztatási formák hiányában pedig érzékeny területeken fennmaradhatnak, vagy megjelenhetnek jelentős környezeti terhelésekkel járó gazdálkodási formák. A tájfenntartási, kertészeti, erdészeti, lakossági és turisztikai szolgáltató tevékenységek háttérbe szorulásával veszélybe kerül a térség környezeti szempontból kívánatos arculatának kialakítása. Arra alkalmas gazdálkodási rendszerek hiányában veszélybe kerülhet az ipari, bányászati és települési múlt emlékeinek fenntartása és a természeti értékek védelme. Elmarad a 2020-ig megfogalmazott tájrehabilitációs program megvalósítása, így nem kerül sor a tájsebek, rozsdaterületek rehabilitációjára, újrahasznosításuk megalapozására, meghiúsulhatnak az árvízvédelem és a közlekedés összehangolt fejlesztését szolgáló beavatkozások, jelentős járulékos költséget okozva.

E cél végrehajtásának hiányában várhatóan nem teljesülnek a komplex tájgazdálkodás megerősödéséhez szükséges feltételek, így például, nem kerül kialakításra a fenntartható gazdálkodáshoz szükséges birtokstruktúra. Veszélybe kerül a biológiai diverzitás és a táji adottságoknak megfelelő, például a termőtalaj-vesztést mérsékelni képes, diverzifikált művelési struktúra.

3.3.4. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS

A hosszú távú, integrált területfejlesztési programok megalkotásának hiányában elmarad a mélyszegénység és a szegregáció által sújtott térségtípusok környezetminőségének, lakhatási feltételeinek komplex javítása. Elmarad a leértékelődött, elszigetelődött települési zárványok és a szegregálódó településrészek környezeti és társadalmi problémáinak integrált kezelése, így az itt élők további, fokozódó környezeti állapotromlással kénytelenek szembenézni. A szabad munkaerő-kapacitások egy részének valódi értékteremtő, településrehabilitációs és energiahatékonsági programokban és örökségmegújítási programokban történő felhasználása nélkül a társadalmi feszültségek további fokozódnak, miáltal a környezet állapotában elérhető kedvező változások elmaradásával is számolni kell.

Az intézményi reformok, az oktatás, a helyi gazdaság, valamint az egészséges életmód népszerűsítését szolgáló korszerűsítések, fejlesztések várhatóan nem kerülnek végrehajtásra. Az oktatás korszerűsítése, piaci igényekhez igazításának elmaradása rontja a gazdaság versenyképességét.

3.3.5. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK

Az országos kármentesítési programban nem történnek meg a vörösiszaptározók, anyagnyerőhelyek és depóniák komplex tájrehabilitációi, a területük térségi célokhoz illeszkedő hasznosítása, a vörösiszap tározók rekultivációjának folytatása, az újrahasznosítható anyagok visszanyerése.

Elmarad a bányák, anyagnyerőhelyek környezetének tájbaillő rendezése, a pernyehányók, zagytározók területének kármentesítése, a roncsolt tájrészek rehabilitációja. A térségi jelentőségű, rekultiválandó ipari hulladéktárolók: Tatabánya: Fűtőerőmű régi és üzemelő pernyetárolója; Bánhidai Erőmű régi és üzemelőpernyetárolója; Bánhidai Erőmű 1968-ban megszűnt salaktárolója; meddőhányók a Vértes hegység lábánál a megszűnt aknaudvarok közelében; Alumíniumkohó salak és kádbontási törmelék lerakója; Oroszlány: Oroszlányi Hőerőmű régi és az üzemelő pernyetárolója; Meddőhányók Oroszlány és Pusztavám környékén; Dorog: Dorogi Hőerőmű pernyetárolója; szénbányászati meddő Dorog környékén.

A cél végrehajtása nélkül elmaradnak a művelésből kivett, környezeti kockázatot hordozó, és kedvezőtlen tájképi hatást okozó korábbi ipari területek, valamint majorságok, puszták rendezését, szolgáló jelentős beavatkozások. Így nehezen kerülhető el további zöldmezős területek művelésből történő kivonása, megvalósíthatatlan lesz a természetközeli állapot visszaállítása, vagy más, társadalmilag hasznos használatok megvalósítása. Veszélybe kerülnek az egyes, települési szinteken megfogalmazott, sokszínű újrahasznosítási elképzelések is, így a hulladékgazdálkodás fejlesztését, megújuló energetikai központok létrehozását és a rekreációs-turisztikai hasznosítással egybekötött ipari örökségmegőrzést szolgáló helyszíntől függő rehabilitációk. A cél megvalósításának

hiányában kérdéssé válik a tájképi érzékenység, a felszíni vizek és a felszín alatti vízbázis-védelme, illetve a világörökségi értékek megőrzése által jelentett kihívások egységes keretben történő hatékony kezelése.

Veszélybe kerül a meglévő barnamezők, a külterületi majorok helyi megújuló energiaparkokká történő átfarmálása, valamint a dombvidékekről elvezetendő többletvizek fenntartható vízgazdálkodási rendszerben történő hasznosítása. Várhatóan nem kerülnek kialakításra a térségben élők egészségi állapotára rendkívül kedvező hatást gyakorolni képes programok, melyek a szabadidős, gondozási, gyógyító és wellness tevékenységeket és szolgáltatásokat szervezhetnék megfelelő keretbe.

Nem történnek jelentős előrelépések a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás területén, így továbbra is kiemelt környezeti kockázatokkal jár a belvíz- és aszályproblémák gyakoriságának növekedése. A globális vízhiány eszkalálódása ellenére nem teljesül a természeti erőforrások takarékosabb használatának kívánalma. Veszélybe kerül a KAP tematikus alprogramjainak végrehajtása, így többek között a rövid értékesítési láncok kialakítása, ezért a környezeti terhelések fennmaradásával kell számolnunk.

Elmaradhat az integrált vízgazdálkodási rendszerek kialakítása, így meghiúsulhat a meglévő víztározó hálózati kapacitások fenntartható továbbfejlesztése is. A táj teljesítőképességének növelése és a klímaváltozásra való felkészülés veszélybe kerül, fokozódhat a termőréteg-vesztés mértéke, megmarad a termőterületek kiszolgáltatottsága a szélsőséges időjárási jelenségeknek. Elmarad a mezővédő erdősávok telepítése és a lejtőviszonyoknak megfelelő művelési formák alkalmazása, a vízfolyások, állóvizek mentén a háromszintes ökológiai folyosók, vizes élőhelyek komplex rendszerének kialakítása. Várhatóan nem alakulnak ki a tájhasznosítás megfelelő formáinak szervezeti hátterét biztosító szervezetek, pl. a bővülő szerepkörű vízi társulások és a sokoldalúan hasznosítható tájgondnokságok.

A gazdasági visszaesés nehezíti az önkormányzatok közcélú beruházásainak megvalósítását, amelyek a vízellátás, csatornázás, hulladékgazdálkodás, közterületek fenntartása területén okoznak problémákat. Megfelelő átfogó eszkörendszer hiányában elmarad a megyei lakosság egészségi állapotának jelentős javulása.

3.3.6. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN

Városok központszerepeinek, élıhetőségének, vonzerejének fejlesztése elmarad. A funkcióbővítı akcióterületi rehabilitáció (pl. fıutca és fıter programok), városközpontok gazdasági funkciójának erısítése nem történik meg. A barnamezıs és rozsdaovezetek funkcióváltása továbbra is stagnálni fog, városi funkció kialakítása elhúzódik. A településszerkezeti integráció, a lakóterületek felértékelése: városi zöld környezet megteremtése (pl.: extenzív és intenzív zöldterületfejlesztés, városi közösségi kertek létrehozása) valamint ezek gazdaságos fenntartásához szükséges háttér infrastruktúra elmarad. A szabadidı hasznos eltöltését biztosító rekreációs övezetek nem alakulnak ki. Az önkormányzati épületek funkcióbővítı, korszerősítı és energetikai fejlesztése elmarad, ezzel a rezsi költségek nem csökkenthetık. A helyi életminıség javítását célzó szolgáltatási paletta hálózatba szervezése és meglévı online piac felület kialakítása, bővítése, mőködésének javítása elmarad. A városok szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott településrészeinek integrált szociális rehabilitációja nem történik meg. A lakások kiváltása, komfortfokozatának javítása, életveszélyes lakhatási körülmények megszüntetése, szociális bérlakásprogram nem valósul meg. Közösségformálást erısítı terek, létesítmények fejlesztése az érintett lakosság szociális kohéziójának erısítése érdekében elmarad. A közterek, közparkok, közterületi játszóterek, közutak, járdák, szabadtéri közösségi terek, városi zöldfelületek, gyalogos zónák infrastrukturális fejlesztése és megújítása nem valósul meg. A szegénység és szegregáció által sújtott népesség közösségfejlesztése, felemelése elmarad, háttérbe szorul. Nem alakulnak ki erıs identitású közösségek; speciális gyermek, és ifjúsági programok nem lesznek.

3.4. A KONCEPCIÓ STRATÉGIAI CÉLJAINAK VÁRHATÓ KÖZVETLEN HATÁSAI AZ EGYES KÖRNYEZETI ELEMekre ÉS RENDSZEREKRE

Ez a fejezet Komárom-Esztergom megye területfejlesztési stratégiájának és programjának környezeti elemekre és rendszerekre gyakorolt hatását elemzi összefoglaló táblázatos formában. Az egyeztetett tematika szerint a terv értékeli:

- a talajra
- a vízre
- a levegőre
- az élővilágra, biodiverzitásra
- a tájra (tájképre)
- az épített környezetre
- a kulturális örökség épített elemeire
- az emberi egészségre

gyakorolt hatásokat a stratégia és program 31 db beavatkozásán keresztül.

A táblázat tartalmazza a hatások erősségét, a leírás magyarázatot ad a hatás jellegére, következményére. A hatások pontozása a következőképpen történik:

- 0- nincs hatás, vagy nehezen értelmezhető
- 1- bizonytalan hatás, vagy ebben a léptékben nem meghatározható, nehezen igazolható
- 2- közepes-gyenge áttételes hatás, közvetett kapcsolat a környezeti elem, rendszer és a vizsgált övezet között
- 3- erős közvetlen hatás, jelentősen befolyásolja a környezeti elem állapotát.

	A megyei területfejlesztési programjának beavatkozásai	Talaj	Víz	Levegő	Élővilág - Biodiverzitás	Táj, tájkép	Épített környezet	Kulturális örökség	Emberi egészség	Magyarázat
11.1.	Nagytérégi beágyazódást erősítő környezetbarát intermodális közlekedés fejlesztése	2	2	2	2	3	3	0	1	Az elsősorban kötött pályás közlekedési rendszerhez kapcsolódó műveletek (mindenekelőtt az intermodális csomópontokhoz kötődő kisebb létesítmények kialakítása) jelentősen nem terhelné a környezetet. Viszont a kialakításra kerülendő kiszolgáló pontok megépítése a talaj, és közvetett módon a talajvíz állapotának változásával járna; ugyanakkor ez egy egyszeri beavatkozást lenne csak. Ezek az új „pontok” megváltoztatná a terület tájképi arculatát, és változást idézne elő az épített környezet területén is.
11.2.	Nagytérégi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése	3	3	3	3	3	3	0	2	A lehetséges közúti fejlesztések kettős hatást érnének el a megye környezeti elemeire vonatkozóan. Egyrészt az elkerülő utak létesítésével tehermentesíthetővé lehet tenni az érintett településeket, ezáltal csökkenne a zaj, illetve levegőszennyezés. Másik oldalról nézve az újonnan kialakítandó csomópontok, valamint átkelőhelyek megépítésével drasztikusan megváltozna a térség egyediségét tükröző tájkép, és vele együtt az épített környezet. Emellett élővilág bizonyos populációi is kárt szenvednének el, ugyanis új közút megvalósulásával az élőhelyük fragmentálódna.
12.1.	Tatabánya és Esztergom térségének kiemelt járműipari központtal kapcsolatos beavatkozás: járműipar, gépipar, mechatronika	0	0	0	0	1	2	0	1	Ezen beavatkozás jövőbeli cselekvései elsősorban társadalmi kontextusban vizsgálható, viszont említést kell tenni arról, hogy ha az EDUTUS főiskola olyan fejlesztést tervez, ami épületbővítéssel párosulna, akkor az – ha nem is lényegesen, de csekély mértékben – változást idézne elő az épített környezetre vonatkozóan.
12.2.	Dunatérsg makrotérsg pozíciójának megerősítése	3	3	3	2	2	3	1	0	A gazdaságfejlesztéshez kötődő elképzelések környezeti szempontú kapcsolódása elsősorban a kialakítandó infrastrukturális elemekkel hozható összefüggésbe., tekintettel arra, hogy új közművek építése jelentős talajbolygatással érhetőek csak el. Az új területkínálatok kialakítása hatással lehet a legtöbb környezeti elemre, de elsősorban a táji környezetre gyakorolna jelentős hatást.
12.3.	Innovatív zöldgazdaság felépítése	3	2	3	2	3	3	1	2	A megújuló energiaforrások használatának fokozása elősegíti a környezet javulását. A hulladékok hasznosítása révén nem csak mérséklődik a környezeti elemek terhelése, hanem a tájképet negatívan befolyásoló szerepe is csökken. A levegő szennyezése pedig az erőművek átalakításával jelentős mértékben alacsonyabb lehet.
21.1.	Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések	1	1	1	2	2	3	3	3	A világörökségi várományos területek fejlesztése kiemelt fontosságú a megye turisztikai szempontjából, mert így fenntartható módon lehetne hasznosítani a kulturális örökség tereit. Az EUROVELO 6 megyei szakaszának kiépítését megelőzően szükséges tereprendezés olyan környezetalakítást feltételez, ami a

	A megyei területfejlesztési programjának beavatkozásai	Talaj	Víz	Levegő	Élővilág - Biodiverzitás	Táj, tájkép	Épített környezet	Kulturális örökség	Emberi egészség	Magyarázat
										legmagasabb fokon elégti a táji környezet védelmét, és a tájba illesztést.
21.2.	A megye egészségturisztikai kínálatának fejlesztése (max 1 nagyobb fejlesztés)	1	3	1	0	0	0	0	3	A meglévő gyógyfürdők valamelyikének (Komáromi, vagy Esztergomi) fejlesztése nagy befolyással lehet az emberi egészségre, emellett a felszíni alatti vizekre is közvetlen hatást gyakorolhat.
21.3.	Duna menti települések rákapcsolódása a nemzetközi turisztikai kínálatokra	1	2	1	3	2	3	3	0	A térség ipari emlékeinek bemutatása – még akkor is, ha esztétikailag nem illik be a tájképbe -, mint a kulturális örökség részei fontos turisztikai attrakcióknak minősülnek. A Duna-sziget élőhelyrehabilitációja, valamint tanösvények kialakítása elősegíti a biodiverzitás fenntartását, sőt esetleges növelését is. A Duna-part rekreációs célú hasznosítása a környezeti állapot javulását eredményezheti. A leromlott településrészek hasznosítása javítja a tájképi megjelenést, illetve a települések épített környezete is felértékelődik.
22.1.	Az Esterházy örökség (tájalakítás, térségfejlesztés és építészeti tevékenység) összehangolt tematikus turisztikai desztinációvá fejlesztése	0	1	0	2	2	3	3	0	A kulturális örökség jegyeit hordozó Esterházy „birodalom” épületeinek észszerű hasznosítása hatással van a táj arculatának fenntartásában; a hozzá fűződő tájrendezési beavatkozások segítségével olyan környezet alakítható ki, amely a táj szerkezetét még mozaikosabbá teszik. A rekonstrukció révén az épített környezet szinte teljes mértékben helyreállna.
22.2.	Az Által-ér vízgyűjtő turisztikai kínálatának hálózatba szervezése, meglévő attrakciók felértékelése, turisztikai eladhatóság fejlesztése	1	3	1	2	2	2	3	2	A kerékpárút hálózat fejlesztésének következtében az érintett térség lakóinak környezettudatossága növekedhet. A természeti értékek turisztikai szempontú hasznosítása kedvezően hathat majd az ökológiai elemekre (pl. elhanyagolt vízfolyások, víztározók). A kulturturisztikai elképzelések folytán a kulturális örökség elemei megújulhatnak.
23.1.	A vidéki térségek turisztikai kínálatának ráfűzése a Duna menti és az Által-vízgyűjtő komplex turisztikai kínálatokra és a szomszédos megyék kínálataira	1	1	1	3	3	3	2	2	A természetközeli helyek turisztikai vonzása egyrészt elősegíti az egészséges életmód népszerűsítését, ugyanakkor eddig bolygatatlan élőhelyek degradálódhatnak. Majorok befűzése kerékpárút hálózatba az épített környezet pozitív irányú megváltozásával járhat.
23.2.	Tematikus kínálati csomagok kialakítása, meglévők fejlesztése	1	1	1	1	2	3	3	2	A lovasturizmus fejlesztésének keretein belül a kulturális értékeket hordozó egykori (jelenlegi) lovasmajorok felülreprezentálódhatnak. A természeti adottságokhoz fűződő turisztikai kínálatok egyedül az extrém sportoknál vehet fel olyan aggályokat, amik csekély mértékben negatívan érinthetik a természet értékeit.

	A megyei területfejlesztési programjának beavatkozásai	Talaj	Víz	Levegő	Élővilág - Biodiverzitás	Táj, tájkép	Épített környezet	Kulturális örökség	Emberi egészség	Magyarázat
31.1.	A megyei programmenedzsment szervezet kialakítása	0	0	0	0	0	0	0	0	Ez a beavatkozás nem bír közvetlen hatással a környezeti elemekre vonatkozóan. Viszont, ha megvalósulna a tatabányai programiroda, akkor az csak minimálisan érintené az épített környezetet, ugyanis a lehetséges helyszíne az irodának már meglévő kistérségi iroda, LEADER iroda, TDM, városok fejlesztő irodái jöhetnek szóba.
31.2.	Megyei projektgenerálási és programmenedzsment tevékenység	1	1	2	0	0	0	0	2	Ezt a beavatkozást is elsősorban inkább gazdasági szempontból lehetne értékelni. Ami környezeti szempontból értékelhető az ún. Rövid ellátású láncok, melynek segítségével úgy óvható a környezet, hogy a termékek (elsősorban élelmiszerek) a lehető legrövidebb idő alatt jutnak el a fogyasztókhoz, így közvetve biztonságosabb élelmiszerekhez jutnak, mert a lehető legrövidebb út feltételezi a tartósítószer minimális voltát.
32.1.	Iparterületek és gazdasági funkciójú területek, valamint működő vállalkozásaik összehangolt infrastruktúra fejlesztése, klímatudatos gazdaság fejlesztése	2	2	2	1	2	3	0	0	A barnamezős területek, leromlott állapotú vagy alulhasznosított területek felértékelése, újrahasznosítása egyben az épített környezet megújulását vonhatja maga után. Az újrahasznosítás megelőző kármentesítési munkálatok folytán javulhat egyes környezeti elemek állapota, elsősorban a talajé, illetve a felszín alatti vizekké.
32.2.	Vállalkozások versenyképességének javítása, telephelyfejlesztése, termék és technológiai innovációk ösztönzése	2	2	2	1	3	3	0	0	A lehetséges telephelyfejlesztések már komoly környezetvédelmi előírások mentén valósíthatók meg, így ez a talaj, víz, levegő állapotát csak legkisebb mértékben károsíthatja. A szigorú előírásoknak köszönhetően a korábbi magas légszennyezettségű területek lakóinak egészségügyi állapota javulhat.
33.1.	Vidékgazdaság: Helyi gazdaságfejlesztés, sajátos megyei tájgazdálkodási vertikum felépítése	3	2	2	3	3	3	1	0	A tájgazdálkodás fogalma magában foglalja az alkalmazkodást az adott tájhoz, ezáltal elősegítve a legmagasabb fokú tájképvédelmet, a biodiverzitás fenntartását. A terület észszerű használatára az erdőgazdálkodás fellendítésénél kell figyelni. A halgazdasági vertikum felépítésénél ügyelni kell az ökológiai egyensúly fenntartására. A különböző ágazatokban kidolgozandó stratégiák együttesen eredményezhetik a fenntartható mezőgazdaság helyi megvalósulását.
41.1.	Egészségügyi és szociális infrastruktúra és humán erőforrás fejlesztése	0	0	0	0	0	0	0	2	A megye egészségügyi rendszereinek fejlesztése előírja a lakosság egészségügyi állapotának javulását, ezáltal további pozitív hatásokat is generálva (többek között mérséklődne az ágazat munkaerőhiánya).
41.2.	Egészséges életmódra nevelés	0	0	0	0	0	0	0	3	Az egészségmegőrzés, valamint a betegmegelőzés különböző fajtái (szűrővizsgálatok, szolidaritás) nagymértékű pozitív hatást gyakorolhatnak a lakosság egészségügyi állapotának javítása terén.

	A megyei területfejlesztési programjának beavatkozásai	Talaj	Víz	Levegő	Élővilág - Biodiverzitás	Táj, tájkép	Épített környezet	Kulturális örökség	Emberi egészség	Magyarázat
42.1.	Biztos alapok: korai fejlesztés, alap- és középfokú oktatás	0	0	0	0	0	0	0	1	A beavatkozás meghatározó hatást nem gyakorol a környezetre, inkább elsősorban szociális, társadalmi aspektusból vizsgálható. Esetleg, az épületenergetikai fejlesztések hozhatnak kedvező előrelépést a környezeti állapotra vonatkozóan.
42.2.	Képzés és készségfejlesztés, képzett munkaerő helyben tartása	0	0	0	0	0	0	0	0	Ez a beavatkozás nem tartalmaz olyan műveletet, amely értékelhető lenne a környezeti elemek rendszerének keretein belül, inkább társadalmi szempontok érvényesülnek.
51.1.	Országos kármentesítési programok	3	3	3	3	3	3	2	3	A program keretein belül komplett tájrehabilitáció menne végbe, ami a környezeti rendszer egészére vonatkozóan pozitív hatással járna. Egyrészt a vörösiszaptározók, bányák, anyagnyerőhelyek, valamint depóniák rekultivációja folytán fokozatosan helyreállna az ökológiai egyensúly az érintett területeken, másrészt a roncsolt táj is „gyógyulásnak” indulna.
51.2.	Környezetegészségügyi fejlesztések	2	3	3	3	2	3	0	3	A zajterhelés csökkentéséhez kapcsolódó műveletek elősegíti a zavartalanabb lakhatást az érintett területeken, így az esetleges hallásszervi megbetegedések esélye is csökkenne. A termelési és kommunális tevékenységből származó levegő-szennyezőanyagok csökkentése közvetlen hatást gyakorol a levegőtisztaságra, a különböző levegőtisztaság-védelmi projektek keretében pedig a légúti valamint az allergiás megbetegedések száma csökkenhet. Az ivóvíz minőségének javítása a környezeti elemek közül a vízre, valamint a talajra gyakorol hatást, emellett az emberek egészsége is javulna, mivel sok káros anyag a nem megfelelően kezelt ivóvíznek köszönhetően kerül az emberi szervezetbe.
51.3.	Folyékony és szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztése	3	3	3	3	3	3	0	3	A szennyvíz, a szennyvíziszap, valamint a hulladékgazdálkodás környezeti szempontú fejlesztése elősegíti a környezeti elemek regenerálódását. A nem megfelelően kezelt hulladék a teljes ökológiai rendszerre kihat, így ennek megfelelő kezelése az ökológiai egyensúly helyreállításban is szerepet játszik, valamint közvetve az emberi egészségre is hatással van. A volt települési hulladéklerakóhelyek rekultivációja valamint az építési-bontási hulladék eltávolítása a tájkép megjelenésének szempontjából lehet többek között fontos.
52.1.	Klímaparát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás	3	3	3	3	3	3	0	3	Az ún. „öko települések” illetve „átalakuló” települések olyan szemléletet alakíthatnak ki, mely működésükkel fenntartható módon hasznosítják saját természeti erőforrásaikat, így a lehető legkisebb mértékűre csökkentik környezetük terhelését. Összességében ez a beavatkozás erős környezettudatosságot feltételez, melynek következtében a települések ökológiai lábnyoma csökkenthet.

	A megyei területfejlesztési programjának beavatkozásai	Talaj	Víz	Levegő	Élővilág - Biodiverzitás	Táj, tájkép	Épített környezet	Kulturális örökség	Emberi egészség	Magyarázat
52.2.	Integrált vízkészletgazdálkodás és kármegelőzés	2	3	0	2	3	2	0	2	A Tatai Öreg-tó valamint az Által-ér rehabilitációjának második üteme elősegíti a táj arculatának megőrzését, közvetve előidézheti a kulturális örökséget hordozó laképületek fejlesztését is. A karsztvízforrások problémájának rendezése nemcsak környezeti szempontból, de gazdasági (társadalmi) szempontból is fontos. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyeződése a vizek minőségének romlását idézi elő, s az ivóvíz-hálózatba bejutva az emberi egészségre is veszélyforrás lehet, ezért ennek prioritást kell élveznie.
52.3.	Energiatudatos települések	1	1	2	0	0	2	0	1	A környezetbarát közlekedési módok megvalósulásával csökkenne a légkörbe jutó károsanyag-kibocsátás, így az emberi egészségre jótékony hatást gyakorolna. A lakások energetikai korszerűsítése az épített környezet állagának a romlását lassíthatja le.
61.1.	Tatabánya MJV integrált városfejlesztési programja	3	3	3	3	3	2	1	3	Tatabánya még nem részletezett integrált városfejlesztési programjának elképzelt irányai is a környezettel összhangban lévő fejlesztéseket mutat. Erre utal „A természet és környezeti állapot javítása, energia-hatékonysági, energetikai fejlesztések”, valamint „A lakosság egészségi állapotának javítása és az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése” c. célkitűzés.
61.2.	Városok integrált fejlesztési programjai (kivéve Kisbér, Bábolna, Ács, mint vidékközpontok a 6.2.-ben)alapozva	0	0	0	0	1	3	3	1	Az akcióterületek kijelölése és új funkcióval való „megtöltése” nem csak gazdasági vonatkozással jár, hanem az épített környezet átalakításával is járna. A zöldterületek növelése egyértelműen a települések biológiai aktivitásának emelkedésével járna. A barnamezős illetve a rozsdaterületek hasznosítása a táji környezetre „gyógyulását” vonná maga után.
62.1.	Mikrotérségi központok városias szerepeinek megerősítése, város-vidék kapcsolat erősítése (Bábolna-Ács-Nagyigmánd; Kisbér-Ászár)	3	3	3	1	2	3	0	1	A különböző funkciójú terek felújítása, bővítése, kialakítása a települési kép megújulásával járna. A tájgondnokságok létrehozása a tájkép védelmét erősítené meg, ezáltal a természetes ökoszisztémák állapotának regenerálódását elősegítve. A majorok, - mint a megye nagy részében megtalálható birtokforma – is fontos szerepet tölthetnek be a tájfenntartásban.
62.2.	A vidéki és szuburbánus életminőség megőrzését-javítását szolgáló és a változó körülményekhez alkalmazkodó működési feltételek kialakítása	2	2	2	2	3	3	2	2	Üresen álló, de értékes épületek új funkcióval való ellátása mindenféleképpen előnyös az épített környezetre vonatkozóan. A természeti és kulturális örökség re alapozott turizmusfejlesztés révén felértékelődhetnek a kulturális örökséget hordozó épületek. A barnamezős területek rehabilitációja szintén a település arculatán javít, de emellett a tájképi megjelenés is jelentősebb mértékben szépülne. Az elbontott, romos majorok eltávolítása nemcsak tájképi szempontból hozható összefüggésbe, hanem ennek a műveletnek köszönhetően csökkenne a környezeti elemeket ért terhelés.

3.5. A PROGRAMBAN JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK ÉS BEAVATKOZÁSOK VÁRHATÓ KÖZVETETT ÉS KÖZVETLEN NEGATÍV KÖRNYEZETI HATÁSAINAK FELTÁRÁSA

Az integrált szemléletmód alkalmazása következtében megállapítható, hogy egyetlen indikatív beavatkozás sem járul hozzá a környezetminőség közvetlen romlásához. A 3.4 fejezet táblázatában egyben kifejtésre kerültek az esetleges közvetett és közvetlen negatív hatások is a 31 beavatkozás szempontjából.

Ezek közül kiemelhetők a területigénnyel járó gazdasági és közlekedésfejlesztési beavatkozások, mivel a számos pozitív hatás mellett, az új útkapcsolatok területigénye és építése befolyásolhatja az ökológiai kapcsolatokat, a talajt és a tájképet. Ilyen pl. a „Környező régiópólusok /Székesfehérvár, Nyitra/ felé hiányzó kapcsolatok kiépítése és a meglévő kapacitások felértékelése, intelligens, környezettudatos közlekedési-szállítási rendszerek kialakítása”, vagy az Oroszlány-Tatabánya-Tata ipari területeinek összekapcsolása és M1 felé történő kivezetése, az 1.sz. főút új nyomvonalának kialakítását is magába foglalva, az új komáromi és esztergomi híd és közlekedési kapcsolataik kiépítése.

A másik, ezzel részben átfedésben lévő jelentősebb hatású beavatkozás a kapcsolatok sűrítését szolgáló, a „Nagyterségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése” elnevezésű prioritás. E beavatkozások jelentős terhelésnövekedést eredményezhetnek az érintett térségben, ahol az új vonalas elemek az ökológiai folyosók fragmentálását is eredményezhetik (pl. Komáromi híd megépítése - M1 kapcsolat kiépítése, M10 kiépítése, esztergomi teherkomp kiépítése, esztergomi új közúti és vasúti híd, 81-es-13-as főúti nyomvonal kapacitásbővítése, VO kiépítése és a hozzákapcsolódó logisztikai fejlesztések).

3.6. A PROGRAMBAN FOGLALTAK ORSZÁGHATÁRON ÁTNYÚLÓ HATÁSAINAK ÉRTÉKELÉSE

Ez a fejezet annak bemutatására szolgál, hogy a program nem tartalmaz olyan, a tervhierarchia magasabb szintű programjaiban nem szereplő, vagyis kizárólag a megye döntése alapján bekerülő projekt elemet, mely a szomszédos ország környezeti állapotát negatívan befolyásolná.

A terv típusából és az eddig elkészült munkarészeiből megállapítható, hogy a program alapján nem származnak az országhatáron áterjedő jelentős káros hatások. Két határon átnyúló tervezett projekt, a Komáromi híd és az Esztergomi teherkomp tervezése a határos szlovákiai megyékkel közösen, közös döntés és tervezés alapján történik, mindkét beruházást a 2011-ben jóváhagyott és környezeti értékelési eljáráson átment területrendezési tervmódosítás és a területfejlesztési koncepció is szerepeltette, kormányzati döntések alapján történik előkészítésük, a megyének nincsen ráhatása a folyamatra.

Folyamatban van a Duna stratégia Program egyeztetése és az Európai Területi Együttműködés (ETE) fejlesztési programjainak kidolgozása. Mivel még alakulnak a határon átnyúló programok is, ezért majd csak azok elfogadása után lehet a megyében kialakítani ezeket a programokat és azok hatásait értékelni.

A megye stratégiai programjában meghatározott 31 féle beavatkozása közül az alábbiaknak van, vagy lehet közvetett és közvetlen hatása az országhatáron túl is:

I. Prioritás: A MEGYE GAZDASÁGÁNAK NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE

1.1. Intézkedés: A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS: Az európai hálózatfejlesztések részét képező és a hozzájuk kapcsolódó megyei közlekedési fejlesztések, az OFTK szerinti külső- és belső városgyűrű közötti kapcsolatok magasabb szintre emelése, észak-déli nagytérségi kapcsolatok erősítése az M1 autópálya hatásának továbbgyűrűztetése és a 10-es főút Duna menti szakaszának tehermentesítése érdekében

11.2. Nagytérségi jelentőségű közúti kapcsolatok fejlesztése:

11.21. A megye vidéki térségeinek makrotérségi elérhetősége: A komáromi új Duna-híd és a híd - M1 kapcsolat hiányzó szakaszainak kiépítése és a határmenti kohézió erősítése új dunai kompátkelő létesítésével (Neszmély)

11.22. Az esztergomi-dorogi térség makrotérségi elérhetősége: Esztergomi teherkomp megvalósítása, M10-es út megépítése-fejlesztése, esztergomi új közúti és vasúti Duna-híd tervezése, előkészítése.

1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK: Az intézkedés közvetlen célja a megye kelet-közép-európai pozíciójának megerősítése.

12.2. Dunatérség makrotérségi pozíciójának megerősítése: Ister Granum határon átvelő integrált gazdaságfejlesztési program és a A Komárom-Komarno határon átvelő gazdaságfejlesztési és logisztikai program az ikervárosok által kidolgozandó stratégia keretében

12.3. Innovatív zöldgazdaság felépítése: Megújuló energiahajtók szélesebb körű alkalmazása a hálózatra történő zöldáram-termelésben: vízerő-hasznosítás és tárolás nemzetközi kooperációval (ETE referenciaprojekt: Vágra, Garamra)

II. Prioritás: Megyei turisztikai program

2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

1.1. Duna menti térség felhelyezése a nemzetközi turisztikai térképre: UNESCO világörökség várományos helyszínekhez és az EUROVELO6-hoz kapcsolódó fejlesztések

V. Prioritás: BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK

5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK

51.1. Országos kármentesítési programok: vörösiszaptárolók rekultivációja, VIZSGÁLANDÓ A SZÜKSÉGESSÉGE ÉS A LEHETŐSÉGE:

51.2. Környezetegészségügyi fejlesztések: A Muhi új atomerőmű üzemeltetési biztonsági intézkedések megvalósítása nemzetközi kooperációban (ETE): -nemzetközi egyeztetések, kockázatok tisztázása, szükség esetén figyelőrendszer és haváriaprogram (mérés, kármentés) kidolgozása.

5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM

52.1. Klímabarát települések és térségek - klímastratégiák, szemléletformálás: SEAP stratégia és akciótervek kidolgozása (TOP)

4. A PROGRAM HATÁSA AZ ÁLTALA BEFOLYÁSOLT TERVEKRE

A megye stratégiai és operatív programja közvetlenül hatást gyakorol a megye kistérségeinek és településeinek területfejlesztési projektjeire, az egyes térségek fejlesztési lehetőségeire, közvetetten az országos területi és ágazati fejlesztési projektekre, valamint a megyei ágazati fejlesztéseire. A megyei területfejlesztési program céljait – a megye nagytérségi szerepeinek erősítése, a turisztikai értékek hálózatba szervezése, vidékfejlesztés, vállalkozásfejlesztés, versenyképes gazdaság, emberi erőforrások fejlesztése, energiafejlesztés, fenntartható környezet, települések integrált fejlesztése – érvényesíteni fogják a megyei területrendezési terv készítése (módosítása) során és a megye településeinek településfejlesztési koncepciói, integrált településfejlesztési stratégiái és rendezési tervei készítése alkalmával.

Az operatív programhoz készített részprogramok, megyei és járási projektcsomagok, a megyei jogú város projektcsomagjai a konkrétabb feladatokkal segítik a különböző ágazati koncepciók készítését.

A program egyes műveleteire vonatkozóan településenként begyűjtött fejlesztési projektek is alakították a program elemeit, a visszacsatolások folyamatosak. Tekintettel arra, hogy a véleményezési eljárás még zajlik, és a kistérségekkel történő egyeztetések még nem történtek meg, ezért a program beavatkozásainak értékelése majd csak ezután válik lehetségessé.

A program és a környezeti értékelés párhuzamos készítése garantálja, hogy minden olyan javaslat intézkedés és beavatkozás beépül a programba, ami a program következtében esetlegesen fellépő, környezetre káros hatások elkerülése, mérséklése vagy ellentételezése érdekében lehetséges.

5. TÁRSADALMI - GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT

5.1 Bevezetés

Jelen társadalmi – gazdasági hatásvizsgálat tárgya Komárom-Esztergom megye 2014-2020-as Európai Uniók költségvetési (fejlesztési) ciklusra készített területfejlesztési stratégiai és operatív programjának egyeztetési anyaga.

Komárom-Esztergom megye önkormányzata 2013 decemberében bízta meg a megye Területfejlesztési Konceptióját elkészítő Város-Teampannon Kft.-t a tervezési munka folytatásával, a MAPI Zrt.-vel alakított „Stabilan az élvonalban” elnevezésű konzorcium keretén belül. A konzorcium a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal előírásai és útmutatói alapján és az NTH képviselőjével való folyamatos kapcsolattartás keretében - szoros együttműködésben a megyei önkormányzat munkatársaival - dolgozta ki a területfejlesztés stratégiai és operatív programját az elkövetkező középtávú időszakára. A stratégiai és operatív program készítéséhez szükséges megyei projektgyűjtési és projektértékelési (pontosítás) feladatokat a Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség végezte el. A stratégiai és operatív program készítői a tervezés során számos fórumot és egyeztető tárgyalást tartottak ágazati és területi szereplők részvételével.

A megyei közgyűlés 3/2014 (III. 7.) számú határozatával fogadta el a területfejlesztési koncepciót. Az elfogadott területfejlesztési koncepció megpróbál egyensúlyt teremteni a helyi, a térségi, az országos és a még tágabb régiós érdekszintek, valamint az ökológiai, gazdasági és társadalmi érdekek között, annak érdekében, hogy az ember és környezete hosszútávon fenntartható egyensúlyba kerüljön. A megyei területfejlesztési koncepció hatásvizsgálata megállapította, hogy a koncepció célrendszere következetesen törekszik a területi - gazdasági - társadalmi folyamatok integrált kezelésére, a kívánatosnak tekintett jövőkép megvalósítására.

A területfejlesztési stratégia és operatív program deklarált célja a koncepcióban felépített célrendszer megvalósítását szolgáló intézkedések, az intézkedések végrehajtását szolgáló beavatkozási irányok, és a beavatkozási irányokat konkrét tartalommal megtöltő projektek/projektcsomagok kidolgozása, rendszerbe szervezése. A társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat feladata annak megállapítása, hogy maga a stratégiai és operatív program várhatóan milyen pozitív, illetve negatív hatással lesz a jövőbeli társadalmi és gazdasági változásokra. A stratégiai és operatív program végrehajtása következtében várható környezeti hatások értékelését - a jogszabályban foglalt értékelési tematika alapján - a dokumentum korábbi, 1- 4- fejezetei tartalmazzák.

5.2. A megyei területfejlesztés stratégiai és operatív programjának társadalmi-gazdasági hatásvizsgálata - módszertan

A 2014-2020-as uniós fejlesztési ciklusra való felkészülés sokszereplős és soktényezős folyamatának eredménye az elkészült stratégiai és operatív program. Nem kétséges, hogy az elkövetkező hét évben a megye számára rendelkezésre álló, illetve elérhető fejlesztési források mértékének és felhasználásának optimalizálása, a szinergiák érvényesülésének maximalizálása az elsődleges cél. A fejlesztési forrásokért folytatott versenyben számtalan szereplő vesz részt, akiket különféle érdekek motiválnak. A társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat során megvizsgáljuk, hogy a stratégiai program fő vázát alkotó prioritások, a prioritásokhoz rendelt intézkedések, valamint az intézkedések alá besorolt beavatkozás-csoportok

1. lefedik-e a megye egész területét,
2. tekintettel vannak-e a megyei sajátosságokra,
3. kellőképpen adnak-e teret mind a társadalmi (közösségi), mind a gazdasági érdekek érvényesülésének,
4. képesek-e a felhasználható forrásokhoz való hozzáférés során mutatkozó esély- és érdek különbségek kiegyensúlyozását elősegíteni?

Összességében a 2014-2020-as fejlesztési időszakban felhasználható fejlesztési forrásoknak a stratégiai és operatív program szerinti felhasználása milyen hatással lesz a megye társadalmi és gazdasági helyzetének

alakulására? További vizsgálat tárgya lehet, hogy az operatív programozás során gyűjtött projektek és projektötletek az egyes beavatkozás típusoknak megfelelnek-e, alkalmasak-e az indikatív projektcsomag-elemeket operatív tartalommal megtölteni? Végeredményben a megyei területfejlesztési stratégia és operatív program, valamint az egyes projektgazdák fejlesztési céljai megfelelő összhangban vannak-e?

A megyei területfejlesztési stratégia és operatív program területi hatásvizsgálata, a környezeti, gazdasági és társadalmi szempontrendszer együttes elemzése során, sokszor egymással ütköző elvárásokat kell, hogy figyelembe vegyen. A különböző érdekszintek és érdektípusok a gyakorlatban gyakran összeütközésbe kerülnek, amit tovább bonyolít, hogy a rövidtávú érdekek sokszor ütköznek a hosszú távú érdekekkel is. A megyei területfejlesztési stratégia a megyei koncepcióban kidolgozott környezeti-gazdasági- társadalmi célok gyakorlati megvalósítását támogatja, az operatív program a lehetséges projekteket segíti a fejlesztési stratégiai hierarchia megfelelő szintjei alá rendezni és rendelni.

A hatásvizsgálat során az alábbi érdekszintekre és érdektípusokra kell figyelemmel lenni a középtávú programozási időszak horizontján belül, és azon túlmutatóan is:

- érdekszintek: egyéni, helyi/települési (állandó lakosok, üdülő tulajdonosok, vállalkozók, ingázók, turisták), térségi (kistérségi, regionális), országos, nemzetközi, és globális érdekek
- érdektípusok: ökológiai, gazdasági (egyéni, ágazati), társadalmi érdekek

Valójában a területfejlesztési stratégiának és az operatív programnak a nagyobb közösség átfogó érdekeinek, fenntartható létfeltételeinek biztosítására kell irányulnia. A megyei területfejlesztési stratégia és operatív program alapvető feladata, hogy a forrás- és lobbierő hiányos környezeti és társadalmi érdekek érvényesítésére, a területi egyenlőtlenségek mérséklésére legyen képes eszközöket biztosítani. A nem termelő (környezeti, társadalmi) célú beruházások és egyéb ráfordítások megtérülése általában hosszútávon és közvetett módon valósul meg. A piaci (gazdasági) szereplőktől elvont pénzeszközök újrafelosztásának célja a forrástöbblet újraelkezelését biztosító gazdaságélénkítésen túl, a közvetlen megtérüléssel és haszonnal nem kecsegtető fejlesztések támogatása a kisebb-nagyobb közösségek fennmaradásának és boldogulásának érdekében.

5.3. A területfejlesztési stratégia és operatív program céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a társadalmi-gazdasági értékelés szempontjából releváns összefüggéseket

A megyei területfejlesztési stratégiának és operatív programnak nemcsak a megye területfejlesztési koncepciójával, de az Európai Unió 11 tematikus célkitűzésével és az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) specifikus céljaival is összhangban kell lennie.

Az OFTK-ban kiemelt figyelmet kap Magyarország nemzetközi kapcsolatrendszere és szerepe, a dokumentum fontos része továbbá a településhálózat egészét integráló területi célok megfogalmazása, lényeges új elem, hogy fejlesztéspolitikai szereplőként a megyék fejlesztési céljait is integrálja a koncepció. A megyei stratégiai és operatív programról a koherencia vizsgálatok alapján elmondható, hogy kellő mértékben összhangban van mind az EU 11 tematikus prioritásával, mind pedig az OFTK specifikus célkitűzéseivel. A megyei program legerősebb pillére a VI. „Otthon a XXI. században” elnevezésű prioritás, amennyiben a prioritáshoz tartozó intézkedések – 6.1. városok: központi szerepkörök, élhetőség, vonzerő; 6.2 vidéki és szuburbánus térségek: új egyensúlyok, alkalmazkodás – szinte kivétel nélkül minden EU-s és OFTK-s célkitűzéssel összhangban vannak. Az EU 11 tematikus célja közül a 8. „A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése”, és a 6. „Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése” van legerősebben reprezentálva a megyei területfejlesztési program intézkedéseinek sorában. Az OFTK specifikus célkitűzési közül a 3. területi specifikus cél „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése” és az 5. területi specifikus cél „Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés” található a legtöbb ponton a megyei stratégiában kidolgozott intézkedésekkel. Mindez nem véletlen, hiszen a területi fókuszú fejlesztési

intézkedések integrálni képesek a különféle ágazati, szakpolitikai és tematikus célokat, illetve az ezek megvalósítását szolgáló különféle fejlesztéseket.

A 2014 őszen induló Széchenyi 2020 Terv az alábbi operatív programokból áll:

- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - TOP
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program - GINOP
- Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program - VEKOP
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program - KEHOP
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program - EFOP
- Vidékfejlesztési Program – VP
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program - IKOP
- Magyar Halmazápolási Operatív Program – MAHOP
- Közigazgatás- és Közfoglaltatás fejlesztési Operatív Program (KÖFOP)

Az Európai Unió Magyarország számára a következő hét éves időszakban összesen 7480 milliárd forint fejlesztési forrást tesz elérhetővé. A Magyarország számára biztosított uniós fejlesztési források területi és ágazati elosztását a Széchenyi 2020 Terv operatív programjai között felosztott arányok határozzák meg. Kormányzati döntés alapján az összes forrás 60%-át a Gazdaságfejlesztésre lehet majd fordítani, melynek részét képezi a foglalkoztatottság elősegítése is. Az előző időszakhoz képest összességében másfélszer több forrás jut majd munkahelyteremtésre, háromszor több a kutatás-fejlesztésre és innovációra, energiahatékonyságra és az infokommunikációs szektor fejlesztésére pedig a korábbi dupláját használhatjuk fel. Sajtótájékoztatókon elhangzott, hogy a teljes pénzügyi keret legalább 15 százalékát közvetlenül a kis- és középvállalkozások megerősítésére lehet majd fordítani.

Komárom-Esztergom megye részére a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), a teljes tervezési időszakra, 40,3 md. Ft-t bocsát rendelkezésre. Ennek a 40,3 md. forintnak a felhasználását további, központilag előírt keretszámok határozzák meg a TOP prioritásai szerint meghatározott intézkedésekre lebontva. A megyei keret felosztását területi szempontok is szabályozzák: A teljes Komárom-Esztergom megyére jutó TOP keret egyharmada a megye Integrált Területi Beruházásaira, közel egyharmada a megyeszékhely (Tatabánya) Integrált Területi Beruházásaira, valamivel több, mint egyharmada pedig a várostérségek (járások) területén megvalósuló fejlesztésekre költendő.

A megyében megvalósítani kívánt fejlesztések számára további források is elérhetők az ágazati operatív programokhoz rendelt keretekből. A Széchenyi 2020 Terv operatív programjai közül a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív program (VEKOP) kivételével mindegyik releváns Komárom-Esztergom megye esetében. A megye 2014-2020 közötti időszakra készített területfejlesztési programjának széles spektrumán belül mindegyik ágazati operatív program által támogatott célhoz található(k) kapcsolódó elem(ek). A megyék számára rendelkezésre bocsátott Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) forráskészletén túl, a megyében megvalósítandó projektek az ágazati operatív programokból elérhető forrásokra is számíthatnak.

Komárom-Esztergom megye területfejlesztési stratégiai és operatív programja a megye területi – gazdasági – társadalmi adottságaihoz igazodva 6 fejlesztési prioritást határoz meg. Az egyes prioritásokhoz 2-3 intézkedés tartozik, az intézkedéseken belül további beavatkozások, a beavatkozásokhoz rendelve pedig műveletek (indikatív projektcsoomag-elemek) kerültek meghatározásra.

A stratégiai és operatív program sémája a következő:

	intézkedés 1.1.	beavatkozás 11.1	művelet 11.11.
			művelet 11.12.
		beavatkozás 11.2.	művelet 11.21.
			művelet 11.22.

PRIORITÁS I.	intézkedés 1.2.	beavatkozás 12.1	művelet 12.11
			művelet 12.12.
		beavatkozás 12.2.	művelet 12.21.
			művelet 12.22.

A 6 fejlesztési prioritás a következő:

- I. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE
- II. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM
- III. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG
- IV. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS
- V. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK
- VI. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN

Komárom-Esztergom megye mind társadalmi-demográfiai, mind pedig gazdasági mutatói alapján a megyék rangsorában előkelő helyet foglal el. A megye szeretné megőrizni – hazai viszonylatban - élvonalbeli pozícióját, a területfejlesztési koncepcióban elfogadott jövőképe ezt a törekvést nevesíti: „Stabilan az élvonalban”. A stratégiai és operatív program készítése során azt kellett szem előtt tartani, hogy melyek azok a gyengeségek és hiányosságok, amelyek korrigálásához és felszámolásához az elkövetkező 7 éves fejlesztési periódusban fejlesztési forrásokat kell biztosítani annak érdekében, hogy a megye tovább erősítse gazdasági és társadalmi pozícióit a lakosság életminőségének emelése érdekében.

Az **I. és a III. prioritáshoz** tartozó intézkedések (beavatkozások és az ezekhez tartozó indikatív projekt-elemek) a megyei gazdaság versenyképességének megerősítését szolgálják a közlekedési kapacitásfejlesztés, a húzóágazatok és kiemelt térségek, továbbá az innovatív zöldgazdaság felépítésének ösztönzésével és támogatásával (I. prioritás). A megye gazdaságának stabilizálását, további versenyelőnyök biztosítását segítik, valamint - nem utolsósorban - a diverzifikálás irányába hatnak, a gazdaság- és területfejlesztés intézményi kapacitásépítésére irányuló intézkedések (megyei programmenedzsment szervezet és programmenedzsment tevékenység), az innovatív üzleti környezet megteremtését és továbbfejlesztését szolgáló intézkedések, valamint a vidékgazdaság megerősítését célzó beavatkozások (III. prioritás).

A **II. prioritás** a megye turisztikai adottságainak fokozott hasznosítását kívánja elősegíteni. A prioritáshoz tartozó intézkedések várható hatásai egyidejűleg eredményeznek gazdasági (pl. vállalkozás- és foglalkoztatás fejlesztés), társadalmi és kulturális (pl. rekreáció, jövedelemszerzés, örökségvédelem), valamint környezeti (pl. környezetrendezés, élőhely-rehabilitáció) hasznokat.

A **IV. prioritás** teljes egészében társadalmi problémák kezelésére irányuló intézkedéseket, illetve beavatkozásokat tartalmaz. Az „*egészséges és gondoskodó társadalom*” elnevezésű intézkedés az egészségügyi és szociális intézményhálózat fejlesztésén túl, az ágazat humán erőforrás fejlesztését, valamint az egészségmegőrzés népszerűsítését, továbbá a betegségmegelőzés feltételeinek javítását kívánja megvalósítani. Az „*intelligens társadalom*” elnevezésű intézkedéskörbe olyan beavatkozások tartoznak, amelyek felölelik a teljes gyermekjóléti és iskolai intézményhálózatot, az infrastrukturális és eszköz ellátás fejlesztésén túl, a hatékony esélykiegyenlítő rendszer kialakítását is ideértve. Az iskolarendszerű oktatásban és azon túl, a felnőttképzésben is hangsúlyos elem, a készség- és kompetenciafejlesztés, illetve a képzett munkaerő helyben tartása, vagy letelepedésének ösztönzése.

Az **V. prioritás** a megye környezeti állapotának jobbítását célozza. Ezen belül az első intézkedéscsoport („*gyógyuló tájak*”) a megye területén korábban keletkezett környezeti károk enyhítését (tájrehabilitáció, rekultiváció), a környezet-egészségügyi szempontból káros zaj-, lég- és vízszennyezések csökkentését, valamint a hulladékgazdálkodás fejlesztését kívánja megoldani. Az idetartozó második intézkedéscsoport („*klimatudatos társadalom*”) a közeljövő kihívásaira próbál korszerű válaszokat keresni a klímatudatos megoldások és

szemléletformálás eszközével, valamint a víz- és energiaforrások globális mértékű korlátozottságára tekintettel a vízkészlet-gazdálkodás és az energiagazdálkodás korszerűsítésével.

A **VI. prioritás** komplex módon tartalmazza a megye városainak, valamint szuburbánus és vidéki térségeinek XXI. századi élhetőségét, vonzerejét és társadalmi-gazdasági alkalmazkodó képességét fokozó intézkedések és beavatkozások halmazát. Ez a prioritás – a megyei turisztikai programhoz hasonlóan – környezeti, gazdasági és társadalmi vonatkozásban is pozitív változásokat eredményező beavatkozások támogatását tűzi célul. A megyeszékhely és más városok integrált városfejlesztési programjai a fizikai környezet rehabilitációján és fejlesztésén túl, a lakosság életminőségének javítása érdekében szociális rehabilitációt, esélyteremtő és közösségfejlesztő programokat is tartalmaznak, a vállalkozásfejlesztés és az energiatakarékosság támogatása mellett. A vidéki és szuburbánus térségekben a város-vidék kapcsolat erősítése kerül fókuszba a központi szolgáltatási funkciók térbeli sűrítésével és megerősítésével, a méretgazdaságosságot javító együttműködések támogatásával. A vidéki és szuburbánus térségek – jellemzően csökkenő lélekszámú - lakossága számára az életminőség javulását a térségi közös intézmények és szolgáltatások magas színvonalon történő biztosítása, a szegénység és a szegregáció által sújtott népesség számára biztosított esélyteremtő, közösségformáló programok biztosítása segíti elő.

Összességében kijelenthető, hogy Komárom-Esztergom megye területfejlesztési stratégiája és operatív programja a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési (pénzügyi) ciklusban felhasználható források felhasználásával gazdasági téren a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és foglalkoztatásra épülő gazdasági növekedést óhajtja elérni. Társadalmi vonatkozásban a megye lakosságának javuló életminősége érdekében a társadalmi szolidaritás és esélyegyenlőség elősegítését, valamint a változásra való nyitottság és egyéni alkalmazkodóképesség fokozását (egészségi és képzettségi színvonal emelése!) kívánja biztosítani. A természetes környezet védelme, illetve a települési környezet klíma- és energiatudatos fejlesztése egyszerre szolgál gazdasági és társadalmi előnyöket is.

Összegzés: a stratégiai program fő vázát alkotó prioritások, a prioritásokhoz rendelt intézkedések, valamint az intézkedések alá besorolt beavatkozás-csoportok:

	IGEN	NEM
1. lefedik-e a megye egész területét?	✓	
2. tekintettel vannak-e a megyei sajátosságokra?	✓	
3. kellőképpen teret adnak-e mind a társadalmi (közösségi), mind a gazdasági érdekek érvényesülésének?	✓	
4. képesek-e a felhasználható forrásokhoz való hozzáférés során mutatkozó esély- és érdek különbségek kiegyensúlyozását elősegíteni?	✓	

5.4. A területfejlesztési stratégia és operatív program összevetése a releváns Európai Unió és országos szintű programokkal

A területfejlesztési koncepció külső koherencia vizsgálatát a koncepció készítői elvégezték, és megfelelően dokumentálták a koncepció zárodokumentumában. A stratégiai és operatív programot ugyanaz a tervezői műhely – a MAPI Zrt.-vel konzorciumban – készítette.

A megyei célok az alábbi európai és országos dokumentumokkal kerültek összevetésre:

- Európa 2020 Stratégia

- Területi Agenda 2020
- Duna Régió Stratégiája
- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)
- Nemzeti Vidékstratégia 2020
- Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia
- Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia (2012-2024)
- Növekedési Terv (eszközrendszer alkalmazhatósága)
- Wekerle Terv
- Semmelweis Terv
- Nemzeti Energiastratégia 2030

A megyei célok harmonizálnak a vizsgált dokumentumokkal. Mivel a területfejlesztési koncepció célkitűzései és a stratégiai - operatív program prioritásai és intézkedései egymásnak megfelelnek, szükségtelen a fenti dokumentumokkal történő összevetés megismétlése. Ezt támasztja alá a megyei koncepció és a stratégiai-operatív program célpiramisának, illetve prioritásainak és intézkedéseinek megfelelését igazoló vizsgálat, amelyet a tervezők elvégeztek és az alábbi ábra segítségével mutattak be.

A megye területi stratégiai céljai és a stratégiai-operatív program intézkedéseinek koherencia vizsgálata:

	 T ¹ VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJA, HÁLÓZATOK, GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM-FEJLESZTÉS	 T ² IKERVÁROSOK ÉS TÉRSÉGÜK HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSE, NEMZETKÖZI TÉRSZERVEZÉS	 T ³ DUNA MENTE STRUKTÚRA- VÁLTÁSA	 T ⁴ KISALFÖLDI AGRÁRRÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉNEK, NÉPESSÉG-ELTARTÓ ÉS ALKALMAZKODÓ KÉPESSÉGÉNEK MEGERŐSÍTÉSE	 T ⁵ DOMBVIDÉKEK KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁSRA ÉPÜLŐ HELYI GAZDASÁGÁNAK, SZOLGÁLTATÓ FUNKCIÓJÁNAK ÉS ALKALMAZKODÓ- KÉPESSÉGÉNEK MEGŐRZÉSE
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZUTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS					
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK					
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA					
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS					
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK					
3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS-FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSEPÍTÉS					
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE					
3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE					
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM					
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM					
5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK					
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM					
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ					
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS					

A megye specifikus stratégiai céljai és a stratégiai-operatív program intézkedéseinek koherencia vizsgálata:

	 A MEGYE GAZDASÁGÁNAK ÉS VÁLLALKOZÁSI STRUKTÚRÁJÁNAK DIVERZIFIKÁLÁSA, KIEMELKEDŐ GAZDASÁGI POZÍCIÓJÁNAK STABILIZÁLÁSA	 AKTIVITÁS, KREATIVITÁS ÉS A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ KIBONTAKOZTATÁSA	 MEGLÉVŐ IPARI PARKOK TELEPHELYVONZÓ KÉPESSÉGÉNEK NÖVELESE, ROZSDA- ÉS BARNAMEZŐS TERÜLETEK DIFFERENCIÁLT ÚJRAHASZNOSÍTÁSA, TÁJSEBÉK REHABILITÁCIÓJA	 HAZAI ÉS HATÁRON ÁTÍVELŐ TÉRSÉGI HÁLÓZATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS MUNKAMEGOSZTÁS FELEPÍTÉSE
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS				
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK				
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA				
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS				
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK				
3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS				
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE				
3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE				
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM				
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM				
5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK				
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM				
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG, VONZERŐ				
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS				

5.5. A területfejlesztési stratégia és operatív program környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata

intézkedés	gazdasági	társadalmi	környezeti
	hangsúly		
1.1. A MEGYE NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJÁT ERŐSÍTŐ VASÚTI, KÖZÚTI, VÍZI ÉS INTEGRÁLT VÁROSHÁLÓZATI KÖZLEKEDÉSI KAPACITÁSFEJLESZTÉS	✓		
1.2. NAGYTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁST SZOLGÁLÓ KIEMELT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉGEK ÉS ÁGAZATOK	✓		✓
2.1. A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK ÖSSZEHANGOLÁSA, NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	✓	✓	✓
2.2. ÁLTAL-ÉR TÉRSÉGI KOMPLEX TURISZTIKAI KÍNÁLATFEJLESZTÉS	✓	✓	✓
2.3. SAJÁTOS GAZDÁLKODÁSI HAGYOMÁNYOKRA ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEIRE ÉPÜLŐ TURISZTIKAI KÍNÁLATOK	✓	✓	✓
3.1. GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁS- FEJLESZTÉSI INTÉZMÉNYI KAPACITÁSÉPÍTÉS	✓	✓	
3.2. INNOVATÍV ÜZLETI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE, TOVÁBBFEJLESZTÉSE	✓		✓
3.3. VIDÉKI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE	✓	✓	✓
4.1. EGÉSZSÉGES ÉS GONDOSKODÓ TÁRSADALOM		✓	
4.2. INTELLIGENS TÁRSADALOM		✓	

5.1. GYÓGYULÓ TÁJAK			✓
5.2. KLÍMATUDATOS TÁRSADALOM		✓	✓
6.1. VÁROSOK: KÖZPONTI SZEREPEKÖRÖK, ÉLHETŐSÉG	✓	✓	✓
6.2. VIDÉKI ÉS SZUBURBÁNUS TÉRSÉGEK: ÚJ EGYENSÚLYOK, ALKALMAZKODÁS	✓	✓	✓

A stratégiai és operatív programban megfelelő hangsúlyt kapnak mind a gazdasági, mind a társadalmi és a környezeti szempontok. A direkt irányú társadalmi hangsúlyok csak látszólag alulreprezentáltak, hiszen indirekt módon a gazdasági és a környezeti fókuszú fejlesztések célkeresztjében is a társadalmi jól lét, az életminőség javítása áll.

5.6. A területfejlesztési stratégia és operatív program megvalósítása, illetve meg nem valósítása esetén várható társadalmi hatások

- A népesség területi elhelyezkedésében jelentős változás nem következik be. A megye nagytérégi integrációját erősítő közlekedési kapacitásfejlesztés és a kiemelt gazdaságfejlesztési térségekben tervezett beavatkozások hatására a gazdaság- és társadalomfejlesztés új lendületet kap, a térség migrációs vonzereje erősödik. (1.1 és 1.2.) A többi prioritás esetében a népességmegtartó képesség fenntartása, optimális esetben erősödése következhet be. A stratégiai és operatív program lényeges elemeinek meg nem valósulása esetén a térségi és a társadalmi mobilitás csatornáit végletesen lezárulnak egyes társadalmi csoportok előtt.
- A foglalkoztatási mutatók javulását elsősorban a gazdaságfejlesztési prioritások (I. és III. prioritás) valamint a turisztikai program (II. prioritás) megvalósulása segíti elő, de a VI. „Otthon a XXI. században” prioritás városokat, valamint vidéki és szuburbánus térségeket érintő intézkedései is tartalmazzák a foglalkoztatás bővítését eredményező beavatkozásokat. A minőségi oktatás-képzés fejlesztésének (4.2. intézkedés) és/vagy a munkaerő-piaci központok javuló elérhetőségének elmaradása esetén az urbanizált térségektől távol élők foglalkoztatási esélyei nem javulnak. Hasonlóan negatív következménye lesz, ha az élelmiszerágazat és a dombvidéki tájgazdálkodás fejlesztése nem valósul meg.
- A megye területén a szabadidő eltöltése és a rekreáció területi feltételei elsősorban az erdők, a hegyes-dombos tájak, illetve a Duna és egyéb felszíni vizek, valamint a védett természeti területek hasznosításával és megóvásával függenek össze. A turizmus és idegenforgalom fejlődése, amely a megye egész területére kiterjedően tartalmaz differenciált beavatkozásokat, a megyei lakosság szabadidős és rekreációs lehetőségeit is bővíti (2.1, 2.2 és 2.3 intézkedés). A sport, a rekreációs és a turisztikai fejlesztések elmaradása esetén az egészségmegőrzés, egészségtudatos életmód fejlesztésére irányuló célkitűzések sem valósulnak meg.
- A népesség életminősége, szociális helyzete és egészségi állapota elsősorban a IV. „Fokozódó társadalmi aktivitás, befogadás és kreativitás” prioritás keretében kapott kiemelt hangsúlyt, de a VI. prioritás leromlott településrészek szociális rehabilitációját, közösségi terek kialakítását és közösségfejlesztést, funkcióbővítő fejlesztéseket, valamint antiszegregációs és antidiszkriminációs programokat tartalmazó beavatkozásai is idevágó célokat szolgálnak. A népesség életminőségének megcélzott javulását veszélyezteti a program egységes célrendszerének bármely ponton történő megbontása, a tervezett beavatkozások elmaradása esetén súlyosbodnak a társadalmi konfliktusok, nem csökken a szegénységgel és kirekesztettséggel sújtott népesség száma.
- A társadalom biztonságérzetére a környezet minőségét és az életminőség javítását elsődlegesen szem előtt tartó intézkedések és beavatkozások egyértelműen pozitív hatással vannak.

5.7. A területfejlesztési stratégia és operatív program megvalósítása, illetve meg nem valósítása esetén várható gazdasági hatások

- A megye térszerkezetére vállaltan erőteljes hatást óhajt gyakorolni a kidolgozott stratégiai és operatív program. Az 1.1. intézkedés megvalósulása a megye nagytérégi integrációját erősítő integrált városhálózati közlekedési kapacitásfejlesztéssel a városhálózati csomópont megerősödését, gazdasági és társadalomfejlődési perspektíváinak növelését eredményezi. Az 1.2. intézkedés markáns térszerkezeti hatásaként megerősödik a nemzetközi szerepű (szlovák – magyar) ikervárosok munkamegosztásra épülő szervező- és gazdasági ereje, interregionális logisztikai szerepköre. Markáns területhasználati változást kíván megvalósítani a program (1.2 és 2.1 intézkedés) a Duna-menti térségben: turisztikai fejlesztésekkel, barnamezős területek rekultiválásával, lakóterületi vonzerő fejlesztésével, közlekedési és árvízvédelmi infrastruktúra-rendszerek fejlesztésével. A program a kisalföldi agrárregióban nem involvál számottevő térszerkezeti és területhasználati változásokat, a megerősítendő élelmiszervertikum és a megújuló energetikai vertikum területigényével számol. A dombvidékekre vonatkozásában a kialakult térszerkezetre nem gyakorolnak hatást a tervezett intézkedések, a területhasználat vonatkozásában a diverzifikált tájgazdálkodás fejlesztésével kívánja biztosítani a környezet védelmét és a helyben élők megélhetését.
- A megye településrendszere a program következtében nem változik. A helyi gazdaság fejlesztése a településhierarchia minden szintjén kiemelt jelentőségű, a kistelepülések többsége számára az egyetlen kitörési pontként kínálkozik, de a nagyobb településeken és városokban is cél a megerősítése a „multik” melletti kiegyensúlyozó szerepe miatt is.
- A természeti erőforrások fenntarthatatlan kiaknázásának igyekszik gátat szabni a program, a megújuló energiahasznosítást és az energiatakarékosság komplex fejlesztését támogató intézkedések és beavatkozások megfogalmazásával (12.3 innovatív zöldgazdaság felépítése; 32.1 és 32.2. 33.1. energiahatékonyságot és megújuló energiaforrások alkalmazását segítő beavatkozások; 52.1. klímabarát települések és térségek és 52.3. energiatudatos települések, stb.). A tervezett beavatkozások meg nem valósulása esetén romlik a megye gazdasági versenyképessége, hosszútávon a környezeti és társadalmi következmények is hátrányosan érintik a megye lakosságát.
- Az ipar és kereskedelem, valamint a szolgáltatások térbeli szerkezetére vonatkozóan a területfejlesztési koncepció és program célrendszere összecseng az Európa 2020 Stratégia, a Területi Agenda 2020, az OFTK Területi- és Tematikus Célok stratégiai irányával, amennyiben a várostérségek integrált fejlesztését tekinti a területi ellátás stratégiai irányának, valamint a mikrotérségi központok városias szerepeinek megerősítésével és térségi közös intézmények létrehozásának támogatásával kívánja a vidéki lakosság életminőségét fenntartható módon javítani. A térségi együttműködések elmaradása a településüzemeltetés gazdaságtalanságát, a vidéki lakosság közösségi és egyéb szolgáltatásokhoz való romló hozzáférést eredményezi.
- A területfejlesztési koncepció és program védeni óhajtja a megye területének nagy hányadát kitevő mezőgazdasági árutermelő területeket, amelyeket jelentős hatású természeti adottságként kezel, illetve amelyre a város-vidék integrációra épülő összehangolt fejlesztést alapozza. (3.3, 12.3)
- A megye idegenforgalmára a program III. prioritásának megvalósítása igen pozitív hatást gyakorol. A természeti, táji és épített környezet óvására és ápolására, az életminőségre, a rekreációs lehetőségekre és az egészségi állapot javulására vonatkozó célkitűzések egymást erősítő és kiegészítő eredményeként a megye idegenforgalmi vonzereje és teljesítménye javulni fog.
- A területfejlesztési koncepció és program vezérgondolata a térség eltartó képességének és versenyképességének fokozása. A stratégiai és operatív program egyöntetűen a megye élvonalbeli pozíciójának megtartását szolgálja. Különösen a fogyó népességű kistelepülések számára létfontosságú a több prioritásban is megfogalmazott célkitűzés a helyi gazdaság és az ésszerű erőforrás gazdálkodás megerősítésére vonatkozóan.
- A műszaki infrastruktúra fejlesztése, illetve a hiányosságok felszámolása több prioritáson belül is megjelenik. A kapcsolati hiányok és az elérési távolságok csökkentése gazdasági és társadalmi szempontból is nagy jelentőségű. Térségi szervező-szolgáltató, foglalkoztató központok (kisvárosok, mikroközpontok) szerepének megerősödése az elérhetőség javulásával mutat szoros összefüggést.
- A megye területfejlesztési stratégiai és operatív programja különösen nagy hangsúlyt fektet az energiaellátás hatékonyságának és fenntarthatóságának biztosítására, a megye éllovas szerepének megtartására a megújuló energiatermelés és hasznosítás terén. Ezzel egyaránt szolgál helyi és országos, illetve globális érdekeket, valamint környezeti – gazdasági és társadalmi célokat.

6. KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

A jogszabályi kötelezettségnek megfelelően a szakmai szervezetek és települések által előzetesen véleményezett és a vonatkozó jogszabályokkal összhangban készült tematika alapján került kidolgozásra a környezeti értékelés. A bevezető tartalmazza a tematikával kapcsolatos véleményeket, melyeket a környezeti értékelés kidolgozója a munka során figyelembe vett.

A megyei területfejlesztési program a korábban elkészült megyei területfejlesztési koncepció céljaival összhangban került kidolgozásra. A program teljes mértékben megfelel a hosszú távú területfelhasználás fenntartható rendjét meghatározó Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepció szellemiségének, az abban meghatározott térszervezési rendszert egészíti ki a 2030-as jövőkép eléréséhez vezető, 2020-ig megvalósítandó stratégiai célok rendszerével. Ezért a Területfejlesztési Program környezeti értékelése gyakorlatilag kiegészíti a Koncepció környezeti értékelését. Megállapítható, hogy a környezeti szempontok és ajánlások integrált módon történtek megjelenítésre az egyes célkitűzésekben. A környezeti értékelésben a program konkrétabban megfogalmazott 31 beavatkozásának megfelelően kerültek részletesen kifejtésre a környezeti hatások.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program a környezeti problémák felszámolása és az értékek megőrzése érdekében meghatározza a legfontosabb célkitűzéseket, melyek különböző mértékben kapcsolódnak a megyei területfejlesztési programhoz. A környezeti értékelés –táblázatos formában - bemutatja, hogy a Nemzeti Környezetvédelmi Program tematikus akcióprogramjai milyen területfejlesztési tervi relevanciával bírnak. A természetvédelmi vonatkozású fejlesztések is több beavatkozásban megjelennek, elsősorban a Natúrparkok, a „szoft” rendszerek kialakítása, a tájfenntartó gazdálkodás hangsúlyozása által.

A program értékelése elemezte a fejlesztési elképzelések elmaradása esetében bekövetkező esetleges negatív hatásokat is. Itt kiemelendő a megújuló energiához kapcsolódó fejlesztések, a tudásalapú gazdaság, a hagyományos tájhasználat, a tájgazdálkodás továbbgyűrűző hatása, és a lokalitás fontossága.

A megfogalmazott 31 beavatkozás várható környezeti hatásait szintén táblázat tartalmazza, az értékelés az alábbi kategóriák mentén történik:

- nincs hatás, vagy nehezen értelmezhető
- bizonytalan hatás, vagy ebben a léptékben nem meghatározható, nehezen igazolható
- közepes-gyenge áttételes hatás, közvetett kapcsolat a környezeti elem, rendszer és a vizsgált övezet között
- erős közvetlen hatás, jelentősen befolyásolja a környezeti elem állapotát.

Különösen a táblázat 3-as számmal jelölt összefüggéseire indokolt kiemelt figyelmet fordítani. A beavatkozások hatásaival kapcsolatban elemzést is tartalmaz a táblázat, melyben kifejtésre kerültek a negatív és pozitív hatások is. A program potenciális környezetkárosítása a közlekedésfejlesztéshez és a gazdaságfejlesztéshez (zöldipar helyett az egyoldalú logisztika és a jövedelmezőbb ipari termelés) kapcsolódhat. A hiányzó észak-déli infrastruktúra hálózat kiépítése, fejlesztése, az elkerülő utak megépítése környezeti konfliktus forrásai is lehetnek. Ezért fokozottan be kell tartani a jogszabály szerinti környezeti hatásvizsgálatok, a Natura 2000 hatástanulmányok elkészítését.

Összefoglalva megállapítható, hogy a program megvalósulása esetén – nagymértékben hozzájárul a megye fenntartható, klímatudatos, a biodiverzitás megőrzését és fenntartható hasznosítását, a települések élıhetőségét, a környezeti ártalmak mérséklődését biztosító területi fejlődéshez.

5.8 8. MELLÉKLET: A PARTNERSÉG SZEREPLŐI

2.2.b melléklet: Terület- és Vidékfejlesztési Kollégium összetétele

Elnök: Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés elnöke

Alelnök: Tatabánya MJV polgármestere

Tagjai:

- Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal vezetője
- Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnöke
- Komárom-Esztergom Megyei Agrárkamara elnöke
- Gazdasági Érdekképviselők Szövetsége elnöke
- Vállalkozók Országos Szövetsége KEM Szervezete elnöke
- Gyáriparosok Szövetsége KEM Szervezete elnöke
- Megyei TDM vezetője
- KEM Kormányhivatal Munkaügyi Központ igazgatója
- GYEMSZI (eü)
- KEM MIK hivatalvezetője
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ képviselője
- KEM Mérnökkamara + KEM Építész Kamara közösen 1 fő
- EDUTUS Főiskola
- Megyei többcélú kistérségi társulások képviselője
- Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
- 16. Helyi vidékfejlesztési közösségek – Leader csoportok képviselője

2.1.a melléklet: Véleményezők a 218/2009. (X.6.) Korm. rend. alapján*

1. ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI TANÁCS	
2. MINISZTEREK	Lázár János – Miniszterelnökséget vezető miniszter Dr. Pintér Sándor – belügyminiszter Balog Zoltán – emberi erőforrások minisztere Dr. Fazekas Sándor – földművelésügyi miniszter Dr. Hende Csaba – honvédelmi miniszter Trócsányi László – igazságügyi miniszter Dr. Navracsics Tibor – külgazdasági és külügyminiszter Varga Mihály – nemzetgazdasági miniszter Dr. Seszták Miklós – nemzeti fejlesztési miniszter
3. KORMÁNYHIVATALOK	Központi Statisztikai Hivatal Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Magyar Energia Hivatal Országos Atomenergia Hivatal
4. ORSZÁGOS KÖRNYEZETVÉDELMI TANÁCS	
5. MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA	
6. ORSZÁGOS ÖNKORMÁNYZATI ÉRDEKSZÖVETSÉGEK	Magyar Önkormányzatok Szövetsége Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége Megyei Jogú Városok Szövetsége Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége Kistérségek, Kistérségek és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége Magyar Faluszövetség
7. ÉRINTETT TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI TANÁCSOK	Szigetköz–Felső-Duna mente Térségi Fejlesztési Tanács; Velencei-tó–Vértes–Váli-völgy Térségi Fejlesztési Tanács
8. ÉRINTETT MEGYEI ÖNKORMÁNYZATOK	Győr-Moson-Sopron megyei Önkormányzat Pest megyei Önkormányzat Fejér megyei Önkormányzat Veszprém megyei Önkormányzat Szlovákia – Nyitra megye és Nagyszombat megye
9. ÉRINTETT MEGYEI JOGÚ VÁROSOK ÖNKORMÁNYZATA	Tatabánya mj város
10. ÉRINTETT TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK	Ács, Bábolna, Dorog, Esztergom, Kisdér, Komárom, Lábatlan, Nyergesújfalu, Oroszlány, Tata, Tatabánya, Aka, Almásfüzitő, Annavölgy, Ácsteszér, Ászár, Baj, Bajna, Bajót, Bakonybánk, Bakonyrákány, Bakonyzombathely, Bana, Bársonyos, Bokod, Csatka, Császár, Csém, Csép, Csolnok, Dad, Dág, Dömös, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Epöl, Ete, Gyermely, Héreg, Kecskéd, Kerékteleki, Kesztlőc, Kisigmánd, Kocs, Kömlőd, Környe, Leányvár, Máriahalom, Mocsa, Mogyorósbánya, Nagyigmánd, Nagysáp, Naszály, Neszmély, Piliscsév, Pilismarót, Réde, Sárísáp, Súr, Süttő, Szákszend, Szárliget, Szomód, Szomor, Tardos, Tarján, Tárkány, Tát, Tokod, Tokodaltáró, Úny, Várgesztes, Vérteskethely, Vértessomló, Vértesszőlős, Vértistolna
11. ÉRINTETT ÁLLAMIGAZGATÁSI SZERVEK	Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-Dunántúli Kirendeltség

* A kötelezően bevonandó partnereken túl a partnerségi terv tesz ajánlásokat a további partnerek körére

2.2.a melléklet: Partnerségi terv szerint ajánlott, egyedileg megszólítandó véleményezők a kötelezők mellett

DUNA RÉGIÓ STRATÉGIA, HATÁRON TÚLI KAPCSOLATOK	EU Duna Régió Stratégia Kormánybiztosi Iroda Pons Danubii EGTC Ister Granum EGTC Rába-Duna-Vág EGTC Duna Bizottság Titkársága Duna Régió Stratégia Titkárság Produna Projekt CESCI Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat
KÖZLEKEDÉS, LOGISZTIKA	NIF Zrt. Magyar Közút Non-profit Zrt. Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóság MÁV Zrt. Mahart Duna-Cargo Kft. (Helogistics Holding), Mafracht Kft., Mahart tours Kft, Magyar Belvízi Fuvarozók Szövetsége, Magyar Hajózási Országos Szövetség Magyar Szállítványozói és Logisztikai Szolgáltatók Szövetsége KEM Kormányhivatal Közlekedési Felügyelőség
VÁLLALKOZÓI SZFÉRA	Kereskedelmi és Iparkamara megyei tagozata Agrárkamara megyei tagozata a megyei top 10 foglalkoztató illetve 10 adófizető a megyei top 5 mezőgazdasági foglalkoztató illetve adófizető Magyar Gyáriparosok KE Megyei Szervezete, Gazdasági Érdekképviselők Szövetsége Vállalkozók Országos Szövetsége KE Megyei Szervezete Nemzeti Földalapkezelő Szervezet KE Megyei Irodája KEM Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatóság Földművelésügyi Igazgatóság Munkaügyi Központ Ipari parkokat üzemeltető szervezetek Tatabánya MJV Gazdaságfejlesztő Szervezete
K+F+INNOVÁCIÓ, FELSŐFOKÚ KÉPZÉS	Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola Tatabánya MJV Gazdaságfejlesztő Szervezet EDUTUS Főiskola egyéb, a megyében működő illetve telephellyel rendelkező felsőfokú oktatási intézmény
ÖRÖKSÉGGAZDÁLKODÁS, ÖRÖKSÉGTURIZMUS	Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ Világörökségi Titkárság a megyei top 10 műemlék (Esztergomi Vár és Bazilika, komárom-Komarnoi Erődrendszer, Majki remeteség, Tatai-tó várkastély és Eszterházi kastély, Bábolnai Ménesbirtok, dömösi Királyi központ (prépostság), Limes, Vértesszőlősi Előembertelep, bajnai Sándor-Metternich kastély Által-ér Szövetség Desztináció menedzsment
VIDÉKFEJLESZTÉS, TÁJGAZDÁLKODÁS	Vértes Natúrpark tervezett Gerecse Natúrpark, Bakonyalja Natúrpark Polgármesterek a Falukért Egyesület Neszmélyi Borvidék Hegyközségi Tanács LEADER csoportok Által-ér Szövetség
KONCENTRÁLT INTÉZMÉNYFENNTARTÓK	Klebsberg Intézményfenntartó Központ megyei tankerület központja Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet KE Megyei Intézményfenntartó Központ
SZAKÉRTŐI SZERVEZETEK	Magyar Építész Kamara Közép-Dunántúli tagozata Magyar Építész Kamara Komárom-Esztergom megyei Tagozata KEM Mérnökkamara városok főépítészei Magyar Urbanisztikai Társaság Kamara Területi Tagozata MTA RKK Nyugat-Magyarországi Tudományos Osztály Magyar Természetvédők Szövetsége MTESZ KEM Szervezete Hidrológiai Társaság Megyei Szervezete